ఓమ్

పరబ్రహ్మణేనమః.

శ్రీమత్సకలాగమ ప్రాచీన తాళపత్ర గ్రంథాదులనుండి
సంగ్రహింపఁబడిన

స్మార్తశైవాగమప్రయోగము.

ప్రథమ, ద్వితీయ, భాగసహితము.

ఇది

మచిలీపట్టణనివాసులగు
చల్లా నాగలింగశాస్త్రులవారిపుత్త్రుఁడగు

లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రిచే

వ్రాయఁబడి

...వేదపండితులచేఁ బరిష్కరింపఁబడి

...కీయ శ్రీ

...ద్రాక్షరశాలయందు

...ప్రకటింపఁబడియె.

...ముద్రణము.

...500 ప్రతులు.

వెల రు. 1—8—0.

1939 సం॥

ఓమ్

పరబ్రహ్మణేనమః.

శ్రీమత్సకలాగమ ప్రాచీన తాళపత్ర గ్రంథాదులనుండి
సంగ్రహింపఁబడిన

స్మార్తశైవాగమప్రయోగము.

ప్రథమ, ద్వితీయ, భాగసహితము.

ఇది

మచిలీపట్టణనివాసులగు
చల్లా నాగలింగశాస్త్రులవారిపుత్త్రుఁడగు
లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రిచే

వ్రాయఁబడి

వేదపరిజ్ఞాతలచేఁ బరిష్కరింపఁబడి

స్వకీయ శ్రీ
ఆర్యానందముద్రాక్షరశాలయందు
ముద్రింపించి ప్రకటింపఁబడియె.

ప్రథమముద్రణము.

500 ప్రతులు.

వెల రు. 1—8—0.

1939 సం॥



శ్రీ శివధ్యానమ్.

శ్లో॥ శాంతం పద్మాసనస్థం శశధరమకుటం పంచవక్త్రం త్రిణేత్రం, శూలం వజ్రంచ ఖడ్గం పరశుమభయదందక్షభాగే వహంతమ్। నాగం పాశంచఘంటాం ప్రళయహుతవహం సాంకుశం వామభాగే, నానాలంకారయుక్తం స్ఫటికమణినిభం పార్వతీశంనమామి॥

శ్లో॥ వందే శంభుముమాపతిం సురగురుం వందే జగత్కారణం।
వందే పన్నగభూషణం మృగధరం వందేపశూనాంపతిం।
వందే సూర్యశశాంకవహ్నినయనం వందేముకుందప్రియం।
వందే భక్తజనాశ్రయంచవరదం వందే శివంశంకరమ్॥

కలికల్మషనాశనస్తోత్రము.

శ్లో॥ హరేరామ హరేరామ రామరామ హరేహరే।
హరేకృష్ణ హరేకృష్ణ కృష్ణకృష్ణ హరేహరే॥

శ్లో॥ ఇతి షోడశకం నామ్నాం కలికల్మషనాశనమ్।
నాతఃపరతరోపాయ స్సర్వవేదేషు దృశ్యతే॥

ఉపోద్ఘాతము



శ్లో॥ వృషాధిరూఢం దేవేశం సర్వలోకైకకారణమ్ ।
ధ్యాయేద్బ్రహ్మాది భిస్త్సుత్యం పార్వతీసహితంశివమ్॥

శ్లో॥ తటాకం ధననిక్షేపం బ్రహ్మస్థాప్యశివాలయాః ।
ఆరామకృతికూపాశ్చ సంతానాస్సప్తసమ్మతాః ॥

శ్లో॥ తేషాంమధ్యే శివంస్థాప్యం సర్వపుణ్యైకముత్తమమ్॥

అని ప్రాచీనగ్రంథములయందు మహర్షులు వ్రాసియుండిరి. శివాలయము ప్రతిష్ఠించుట, ప్రతిష్ఠించిన దేవాలయమునకు ఆగమ శాస్త్రప్రకారము దేవోత్సవములు, నిత్య ధూపదీపనైవేద్యములు జరిపించుట మొదలగునవి జరిపించు పుణ్యపురుషులకు "స్వర్గేమహీయతే" స్వర్గలోకనివాసము తప్పక కలుగును. గ్రామములో శివాలయము లేనిగ్రామము వ్యర్థము. గ్రామదేవతార్చనము నిత్యము శివాలయదర్శనము తత్రఘంటానాదము మొదలగునవి పుణ్యపురుషులకు శ్రేయదాయకములు. శివాలయదేవోత్సవప్రతిష్ఠాతంత్రములు మన పూర్వులకందఱికిని తెలిసియేయుండెను. పోనుపోను కలిప్రాబల్యమున ప్రయోగములు తెలియుటలేదు. పఠించినవారు మనకు దొరకుట దుర్లభము. గ్రంథప్రచురము తప్పక ప్రకటింపుడని బ్రహ్మశ్రీ నిరాఘాటం మహాగ్నిచ్చితు రఘురామచేనులుగారు నాకు పంపించిన తాళపత్రగ్రంథములును మఱికొందరు పంపించిన తాళపత్రస్థప్రయోగములును చాలాభాగము పరిశోధించి ధర్మశాస్త్రకారికలకు ఆంధ్రతాత్పర్యముగూడ జేర్చి ముద్రించితిని. ఈగ్రంథమును గుఱించి సహాయులు బ్రహ్మశ్రీ కావూరి రంగయశాస్త్రిలుగారును, బ్ర॥ బుద్దు నాగభూషణశాస్త్రిలవారు మొదలగువారి కనేకవందనములు స్మార్తశైవాగమప్రయోగమందు ముద్రణ స్ఖాలిత్యదోషములు కొన్ని నిలచియుండవచ్చును. అవి ప్రాజ్ఞులగు వేదపరిజ్ఞాతలు సవ

రించి వ్రాసిపంపించినచో రాబోవు ద్వితీయకూర్పునందు సవరించి ముద్రించెదను. బుధోత్తములనుఁ బ్రార్థించెదను. ఈగ్రంథము ముద్రించుచుండగా "శ్రేయాంసిబహువిఘ్నాని" అనునట్లు బహు విఘ్నములు తటస్థించినందున దరఖాస్తుదారుల కందఱికిని క్షమా ర్పణ వేఁడెదను. చ॥ ల॥

— శౌనకోక్త రుద్రాధ్యాయ జపహోమాది. —

ప్రత్యహం రుద్రాధ్యాయము స్నానముచేసి (నమకము) పఠించినచో పంచమహాపాతకములు నశించును. ప్రత్యహం (రుద్రం) పదకొండుమాఱులు జపించినప్పుడును అంతమున చమకము పదునొకండనువాకములలో నొక్కొక యనువాకము జపించునది. పిమ్మటఁ బంచామృతములచేతను అటుపిమ్మట బంచగవ్యములచేతను నభిషేకించునది "నమస్తే" అను మొదటి ఋక్కుచే సర్వోపచారములఁ గల్పించవలెను. పిమ్మట రుద్రాధ్యాయులగు బ్రాహ్మణులును యథాశక్తి భుజింపఁజేయునది. సమస్తకోరికలు సిద్ధించును. రుద్రమహారుద్రాతిరుద్రములయం దేదేని జపించియుక్తసంఖ్యచేఁ బాయసహోమము సేయునది. అటుగాసియెడ యథాశక్తి క్షీరముచేతను ఆజ్యముచేతను అభిషేకించునది లేక రుద్రాధ్యాయముచే నభిమంత్రితమగు నాజ్యసహిత పాయసముచేఁ బదివేలు వేల్చునది. హోమమును సర్వకామంబులు సిద్ధించును. దుష్టగ్రహోచ్చాటనమునందును ఈవిధానమే గ్రహించునది. ఫట్కారముచే సర్వకార్యముల నారంభింపవలెను. రాజ్యకాముఁడగు రాజు, ప్రముఞ్చధన్వనః అను మంత్రముచేత శివుని శిరస్సున రక్తచందనముచేతను శ్వేతచందనముచేతను శివునికి ప్రాముఖ్యమగు లక్షబిల్వములచేతను (మారేడుదళములచేతను) పూజించిన రాజ్యలక్ష్మిఁ జెందును.

నమోవఃకిరికేభ్యః అను మంత్రముచే ఘృతము తిలతండులములతో లక్షహోమములు చేయుటచే రాజ్యమునొందును. ఇఁక బోధాయనోక్తప్రయోగము చెప్పఁబడును. రుద్రమహారుద్రాతిరుద్రములు జపించిన (సమిదాజ్యచరువ్రీహిభిః) చతుర్విధహోమములు సేయుటచే

రాజ్యశ్రీ లభించును. ధనకాముఁడగువాడు(ఇమాంగ్ రుద్రాయ)అను మంత్రముచే లక్షతిలహోమము చేయవలెను. కొందరు మహారుగ్మతలు భయముగలవారై యుందురు అట్టివారందఱు రుద్రము 11 మాఱులుచొ॥ ప్రత్యహం 11 బ్రాహ్మణులచే నమకముచే విధ్యుక్తముగా శివునకభిషేకము వేదోక్తవిధిచే జరిపించి బ్రాహ్మణులకన్నదానము చేసిన మానవునికి మహారుగ్మతలన్నియు నివర్తించును. అన్నము కావలెనను వాడు"అసౌయస్తామ్రః" "అసౌయోఽవసర్పతి" రెండుమంత్రములు పఠించిన అన్నముకలుగును. రుద్రాధ్యాయమునందుండు ప్రతియక్షరము మహాపుణ్యప్రదంబగును.

నమస్తేరుద్ర — అగ్నావిష్ణు అను ప్రశ్నములు 2 ఆవర్తనము చేయుటచే గంగాస్నానఫలము.

అ వ ర్త న ము .

నమస్తే రుద్రమన్యవే అను నధ్యాయము నొక్కొక్కమాఱు పఠించునప్పుడును అగ్నావిష్ణూఅను నధ్యాయమునందలి యొక్కొక్కయనువాకము క్రమముగాఁ బఠింపవలెను. ఇట్లు నమస్తే పదునొకొండుమాఱులు పఠించినచో అగ్నావిష్ణూ పదునొకొండు అనువాకములును సరిపోవుచున్నవి. ఇది యావర్తనమనఁబడును. ఇది రుద్రయనఁబడును. ఇటు ఒకసంవత్సరము ప్రతిదినమును అభిషేకము చేసినచో పూర్వజన్మకృత పాపములును నశించును. ఇట్లు పదకొండురుద్రిలు లఘురుద్రమనఁబడును. యమభయనివర్తియని చెప్పఁబడును.

పైప్రకారం-11 మాఱులు చేసిన మహారుద్రము మహాపాతకములు నశించును.

ఏకాదశమహారుద్రము - అతిరుద్రమనఁబడును. సమస్తపాతకములు నశించును.

పాపములన్నియు నశించుటచేఁ జిత్తశుద్ధియగును. చిత్తశుద్ధిచే జ్ఞానేచ్ఛగలుగును. జ్ఞానముచే మోక్షమని పెద్దలుచెప్పుదురు. రుద్రపాఠము మోక్షమునకు ముఖ్యోపాయము. ఇచ్చట "యశ్శతరుద్రీయ

మధీతే, సోఽగ్నిపూతో భవతి, సురాపానాత్పూతో భవతి, బ్రహ్మ
హత్యాత్పూతో భవతి, కృత్యాకృత్యా త్పూతో భవతి, తస్మాదవి
ముక్త మాశ్రితో భవతి, అత్యాశమీ సర్వదాసకృద్వాజపేత్,
అనేన జ్ఞానమాప్నోతి, సంసారార్ణవ నాశనమ్. ఇట్లు శ్రీకైవల్యోప
పనిషత్ యందుఁ జెప్పఁబడెను.

యాజుషస్మార్త మంత్రపాఠమునందు ప్రథమభాగ పుస్తక
మునందు నమకము మొదలగు సమస్తము ప్రత్యేకపుస్తకమందు
ముద్రించినందున ఆమంత్రము లన్నియును మంత్రపాఠమునందుఁ
జూడఁదగును.



విషయసూచిక.

సంఖ్య. | విషయము. | పుటలు

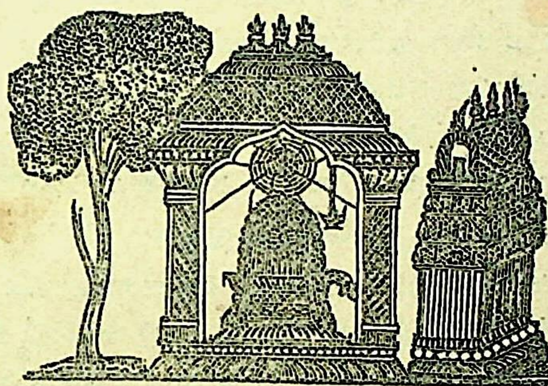
ప్రథమభాగస్థవిషయములు.

విషయములు సమాప్తము.



ఓమ్

స్మార్త శైవాగమ ప్రయోగః.



అత్రాదా నిత్యశివాలయార్చన క్రమః

హరిః ఓం నిత్యశివాలయ నిత్యార్చనవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామః ॥ అర్చకః ॥ బ్రాహ్మేముహుర్తేచోద్ధాయ ॥ ఓం నమోభగవతేరుద్రాయేతి గురువందనంకృత్వా॥ శౌచాది నిత్యకర్మాణినిర్వర్త్య ॥ సాధకః నదీ హ్రద తటాక వాపీ కూపాదీనాం తదానీమదూరేయత్సంభవతితం గత్వా ॥ బాహ్యాభ్యంతరావగాహనంవిధాయ ॥ ఆహ్నికోక్తవిధినా భస్మస్నాన భస్మోద్ధూళన భస్మధారణ రుద్రాక్షధారణ సంధ్యా వందనాదీన్నిర్వర్త్య॥ శివాలయంప్రతిగత్వా॥ పూర్వగోపురద్వారా దంతఃప్రవిశ్య॥ భద్రమంటపంప్రాప్య॥ తత్ర భైరవప్రార్థనంకుర్యాత్॥

శ్లో॥ ప్రపూజనార్థం శివపాదపద్మయోః భజన్ప్రజామ్యద్య శివాంతికం ప్రతి । శివాజ్ఞయా భైరవదేవదేవ కవాటముద్ఘాటయ విశ్వమూర్తే ॥

ఇతి భైరవానుజ్ఞాంప్రాప్య ॥ తతః యంత్రికాన్నిరస్తగ్ం రక్షేతిమంత్రేణ హస్తేనాదాయ ॥ నిరస్తగ్ంరక్షో నిరస్తోఘశగ్ంసో నిరస్తాఅరాతయః నిరస్తగ్ంసో స్తిర్యో స్మాద్వేష్టియంచవయంద్విష్మః॥ ససోమో దేవారక్షధ్వం॥ హిరణ్యపాణిమితి కవాటేసంయోజ్య ॥ హిరణ్యపాణిమూతయే సవితారముపహ్వయే । సచేత్తా దేవాతాపదం ॥ దివంవిప్ర

ణోత్వితి కవాటోద్ఘాటనంకృత్వా ॥ దివంవివృణోతు దివస్వర్గందివా తాద్వారంవివృణోత్ దివ్యంతరిక్షందేవతానాగ్ం సాప్సరోగణ మభి దర్శయతాం ॥ మంటపా ద్యాలయోపకరణ శుద్ధి పూజాద్రవ్యాణి నానా ద్యుపచారార్థ పరిచారకాధీనం కృత్వా ॥ తతో భ్యంతరం ప్రవిశ్య ॥ ఉద్దీప్యస్వేతిపార్శ్వయోః దీపానుద్దీప్య ॥ ఉద్దీప్య స్వజాత వేదోపఘ్నం నిర్ ఋతింమమ పశూగ్శ్చమహ్యామావహ జీవనంచ దిశోదిశ ॥ ప్రక్షాళితఘటంశిప్యాత్ దుహతాం దివమిత్యాదాయ ॥ దుహతాం దివమిందస్సృవితేమాం దుహతాం మేదినీం తదుభయం ప్రజానాం దుహతాంనిర్ ఋతయే నిర్ధ్యేగాయ ॥ నదీతటాకకూపా దీనా మలాభే పూర్వాపూర్వా దుత్తరోత్తర ముపతిష్ఠేత ॥ గాయ త్ర్యోదకేన భూమింసంప్రోక్ష్య॥ ఓంభూర్భువస్సువః ప్రచోదయాత్॥ తత్ప్రాగగ్రాన్కుశానాస్తీర్య ॥ ఆజ్యమభిగృహ్ణామి ఇత్యాదావంతే కించిన్న్యూనం పూరయిత్వా ॥ ఆజ్యమభిగృహ్ణామి నారమభిగృహ్ణామి తోయమభిగృహ్ణాస్య మృతమభిగృహ్ణామి ॥ కుశాస్తరణోపరి కలశం నిధాయ ॥ భస్మనాసంలిప్య ॥ గంధాక్షత పుష్పమాల్యాద్యై రలం కృత్య ॥ ఇమంమేవరుణ ఇత్యుదకమన్య పాత్రేణమాపూర్య ॥ ఇమం మేవరుణ - వశ్యురాచకే ॥ ఆపోవాఇత్యుదకమభిమంత్ర్య ॥ ఆపోవా ఇదగ్ం సర్వం...రాపఓం ॥ తన్ముఖే చూతపల్లవాని నిక్షిప్య ॥ గజా నయనపక్షే స్నాపిత గజమాహూయ... సాధకః । అగ్ని ష్నుచివ్రిత తమేతి సంమార్జనంకృత్వా॥ గంధాక్షతైర్గజమలంకృత్య ॥ పుష్పమాలి కాంనిక్షిప్య ॥ తత్పృష్ఠే వస్త్రమాచ్ఛాద్య...తదుపరిఆసీనో ॥ ధవ ళాంబరేణవేష్టితవలయం కుంభస్థలేనిధాయ...తస్మిన్నర్వాంచమింద్ర మితి సర్వవాద్యసమాయుక్త మాలయప్రదక్షిణత్రియం ప్రణామంచ కృత్వా ॥ అర్వాంచమింద్రమముతోహవామహే యోగోజిద్ధనజిదశ్య జిద్యః॥ ఇమన్నోయజ్ఞంవిహవేజుషస్వాస్య కుర్మోహరివోమేదినంత్వా॥ బాహ్యామంటపముఖే గజంనిధాయ ॥ సాధకఅంసే పూర్ణకలశం సం ధార్య॥ లింగసన్నిధింగత్వా॥ ప్రాగ్భాగే శ్వేతతండులచూర్ణేన షడ్దళ కమలంలిఖిత్వా॥ వమిత్యమృతబీజే నాభిమంత్ర్య ॥ సోమగ్ంరాజాన

మిత్యాలయె పూర్ణకలశంనిధాయ ॥ సోమగ్ంరాజానం వరుణమగ్ని మన్వారభామహె ॥ ఆదిత్యాన్విష్ణుగ్ం సూర్యంబ్రహ్మాణంచ బృహ స్పతిం ॥ స్నానపానీయశాలాయాం సోమంరాజానముచ్చరన్ ఉదకుం భంచసంన్యస్య కుశైర్వస్త్రైరివాపునః ॥ గంధాది పరిమళద్రవ్యాణి నిక్షిప్య ॥ అవధూత మితి గర్భాలయాది సర్వత్ర ప్రదక్షిణగ్ం సం మార్జయిత్వా॥ అవధూతగ్ం రక్షోవధూతాఅరాతయః అవధూతగ్ం సోస్తిర్యోస్మాన్ద్వేష్టియంచ వయంద్విష్మః ॥ పాంస్వాదీన్ పరిత్యజ్య ॥ ఆశానానుసప్తేతి గోమయేనోపలిప్య ॥ ఆశానానుసప్తాస్వపి కంజరేఖా మాపన్నముగ్రా స్సముదావహామి సోమాగ్నిసూర్య మమృతపుష్క రీణాం అప్సుమావాహ్య పురస్కరిష్యే ॥ రంగవల్యాదిభిరలంకృత్య ॥ గంధపుష్పాక్షతపాత్రహస్తేనాదాయ ॥ గణపతిస్థానంగత్వా॥ తత్పుర తోపవిశ్య ॥ శ్రుతిస్మృతిపురాణోక్త వేదోక్త ఫలప్రాప్తికామః చతు ర్వర్గఫల ప్రాప్త్యర్థం ప్రదోషయామ చతుష్టయాధికరణక రుద్రీయ పాఠసహిత చతుష్కృత్వా ఉమామహేశ్వరపూజాంకరిష్యే ॥ తదం గత్వేన గణపత్యాదిపూజాంకరిష్యే ॥ ఇతిసంకల్ప్య ॥ గణపతిపూజాం కుర్యాత్ ॥ అనంతరం నందీశ్వరపూజాంకుర్యాత్ ॥ షోడశోపచారైః పూజయేత్ ॥ అయంగౌః పృశ్నిక్రమీదసన న్మాతరం పునః పిత రంచప్రయంత్సువః ॥ తతః ప్రార్థనా ॥ ప్రైతువాజీకనిక్రదన్నానదద్ రాసభఃపత్వా॥ భరన్నగిం పురీష్యం మాపాద్యాయుమః పురా ॥ శ్లో॥ నందీశ్వరనమస్తుభ్యం సాంద్రానందప్రదాయక । మహాదేవస్య పూజార్థ మనుజ్ఞాందాతుమర్హసి॥ తతోభ్యంతరంప్రవిశ్య ॥ కీర్తిముఖ పూజనమాహ॥ షోడశోపచారపూజాంకుర్యాత్ ॥

ధ్యానం ॥ అసవేస్వాహా । వసవేస్వాహా । విభువేస్వాహా । వివ స్వతేస్వాహా । గణశ్రియేస్వాహా । గణపతయేస్వాహా । అభిభువే స్వాహా । అధిపతయేస్వాహా । శూషాయస్వాహా । సగ్ంసర్పాయ స్వాహా । చంద్రాయస్వాహా । జ్యోతిషేస్వాహా । మలిమ్లుచాయ స్వాహా । దివాపతయేస్వాహా ॥ సహశ్చమ ఆయుశ్చమే జరాచమ ఆత్మాచమే తనూశ్చమే శర్మచమే వర్మచమేంగానిచమే స్థానిచమే

పరూగంపిచమే శరీరాణిచమే ॥ ఇతికీర్తిముఖంప్రార్థయేత్॥ ఈశ్వర
సమీపే ఆసనోపరి ఉపవిశ్య ॥ ఆచమ్య ॥ హరేః శ్రీకృష్ణాయనమః ॥
తతః ఘంటనాదంకుర్యాత్ ॥ శ్లో॥ ఆదావధ్యేభిషేకాంతే ధూపేదీపే
తథైవచ । నీరాజనేచశయనే ఘంటానాదంసమాచరేత్ । ఘంటా
నాదవిహీనాయా సాపూజానిష్ఫలంభవేత్ । స్నానేధూపే తథాదీపే
ఏకపార్శ్వంతుతాడయేత్ । పార్శ్వాభ్యాం తాడనంచేత్స్యాచ్ఛా
గస్యగళఘంటవత్। నైవేద్యకాలేయఃకుర్యాద్రౌరవంనరకంవ్రజేత్॥
ఇతిప్రమాణం॥ శ్లో॥ ఆగమార్థంతుదేవానాం గమనార్థంతురక్షసాం ।
కురుఘంటారవం తత్ర దేవతాహ్వానలాంఛనం ॥ అపసర్పంతు యే
భూతా యేభూతాభూమిసంస్థితాః। యేభూతావిఘ్నకర్తారః తేనశ్యం
తుశివాజ్ఞయా ॥ అపక్రామంతుభూతాద్యాః సర్వే తేభూమిభారకాః।
సర్వేషామవిరోధేన బ్రహ్మకర్మసమారభే ॥ ప్రాణానాయమ్య । దేశ
కాలౌసంకీర్త్య ॥ యజమానస్య ...గోత్రస్య। ...నామధేయస్య।
యజమానస్య మనోభీష్టసిద్ధ్యర్థం ఉమామహేశ్వర షోడశోపచార
పూజాంకరిష్యే ఇతిసంకల్ప్య ॥ ఆదౌ స్త్రీశూద్రపాషండవేదదూషక
దుశ్శీలబ్రాహ్మణ మాధ్య తైలాభిషిక్త కుష్ఠోన్మాద దేవతా భక్తానా
మపి పూజాకాలే దర్శనంచేన్మహత్తరదోషో భవతి ॥ తత్పూజా
నిష్ఫలంభవతి ॥ తస్మాద్ద్వారప్రదేశే తిరస్కరిణీంకరోమీతి విజ్ఞాయతే॥
తతో మహాదేవస్యపురతః సాధకః మూర్ధాంజలిపుటస్సన్ ధ్యాయేత్॥
శ్లో॥ ముక్తకేశీంవివసనాం సర్వాలంకారభూషితాం। స్వయోనిదర్శనా
న్మహ్యా త్పశువర్గాంస్మరామ్యహమ్ ॥ ఇతి ధ్యాయన్ ద్వారప్రదేశే
అక్షతాన్నిక్షిప్య ॥ తతః కలశపూజాంకుర్యాత్ ॥ శ్లో॥ కలశస్యముఖే
రుద్రః...కలశాంబుసమాశ్రితాః ॥ ఆకలశేషు...స్వరాపఠం ॥ కలశ
మధ్యే వమిత్యమృతబీజం లిఖిత్వా ॥ అవకుంఠనధేనుయోన్యమృతీ
కరణలింగముద్రాం దర్శయిత్వా ॥ శ్లో॥ గంగేచ యమునేకృష్ణే...
సన్నిధింకురు॥ లింగస్య దక్షిణభాగే కూర్మాధారోపరి శంఖంసంస్థాప్య॥
తస్మిన్ కలశోదకేన శంఖే జలమాపూర్య ॥ గంధపుష్పాక్షతైరభ్య
ర్చ్య॥ శ్లో॥ పీఠేతువేదసంన్యస్య పునర్బ్రహ్మాలేతువిన్యసేత్ । హృదయే

చంద్రమావాహ్య అగ్రే గంగ సరస్వతీ ॥ శంఖే సర్వత్రవిన్యస్య ఆది త్యంమహితౌజసః ॥ శంఖపీఠే బ్రహ్మాణ మావాహయామి ॥ శంఖ మూలే ప్రజాపతిమావాహయామి॥ శంఖహృదయే చంద్రమావాహ యామి ॥ శంఖాగ్రే గంగా మావాహయామి । సరస్వతీ మావాహ యామి ॥ శంఖే ఆదిత్య మావాహయామి ॥ శంఖా ద్యష్టముద్రాః ప్రదర్శ్య ॥ శ్లో॥ శంఖంచక్రంగదాపద్మం ఖడ్గంముసలమేవచ । ధేను శ్చైవతథాబాణో అష్టముద్రాఃప్రకీర్తితాః ॥ ఓం ఏం హ్రేం ఈశా నాయనమః । ఇతి లింగముద్రాంప్రదర్శ్య ॥ ప్రణవేన ద్వాదశవారం గాయత్ర్యా త్రివార మభిమంత్ర్య ॥ శ్లో॥ త్వంపురా సాగరోత్పన్నో విష్ణునావిధృతఃకరే । పూజితస్సర్వదేవైశ్చ పాంచజన్యనమోస్తుతే ॥ దర్శనాదేవశంఖస్య స్పర్శనేనతు కిం పునః । విలయంయాంతిపాపాని హిమవద్భాస్కరోదయాత్ ॥ నత్వాశంఖంకరైస్పృష్ట్వా మంత్రైరే భిశ్చవైష్ణవైః । యస్స్నాపయతిదేవేశం తస్యపుణ్యామనంతకం ॥ తతః పునఃకలశోదకేన శంఖోపరి కించిన్నిధాయ ॥ శంఖోదకేన పూజా ద్రవ్యాణి దేవమాత్మానం సంప్రోక్ష్య ॥ శ్లో॥ యస్మేకేశేషుదారాభ గ్యం సీమంతేయచ్చమూర్ధని । లలాటేకర్ణయోరక్ష్ణో రాపస్తద్ఘ్నంతు సర్వదా ॥ ఇతిధ్యాయం చ్ఛిరస్సంప్రోక్ష్య ॥ శేష మీశానదేశే పరి త్యజ్య ॥ పునశ్శంఖం పూరయిత్వా ॥ శ్లో॥ త్రైలోక్యేయానితీర్థాని దేవదేవస్యచాజ్ఞయా । శంఖేతిష్ఠంతిసతతం తస్మాచ్ఛంఖం ప్రపూజ యేత్ ॥ ఓం హ్రీం శివాయనమః ॥ ఇతి శంఖే గంధ పుష్పా క్షతై రభ్యర్చ్య ॥ పూర్వస్థానే శంఖంనిక్షిప్య ॥ ఇతిశంఖపూజా ॥

అథ పీఠార్చనంకుర్యాత్ ॥ ఆధారశక్త్యైనమః । పార్థివానంద కందాయనమః । వహ్నితత్వాంతరాళాయనమః । అనంతాసనాయ నమః । వృత్తాకారాయనమః । అనంతాయనమః । కోటిసూర్యసమ ప్రభాయనమః । పంచవక్త్రాయనమః ॥ తదుపరి సింహాసనాయనమః। ఆగ్నేయాదీశానాంతం తత్తద్వారేషు సింహరూపేణ శుక్లవర్ణాయ- ధర్మాయనమః । పద్మరాగవర్ణాయ-జ్ఞానాయనమః । హేమవర్ణాయ- వైరాగ్యాయనమః । మరకతప్రభాయ - ఐశ్వర్యాయనమః । రాజా

బభ్రిస్సుమంగలః... హేడఈమహే ॥ స్నానం॥ అథ పంచామృ
స్నానం ॥ ఆప్యాయస్వేతిక్షీరం ॥ ఆప్యాయస్వసమేతు తే విశ్వతస్సో
వృష్ణియం॥ దధిక్రావృణ్ణఇతిదధి॥ దధిక్రావృణ్ణో అకారిషం॥ జిష్ణోరశ్వ
వాజినః సురభినోముఖాకరత్ ప్రణఆయూగ్ంషి తారిషత్॥ శుక్రప
త్యాజ్యం ॥ శుక్రమసి జ్యోతిరసి తేజోసి దేవోవస్సవితోత్పునా
చ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణవసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః॥ మధువాతాఋతాయ
మధు॥ మధువాతాఋతాయతే మధుక్షరంతిసింధవః । మాధ్వీ
స్సంత్వోషధీః మధునక్తముతోషసి ॥ మధుమత్పార్థివగ్ంరజః మ
ద్యౌరస్తునఃపితా । మధుమాన్నో వనస్పతి ర్మధుమాగ్ంఅస్తుసూర్య
మాధ్వీర్గావోభవంతునః॥ స్వాదుఃపవస్వేతిశర్కరా । స్వాదుఃపవ
దివ్యాయ జన్మనేస్వాదురింద్రాయసుహవేతునామ్నే స్వాదుర్మిత్రా
వరుణాయ వాయవే బృహస్పతయె మధుమాగ్ం...అదాభ్యః॥ య
ఫలినీ ర్యేతి నారికేళఫలోదకాని॥ యాః ఫలినీర్యా అఫలా అ
ష్పాయాశ్చపుష్పిణీః । బృహస్పతీ ప్రసూతాస్తా నోముంచంత్వగ్
హసః॥ తతః నమక చమక పురుషసూక్తేన శుద్ధోదకస్నానంకుర్యాత్
ఓం అణోరణీయామహమేవతత్వం మహానహం విశ్వమిదంవిచిత్ర
పురాతనోహం పురుషోహమీశో హిరణ్మయోహం శివరూపమస్మి
ఇతి లింగమూర్ధ్నాభిషిచ్య ॥ అనంతరం దశశాంతింపఠిత్వా ॥ అ
ప్రోచదధివక్త్రా ప్రథమోద్దైవ్యోభిషక్ ...యాతుధాన్యః॥ తతః స
నాంగాచమనందత్వా ॥ అసౌయోవసర్పతినీల ... సదృష్టోమృడయా
తినః॥ వస్త్రం॥ పరిధాస్యై...యశోధాస్యై ॥ దీర్ఘాయుత్వాయ
దష్టిరస్మి శతంజీవామిశరదః పురూచిరాయస్పోషమభిసంవ్యయిష్యే
వస్త్రేణ కటిబంధనం॥ అగ్నిరితి భస్మ వాయురితి భస్మ జలమితిభస్మ
స్థలమితిభస్మ వ్యోమేతిభస్మ సర్వగ్ంహవాయ ఇదగ్ం సర్వంభస్మ
త్ర్యంబకంయజామహే...మామృతాత్॥ ఇతిభస్మధారణం॥ ఓం య
జ్ఞోపవీతంపరమం...బలమస్తు తేజః॥ ఇతి యజ్ఞోపవీతధారణం॥ యో
రుద్రస్సభగవాన్ యశ్చసోమో భూర్భువస్సువస్తస్మైవై నమోనమః
శ్మీర్ మంజనదోం విశ్వరూపోసి॥ గంధద్వారాందురాధ... మేశ్రియం

ఇతిగంధం॥ ఆయనే తేపరాయణే...గృహాణ ఇమే॥ ఇత్యక్షతాన్॥ తదే వర్తాంతదుసత్యమాహు స్తదేవబ్రహ్మపరమంకవీనాం। ఇష్టాపూర్తకాం బహుధాజాతం జాయమానం విశ్వంబిభర్తి భువనస్యనాభిః॥ పుష్పా వతీః ప్రసూవతీః ఫలినీరఫలాఉత ఆశ్వాయివ సజిత్వరీర్వీరుధః పార యిష్ణవః॥ ఇతిపుష్పాణి॥ నమో హిరణ్యబాహవే హిరణ్యవర్ణాయ హిరణ్యరూపాయ హిరణ్యపత యేంబికాపతయ ఉమాపతయే పశు పతయే నమోనమః॥ ఇతి మకుటాద్యాభరణానిదత్వా॥ నమోఅస్తు సర్పేభ్యో యే కేచపృథివీమను। యేఅంతరిక్షే యేదివి తేభ్యస్సర్పేభ్యో నమః॥ ఇతి నాగాభరణానిదత్వా॥ యోవై రుద్రస్సభగవాన్యానిచ నక్షత్రాణి భూర్భువస్సువ స్తస్మైవై నమోనమశ్శిర్షం జనదోంవిశ్వ రూపోసి॥ ఇత్యక్షతాన్దత్వా॥ యోవై రుద్రిస్స భగవాన్ యశ్చ సూర్యో భూర్భువస్సువ స్తస్మైవైజ నమోనమ శ్శిర్షం జనదో విశ్వ రూపోసి॥ శ్లో॥ అమృతోద్భవశ్రీవృక్షం శంకరస్యసదాప్రియం। తత్తే శంభో ప్రయచ్ఛామి బిల్వపత్రంసు రేశ్వర ॥౧॥ త్రిశాఖై ర్బిల్వపత్రైశ్చ అచ్ఛిద్రైః కోమలై శ్శుభైః। తవపూజాంకరిష్యామి అర్చయే త్వరమే శ్వరం॥౨॥ గృహాణబిల్వపత్రాణి సుపుష్పాణిమహేశ్వర। సుగంధీని భవానీశ శివ త్వంకుసుమప్రియ॥౩॥ బిల్వపత్రాణి సమర్పయామి॥ అనంతరం అష్టోత్తరశతనామైర్వా త్రిశతినామైర్వా సహస్రనామైర్వా ప్రిపూజయేత్॥ వసవస్త్వాధూపయంతు గాయత్రేణ ఛందసాంగిరస్వ ద్రుద్రాస్త్వాధూపయంతు త్రైష్టుభేన ఛందసాంగిరస్వదాదిత్యాస్త్వా ధూపయంతు। జాగతేన ఛంచసాంగిరస్వ ద్విశ్వేత్వా దేవా వైశ్వా నరా ధూపయంత్వానుష్టుభేన ఛందసాంగిరస్వ దింద్రస్త్వాధూపయం త్వంగిరస్వ ద్విష్ణుస్త్వాధూపయంత్వంగిరస్వ ద్వరుణస్త్వా ధూపయత్వం గిరస్వ దదితిస్త్వా దేవీర్విశ్వదేవ్యావతీః పృథివ్యాస్సధస్థేంగిరస త్ఖనత్వ వట దేవానాంత్వాపత్నీః॥ ఇతిధూపం॥ శ్లో॥ అపాణిపాదోహ మచింత్య శక్తిః పశ్యామ్యచక్షుస్సశృణోమ్యకర్ణః। నవేత్తివేద్యం నచతస్యాస్తి వేత్తా తమాహురగ్ర్యం పురుషంమహాంతం॥ సర్వవ్యాపినమాత్మా నం శ్రీశేసర్పరివార్పితం। ఆత్మవిద్యాతపోమూలం తద్బ్రహ్మోపనిష

త్పదం ॥ నతత్రసూర్యోభాతి నచంద్రతారకం నేమావిద్యుతోభాంతి కుతోయమగ్నిః । తమేవభాంతిమనుభాంతిసర్వం తస్యభాసాసర్వమిదం విభాతి ॥ ఇతిదీపం ॥ అనంతరం ఆచమనం ॥ పురతః నైవేద్యం సంస్థాప్య ॥ కలశోదకేన పూర్వపరిషేచనపూర్వకం ప్రాణాయస్వాహేతి పంచాహుతి మంత్రైః సమర్ప్య ॥ చంద్రమా మనసోజాతః చక్షోస్సూర్యోఅజాయత। ముఖాదింద్రశ్చాగ్నిశ్చ ప్రాణాద్వాయురజాయత ॥ శ్లో॥ రాజాన్నందధిశర్కరా మధుయుతం మాణిక్యపాత్రేస్థితం । హింగూజీరకసన్మరీచిమిళితై శ్శాకై రనేకై శ్శుభైః ॥ సాకం సమ్యగపూపసూపసహితం సద్యోఘృతేనాప్లుతం । శ్రీమృత్యుంజయసుస్థిరో భవ విభో సాపోశనం భుజ్యతామ్ ॥ సద్యోజాతముఖాయ స్వాహేతి పంచబ్రహ్మమంత్రైః ధేనుముద్రయా సదాశివంచార్పయేత్ ॥ మధ్యే మధ్యే ఉదకపానీయం । హగ్ంసశ్శుచిషత్......ఋతంబృహత్ హస్తప్రక్షాళనం ॥ ఏతావానస్యమహిమా...అమృతందివి ॥ పాదప్రక్షాళనం ॥ శుద్ధాచమనం ॥ సవిశ్వకృద్విశ్వవిదాత్మయోనిః జ్ఞః కాలకాలోగుణిసర్వవిద్యః। ప్రధానక్షేత్రజ్ఞపతిర్గణేశః సంసారమోక్షస్థితిబంధహేతుః ॥ పరాస్యశక్తిర్వివిధైవశ్రూయతే స్వాభావికీజ్ఞానబలక్రియాచ ॥ ఇతిద్వాభ్యాం మంత్రాభ్యాం తాంబూలంసమర్ప్య। తాంబూలచర్వణానంతరం ఆచమనం ॥ తతః ఈశ్వరనివేదనానంతరకృత్యం ॥ కించిదన్నం పృథక్ నిక్షిప్య ॥ సాదకః హస్తేనాదాయ ధ్వజసమీపంగత్వా ॥ బలిపీఠే ॥ అగ్నిశ్శుచి వ్రతతమశ్శుచి ర్విప్రశ్శుచిః కవిశ్శుచీరోచతఆహుతః ఉదగ్నేశుచయ స్తవ శుక్రాభ్రాజంత ఈరతే తవజ్యోతీగ్ ష్యర్చయః॥ ఇతి మంత్రేణాద్భిస్సంప్రోక్ష్య॥ భూఃప్రపద్యే భువఃప్రపద్యే సువఃప్రపద్యే భూర్భువస్సువఃప్రపద్యే వాయుంప్రపద్యే నార్తాందేవతాంప్రపద్యే శ్మానమాఖణంప్రపద్యే ప్రజాపతేర్బ్రహ్మకోశం బ్రహ్మప్రపద్య ఓంప్రపద్యే ॥ ఇతిమంత్రేణ ధ్వజేశ్వరాయనమః । ఇమంబలిందదామి ॥ హస్తపాదాప్రక్షాళ్య ॥ లింగసన్నిధింగత్వా ॥ ఆచమ్య ॥ శ్లో॥ పరానందచిదాకాశ పరబ్రహ్మస్వరూపికా । నీరాజనంగృహాణేశ ఆనందాఖ్యంసదాశివ ॥ సర్వప్రజాం

మేగోపాయ అమృతత్వాయజీవసే । జాతాంజనిష్యమాణాంచ అమృతేస తేప్రతిష్ఠితాం। అథర్వపితుంమేగోపాయ రసమన్నమిహాయుషే। అదభ్ధాయోశీతతనో అవిషన్నఃపితుంకృణు । శగ్గ్స్యవశూన్మేగోపాయ ద్విపాదోయేచతుష్పదః । అష్టాశఫాశ్చయఇహాగ్నే యేచైకశఫాఆశుగాః। సప్రధసభాంమేగోపాయ యేచసభ్యాస్సభాసదః। తానింద్రియావతఃకురు సర్వమాయురుపాసతాం । అహేబుధ్నియ మంత్రంమే గోపాయ యమృషయ స్త్రైవిదావిదుః । ఋచస్సామాని యజూగ్ంషి సాహిశ్రీరమృతాసతాం । మానోహిగ్ంసీజ్జాతవేదో గామశ్వం పురుషంజగత్ । అబిభ్రదగ ఆగహిశ్రియామాపరిపాతయా సంమ్రాజంచ విరాజం । చాభిశ్రీర్యాచనోగృహే లక్ష్మీరాష్ట్రస్యయాముఖే తయామాసగ్ంసృజామసి ॥ సంతతశ్రీరస్తు ॥ నిత్యశ్రీరస్తు ॥ నిత్యమంగళాని భవంతు॥ ఇతి కర్పూరనీరాజనం ॥ అనంతరం ఆచమనీయం॥ మంత్రపుష్పం ॥ సహస్రశీరుషాపురుషః సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్ ......

శ్లో॥ విశ్వంనారాయణోదేవ శ్చాక్షరః పరమఃప్రభుః । ఇతిధ్యాత్వా పునస్తస్య హృదయాంభోజమధ్యమే ॥ ప్రాణాయామైర్వికసితే పరమేశ్వరమందిరే । అష్టైశ్వర్యదళోపేతే విద్యాకేశరసంయుతే॥ జ్ఞాననాళేమహత్కందే ప్రణవేనప్రబోధితే। విశ్వార్చిషం మహావహ్నిం జ్వలంతంవిశ్వతోముఖం ॥ వైశ్వానరంజగద్యోనిం శిఖాతన్వినమీశ్వరం । తాపయంతం స్వకందేహ మాపాదతలమస్తకం ॥ నివాతదీపవత్తస్మిన్ దీపితంహవ్యవాహనం । నీలతోయదమధ్యస్థా ద్విద్యుల్లేఖేవ భాస్వరం॥ నీవారశూకవద్రూపం పీతాభాసంవిచింతయేత్ । తస్య వహ్నిశిఖాయాంతు మధ్యే పరమకారణం॥ పరమాత్మానమానందం పరమాకాశమీశ్వరం । ఋతగ్ంసత్యంపరంబ్రహ్మ పురుషం కృష్ణపింగలం॥ ఊర్ధ్వరేతం విరూపాక్షం విశ్వరూపం మహేశ్వరం। నీలగ్రీవం స్వమాత్మానం పశ్యంతంపాపనాశనం॥ బ్రహ్మవిష్ణుమహేశానైర్ధ్యేయంధ్యేయవివర్జితం। సోహమిత్యాదరేణైవ ధ్యాయేద్యోగీశ్వరేశ్వరం॥ అయముక్తో మహామార్గో నిగమాంతైకసంశ్రితః ॥ నదీముత్తరిష్యన్నావాభిమంత్రయతే- నమోరుద్రాయాప్సుషదే స్వస్తిమాసంసారయేతి

వనస్పతిమారోప్య స్నమోభి మంత్రయతే – నమో రుద్రాయ వనస్పతిపదే స్వస్తిమాసం పారయేతి – గిరిమభిమంత్రయతే – నమోరుద్రాయగిరిపదే స్వస్తిమాసంపారయేతి – చతుష్పదమభిమంత్రయతే నమోరుద్రాయపథిపదే స్వస్తిమాసంపారయేతి – స్మశానమభిమంత్రియతే– నమోరుద్రాయపితృపదే స్వస్తిమాసంపారయేతి – గోష్ఠమభిమంత్రియతే – నమోరుద్రాయ శకృత్పిండపదే స్వస్తిమాసంపారయేదితి – ఏవమన్యత్రాపి నమోరుద్రాయేత్యేవంబ్రూయాత్ ఈశానస్సర్వవిద్యానా మీశ్వరస్సర్వభూతానాం బ్రహ్మాధిపతి ర్బ్రహ్మణోధిపతిర్బ్రహ్మాశివోమే అస్తుసదాశివోమ్ ॥ ఇతి మంత్రపుష్పం సమర్ప్య ॥ శ్లో॥ యానికానిచపాపాని జన్మా...రక్షరక్షోమహేశ్వర ఆత్మప్రదక్షిణనమస్కారాన్ సమర్ప్య॥ యస్యస్మృత్యానామోక్త్యా ....సుప్రసన్నో వరదోభవత్ ॥

జపప్రకరణమ్.

అస్యశ్రీ శుద్ధపంచాక్షరీ మహామంత్రస్య – వామదేవఋషిః భూరుగనుష్టుప్ఛందః – శ్రీసాంబసదాశివోదేవతా ఓం బీజం – నమశ్శక్తిః– శివాయేతికీలకం– మమ శ్రీసాంబసదాశివప్రసాదసిద్ధ్యర్థే జపే వినియోగః– ఓం నం సద్యోజాతంప్రపద్యామి... వోద్భవాయనమః హ్రాం అంగుష్ఠాభ్యాంనమః – ఓం మం వామదేవాయనమః – హ్రీం తర్జనీభ్యాంనమః । ఓం శిం అఘోరేభ్యోథ...రూపేభ్యః । హ్రూం మధ్యమాభ్యాంనమః । ఓం వాం తత్పురుషాయ ... చోదయాత్ హ్రైం అనామికాభ్యాంనమః । ఓం యం ఈశానస్సర్వ......సదాశివోం । హ్రౌం కనిష్ఠికాభ్యాం నమః । ఓం నమశ్శివాయ...సద్యోజాతంప్రపద్యామి...సదాశివోం ॥ హ్రః కరతలకరపృష్ఠాభ్యాంనమః ఏవంప్రకారేణ హృదయాది షడంగన్యాసం కుర్యాత్ ॥ భూర్భువస్సువరోమితి దిగ్బంధః ॥ ధ్యానం ॥ శ్లో॥ వందేహరంవరదశూలకపాలహస్తం సాభీతిముద్రసుతనోజ్జ్వలపూర్ణకాంచీ। వామోరుపీనగతమోక్షజవామహస్తా న్యస్తారుణోత్పలకుచోపరిబద్ధదేహం ॥ లమిత్యాది

పంచపూజ ॥ అథ ఓం నమశ్శివాయ ॥ యథాశక్తిజపం కుర్యాత్ ॥ ఏవం శ్రీ ఉమామహేశ్వరార్పణమస్తు ॥ పునః ఋష్యాది అంగన్యాస కరన్యాసాది ధ్యానాంతంకుర్యాత్ ॥ అథధ్యానం ॥ శ్లో॥ ఓంకారం బిందుసంయుక్తం నిత్యంధ్యాయంతియోగినః । కామదంమోక్షదం చైవ ఓంకారాయనమోనమః ॥౧॥ శ్లో॥ నజాతిర్నమృతిర్యస్య క్షమో యస్యనవిద్యతే। నమంతేదేవతాస్సర్వే నకారంతంనమామ్యహం ॥౨॥ శ్లో॥ మహాదేవం మహావక్త్రం మహాధ్యానపరాయణం । మహాపాప హరందేవం మకారంతం నమామ్యహమ్ ॥ 3 ॥ శ్లో॥ శివాత్పరతరో నాస్తి శివశ్శాస్త్రేషునిశ్చయః। శమంతి సర్వపాపాని శకారంతంనమామ్యహమ్ ॥ ౪ ॥ వాహనం వృషభోయస్య వాసుకిః కంఠభూషణం । వామే శక్తిధరందేవం వకారంతం నమామ్యహమ్ ॥ ౫ ॥ శ్లో॥ యత్ర యత్రస్థితోదేవః సర్వవ్యాపీ మహేశ్వరః । యోగురుస్సర్వదేవానాం యకారంతం నమామ్యహమ్ ॥ ౬ ॥ శ్లో॥ ఇదం షడక్షరీస్తోత్రం ప్రాత రుత్థాయయఃపఠేత్ । ముచ్యతేసర్వపాపేభ్యో శివలోకంసగచ్ఛతి ॥ తతః శివదీక్షితానాం భక్తాజనానాం విద్వజ్జనానాం కర్తృణాంచేతర జనానాం సర్వేషాం ఈశ్వరప్రసాదద్రవ్యాణిప్రదాస్య ॥ తద్ద్రవ్యేణ సకలభక్తజన సౌభాగ్యసంపత్కరాయుష్యాభివృద్ధిర్భవతి॥ శ్రీ శ్రీ శ్రీ.

కవాటబంధనమ్.

శ్లో॥ రాక్షసానాం నిరోధాయ శంభోరాజ్ఞా ప్రవర్తయేత్ । కవాటం బంధయస్వామిన్ మహాభైరవ పాహిమామ్ ॥ శ్రీ శ్రీ శ్రీ.

మంత్రః ॥ యత్ర బాణా స్సంపతంతి కుమారా విశిఖాశివ । ఇందోన్నస్తత్రవృత్రహా విశ్వాహా శర్మయచ్ఛత్ ॥ యీమంత్రము పఠింపవలెను.

ఇతి శైవాగమోక్త నిత్యశివాలయార్చనవిధి స్సమాప్తః.

మహాదేవస్య మహోత్సవ క్రమః.

శ్రీ మహాదేవస్య మహోత్సవవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామః । ధ్వజారోహణస్య పూర్వదినే దేశికో ఋత్విగ్భిస్సహ కేశశ్మశ్రులోమనఖాని వాపయిత్వా। విధివత్స్నాన దుకూల భస్మ రుద్రాక్షమాలికాధారణ సంధ్యాది నిత్యకర్మాణి నిర్వర్త్య । యజమాన భక్తజనై ర్వేదవిద్భి ర్బ్రాహ్మణై ర్విప్ర సువాసినీభి ర్ధ్వజ పతాక ఛత్ర చామరధారిభి ర్మంగళగీతపాఠకై ర్భేర్యాది వాద్యఘోషైస్సహ శనైశ్శనై రాలయ ప్రదక్షిణపురస్సరం ధ్వజాంతికంగత్వా। దండవత్ప్రణామంకృత్వోత్థాయాంజలింబధ్వా ॥ శ్లో॥ దేవదేవ జగన్నాథ చంద్రార్థకృత శేఖర । మహోత్సవస్యసేవార్థ మనుజ్ఞాం దాతుమర్హసి ॥ ఇతిసంప్రార్థ్య ॥

ఆదౌ గణపతి ప్రార్థనమ్.

గణేశ మాసాద్య ॥ దేవస్య దక్షిణపార్శ్వే కృష్ణాజినే ఉపవిశ్యాచమ్య । ప్రాణానాయమ్య। దేశకాలౌసంకీర్త్య। ఏవంగుణేత్యాది శుభతిథౌ మహాదేవస్య మహోత్సవార్థ మవిఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం। శ్రీమహాగణపతిప్రీత్యర్థం । విధివదారాధనం కరిష్యే ॥ తదంగ కలశార్చనంకృత్వా । ఆధారశక్త్యాది పద్మాసనాని పరికల్ప్య। ఓం హ్రామితి సర్వత్ర ॥ ఓం హ్రాం ఆధారశక్త్యైనమః । అనంతాసనాయ నమః । ధర్మాసనాయనమః । జ్ఞానాసనాయనమః । వైరాగ్యాసనాయనమః । ఐశ్వర్యాసనాయనమః । పద్మాసనాయనమః । మహాపద్మాసనాయ నమః ॥ తన్మధ్యే గణేశంధ్యాత్వా ॥ శ్లో॥ లంబోదరం శ్యామనిభం గణేశం కుఠారమక్షస్రజమూర్ధ్వకాభ్యాం । సలడ్డుకం దంతమధఃకరాభ్యాం వామేతరాభ్యాంచ దధానమీడే ॥ గణానాంత్వేతి మంత్రం జప్త్వా ॥ గణపతి గాయత్ర్యా మూలేనచ ఆవాహనా ద్యుపచారాన్కృత్వా దంత పాశాంకుశముద్రాః ప్రదర్శ్య ॥ శ్లో॥ భగవన్సర్వవిద్యేశ సర్వవిఘ్నవినాశక । శంభోరుత్సవసేవార్థ మవిఘ్నం కురుమే విభో ॥ ఇతి సంప్రార్థ్య ॥ అవిఘ్నముద్రాం కేవలంవా ప్రదర్శయే దితి గణేశారాధనవిధిః ॥

అథ భగవత్ప్రార్థనమ్.

లబ్ధానుజ్ఞస్సన్నివాంతికంగత్వా। ఆవాహనాది దశసంస్కారై స్సంస్కృత్య। ధూపదీపౌదత్వా। ముద్గాన్నంనివేద్య। నత్యంతముప చారా న్కృత్వోత్థాయాంజలింబధ్వా॥ శ్లో॥ సృష్టిస్థితితిరోధాన లయా నుగ్రహకారక। మహోత్సవావసానాంత మత్రసన్నిహితోభవ॥ ఇతి సంప్రార్థ్య॥ మూలేన భగవత్పీఠాధోభాగే పుష్పాక్షతాన్ సమర్ప్య॥ ఇతి॥

అథాచార్యానుగ్రహక్రమః.

గళంతికాన్వితో దేశికో ఋత్విగ్భిస్సహ భద్రంకర్ణేభిరితి మంత్ర మనుస్మరన్ మహామంటపమాసాద్య। మార్జన ప్రోక్షణ గోమయాను లేపన రంగవల్యాదిభిరలంకృత భూతలె। యజ్ఞీయవృక్షనిర్మితపీఠే। కృష్ణాజినేవా శివమంత్రేణ చతుస్సంస్కార సంస్కృతశుద్ధాసనే చో త్తరాభిముఖ ఉపవిశ్యాచమ్య। ప్రాణానాయమ్య। తిథ్యాదీనుచ్చార్య। మహాదేవస్య మహోత్సవకర్మకర్తుం గుర్వాద్యనుగ్రహార్థం దక్షిణ తాంబూలాదికం గృహీత్వోత్థాయ॥ వక్తి॥ శ్లో॥ ఆదౌశివగురుస్కంద శ్చాగస్త్యశ్చతతఃపరం। దూర్వాసాశ్చోపమన్యుశ్చ త్వఘోరాచార్య ఏవచ। త్రిలోచనశివశ్చేతి సంప్రదాయ క్రమాద్గురూన్॥ యోవే దాదౌ...మహేశ్వరః॥ ఇతిప్రార్థ్య॥ తతః ఓం నమస్సదసే...... పృథివ్యై॥ మయాసమర్పితామిమాం దక్షిణాంస్వీకృత్యానుగృహ్ణంతు భవంతః। ఇతి గురుజనమధ్యే నిక్షిప్య। నమోమహద్భ్యఇతి దండవ త్ప్రణమ్యోత్థాయ। లబ్ధానుజ్ఞస్సన్నాసనేచోపవిశ్య॥ ఇతి॥

అథ పుణ్యాహవిధిః.

అథ పుణ్యాహవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామః॥ ఆచమ్య। పవిత్రపాణి ర్గురు రాపోహిష్ఠేతిమంత్రేణ కరకద్వయమాదాయ। గంధద్వారా మితి చందనేనానులిప్య। తంతుంతన్వేతి శ్వేతసూత్రేణావేష్ట్య। కాంస్య పాత్రే ప్రస్థద్వయ తండుల కల్పితాష్టదళపంకజె ఆకలశేష్వితి సం స్థాప్య। ఇమంమేగంగేతి శుద్ధజలమాపూర్య। సహిరత్నానీతి పంచ

రత్నాని । కాండాత్కాండాదితి కూర్చం । హిరణ్యరూప మితి హి
ణ్యం । అశ్వత్థేవఇతి పల్లవాన్ । యాః ఫలినీర్యా ఇతి ఫలంనిక్షిప్య
యువాసువాసాఇతి వస్త్రేణావేష్ట్య । శివ గాయత్ర్యా గంధమాల్యాది
భిరలంకృత్య । తత్పురతః గమితి గణపతిబీజంసంలిఖ్య। గణానాం త్వే
మంత్రింజప్త్వా। తతః తత్పురుషాయవిద్మహే వక్రతుండాయధీమహి
తన్నోదంతిః...ప్రచోదయాత్ । ఓం గాం గీం గూం గైం గౌం గః
గణపతయేనమః । పాశాంకుశముద్రెప్రదర్శ్య । షోడశోపచారై స్సం
పూజ్య ॥ శ్లో॥ అభ్యర్చ్య ప్రార్థయేదేవం విఘ్నసంఘ నివృత్తయే
పుణ్యాహాంగంగణాధిశ అవిఘ్నం కురుమేసదా ॥ ఇతి సంప్రార్థ్య
విఘ్నేశ్వరానుజ్ఞా మాదాయ ॥ దక్షిణకలశే । శక్త్యాద్యాసనాంతం
సంపూజ్య ॥ శ్లో॥ కుంభమధ్యగతంతోయం తోయమధ్యేతుపంకజం
పంకజస్యచతన్మధ్యే పార్వతీపరమేశ్వరౌ ॥ అస్మిన్కుంభే వరుణరూ
ణం భగవంతం సదాశివమావాహ్య॥ త్వమగ్నే రుద్రమంత్రంజప్త్వా
తన్మహేశాయవిద్మహె వాగ్విశుద్ధాయధీమహి । తన్నశ్శివః ప్రచో
యాత్ ॥ వామకలశే ॥ గౌరీమిమాయేతిమంత్రేణ గాయత్ర్యాచ గౌ
మావాహ్య ॥ గణాంబికాయైవిద్మహె కర్మసిద్ధ్యైచధీమహి। తన్నోగౌ

ప్రచోదయాత్॥ ఓం హ్రీం హ్రౌం పార్వతీపరమేశ్వరాభ్యా న్నమః
ఆవాహన స్థాపన సన్నిధాన సన్నిరోధ నావకుంఠన ధేనుముద్రాః ప్ర
దర్శ్య॥ ధ్యానాదిభిస్సంపూజ్య॥ శ్లో॥ దేవదేవోత్తమంశంభుం వృష
వీరంచషణ్ముఖం। చండేశంయస్స్మరేద్భక్త్యా భూతిరాయుర్భవేద్ధ్రువం
సర్వమంగళమాంగల్యే శివే సర్వార్థసాధకే । శరణ్యే త్ర్యంబకే దే
నారాయణి నమోస్తుతే ॥ తదేవ లగ్నం సుదినం తదేవ తారాబల
చంద్రబలం తదేవ । విద్యాబలం దైవబలం తదేవ గౌరీపతే తేంఘ్రి
యుగంస్మరామి ॥ అనయోః కలశయోః । ఉమామహేశ్వరాభ్యాం
నమః । వాణీ హిరణ్యగర్భాభ్యాంనమః । లక్ష్మీ నారాయణాభ్యాం
నమః । బ్రాహ్మ్యాది మాతృభ్యో నమః । శివాది గురుభ్యో నమః
ఆచార్యేభ్యోనమః । సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యోనమః । ప్రణవస్య ప
బ్రహ్మఋషిః । పరమాత్మా దేవతా । దైవీగాయత్రీఛందః । ప్రాణ

యామేవినియోగః ॥ ఓంభూః। ఓంభువః...రోం ॥ శోభనేముహూర్తే అద్యబ్రహ్మణః। ద్వితీయపరార్థే। శ్వేతవరాహకల్పే। వైవస్వతమన్వంతరే। కలియుగె ప్రథమపాదే। జంబూద్వీపే భరతవర్షె భరతఖండే। అస్మిన్వర్తమానె వ్యవహారికె। మానేనాస్మిన్ సంవత్సరె। అయనె। ఋతౌ। మాసె। పక్షే। వాసరయుక్తాయాం శుభనక్షత్ర శుభయోగ శుభకరణ ఏవంగుణ విశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ। అస్య భగవతో దేవదేవోత్తమస్య। దేవతాసార్వభౌమస్య। అఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయకస్య। శ్రీ చంద్రశేఖరస్వామినః। నవదిన ధ్వజారోహణ సౌఖ్యోత్సవాంగత్వే నాదౌ విఘ్నేశ్వరప్రార్థనా ఽచార్యానుగ్రహ పుణ్యాహవాచన కరన్యాసాఽంగన్యాసపూర్వక సకలీకరణ భూశుద్ధి భూతశుద్ధి గవ్యార్ఘ్యప్రోక్షణ రక్షాబంధన మృద్గ్రహణాం కురార్పణ వాస్తుపూజా హోమబలి వృషయాగ భేరీతాడనాస్త్రావాహన ధ్వజారోహణ దిక్పాలకావాహన శాలాప్రవేశ కలశస్థాపన యాగేశ్వరారాధన శివాగ్నిప్రతిష్ఠాపన నిత్యహోమ శివలింగాది మూర్తీనాం నిత్యస్నపనార్చన ప్రతిదిన దేవతాబలి భ్రమణ సింహయానాది నానాయాన గిరిజావివాహ రథారోహణానంతరముత్సవేశ్వర స్నపనవిశేష నైవేద్య రాజోపచార మృగయాత్రా చూర్ణోత్సవాఽవభృతస్నాన పూర్ణాహుతికుంభాభిషేచనధ్వజపటావరోహణ లోకపాలవిసర్జన మానబలి చండయాగ పుష్పయాగ మిత్యుత్సవ క్రియాకలాపే తత్తత్కాలే తత్తత్కర్మకరిష్యమాణస్సన్ పూర్వాచార్యానుగ్రహేణ నంది స్కంద చండేశ్వరాదిభిస్సహ శ్రీమత్పరమేశ్వరస్య గర్భమంటప స్నానమంటప స్నపనమంటప నైవేద్యమంటపాస్థానమంటప యాగమంటప యానమంటప నృత్యమంటప గోపుర ప్రాకారాభ్యంత రావరణాది తత్తన్మంటపశుద్ధ్యర్థం తత్తద్వాహన శుద్ధ్యర్థం తత్తద్బింబశుద్ధ్యర్థం ద్రవ్యశుద్ధ్యర్థ మాత్మశుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థంచ మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనకర్మకరిష్యే॥ పుణ్యాహాంగ చతురో బ్రాహ్మణాన్ తోషయిష్యే॥ ఓంవాచ్యతాం। ఓంఆపః

శివాఆపస్సంతు । గంధాఃసుగంధాఃపాంతు । అక్షతంచారిష్టంచాస్తు। అన్వాహార్యస్యో న్వాహార్యస్తు। దక్షిణాఃస్వస్తిదక్షిణాఃపాంతు। బహుధేయంచాస్తు । ఇడా దేవహూ...మదంతు ॥ మనస్సమాధీయతాం। సమాహితమనసస్స్మః ॥ ప్రసీదంతుభవంతః । ప్రసన్నాస్స్మః । ఓంశాంతిరస్తు । పుష్టిరస్తు । తుష్టిరస్తు । వృద్ధిరస్తు । ఆయుష్యమస్తు । ఆరోగ్యమస్తు । ఐశ్వర్యమస్తు । స్వస్త్యస్తు । శివంకర్మాస్తు। కర్మసమృద్ధిరస్తు। వేదసమృద్ధిరస్తు । శాస్త్రసమృద్ధిరస్తు । ధనధాన్యసమృద్ధిరస్తు । ఐశాన్యాంబహిర్దేశే అరిష్టనిరసనమస్తు । యత్పాపం తత్ప్రతిహతమస్తు। యచ్ఛ్రేయస్తదస్తు । అఘానినశ్యంతు ॥ శుభానివర్ధంతాం ॥ తిథి వార నక్షత్ర యోగ లగ్న కరణ ముహూర్తాది దిగ్దేవతాః ప్రియంతాం। సూర్య సోమాం గారక బుధ బృహస్పతి శుక్ర శని రాహు కేత్వభిధానాగ్రహాః ప్రియంతాం। సద్యవామాఘోర తత్పురుషేశానహృదయ శిర శ్శిఖా కవచ నేత్రాస్త్రాద్యావరణ దేవతాః ప్రియంతాం। బ్రహ్మాచ బ్రాహ్మణాశ్చ ప్రియంతాం । బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరాశ్చ ప్రియంతాం । శ్రద్ధామేధే ప్రియేతాం। సర్వేదేవాః ప్రియంతాం। మహాదేవః ప్రియతాం। ప్రియతాం భగవాన్మహాదేవః ॥ యత్పుణ్యాం నక్షత్రం...ఏవకురుతె ॥ ఓంపుణ్యాహంభవంతోబ్రువంతు ॥ వాచ్యతాం ॥ భద్రంకర్ణేభిః...ర్దధాతు ॥ స్వస్తయేవాయు...భవంతునః॥ ఓం స్వస్తిభవంతోబ్రువంతు ॥ ఓగ్ స్వస్తి ॥ ఋధ్యాస్మహవ్యై...సువీరాః ॥ త్రీణిత్రీణివై...ప్రతితిష్ఠతి ॥ ఓంఋద్ధింభవంతోబ్రువంతు॥ ఓంవృధ్యతాంవృద్ధిస్సమృద్ధిః ॥ ఓం ॥ దధిక్రావ్ణ్ణోఅకారిషం......రిషత్ ॥ హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః...నిధత్తా ॥ ఆపోహిష్ఠా...చనః॥ పవమానస్సువర్జనః ॥ పునాతు ॥ ప్రాచ్యాందిశి దేవా ఋత్విజోమార్జయంతాం। దక్షిణాయాందిశిమాసాఃపితరోమార్జయంతాం। ప్రతీచ్యాం దిశి గృహాః పశవోమార్జయంతా ముదీచ్యాందిశ్యాపఓషధయో వనస్పతయోమార్జయంతాం। ఊర్ధ్వాయాందిశియజ్ఞసంవత్సరో యజ్ఞపతిర్మార్జయంతాం ॥ ఏతేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్యో నానాగోత్రేభ్యః నానానామభ్య స్వస్తిపుణ్యాహవాచన మంత్రజప దక్షిణాః యేభ్యః కేభ్య

స్సంప్రదదేనమమ ॥ శుచీవ్రోహవ్యా...పావకాః ॥ అగ్నిశ్శుచివ్రత ...వ్యర్చయః॥ వాస్తోష్పతేప్రతిజానీ...శం చతుష్పదే॥ వాస్తోష్పతే శగ్మయా...సదానః ॥ అమీవహావాస్తోష్పతే...ఏధినః ॥ శుభగ్ం శుభం ॥ శైవపుణ్యాహవాచనవిధి స్సమాప్తః

అథ ఆచమనవిధిః.

పుణ్యాహాంతే కృష్ణాజినే ఉత్తరాభిముఖఉపవిశ్య। గోకర్ణాకృతి నా మాషమగ్న జలంగృహీత్వా । పృథివ్యాదిమాయాం త్రైకత్రింశ త్తత్వశుద్ధ్యర్థం బ్రహ్మాణంధ్యాత్వా। ఓం హాం ఆత్మతత్వాయస్వాహా। శుద్ధవిద్యాది సదాశివాఖ్య తత్వత్రయశుద్ధ్యర్థం విష్ణుంధ్యాత్వా। ఓం హీం విద్యాతత్వాయస్వాహా । శివతత్వశుద్ధ్యర్థం శివంధ్యాత్వా । ఓం హూం శివతత్వాయస్వాహా । ఇత్యపఃపీత్వా । ప్రత్యేకం పాణిం ప్రక్షాళ్య । ఓష్ఠావంగుష్ఠమూలేన ద్విఃపరిమృజ్య । హస్తతలేనాఽధో ముఖం సకృత్పరిమృజ్య । అంగుష్ఠానామికాభ్యాం ముఖ నాసాక్షి కర్ణ వివరాణిహృదంసద్వయశిరాంసి దక్షిణవామక్రమేణ సంస్పర్శనా దా చమనంభవతి ॥ ఇత్యాచమనవిధిః ॥

అథ ప్రాణాయామ విధిః.

దేహస్యాంతర్గత మశుద్ధవాయుం రేచకప్రాణాయామేన అస్త్ర మంత్రేణోత్సార్య। బాహ్యవాయునోదరంప్రపూర్య। అకార ఉకార మకారాత్మకాభి రిడా పింగళా సుషుమ్నానాడీభిర్యథాక్రమం పూరక కుంభక రేచకైః ప్రత్యేకం దశమాత్రికం ప్రాణాయామ త్రయం కృత్వా ॥ ఇతి ప్రాణాయామవిధిః ॥

అథ కరన్యా సాంగన్యాసపూర్వకం సకలీకరణంకుర్యాత్ ॥

ఓం హః అస్త్రాయహుంఫడితి వామపాణితలపృష్ఠ మణిబంధా దారభ్య దక్షిణపాణినా ద్విఃపరిమృజ్య । దక్షిణపాణితలపృష్ఠ మణి బంధాదారభ్య వామపాణినా సకృత్పరిమృజ్య । ఓం హాం శక్తయె వౌషడితి శివామృతేనాప్లావ్య । పద్మముద్రాంబధ్వా । తద్గర్భకర్ణికా యాం। ఓం హాం శివాసనాయనమః। ఓం హాం శివమూర్తయేనమః ।

ఓం హాం శివాయనమః । ఇతి విన్యస్య । శివకరావితిధ్యాత్వా ॥ ఓం హాం ఈశానమూర్ధ్నేనమః । ఇత్యంగుష్ఠేనవిన్యస్య । ఏవ మంగుష్ఠ తర్జ ద్యంగుష్ఠకనిష్ఠాంతం క్రమేణ । ఓం హేం తత్పురుష వక్త్రాయ నమః । ఓం హాం అఘోరహృదయాయనమః। ఓం హీం వామదేవ గుహ్యాయనమః। ఓం హాం సద్యోజాతపాదాభ్యాన్నమః। ఇతివిన్యస్య। ఓం హాం విద్యాదేహాయనమః। ఇతి కరతలయోః । కనిష్ఠాద్యంగుష్ఠా భ్యాం । ఓం హాం హృదయాయనమః । ఏవం తర్జన్యంగుష్ఠాంతం । శిరశ్శిఖాకవచాదిషువిన్యస్య । ఓం హః అస్త్రాయనమః । తాళత్రయ పురస్సరం దిగ్బంధనం కృత్వా వౌషడంతమూలేన మహాముద్రాం ప్రదర్శ్య । మస్తకాది పాదాంతం పాదాది మస్తకాంతం మహాము ద్రయాసంస్పర్శ్య । తత శ్శివసమానరూప మాత్మానం చింతయేదితి సకలీకరణమ్ ॥

అథ భూతశుద్ధిః.

పాదయోః ఓం లం కం సద్యోజాతహ్లాం నివృత్తికలాబ్రహ్మాధి పతయె హృదయాయ పృథివ్యైనమః ॥ జాన్వోః॥ ఓం వం ఖం వామ దేవహ్రీం ప్రతిష్ఠాకలా విష్ణ్వధిపతయె శిరసె అద్భ్యోనమః । నాభౌ। ఓం రం గం అఘోర హ్రూం విద్యాకలా రుద్రాధిపతయె శిఖాయై తేజసేనమః ॥ గళే ॥ ఓం యం ఘం తత్పురుష హ్రైం శాంతికలా ఈశ్వరాధిపతయె కవచాయ వాయవేనమః ॥ లలాటే ॥ ఓం హాం ఙం ఈశానశాంత్యతీతకలా సదాశివాధిపతయె అస్త్రాయ ఆకాశాయ నమః ॥ ఇతి పంచభూతాని స్వశరీరే సంపూజ్య ॥ ఓం హాం ఆత్మ తత్వాయ హుంఫట్ పాదయోః । ఓం హీం విద్యాతత్వాయ హుం ఫట్ హృదయె । ఓం హూం శివతత్వాయ హుంఫట్ శిరసి । ఇతి తత్వత్రయం సంశోధ్య ॥ పంచభూతాని స్వశరీరె పూర్ణ వటవృక్షవ ద్విభావ్య ॥ పంచచతుస్త్రిద్వైకోద్ఘాతక్రమేణ పృథివ్యాది పంచ భూతాని పాశుపతాస్త్రేణఛేదయేత్ ॥ తద్యథా ॥ శ్లో॥ పంచవక్త్రం మహాఘోరం దశబాహుం త్రిలోచనం । వికృతంభాసురంచోగ్రం పింగభ్రూశ్మశ్రుమూర్ధజం ॥ ఖడ్గఖేటకనారాచ ధనుస్సూత్ర కమండ

లూ౯ । శక్తింశూలంచపరశుం వహంతంబ్రహ్మదండకం ॥ ఏకపాదం ద్విపాదంచ సమపాద చతుష్టయం । సర్వాంగ భుజగోపేతం నాగ యజ్ఞోపవీతినం ॥ ఏవంధ్యాత్వాయజేదస్త్రం ప్రణతార్తి౯వినాశనం ॥ ఆత్మానం సంహారముద్రయా ద్వాదశాంతే సంయోజ్య । ఓం శ్లీం పశుం పాశుపతాస్త్రాయహుంఫట్ । ఇతి పాదపచ్ఛేదనం విభావ్య । ఓం హ్యైమితి వాయుబీజేనశోష్య । ఓం హ్రూమిత్యగ్నిబీజేనదగ్ధ్వా । ఓం హ్వీమి త్యమృత బీజేన సంప్లావ్య । ఓం ష్లోమి త్యచలాబీజేన తద్భస్మపిండీకరణంవిభావ్య । ఓం హో మి త్యాకాశబీజేన జీవాత్మ పరమాత్మనోరైక్యం సంచింత్య । ఓం హాం హ్యైం హ్రూం హ్వీం ష్లోమిత్యాకాశాది పృథివ్యంతముత్పాద్య । ఆత్మానంసుఖమితిసంభావ్య॥ స్వశరీరే శివతనుంసంచింత్య । ద్వాదశాంతస్థమాత్మానం హృత్పద్మె సంస్థాప్య । ప్రాణప్రతిష్ఠాంకుర్యాత్ ॥

అథ ప్రాణప్రతిష్ఠావిధిః.

అస్య శ్రీ ప్రాణప్రతిష్ఠాపన మహామంత్రస్య । బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరా ఋషయః । ఋగ్యజుస్సామాథర్వాణశ్ఛందాంసి । ప్రాణ శక్తిఃపరాదేవతా । ఆం బీజం । హ్రీం శక్తిః । క్రోం కీలకం । మమ ప్రాణప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థే జపేవినియోగః ॥ హ్రామిత్యాది కరన్యాస స్తథా హృదయాద్యంగన్యాసశ్చ॥ భూర్భువస్సువరోమితి దిగ్బంధః॥ ధ్యానం॥ శ్లో॥ రక్తాంభోధిస్థపోత్రోల్లసదరుణ సరోజాధిరూఢా కరాబ్జైః । పాశం కోదండ మిక్షూద్భవమళిగుణమ ప్యంకుశంపంచబాణా౯ । బిభ్రాణా సృక్కపాలం త్రినయనసహితా పీనవక్షోరుహాఢ్యా । దేవీ బాలార్క వర్ణాభవతుసుఖకరీ ప్రాణశక్తిఃపరానః ॥ ఓం ఆం హ్రీం క్రోం య ర ల వ శ ష స హోం। హంసస్సోహంస్వాహా ॥ అముష్యప్రాణా ఇహప్రాణా అముష్యజీవ ఇహస్థితః అముష్య సర్వేంద్రియాణిచ మనో బుద్ధ్యహంకారచిత్త పృథివ్యప్తేజో వాయ్వాకాశ శబ్దస్పర్శరూపరస గంధ శ్రోత్ర త్వక్చక్షు జిహ్వా ఘ్రాణ వా క్పాణి పాదపాయూపస్థ వచన గమనా దాన విసర్గానంద ప్రాణాపాన వ్యానోదాన సమానా ఇహైవాగత్యసుఖం చిరంతిష్ఠంతుస్వాహా ॥

హంసస్సోహం॥—— అసునీతేతి మంత్రంజప్త్వా ॥ తతో దం భజ్గీన్యాసం కుర్యాత్ ॥

ఓం హాం ఈశానమూర్ధ్నేనమః। ఓం హేం తత్పురుషవక్త్రాయనమః। ఓం హూం అఘోరహృదయాయనమః। ఓం హీం వామదేవగుహ్యాయనమః। ఓం హాం సద్యోజాతపాదాభ్యాంనమః। ఇతి శిరో వక్త్ర హృదయ గుహ్యాంఘ్రిస్థానేషు క్రమేణ విన్యసేదితి దండభంగీన్యాసః ॥

అథ అంతర్యజనవిధిః.

తతః అంతహృదయాకాశే శివార్చనమంటపం మనసా సంకల్ప్య। హృదయకమల కర్ణికాసంస్థిత కుండలినీశక్తిరూప జీవాత్మపీఠే నాద రూప దీప శిఖాకారం పరశివంవిచింత్య। ద్వాదశాంతస్థబహుళామృతధారయాభిషిచ్య వైరాగ్యవస్త్రాభరణ చందనాదిభిరలంకృత్య। దయాతపస్సత్యభావరూపైః పుష్పైరభ్యర్చ్య। మనఃప్రాణాగ్నావహంకారరూప ధూపందద్యాత్। శివజ్ఞానమేవ దీపం ప్రత్యాహృతంమనో నైవేద్యమితిసమర్ప్య। గుణత్రయాత్మక తాంబూలం। తతః ప్రదక్షిణనమస్కారాంతం మనసాపరికల్ప్య। నాభికుండే జ్ఞానాగ్నింప్రజ్వాల్య। విద్యాదేహవిన్యాసపురస్సరం శివమావాహ్య। సుషుమ్నాస్రువేణ ద్వాదశాంతస్థితామృతధారయామూలమను నాష్టోత్తరంజుహుయాత్। హుం శక్తయెవౌషడితి పూర్ణాహుతింహుత్వా తమగ్నిం హృత్పద్మస్థశివేనంయోజ్య। శివం సకళ నిష్కళరూపాన్వితం ధ్యాత్వా ॥ ఇత్యంతర్యజనః ॥

అథ ఆత్మార్చనవిధిః.

స్వశిరస్యర్ఘ్యోదక బిందుమస్త్రేణ నిక్షిప్య। లలాటె చందనేన తిలకంకృత్వా। స్వశిరసి పుష్పమారోప్య। శివాయస్వాహేత్యర్ఘ్యం దద్యాదిత్యాత్మయజనమ్ ॥

అథ మంత్రశుద్ధిః.

హృద్యంజలింబధ్వా। బింద్వంతం బ్రహ్మరంధ్రాంతం శిఖాంతంవా హ్రస్వదీర్ఘప్లుత సూక్ష్మాతిసూక్ష్మయుక్త్యా ప్రణవాదిమంత్రానుచ్చారయేదితి మంత్రశుద్ధిః ॥

అథ స్థాన శుద్ధిః.

స్థాన శుద్ధ్యర్థ మస్త్రమంత్రేణ చతురశ్రమండలం కృత్వా ॥ ఓం హాం హృదయాయనమఇతి ధరాం ప్రార్థ్యాభ్యర్చ్య ॥ ధనుర్ధరాయుధవిద్మహే సర్వసిద్ధ్యైచ ధీమహి । తన్నోధరాః ప్రచోదయాత్ । ఇతిజప్త్వా । ఊర్ధ్వాభిముఖౌ కరౌకృత్వా । ఓం హః అస్త్రాయహుం ఫడితి తాళత్రయేణ తథాఛోటికయా దశదిక్షువిఘ్నా నుచ్చార్య । అస్త్రేణ జ్వలదగ్నివర్ణ ప్రాకారం కృత్వా । కవచేన దక్షిణకరతర్జనీ భ్రమణేన పరిఘాంకృత్వాస్త్రమంత్రాణ్ శక్త్యమేవౌషడితి ఊర్ధ్వాధః పరితశ్చవిభావ్య । మహాముద్రాం దర్శయేదితి స్థానశుద్ధిః ॥

అథ ద్రవ్యశుద్ధిః.

సర్వాణి యాగద్రవ్యాణి ఓం హాం శివాయ నమఇతి నిరీక్ష్య। ఓం హః అస్త్రాయనమఇతి సంరక్ష్య । కవచాయనమ ఇత్యవకుంఠ్య। శక్త్యమెవౌషడితి సురభిముద్రయా అమృతీకుర్యాదితి ద్రవ్యశుద్ధిః॥

అథ సామాన్యార్ఘ్యవిధిః.

తదగ్రే స్థండిలె సామాన్యార్ఘ్యం పరికల్ప్య ॥ సామాన్యార్ఘ్యపాత్రే మస్త్రేణ ప్రక్షాళ్య । హృదయాదిభి ర్మంత్రిత గంధతోయేనపూరిత పాత్రం స్థండిలోపరి విన్యస్య । కుశ దూర్వాక్షతా న్నిక్షిప్య । శివాస్త్రమనునా పంచబ్రహ్మ షడంగమంత్రై శ్చాభిమంత్ర్య । శూలముద్రాం ప్రదర్శ్య । అగ్నిష్వచి రితి తేనోదకేన యాగద్రవ్యాణి ప్రోక్షయేదితి సామాన్యార్ఘ్యవిధిః ॥

అథ పంచగవ్య విధిః.

అథ పంచగవ్యపూజార్థం ప్రస్థద్వయపరిమిత తండులై శ్చతురశ్రమండలం విధాయ । దర్భైః పరిస్తీర్య । సుప్రతిష్ఠిత సుశాంత తేజోరూపామృతావ్యక్త సర్వపాత్రాభిధానాని పాత్రాణి విన్యస్య । తేషు క్రమేణ । మధ్యే క్షీరం । ప్రాచ్యాం దధి । యామ్యే ఘృతం । ప్రతీచ్యాం గోమయం । ఉదీచ్యాం గోమూత్రః । ఈశాన్యాం కుశతోయం విన్యస్య । ఈశానేన క్షీరం । తత్పురుషేణ దధి । అఘోరే

ణాజ్యం । వామదేవేన గోమూత్రం । సద్యోజాతేన గోమయం ।
సాదబీజైః కుశోదక మభిమంత్ర్య ॥ తథా । ఆప్యాయస్వేతి క్షీర
దధిక్రావ్ణ్ణేతి దధి । శుక్రమసీత్యాజ్యం । గాయత్ర్యా గోమూత్ర
గంధద్వారేతి గోమయం । దేవస్యత్వేతి కుశోదక మేతైర్మంత్రై
మంత్ర్యావాహనాది పూజాం కృత్వా । ధేనుముద్రాం ప్రదర్శ
గోమయం గోమూత్రే । గోమూత్రం ఘృతే । ఘృతం దధిని ।
క్షీరే । క్షీరం కుశోదకే సంయోజ్య । బ్రహ్మాంగమంత్రై రష్టావిం
వార మభిమంత్ర్య । గంధపుష్పాక్షతై రభ్యర్చ్య । మహాముద్రా
ప్రదర్శ్య । పాత్రాంతరే కించిదానీయ। దేవస్యాగ్రే త్రిపాద్యా
విన్యస్య । దర్భైః ప్రచ్ఛాద్యా వశిష్టగవ్య మాచార్యాది ఋత్వి
శరీరశుద్ధ్యర్థం ప్రాశయేత్ ॥ తన్మంత్రః ॥ శ్లో॥ యత్త్వగస్థిగతంపా
దేహేతిష్ఠతిమామకే । ప్రాశనం పంచగవ్యస్య దహత్యగ్నిరివేం
మితి పంచగవ్య విధిః ॥

అథ రక్షాబంధనమ్.

అథ రక్షాసూత్ర విధిం వ్యాఖ్యాస్యామః ॥ పరమేశ్వర
స్థాపన ప్రోక్షణ మహోత్సవాదికర్మసు ॥ దేవస్యాగ్రే కాంస్యపా
తండులకల్పితాష్టదళపద్మమధ్యే సౌవర్ణ రాజిత కార్పాస సూత్రే
యథాలాభసూత్రాణి నవ సప్త త్రితంతుభిర్వాయుతాని ప్రతి
విత స్తిమాత్ర లింగస్థూలదైర్ఘ్యాణి రజనీచూర్ణలిప్తాని బేరసంఖ్యా
సంపాదితాని సుదృఢానివిన్యస్య । తదగ్రె కదళీ జంబీర దాడిమ న
కేళఫలాని భస్మరజనీచూర్ణ సుమపాత్రాణిచ విన్యస్య । పుణ్యా
జలేన శుచీవ్రోహావ్యేతిప్రోక్ష్య । శ్రీమహాదేవస్య మహోత్సవకర్మ
ధ్వజారోహణా ద్యవభృథాంతం శివాదిమూర్తీనాం స్థిరీకరణా
ద్ధ్యర్థ మాచార్య ఋత్విక్పరిచారకానాం జననాద్యాశౌచ దోషని
నార్థం రక్షాసూత్రధార ణాంగరక్షాసూత్రపూజాంకరిష్యే । నిరీక్ష
ప్రోక్షణ తాడనాభ్యుక్షణాఖ్య చతుస్సంస్కారై స్సంస్కృత్య। త్రి
బకమితి మంత్రేణ పూర్వసాధిత సామాన్యార్ఘ్యోదకేన ప్రోక్ష
అస్త్రేణ సప్తవారమభిమంత్ర్య। ఆధారశక్త్యాది షడాసనాని పరిక

ఓం హాం ఆధారశక్త్యేనమః । అనంతాసనాయనమః । ధర్మాసనాయనమః । జ్ఞానాసనాయనమః । వైరాగ్యాసనాయనమః । ఐశ్వర్యాసనాయనమః । పద్మాసనాయనమః । మహాపద్మాసనాయనమః । తతః హరిద్రాచూర్ణ సుమఫలానిచ ॥ తత్వత్రిమైరభ్యర్చ్య। ఓం హాం ఆత్మతత్వాయనమః । ఓం హీం విద్యాతత్వాయనమః । ఓం హూం శివతత్వాయనమః । పాత్రస్థభస్మని ॥ ఓం హ్రీం ఉమాయైనమః । ఓం హాం లకుళీశాయనమః। ఇత్యభ్యర్చ్య । సూత్రాణ్యనంతమయాని ధ్యాత్వా ॥ ధ్యానం॥ శ్లో॥ ఫణాసహస్రయుక్తాంగ మనంతం కమలాకృతిం । క్షీరార్ణవప్రతీకాశం విద్యుత్పుంజసమప్రభం। కోటియోజన విస్తీర్ణం ధ్యాయేదిష్టార్థసిద్ధిదమ్ ॥ నమోఅస్తుసర్పేభ్య ఇతిఋత్విగ్భిస్తిసృభి రభిమంత్ర్య । ఆపోహిష్ఠాఇతితిసృభి హిరణ్యవర్ణాఇతిచతసృభిర్విహిహాతేత్రితిసూక్తేన సర్పగాయత్ర్యాచ శుద్ధాంభసాప్రోక్ష్య । భుజంగాయవిద్మహె చక్షుశ్రవణాయధీమహి । తన్నస్సర్పః ప్రచోదయాత్॥ సూత్రాధిపాయ అనంతాయనమః । ఆవాహనాదిముద్రాః ప్రదర్శ్య। ధ్యానావాహనాదిభిస్సంపూజ్య॥ మూలలింగాంతికంగత్వా। దశసంస్కారైస్సంస్కృత్య । దేవస్యాగ్రె జంబీర కదళీ నారికేళాదీని ఫలానివిన్యస్య। త్ర్యంబకేతిమంత్రేణ శివలింగె సూత్రంబధ్వా। మానస్తోకేతి భస్మ సమర్ప్య ॥ శ్లో॥ భగవన్ సర్వ లోకేశ భక్తేష్ట ఫలదాయక । ఆరబ్ధకర్మసంపూర్తిం కురుదేవదయానిధే॥ ఇతిసంప్రార్థ్య॥ తతః గౌర్యాలయం గత్వా । దశసంస్కారై స్సంస్కృత్య । యోని ముద్రాంప్రదర్శ్య । క్షీరాన్నంనివేద్య । నీరాజనాంత ముపచారాన్కృత్వా । గౌరీగాయత్ర్యా వామహస్తే బధ్వా । మానస్తోకేతి భస్మ సమర్ప్య । లంబోదరాదిమూర్తీనా ముక్తమంత్రైర్బంధయిత్వా । తద్యథా ॥ శ్లో॥ లంబోదరస్య హస్తేతు గణానాం త్వేతి మంత్రతః । త్రిశూలమధ్యపత్రేతు బంధయేచ్ఛశివాస్త్రతః ॥ ఇతి బధ్వా ॥ తతో ఆచార్య స్సోమాస్కందాగ్రె స్వదక్షిణహస్తె బృహత్సామేతి మంత్రేణ సమ్యగ్ధారయేత్ ॥ తథా మూర్తిపాదయః ॥ పశ్చాద్దేవం ప్రార్థయేదితి రక్షాసూత్రవిధిః ॥

అథ మృత్సంగ్రహణవిధిః.

అథ మృద్గ్రహణవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామో గురుర్మహాదేవం
ప్రణమ్య । లబ్ధానుజ్ఞస్స న్నపరాహ్ణే మృద్గ్రహణార్థం సకూర్చసోద
కామ్రపల్లవాన్విత కలశం తిల తండుల కుశ వస్త్ర తాంబూల గంధ
పుష్ప ధూప దీపోపహారాదిద్రవ్యాణి సంగ్రాహ్య । శిబికాయామస్త్ర
రాజం కుద్దాలీం చండేశ్వరంచ సంస్థాప్య । నృత్త గీత వాద్యఘోషై
ర్వేదపాఠకై ర్మహాజనై ర్వందిమాగధాలాపై ర్యజమాన భక్తజనై
శ్ఛత్ర చామర కరదీపికాధారిభిస్సహ గ్రామా త్ప్రాచీ ముదీచీం నదీ
తీరే చోపవనే బిల్వారామేశ్వత్థమూలే వల్మీకదేశేవా ఇష్టదేశ ముప
గమ్య । చతుర్వింశత్యంగులవిస్తృతాం సమచతురశ్రామచలాంజలే
నాస్త్రమంత్రేణసంప్రోక్ష్య । తదీశదేశే చండేశం ప్రతీచ్యా మస్త్ర
రాజ ముదీచ్యాం కుద్దాలీం విన్యస్య । దేశిక ఉత్తరాభిముఖస్సన్
పుణ్యాహం వాచయిత్వా । శుభతిథౌ మహాదేవస్య మహోత్సవాంగ
మృద్గ్రహణార్థం స్థాన శుద్ధ్యర్థ మాత్మ శుద్ధ్యర్థం ద్రవ్య శుద్ధ్యర్థం
పుణ్యాహవాచనంకరిష్యే ॥ పుణ్యాహాంతే పునః ప్రాణానాయమ్య
తిథ్యాదీనుచ్చార్య । శుభతిథౌ మహాదేవస్య మహోత్సవార్థ మంకు
రార్పణాంగమృత్తికాగ్రహణార్థం భూదేవ్యారాధనం కరిష్యే ॥ వా
పూర్వసాధిత పుణ్యాహతోయేన ప్రోక్ష్య । తద్భూమౌ ప్రాగగ్రా
నుదగగ్రాన్ దర్భాన్పరిస్తీర్య । నవకోష్ఠానిపరికల్ప్య । పశ్చిమదిశి॥
శివాస్త్రాసనాయనమః। శివాస్త్రమూర్తయేనమః । శివాస్త్రాయనమః।
ఐశాన్యే॥ చండేశ్వరాయనమః ॥ ఉదీచ్యాం॥ కుద్దాల్యస్త్రాయనమః ।
ఆవాహనాద్యుపచారై స్సంపూజ్య । పూర్వాదికోష్ఠే ష్వింద్రాది
దిక్పాలా న్తత్తన్మంత్రై స్సంపూజ్య । ఓం హాం ఇంద్రాయనమః ।
అగ్నయేనమః। యమాయనమః। నిరృతయేనమః। వరుణాయనమః।
వాయవేనమః । కుబేరాయనమః । ఈశానాయనమః ॥ మధ్యే ॥ ఓం
హాం భూదేవ్యాసనాయనమః । ఓం హాం భూదేవిమూర్తయేనమః ।
ఓం హాం భూదేవ్యై నమః॥ ధ్యానం॥ శ్లో॥ శ్యామలాంగీం పద్మహస్తాం
దుకూలవసనాన్వితాం । ఉత్తుంగపీవరకుచాం సంస్మరేదచలాంవరాం॥

ఇతిధ్యాత్వా । ఆవాహనాదిముద్రాః ప్రదర్శ్య। ఓం హాం భూదేవ్యై నమః । మేదినీ దేవీతి భూసూక్తేన భూగాయత్ర్యాచాభిమంత్ర్య । ధనుర్ధరాయైవిద్మహె సర్వసిద్ధ్యైచధీమహి । తన్నోధరాః ప్రచోదయాత్।
ఆవాహనా ద్యుపచారై స్సంపూజ్య । మాపూరిపత్ఖని తేతి కుద్దాల్యాస్త్రేణ భువంఖనిత్వా । మూలేనాభిమంత్ర్య। స్వర్ణాద్యధాలాభపాత్రే పాణిభ్యాం కుశై గృహ్ణామీతి మృద మాదాయ । కుశై రాచ్ఛాద్య । వ్రీహితండులదర్భాభ్ఖాతభూమానిక్షిప్య । లోకపాలబలిందత్వా । విసృజ్య । తత్పాత్రం శిబికాంత రే పరిచారకశిరసివా ధృత్వా । యజమాన భక్తజనై స్సహ గ్రామప్రదక్షిణపురస్సర మాలయే యజ్ఞమంటపంప్రవిశ్య। వేదికాయాం మృత్పాత్రంవిన్యసేదితి మృద్గ్రహణవిధిః॥

అథాంకురార్పణ విధిః.

అథాంకురార్పణవిధి రుచ్యతే॥ యాగ మంటపం పంచగవ్యా సామాన్యార్ఘ్యేణచ ఆపోహిష్ఠేతి తిసృభిఃప్రోక్ష్య । నూతనశాలిపిష్టమోః ఓం హ్రీం హాం శక్తిశివాభ్యాన్నమఇతి సంపూజ్య । ప్రాగుదగగ్రాణాం ప్రత్యేకం పంచసూత్రకల్పనేన షోడశకోష్ఠానికృత్వా । మధ్యచతుష్పదేష్టదళపద్మం వ్రీహితండులతిలైః కల్పితస్థండిలె సంలిఖ్య । అస్త్రేణ సంప్రోక్ష్య । తదుపరి నూతనవస్త్ర నారికేళపల్లవ కుసుమా ద్యలంకృతసోదకం కలశం విన్యస్య । పరితః దూర్వాశ్వత్థపత్రనూత్రేణచ సంవేష్టితశరావపాలికాఘటికాః ఐశానాది ద్వాదశకోష్ఠేషు క్రమేణ చతుశ్చతుస్సంస్థాప్య । పుణ్యాహజలేన ప్రోక్ష్య । ప్రాణానాయమ్య । దేశకాలౌసంకీర్త్య । శుభతిథౌ । భగవతః నవదినసాధ్యోత్సవాంగ సోమకుంభపాలికార్చనంకరిష్యే॥ సోమకుంభస్య షడాసనానిపరికల్ప్య । ఓం సాం సీం సోమాసనాయనమః । ఓం సూం సైం సోమమూర్తయేనమః । ఓం సౌం సః సోమాయనమః ॥ అథ ధ్యానం॥ శ్లో॥ శ్వేతవర్ణం ద్వినేత్రంచ శ్వేతపద్మోపరిస్థితం। ద్విభుజం ముకుటోపేతం శ్వేతవస్త్రేణవేష్టితం । శ్వేతచందనలిప్తాంగం ప్రభామండలమండితం ॥ ఆప్యాయస్వేతి మంత్రంజపిత్వా । ఓం భూః సోమ

మ్యావాహయామి । ఓంభువః ఇందుమా...మి । ఓగ్ంసువః నిశా
మా...మి । ఓం భూర్భువస్సువః ఓషధీశమా...మి । ఓం హాం
మాయనమః । ఓం హాం ఇంద వేనమః । ఓం హాం నిశాకరాయనమః
ఓం హాం ఓషధీశాయనమః । ఆవాహనాద్యుపచారాంతం సంపూజ్య
చతుశ్శరావేషు ॥ శ్లో॥ పీతం పీనం చతుర్బాహుం బ్రహ్మాణం చ
రాననం । హంసారూఢంచ బిభ్రాణం దండాక్షసృక్కమండలూన్
బ్రహ్మాబ్జజ్ఞానమితి బ్రహ్మాణమావాహ్య। ఓంభూః బ్రహ్మాణమావా
హయామి । ఓం భువః ప్రజాపతిమా...మి । ఓగ్ం సువః హిరణ్యగ
మా...మి । ఓం భూర్భువస్సువః పితామహమా...మి ॥ ఓం హ
బ్రహ్మణేనమః । ఓం హాం ప్రజాపతయేనమః । ఓం హాం హిరణ్య
గర్భాయనమః । ఓం హాం పితామహాయనమః । జ్ఞానముద్రాం
దర్శ్య । పుస్తకాక్షముద్రాభ్యాం సంతోష్య । ఆవాహనాద్యుపచా
స్సంపూజ్య । చతుఃపాలికాసు ॥ శ్లో॥ అనంతం పుండరీకాక్షం శ
ఖచక్రైర్యుతం। విద్యుత్కోటిప్రతీకాశం కూర్మారూఢంకృతాంజలిః
ఇదంవిష్ణు రితి విష్ణు మావాహ్య । ఓం భూః విష్ణుమావాహయామి
ఓం భువః వాసుదేవమా...మి । ఓగ్ంసువః ప్రద్యుమ్నమా...మి
ఓం భూర్భువస్సువః చక్రహస్తమా...మి ॥ ఓం హాం విష్ణవేనమః
ఓం హాం వాసుదేవాయనమః । ఓం హాం ప్రద్యుమ్నాయనమః
ఓం హాం చక్రహస్తాయనమః । చక్రముద్రాం ప్రదర్శ్య । శంఖము
ద్రయాసంతోష్య । ఆవాహనాద్యుపచారైః స్సంపూజ్య । ఘటికాచత
ష్టయే॥ శ్లో॥ మహేశం వృషభారూఢం జటామకుటమండితం । వరదా
భయహస్తాఢ్యం నానాలంకారసంయుతమ్ ॥ ఈశాన స్సర్వవిద్యానా
మిత్యావాహ్య । ఓం భూః ఈశ్వర మావాహయామి । ఓం భువః
వృషభారూఢమా...మి । ఓగ్ం సువః శూలహస్తమా...మి । ఓం
భూర్భువస్సువః శ్వేతవర్ణమా...మి ॥ ఓం హాం ఈశానాయనమః
ఓం హాం వృషభారూఢాయనమః । ఓం హాం శూలహస్తాయనమః
ఓం హాం శ్వేతవర్ణాయనమః ॥ శూలముద్రాం ప్రదర్శ్య ॥ మహా

ముద్రయాసంతోష్య । ఆవాహనాద్యుపచారై స్సంపూజ్య । శుద్ధ
పాత్రస్థక్షీరే । ఓం శ్రీం శక్త్యేనమ ఇతిసంపూజ్య । తస్మిన్ చతు
స్సంస్కార సంస్కృత నీవార ముద్గ మాష తిల శింబ నిష్పావక సర్షప
ధాన్యానినిక్షిప్య । ఓషధయస్సంవదంతేతిమంత్రేణాభిమంత్ర్య । సం
హితయాసంపూజ్య। మంగళవాద్యఘోషై ర్వేదఘోషైః హృదయేన
బీజానివాపయిత్వా। సికతాభిశ్శుష్క గోమయచూర్ణేనచ ప్రచ్ఛాద్య।
చంద్రకుంభజలేనాప్లావ్య । ధూపదీపౌదత్వా । క్షీరాన్నం నివేద్య ।
అపశిష్టోపచారాన్కృత్వా॥ శ్లో॥ నిశాంపతేనమస్యామి సర్వకామఫల
ప్రద । మయాకృతమిదంకర్మ సఫలంకురుసర్వదా ॥ ఇతి ప్రార్థ్య ॥
దక్షిణతాంబూలాదినా ఆచార్యాదీన్సంతోష్య ॥ సద్యోంకురార్పణే
నారికేళప్రసూన దూర్వాక్షతాన్దద్యాది త్యంకురార్పణవిధిః ॥

వాస్తుపూజా హోమబలి పర్యగ్నికరణవిధిః.

అథ వాస్తు పూజా హోమబలి పర్యగ్నికరణ విధిం వ్యాఖ్యా
స్యామః । మనోరమే ప్రాసాదాగ్రే వాస్తుపూజాస్థానం పరికల్ప్య ।
శివలింగాదిస్థాపన మహోత్సవాదికర్మసు । హస్తమాత్రాం సమచతు
రశ్రాం వేదికాంపరికల్ప్య । తన్మధ్యే స్థండిలం తదుపర్యాగమోక్త
ప్రకారేణ వాస్తుమండలంవిధాయ । పుణ్యాహంవాచయిత్వా । ఏవం
గుణేత్యాది శుభతిథౌ శ్రీమత్పరమేశ్వరస్య ధ్వజారోహణాంగ దేవా
లయ ప్రాకారాంతరే బ్రహ్మఘ్నాది పతితజనప్రవేశ దోషనిరసనార్థం
దైవిక రాజవిడ్వరేణ సుప్త మూత్ర పురీషోత్సర్జన దోషపరిహారార్థం ।
శ్వాన కుక్కుట వరాహాదిప్రవేశ దోషనిరసనార్థం । శ్రీ పరమేశ్వర
ప్రీత్యర్థం వాస్తుపూజా హోమబలి పర్యగ్నికరణార్థం । స్థలశుద్ధ్యర్థం ।
ద్రవ్యశుద్ధ్యర్థం । స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే ॥ పుణ్యాహాంతే
పునః ప్రాణానాయమ్య । ఏవంగుణేత్యాది శుభతిథౌ । ఈశ్వరస్య
ధ్వజారోహణాంగ వాస్తుపూజాం కరిష్యే ॥ సూత్రవేష్టిత శుద్ధోదక
పూరిత వస్త్ర పల్లవాద్యలంకృతకుంభం మండలకర్ణికామధ్యే సం
స్థాప్య । షడాననానిపరికల్ప్య । ఓం హాం వాస్తుబ్రహ్మాసనాయనమః ॥

ఓం హాం వాస్తుబ్రహ్మమూర్తయేనమః । ఓం హాం వాస్తుబ్రహ్మ
నమః ॥ ధ్యానం ॥ శ్లో॥ చతుర్వక్త్రం చతుర్బాహుం నయనాష్టద్వి
న్వితం। తప్తకాంచనసంకాశం కించిత్ప్రహసితాననం। సంస్మరేద్వాస్తు
బ్రహ్మాణం నానాభూషణభూషితమ్॥ ఓం హాం హూం విద్యాదేహాయ
నమః। బ్రహ్మదేవానాం వాస్తోష్పతేతి ద్వామంత్రౌ జప్త్వా। ఆవాహన
నాది దశసంస్కారైస్సంస్కృత్య। జ్ఞానముద్రయాసంతోష్య। ధూప
దీపాదికందత్వా॥ పూర్వాది షట్పదేషు॥ ఓం హాం మితి సర్వత్ర
మరీచయేనమః। వివస్వతేనమః। మిత్రాయనమః। ధరాధరాయ
నమః॥ ఆగ్నేయాది ద్విద్వికోష్ఠగతేషు॥ అద్భ్యోనమః। ఆపవత్సా
నమః। సవిత్రేనమః। సావిత్రేనమః। ఇంద్రాయనమః। ఇంద్ర
జయాయనమః। రుద్రాయనమః। రుద్రజయాయనమః॥ ఐశాన్యా
ద్యైకైకపదేషు॥ ఈశానాయనమః। పర్జన్యాయనమః। జయంతా
నమః। మహేంద్రాయనమః। రవయేనమః। సత్యకాయనమః। నా
భృంశాయనమః। అంతరిక్షాయనమః। వహ్నయేనమః। పూష్ణే
నమః। వితథాయనమః। గ్రహక్షతాయనమః। యమాయనమః।
గంధర్వాయనమః। భృంగరాజాయనమః। మృగాయనమః। నిఋ
ఋతయేనమః। దౌవారికాయనమః। సుగ్రీవాయనమః। పుష్పదం
తాయనమః। వరుణాయనమః। అసురాయనమః। శోషాయనమః।
రోగాయనమః। వాయవేనమః। నాగాయనమః। ముఖ్యాయనమః।
భల్లాటాయనమః। సోమాయనమః। మగధాయనమః। అదిత్యైన
నమః॥ ఆగ్నేయాది కోణశూలేషు॥ చరక్యైనమః। విదార్యైనమః
పూతనాయై నమః। పాపరాక్షస్యైనమః॥ పూర్వాది చతుర్దిక్షు।
స్కందాయనమః। అర్యమ్ణేనమః। విజృంభాయనమః। పిలిపింఛాయ
నమః॥ తద్బహిః పూర్వాద్యష్టదిక్షు॥ ఆదిత్యాయనమః। సోమాయ
నమః। కుజాయనమః। రాహవేనమః। శనయేనమః। శుక్రాయ
నమః। బృహస్పతయేనమః। బుధాయనమః॥ ఆసత్యేనాప్యాయస్వ
గ్నిర్మూర్ధాకయానశ్చిత్ర శమగ్నిశుక్రంతే బృహస్పతే ఉద్బుధ్య స్వా
గ్నేతిమంత్రైరాదిత్యాదిగ్రహాన్। ఇంద్రంవృగ్నిందూతం యమాద్య

ప్నాయ త్రైదేలీత త్వాయామితవవాయు సోమో ధేనుతమీశానమితిమంత్రై
ష్టర్ధి క్పాలాః ॥ అవశిష్టదేవతా స్తత్తన్నామమంత్రై రావాహనాదిభి
ద్యాసంపూజ్య । తదగ్రె విధివదగ్నింప్రతిష్ఠాప్య। తన్మధ్యే వాస్తుబ్రహ్మాణ
మావాహ్య । సమిదాజ్య చరు క్షీర తిలతండులై హ్రీమిత్యాది బీజ
సంపుటిత హృదయా ద్యంగమంత్రైః ప్రత్యేకం దశవారం జుహు
యాత్ । ద్రవ్యాంతె వ్యాహృతీర్హుత్వా । బ్రహ్మ దేవానాం
వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీ వాస్తోష్పతేశగ్మయా అమీవహా వాస్తోష్పతేతి
చతుర్భిర్మంత్రైః పూర్వోక్తద్రవ్యై ర్ద్వాదశవారం ప్రత్యేకంప్రత్యే
హుత్వా। మధ్వాజ్యమిశ్రితచరుణా ఓంహాం వాస్తోష్పతే॥ బ్రహ్మణే
స్వాహేతి పంచవింశతివార మవశిష్టదేవతా నామమంత్రై రాజ్యే
నైకైకాహుతీర్జుహుయాత్ । జయాదిహోమంకృత్వా। బ్రహ్మగాయ
త్ర్యాపూర్ణందత్వాగ్ని విసర్జనాంతం విధివత్కృత్వా । మండలదేవా
నాం తత్తన్నామమంత్రై స్స్వాహాంతేన పాయసాన్న కృసరాన్న
ముద్గాన్న తిలాన్నాదిభి ర్బలిందద్యాత్। పశ్చాద్దేవాన్విసృజ్య। దర్భై
ర్వ్రీహితృణై ర్వా కబళంబంధయిత్వా । సంపాతాజ్యేనసిక్త్వా । అగ్న
యాహీతి మంత్రేణ తేనాగ్నినా ప్రజ్వాల్యాన్య విప్రేణ ధృత్వా ।
దేవాలయాంతరే ప్రాకారాంతరే రథపథిపర్యగ్నికరోతీతి పర్యగ్ని
కరణంకుర్యా ద్గురుర్వాస్తుకుంభజలేన వాస్తోష్పతేతి దేవాలయాభ్యం
తరప్రాకారాదిషు మార్జయిత్వా । తత్కుంభం విసృజ్యాస్త్రమంత్రై
మనుస్మరణ్ । పాదౌప్రక్షాళ్యాచ మ్యాలయంప్రవిశ్య । భగవంతం
నమస్కృత్య। ప్రార్థయేదితి వాస్తుపూజాహోమబలిపర్యగ్నికరణవిధిః ॥

అథ వృషయాగవిధిః.

అథ వృషయాగవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామః । ధ్వజస్తంభస్య ప్రా
చ్యాం ప్రతీచ్యా ముదీచ్యాంవా గోమయానులేపన రంగవల్ల్యాద్యలం
కృతమంటపె సోమాస్కందం తత్పార్శ్వే చండేశ్వర మన్నలింగంచ
ప్రతీచ్యా మస్త్రరాజ మైంద్రదిశి త్రిపాద్యార్ధ్వే ధ్వజపటం తదుదీ
చ్యాం స్థండిలం విన్యస్య । అగ్నిప్రతిష్ఠార్థకాం తదుత్తరె స్థండిలం

తదుదీచ్యాం స్థండిలేభేరీంవిన్యస్య । పుణ్యాహంవాచయిత్వా । ప్ర
శుభతిథౌ । మహాదేవస్య ధ్వజారోహణాంగభూత సోమాస్కందే
శార్చన చండేశ్వరారాధన అన్నలింగ యజనాస్త్రార్చన కలశపూ
ధ్వజపటారాధన తదంగహోమం కరిష్యమాణస్సన్ తదంతర శు
వాహన భేరీతాడన దిగీశావాహన బలిదానంకరిష్యమాణస్సన్। త
గత్వే నాదాఆలయశుద్ధ్యర్థం ద్రవ్యశుద్ధ్యర్థం మహాజనైస్సహ స్వ
పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే ॥ పుణ్యాహాంతే పునః ప్రాణానాయమ

అథ సోమాస్కందేశ్వరార్చనమ్.

శుభతిథౌ । సోమాస్కందేశ్వరార్చనంకరిష్యే ॥ షడుత్థాసనందత్వా
ఓం హాం సోమాస్కందేశ్వరాసనాయనమః । ఓం హాం సోమాస్క
మూర్తయేనమః । ఓం హాం సోమాస్కందాయనమః ॥ ధ్యాన
శ్లో॥ నీలపాండురవర్ణాచ ద్వితిద్రుక్పరిశోభితా । రక్తవర్ణాంబరధ
హేమకుండలభూషణౌ ॥ మణిరమ్యకరండాఖ్య జటామకుటమండితే
దివ్యాభరణసంయుక్త నానాకాంతి సమప్రభా ॥ స్కందేనసహి
దివ్య రత్నసింహాసనస్థితౌ । ఉమామహేశ్వరౌ ధ్యాయే త్సర్వా
ఫలప్రదౌ ॥ ఓం హాం సోమాస్కందేశ్వరాయనమః । ఆవాహన
ముద్రాః ప్రదర్శ్య । యోరుద్రోఅగ్నావితి మంత్రింజప్త్వా । ధ

అథ చండేశ్వరారాధనమ్.

దీపాదికందత్వా ॥ అథ చండేశ్వరస్య షడుత్థాసనందత్వా ॥ ఓం హ
చండాసనాయనమః । ఓం హాం చండమూర్తయేనమః । ఓం హ
చండాయనమః ॥ ధ్యానం॥ శ్లో॥ ఏకవక్త్రం ద్వినయనం కరండమ
టాన్వితం । కుఠారంసవ్యహస్తేన వామేనాదాయమధ్యమం ॥ ల
దక్షిణపాదాబ్జం కుంచితాన్యపదంవిభుం । చండేశ్వరంతు తంధ్యా
త్పంచార్ణ జపతత్పరమ్ ॥ ఇతిధ్యాత్వా॥ ఓం హాం చండేశ్వరాయన
మూలేనావాహనాదిభి స్సంపూజ్య ॥

అన్నలింగార్చనమ్.

అథాన్నలింగస్య షడాసనానిపరికల్ప్య । ఓం హాం అన్నమ
శివాసనాయనమః । ఓం హాం అన్నమయ శివమూర్తయేనమః ।

హాం హౌం అన్నమయశివాయనమః ॥ ధ్యానం ॥ శ్లో॥ ముక్తాకాంతి విభాసితంశశినిభం దుగ్ధాజ్యసమ్మిశ్రితం । లోకానాంబలదంమనోజయకరం శుద్ధాన్నలింగంస్మరేత్ ॥ ఓం హాం అన్నమయశివాయనమః । ఆవాహనాది దశసంస్కారైస్సంస్కృత్య ॥ ఓదనముద్బ్రువతేతి మంత్రంజప్త్వా । ధూపదీపాదికందత్త్వా ॥

అథ అస్త్రారాధనమ్.

అథ శూలాంతికంగత్వా । షడుత్థాసనం దత్త్వా । ఓం హాం శివాస్త్రాసనాయనమః। శివాస్త్రమూర్తయేనమః । శివాస్త్రాయనమః॥ ధ్యానం॥ శ్లో॥ క్రుత్యశ్రితయోజ్జ్వలం సవలయం మేరుంచ దండాకృతి । రుద్రబ్రహ్మముకుందదేవసహితం పత్రిం త్రిరేఖాన్వితం ॥ దైత్యానాం మదభంజకం భయకరం త్విష్టార్థసందాయకం । విద్యుత్స్ఫోల్లసితం సదాశివకరం శూలంస్మరేఽహంవరమ్ ॥ ఓం హాం శివాస్త్రాయనమః ॥ కద్రుద్రాయేతి మంత్రంజప్త్వా ॥ ఆవాహనాదిముద్రాః ప్రదర్శ్య। శూలముద్రయాసంతోష్య। ధూపదీపాదికందత్త్వా । పశ్చా

అథ వృషభకరకార్చనమ్.

దుక్తలక్షణలక్షిత వృషకుంభం ॥ తత్పరితః దిగీశఘటాన్ స్థండిలే విధివత్సంస్థాప్య । మధ్యే వృషభకుంభస్య షడుత్థాసనందత్త్వా । ఓం హాం వృషభాసనాయనమః । ఓం హాం వృషభమూర్తయేనమః । ఓం హాం వృషభాయనమః ॥ ధ్యానం ॥ శ్లో॥ తీక్ష్ణశృంగం విశాలాక్షం వేదపాదం మహోన్నతం । ఘంటికానాదసంయుక్తం హేమరత్నవిభూషితం । సాక్షాద్ధర్మతనుందేవం శివరూపం వృషేశ్వరమ్ ॥ ఓం హాం వృషభాయనమః । ఓం హాం విద్యాదేహాయనమః । ఓం హాం నేత్రేభ్యోనమః॥ యస్సుశృంగస్సువృషభేతి మంత్రంజప్త్వా। తీక్ష్ణశృంగాయ విద్మహే వేదపాదాయధీమహి । తన్నోవృషః ప్రచోదయాత్ ॥ ఆవాహనాది దశసంస్కారైస్సంస్కృత్య । ధూపాదికందత్త్వా । పరితః లోకపాలఘటేషు । ఇంద్రంవో విశ్వతస్పరీత్యాది దిక్పాలకమంత్రైరావాహ్యాభ్యర్చ్య । ధూపదీపాదికందత్త్వా ॥

ధ్వజ పటాధివాసా ద్యారాధనమ్.

ధ్వజపటాంతికంగత్వా। తత్పటం జలపూరితపాత్రే పరినిక్షిప్య స్వర్ణనిర్మితవృషభం జలమధ్యే నిక్షిప్య । ఆపోహిష్ఠాఇతిమంత్రంజప్త్వా కూర్చేన తత్పటంచాభిమంత్ర్య । దశసంస్కారైస్సంస్కృత్య । తత క్షీరపూరిత భాండోపరి మధ్యేచ పూర్వవత్పటం బింబంచనిక్షిప్య ఆప్యాయస్వేత్యధ్యాయస్సంభూతమి త్యనువాకంచ పఠిత్వా । పశ్చాత్కృ ష్ణాజినే శయ్యాధివాసం సుగంచమే శయనంచమేతిమంత్రేణ కృత్వా ఆశుశ్శిశానేతిజప్త్వా । ప్రతిమాం పటంచ పూర్వవ త్త్రిపాద్యూర్ధ్వ విన్యస్య। ఆసత్యేనాప్యాయస్వేతి ద్వాభ్యాం మంత్రాభ్యాం నేత్రో న్మీలనంకృత్వా । ప్రాణప్రతిష్ఠాంకృత్వా । ఆవాహనా ద్యుపచారై స్సంపూజ్య । ముద్గాన్నం నివేద్య । శృంగముద్రాంప్రదర్శ్య । మహా

అథ హోమవిధిః.

ముద్రయా సంతోష్య। తదంగహోమంకుర్యా దుదీచ్యాం ముక్తలక్ష లక్షితస్థండిలె విధివదగ్నిముఖాంతంకృత్వా । అగ్నిమధ్యే షడాసనా పరికల్ప్య । తత్ర వృషభమావాహ్య । వృషమూలేన గాయత్ర్యా చాష్టోత్తరశతాహుతీః కేవలాజ్యేన పృథక్పృథగ్జుహుయాత్ । యస్య శృంగేతి మధ్వాజ్యక్షీరాక్తాన్నసక్తుభి స్త్రిస్త్రిసాహుతీర్హుత్వా। ఆవా హిత దేవతామనునా ప్రత్యేక మాజ్యే నైకై కాహుతిం జుహుయా జ్జయాద్యగ్నివిసర్జనాంత ముక్తవత్కుర్యాద్రక్షాం వృషపటేసమర్ప్య ప్రార్థయేదితి ॥ పునశ్శూలాంతికంగత్వా । తస్మిన్ శివాస్త్రే శివా దేవతావాహనార్థం తత్తద్గద్యపఠన పురస్సర మావాహనా ద్యు చారా న్పృథక్పృథక్కుర్యాత్ ॥

అథ దేవతావాహన గద్యాని.

స్వస్తి సమస్త చరాచర శివతత్వ శక్తి బిందునాద సదాశివా సకలతత్వాత్మ కైకపాద ద్విరూప త్ర్యంబక చతుర్వేదజనక పంచక త్యషడధ్వాత్మక సప్తధాతు స్థితాష్టైశ్వర్య నవశక్త్యాధిప దశహ దశాయుధ రుద్రమూర్తే శివాస్త్ర దివ్యశూలమధ్యపత్రే సన్ని

కృత్య ప్రసాదం కరోతు ॥ ౧ ॥ సకల సురా సుర నర మృగ పశు పక్ష్యాది సృష్ట్యధిప చతుర్ముఖ పుస్తకాక్షమాలా కమండలుధర హంసవాహనారూఢ వాణీసహిత పరమేష్ఠిన్ శివాస్త్ర దివ్యశూల దక్షిణపత్రె సన్నిధీకృత్య ప్రసాదంకరోతు ॥ ౨ ॥ సకల సురా సుర మునివర సిద్ధ విద్యాధర పారిషదుపాస్యమాన పాదారవింద ద్వంద్వ శంఖ చక్రాద్యాయుధాన్విత గరుడారూఢా రవిందనాభ సకల జగత్ప్రాణిపాలక విష్ణో శివాస్త్ర దివ్యశూల వామపత్రె సన్నిధీకృత్య ప్రసాదంకరోతు ॥ 3 ॥ భవ దురితజ్వాలావళిత సకల జంతు సంతాప శమనామృతానుకూలంకషే మాయామయ రజని జనిత మహామోహాంధకారనిరసన మంగళమణిదీపికె పరమేశ్వరవల్లభే విశ్వోదరి ఉమె శివాస్త్ర దివ్యశూల మధ్యపత్రమూలే సన్నిధీకృత్య ప్రసాదంకరోతు ॥౪॥ శరదుదిత చంద్రచంద్రికాభిరామగాత్రె చతుర్భుజలతాకుసుమితాక్షమాలా పుస్తక జ్ఞానముద్రావల్లకీ కమండలురంజితె। అల్పేతర మహిత మహిమాకార కబళితజగదండమండలె। వాగీశ్వరి సరస్వతి శివాస్త్ర దివ్యశూల దక్షిణపత్రమూలే సన్ని...తు ॥ ౫ ॥ సకల కల్యాణపురస్సరపతాకాకార కరతలవిరాజమాన రాజీవయుగళె। కమలోద్భవే। లక్ష్మి శివాస్త్ర దివ్యశూల వామపత్రమూలే సన్ని...తు ॥ ౬ ॥ కమలాసనప్రముఖాఖిల మునివర హృత్కమలవాస ముక్తిప్రద సప్తకోటి మహామంత్రాధ్యక్ష సర్వకర్మాగ్ర పూజ్య సర్వవిఘ్నవినాశహేతో విఘ్నేశ్వర శివాస్త్ర దివ్యశూల కుంభవదనె సన్ని...తు॥౭॥ సుబ్రహ్మణ్యస్వామిన్ కుమార సకలవిద్యా రాజహంస విహారవదన షట్కోకనద విప్రమయూరవాహన సురహిత విద్యామూర్తే శివాస్త్ర దివ్యశూలకుంభే సాన్నిధ్యంకరోతు ॥ ౮ ॥ తరుణేందు శేఖర గిరిసుతా బహుళ విగ్రహస్పర్శ పుణ్యాగణ్య వివిధ గంధలేపన మాల్యాలంకార ప్రసాదభోజన శివభక్తి సంపూర్ణసేనాధిపతె చండేశ్వర శివాస్త్ర దివ్యశూల దండమధ్యే సన్నిధీకృత్య ప్రసాదంకరోతు ॥ ౯ ॥ అమృతమధన సమయసంభూత సురాసుర వివాదోన్ముఖ దామోదర

సమాసాదిత నిఖిలజనహృదయమోహన మోహినీవేషలాలస గంగా...
ధరాంగసంభూత మహాశాస్త్ర శివాస్త్ర దండమూలే సన్నిధీకృత్య...
ప్రసాదం కరోతు ॥ ౧౦ ॥ త్రిభువనలక్ష్మ్యా ఖండనాయక గ్రహాధి...
సప్తాశ్వరథ సహస్రకిరణాదిత్య కనకమణిరుచికవచగాత్ర కుండలమ...
మయూఖ మండిత కపోల భాస్కర శివాస్త్ర దివ్యశూల దండాగ్ర...
సన్నిధీకృత్య ప్రసాదంకరోతు ॥ ౧౧ ॥ మంగళాంకురవిక్షేప మా...
కాభిధానె త్రైలోక్యరక్షాకరె సర్వభూతాధిభూతె సర్వ్వామ ద్య...
దయకారిణి సకలసమయసాదృశ్యమాతః ధరాదేవి శివాస్త్రదివ్యశూ...
పాదపద్మ పూర్వదళె సన్నిధానంకరోతు ॥౧౨॥ ఖరవాహినికాకధ్వ...
శాలాంజనవర్ణె కరాళకలితవదనె కలికాలప్రియవల్లభె నీలోత్పల...
న్వితకరకమలే జ్యేష్ఠాదేవి శివాస్త్ర దివ్యశూల పాదపద్మ పశ్చిమద...
సన్నిధానంకరోతు ॥ ౧౩ ॥ వామే జ్యేష్ఠె రౌద్రికాళికలవికరణి బ...
వికరణి బలప్రమథిని సర్వభూతదమని మనోన్మన్యాఖ్యా ద్యష్టశక్తయ...
శ్శివాస్త్ర దివ్యశూల పాదపద్మ సౌమ్యదళె సన్నిధీకృత్య ప్రసాదం...
కుర్వంతు ॥ ౧౪ ॥ సద్యావామాఘోర తత్పురుషేశానహృదయ శి...
శ్శిఖాకవచ నేత్రాస్త్ర దేవతాశ్శివాస్త్రే సాన్నిధ్యంకుర్వంతు॥౧౫॥ అన...
తేశశ్చ సూక్ష్మశ్చ శివశ్చైవైకనేత్రకః । ఏకరుద్ర స్త్రిమూర్తిశ్...
శ్రీకంఠ శ్చశిఖండికః ॥ ఏతేద్వితీయావరణదేవా శ్శివాస్త్రే సాన్నిధ్యం
కుర్వంతు ॥ ౧౬ ॥ శ్లో॥ ఉమాచైవతుచండీశో మహాకాళోవృష స్తథా
నందీశశ్చగణాధ్యక్షః భృంగీశస్కందఏవచ ॥ ఏతే తృతీయావర...
దేవా శ్శివాస్త్రే సాన్నిధ్యం కుర్వంతు ॥ ౧౭ ॥ శ్లో॥ వజ్రం శక్తి...
దండశ్చ ఖడ్గం పాశం తథాంకుశం । గదా త్రిశూల చక్రేచ పద్మ...
చేతి దశాయుధమ్ ॥ ఏతే తురీయావరణదేవా శ్శివాస్త్రే సాన్నిధ్య...
కుర్వంతు ॥ ౧౮ ॥ ఇంద్రాగ్ని యమనిర్‌ఋతి వరుణవాయు కుబేరేశా...
బ్రహ్మావిష్ణవః ॥ ఏతే పంచావరణదేవా శ్శివాస్త్రే సాన్నిధ్యంకుర్వంతు
॥ ౧౯ ॥ శ్లో॥ దర్పణంపూర్ణకుంభంచ వృషభోయుగ్మచామరం । ...
వత్సంస్వస్తికంశంభో దీపఏవాష్టమంగళమ్ ॥ ఏతా న్యష్టమంగళా...

శివాస్తైః సాన్నిధ్యంకుర్వంతు ॥ ౨౦ ॥ శ్లో॥ మహాదేవ శ్శివో రుద్ర శ్శంకరో నీలలోహితః । ఈశానో విజయో భీమో దేవదేవో భవాంతకః॥ కపాలీశోప్యమీరుద్రాః॥ ఏతే ఏకాదశరుద్రాః శ్శివాస్త్రైః సాన్నిధ్యం కుర్వంతు ॥ ౨౧ ॥ శ్లో॥ వైకర్తనో వివస్వాంశ్చ మార్తాండో భాస్కరోరవిః । లోకప్రకాశక శ్చైవ లోకసాక్షిత్రివిక్రమః । ఆదిత్యస్సూర్యక శ్చైవ అంశుమాలీదివాకరః॥ ఏతే ద్వాదశాదిత్యాశ్శివాస్త్రైః సాన్నిధ్యంకుర్వంతు ॥ ౨౨ ॥ గ్రహస్థస్పర్శనోవాయు రనిలో మారుత స్తథా ॥ ఇత్యాది సప్తమరుతశ్శివాస్త్రైః సాన్నిధ్యంకుర్వంతు ॥ ౨౩ ॥ సుమాలీ సుదంష్ట్రీ సుధర్మా మనోరమాఖ్యా మాంగల్యదేవతా శ్శివాస్త్రైః సాన్నిధ్యం కుర్వంతు ॥ ౨౪ ॥ ఊర్వసీ మేనకా రంభా ఘృతాచీ భద్రా మంజుఘోషా మోహినీ మనోజ్ఞా తిలోత్తమాఖ్యాప్సరస శ్శివాస్త్రైః సాన్నిధ్యంకుర్వంతు ॥ ౨౫ ॥ అగస్త్య వశిష్ఠ భారద్వాజాత్రి గౌతమ కాశ్యప కౌశికాఖ్యా స్సప్తఋషయ శ్శివాస్త్రైః సాన్నిధ్యంకుర్వంతు ॥ ౨౬ ॥ సూర్య సోమాంగారక బుధ బృహస్పతి శుక్ర శని రాహు కేత్వాభిధానా గ్రహా శ్శివాస్త్రైః సాన్నిధ్యం కుర్వంతు ॥ ౨౭ ॥ అశ్విన్యా ద్యష్టావింశతి ఋక్షదేవతా శ్శివాస్త్రైః సాన్నిధ్యం కుర్వంతు ॥ ౨౮ ॥ మేషాది ద్వాదశరాశయ శ్శివాస్త్రైః సాన్నిధ్యం కుర్వంతు ॥ ౨౯ ॥ శ్లో॥ వికాంతో వికలో వీరః ప్రహారః ప్రథమో ద్యుతిః । ప్రభావో దుర్ధరో హేమ రంజకో గుణశేఖరః ॥ ఏతే సిద్ధదేవాశ్శివాస్త్రైః సాన్నిధ్యంకుర్వంతు ॥ ౩౦ ॥ కింకిణీచరణ కింకిణీహస్త వటుకాభిధానాది క్షేత్రపాలా శ్శివాస్త్రైః సాన్నిధ్యంకుర్వంతు ॥ ౩౧ ॥ శ్లో॥ అసితాంగోరురుశ్చండః క్రోధోన్మత్తశ్చభైరవః । కపాలీ భీషణ శ్చైవ సంహారశ్చాష్టభైరవాః ॥ ఏతే అష్టభైరవా శ్శివాస్త్రైః సాన్నిధ్యంకుర్వంతు ॥ ౩౨ ॥ శ్లో॥ యక్ష రాక్షస పైశాచ భూత గంధర్వకిన్నరాః॥ పితృ కింపురుష నాగాశ్చ బాహ్యపీఠాధిదేవతాః ॥ ఏతే బాహ్యపీఠాధిదేవతా శ్శివాస్త్రైః సాన్నిధ్యంకుర్వంతు ॥ ౩౩ ॥ శ్లో॥ ఆమోదశ్చ ప్రమోదశ్చ ప్రముఖో దుర్ముఖ స్తథా । అవిఘ్నో విఘ్నకర్తాచ

బలిపీఠాధిదేవతాః ॥ ఏతే బలిపీఠాధిదేవతా శ్శివాస్త్రై సాన్నిధ్యం కుర్వంతు ॥ ३४ ॥ శ్లో॥ ప్రాగ్ద్వారే నంది కాళౌచ దక్షిణే దండి ముండినౌ । ప్రతీచ్యాం విజయో భృంగీ సౌమ్యేనంతస్సుబాహుకః ॥ ఏతే ద్వారపాలా శ్శివాస్త్రై సాన్నిధ్యంకుర్వంతు ॥ ३५ ॥ శ్లో॥ కీర్ణాక్ష కరాళశ్చ కృష్ణదంష్ట్రో త్రిలోచనః । ప్రచండో భీషణో వీరో దుర్ధర దండనాయకః ॥ ఏతే రాక్షస దేవా శ్శివాస్త్రై సాన్నిధ్యంకుర్వంతు ॥ ३६ ॥ మహేంద్రమలయవింధ్యాద్రి పారియాత్రాదయః కులపర్వతాః శ్శివాస్త్రై సాన్నిధ్యంకుర్వంతు ॥ ३७ ॥ అనంత వాసుకి తక్షక కర్కోటక శంఖపాల గుళిక పద్మ మహాపద్మా ఖ్యాష్టనాగా శ్శివాస్త్రై సాన్నిధ్యం కుర్వంతు ॥ ३८ ॥ లవణేక్షుసురాసర్పిదధిక్షీరోదకాఖ్యా స్సప్తసముద్రాః శ్శివాస్త్రై సాన్నిధ్యం కుర్వంతు ॥ ३९ ॥ గంగా యమునా సరస్వతీ సింధు ర్గోదావరీ రేవా కావేరీ వేగవతీ చంద్రభాగాభిధానా స శ్శివాస్త్రై సాన్నిధ్యంకుర్వంతు ॥ ४० ॥ భూలోక భువర్లోక సువర్లోక మహర్లోక జనోలోక తపోలోక సత్యలోకా తల వితల నితల సు తలాతల రసాతల పాతాళాభిధానాని చతుర్దశ భువనాని శివాస్త్రై సాన్నిధ్యంకుర్వంతు ॥ పరశివా ద్యావాహితేభ్యో దేవేభ్యో నమః ఆవాహనా ద్యుపచారాంతంకృత్వా । ముద్గాన్నం నివేద్య । మ ముద్రాం ప్రదర్శ్య । ప్రార్థయేదితి దేవతావాహనవిధిః ॥

అథ భేర్యర్చనమ్.

ఋత్విక్పరిచారకాన్వితో గురు ర్భేరీ సమీప ముపగమ్య పుణ్యాహజలే నార్ఘ్యోదకేనచ ఆపోహిష్ఠేతిప్రోక్ష్య । ఓం హాం మిశ్ర ధారశక్త్యాసనాది షడాసనాని పరికల్ప్య । భేరీమధ్యే రుద్రం వా విష్ణుం దక్షిణే బ్రహ్మాణం తత్తద్గాయత్ర్యావాహ్యాభ్యర్చ్య । చక్ర పద్మముద్రాః ప్రదర్శ్య । చర్మసూత్రే అనంత తక్షక కర్కోటక శంఖ పాల గుళిక పద్మ మహాపద్మాఖ్య మనుభి స్సంపూజ్య । వల ద్వయె రవి చంద్రమసౌ తత్తన్మంత్రేణాభ్యర్చ్య । బ్రహ్మ స్సృజతే త్యనువాకంజప్త్వా । వాద్యదండం పూర్వభాగే నిధాయ ।

గాయత్ర్యా ప్రోక్ష్య । గంధాక్షతైరభ్యర్చ్య ॥ భేరీ పూర్వదిశి పాంచ
జన్యం యామ్యే మర్దళం ప్రతీచ్యాం కాహళ ముదీచ్యాం క్షుద్రఘం
టికాతాళవిపంచికాదీని విన్యస్య । సామాన్యార్ఘ్యోదకై నాగ్నిశ్శుచిరితి
ప్రోక్ష్య । వాద్యాధిపాయ నందినేనమః । తద్గాయత్ర్యావాహ్యాభ్య
ర్చ్య। వాద్యదండంగృహీత్వా । కద్రుద్రాయ బ్రహ్మజజ్ఞానమిదం విష్ణు
రితిమంత్రైః క్రమేణ త్రివారం భేరీం సంతాడ్య । పశ్చా ద్వాదక
మాహూయ । తస్యాంజలౌ పుష్పాణినిక్షిప్య । తత్సుమాని భేర్యాం
నిధాయ । నమస్కారంకారయిత్వా । దేవగురుసభాజన వందనపూర్వ
కం భేరీంగృహీత్వా । స్కంధే సంధార్యావశిష్ట వాద్యాని తత్తదధి
కారిణః పూర్వోక్తవద్గృహీత్వా । విధివత్తాడయే దితి భేర్యర్చనవిధిః ॥

అథ భేరీతాడనమ్.

శ్లో॥ చక్రప్రాసరసాలకర్ముకగదా సద్బీజపూర్వద్విజ। వ్రీహ్యా
గ్రోత్పలపాశపంకజకరం శుండాగ్రజాగ్రద్ఘటం । ఆశ్లిష్టంప్రియయా
సరోజకరయా రత్నస్ఫురద్భూషయా । మాణిక్యప్రతిమం మహాగణ
పతిం విశ్వేశమాశాస్మహే ॥ ౧ ॥ శ్రీకంఠఃఖండితారిశ్చిరమవతుభువం
సంతుసంతస్సమృద్ధ్యా। గావ్యోదోహంతుదుగ్ధం బహువిధవిభవై ర్భాం
తువర్ణాస్సుపూర్ణాః । ద్యౌర్దోగ్ధాం వృష్టిమృష్టాభవతు వసుమతీ సర్వ
సస్యప్రశస్తా। లోకాశ్శోకానభిజ్ఞాస్స్వరపివిజయినః శైవశాస్త్రంకృతా
ర్థమ్ ॥ ౨॥ శ్రీమద్యాత్రమహోత్సవే త్రిజగతాం రక్షావిధాదీక్షితా।
స్తత్సేవా విదధే మహేశచరితే సర్వామరాహ్వానకే । ఝుల్లీమర్దళ
తాళకాహళఝురీ ఢక్కాదికాంస్యాదికై । ర్వీణా వేణు మృదంగ శంఖ
పటహై రాఘోషణం కుర్మహే ॥ ౩॥ భేరీమధ్యే దక్షిణే వామభాగ
శంభుర్విష్ణుఃపద్మజ స్తత్రదేవాః। సర్వాఃకీలామాతరశ్చర్మనాగా వృత్తే
యుగ్మే చంద్రసూర్యాచదేవా ॥ ౪ ॥ వ్యోమక్షితిస్వర్గతలస్థితానాం
హితాయ పాతాళ నివాసినాంచ । వినాశహేతో స్సురవిద్విషాంచ
భేరీమహం సంప్రతితాడయామి ॥ ౫॥ సాయంత్వ్యుషాఖ్యే త్వ్యుభయేచ
కాలే షష్టిర్దినాంతే ఘటికాశ్చ వింద్యాత్ । ఏవంసుకాలే విధినాప్ర
యుక్తం యాత్రాంగ భేరీ మిహతాడయామి ॥ ౬॥ సకలభువన భూతి

స్థాపనార్థంపురస్తా త్తదనుమృగవిహంగ ప్రాణినాంరక్షణార్థం। అస
మతిఘోషా ముత్సవారంభ భేరీం హిమగిరివరకన్యా శాసనా
యామి ॥ ౭ ॥ బ్రహ్మేంద్రనారాయణరుద్రమూర్తయ స్థిన్త్వాపు
త్పురశాసనస్య । చతుష్పదాంచ ద్విపదాంవిభూత్యై భేరీమహం
ప్రతితాడయామి ॥ ౮ ॥ తీర్థవ్రజానాం మునిసేవితానా మన్యత్రగు
దినసంఖ్యయుక్తా । పైశాచభూతాప్సరసాంగణానాం మార్గేషుము
వరభేరితాడ్యా ॥ ౯ ॥ అష్టాదశానాంగణదేవతానాం చరాచరైరు
గణైశ్చతృప్త్యై । ఆగత్యసేవ్యం శివయాగతీర్థం భేరీంధ్వజార్థం
తాడయామి ॥ ౧౦ ॥ స్వస్తిమంగళ వివిధశంఖ బహుళ పటురవశ్ర
నమితప్రణామావసర కౌతుకపద కదంబసరభస గమనాగమన
హర మృదుళానిలచలిత వివిధపట్టాంశుక ధ్వజరాజవిరాజిత కల
తుల్యోత్సేధసౌధమాలా మనోహర విశాలశాలాయుత వీధికాయ
యూధికా మల్లికా మాలతీప్రభృతి లలితలతాలింగత తరుపరి వృ
ద్యానపరంపరాధిరూఢ పౌష్పేతర వివిధ కుసుమమంజరీ సముద్గీ
గంధతర మలయ మందమారుత కంపాతరంగిణీ తరంగ శిశిర
సురభిసేవితపర్యంతాయాం । అభ్యంతర దృశ్యమాన మంటప గో
ప్రాకారాట్టాలాది వివిధశిల్ప కల్పావలోకన జ్వలిత విస్మయజనని
వచనకలిత కలకలరవాయాం । సంగీతప్రవృత్త నృత్త రుద్ర గ
భూషణ మణినిచయ బాలాతపశబళకుట్టిమ మనోహరాయాం । అ
రత వేదాధ్యయనద్యోతిత ప్రాకార త్రిధావినోద సముపజనిత కు
హలై స్సమానవయోభి ర్వటుభి స్సర్వమంగళ భూమికాయాం ।
వరహుత హుతవహ ధూమావలీఢ శ్యామలాయమాన గగనమ
లాయాం । విమలజయజయాభిరామ చక్రవాక క్రౌంచ సారసహ
నాదనాదిత సరోరుహ దీర్ఘికాయాం । అస్యాం శ్రీమత్పరమే
రాజధాన్యాం । వివిధలక్ష్మలక్షణలక్షిత శ్రీమద్రాజ రాష్ట్రీయ
రోగ్య సర్వైశ్వర్య సౌభాగ్య వర్ధన మహోత్సవ మంగళ
తాడనకర్మణి ॥

అథ గణపతిధ్యానాదిః.

హేమభూధర శరాసనాత్మజం హేమరత్న విలసత్కిరీటినం । హేమగేహ పురనాయకంసదా హేమవిఘ్నపతిమానతోఽస్మ్యహం॥ భ్రమద్భ్రమరకుండలం పరివహత్కృపాసాగరం । ప్రఫుల్లకమలేక్షణం ప్రణతలోకకల్పద్రుమం । మహోద్ధతగజాసురోన్మథనధీరదంతాంకురం । మహాగణపతింభజే మదజలార్ద్రగండస్థలం ॥ గండస్థలప్రవిగళన్మదవారిధారా గంధభ్రమద్భ్రమర వారణలోలకర్ణం । గంధర్వ యక్ష సుర కిన్నర గీయమానం గంగాధరస్యతనయం శరణంప్రపద్యే॥

స్ఫుకటతటగళితమద జలపానోన్మత్త మధుకరకులకలరవ కోలాహల గీతాకర్ణ నచలత్కర్ణ తాళో గణపతి రవిఘ్నంకరోతు॥

అగణితఫణిఫణ మణిగణకిరణై రరుణితనిజతను రవితతవదనః । కటతటలుళదళి కులకలనినదో గణపతిరభిమత మిహాదిశతునః ॥ లంబోదరవర కుంజావస్థిత కుంకుమవర్ణాధరం । శ్వేతశృంగం పీనసుహస్తం ప్రీతితసఫలఫలం । నాగత్రయయుత నాగవిభూషణ నానాగణపతితం । తత్తన్నానా గణపతితమ్ ॥ శ్లో॥ విఘ్నేశాభిమతం తాళం వసంతం పరశుహస్తకం । పద్మవాద్యం గణేశస్య సద్యః ప్రియకరంభవేత్ ॥

అథ ధ్వజారోహణవిధిః.

చండేశోత్సవేశ్వరాభ్యాం సహ ధ్వజస్తంభాంతికం గత్వా । పుణ్యాహజలేన ప్రోక్ష్య। పూర్వాదిదిక్షుక్రమేణ అగ్నిమీళేఇషేత్వోర్జేత్వా । అగ్నఆయాహి శన్నోదేవీతిమంత్రాన్ పఠిత్వా । తథైంద్రాది చతుర్దిక్షు । కల్యాణీ సౌరాష్ట్ర భైరవీ శ్రీరాగపఠనం కారయిత్వా। స్తంభమూలే। షడాసనాని పరికల్ప్య ॥ తన్మధ్యే। ఓం హాం వృషభాసనాయనమః । ఓం వృషభమూర్తయేనమః । ఓం వృషభాయనమః ॥ ధ్యానం ॥ శ్లో॥ తీక్ష్ణశృంగం...వృషేశ్వరమ్ ॥ యస్సుశృంగస్సువృషభేతి మంత్రం జప్త్వా । వృషగాయత్ర్యా ఆవాహనాది ముద్రాః ప్రదర్శ్య । వృషకుంభజలేన ఆపశ్శిశానేతి మంత్రేణాఽభిషిచ్య । ప్రాగాద్యష్టదిక్షు దిక్పాలకకలశతోయై రభిషిచ్య । ధ్వజం

గంధాద్యుపచారైస్సంపూజ్య। మంగళవాక్యపురస్సర గద్యంపఠిత్వా॥ శ్లో॥ వందే వృషభదేవాయ సితవర్ణస్వరూపిణే। తీక్ష్ణశృంగాయతుం

అథ ధ్వజచూర్ణికా.

గాయ వేదపాదాయ నందినే ॥ గద్య ॥ స్వస్త్యష్టాచత్వారింశత్సహస్రాణాం శుక శౌనక సనకసనందన సనత్కుమార సనస్సుజాత మార్కండేయాగస్త్యోపమన్యు దుర్వాసో దధీచి గౌతమ శాండిల్య నారద సానంద మృకండు భరద్వాజ బకదాల్భ్యాదీనాం అధ్యాత్మ విద్యారతానాం గణైర్విరాజితె రజతాచలోత్తరశృంగె సహస్రయోజనపరిమిత చాంపేయవన మధ్యే శతయోజనోన్నత మహావటవృక్షస్య శాఖా పుష్ప ఫలా ద్యలంకృతస్య సమీపే అష్టదిక్షు చూత పున్నాగ నాగ కేసర వకుళ తాల తమాల పలాశ పనస కరవీర మల్లికా చంపక జంబీర నారంగ మాతులుంగాది పాదప నికుంజ రంజితె। శుక పిక కారండవ హంస క్రౌంచ లావుక బక చక్రవాక టిట్టిభ గరుడ సాళ్వాది మనోహరభాషాఘోష విశేషసంకులె। శ్రీకైలాసశిఖరె। అజైకపాదహిర్బుధ్న్య ద్యేకాదశరుద్రైః। మిత్ర రవి భాన్వాది ద్వాదశాదిత్యైః। ప్రధాన ప్రముఖాద్యత్రయ త్రింశత్కోటిదేవై। ర్బాణ రావణ చండేశ భృంగీశ కాలాగ్నిరుద్ర వినాయక కార్తికేయాది సన్నిధానస్థితై స్సేవితస్య। అచింత్యాద్భుత మహిమ దక్షిణామూర్త్యాది దివ్యావతార వైభవాంతర్విరాజితస్య। చతుర్ముఖ చతుర్భుజ దండ కమండలు శంఖ చక్రా ద్యాయుధసహిత బ్రహ్మ విష్ణుభ్యా ముభయపార్శ్వ పాలితస్య। హార నీహార గోక్షీర హీర ఘనసార డిండీర శారద శరదాకార నిజశరీరస్య। నిగమాగమ కమల మండ మండన రాజహంసాయమానస్య। భగవతః పరమేశ్వర స్వేచ్ఛయాసంజనిత బ్రహ్మనిష్ఠాగరిష్ఠ దుస్సహతపోనిధి శిలాదముని పుత్రస్య। విజగర్జనమాత్ర దళిత బ్రహ్మాండకర్పరస్య కామరూపస్య శ్రీమ దుమాజాని ధ్వజాగ్రనివసితస్య। శ్రీ నందికేశ్వరస్య ధ్వజారోహణ ముహూర్తస్య। సర్వేగ్రహా స్సానుకూలా శ్శుభై కాదశస్థాన ఫలదా స్సుప్రసన్నాభవంతు॥ ఇతి పఠిత్వా.

వృషగాయత్ర్యాపట మారోప్య। ధ్రువం తేరాజాఇతి మంత్రం జప్త్వా । ధ్వజ పటం రజ్జుం చైకీకృత్య । సవ్యక్రమేణ బంధయేత్ । హృదయేన పుష్పమాల్యై రలంకృత్య । వృషమూలేన దర్భమాలాం బధ్వా । పటస్థనందినమూలేన దశసంస్కారై స్సంస్కృత్య । దర్భ మాలాయాం అగస్త్యాదిఋషీన్ తత్తన్నామభిస్సంపూజ్య । ఓంవృషా ద్యావాహితేభ్యః సర్వేభ్యోనమః ॥ ధూపదీపౌదత్వా । ముద్గాన్నం నివేద్య । పూర్వాద్యష్టదిక్షు దిక్పాలాన్ తత్తన్మంత్రై రభ్యర్చ్య । ఆరార్తికంకృత్వా ॥

అథ వృషభధ్యానాదిః.

శ్లో॥ వందే వృషభదేవాయ శ్వేతవర్ణ స్వరూపిణె । తీక్ష్ణ శృంగాయ తుంగాయ వేదపాదాయ నందినె ॥

శ్లో॥ ఉక్షం విష్ణుమయం విషాణకులిశం రుద్రస్వరూపంముఖం। ఋగ్వేదాదిచతుష్టయం పదయుతం అర్కేందునేత్రద్వయం ॥ నానా భూషణభూషితం సురనుతం వేదాదివేద్యంవరం । అండం తీర్థమయం సుధర్మహృదయం శ్రీ నందికేశం భజే ॥ గ॥ తీక్ష్ణశృంగ శివ వాహన శివస్యా భిముఖస్థిత హేమకింకిణీ నూపురాలంకృత లడ్డుకా పూప తం డుల తిల ముద్గ మాష గుడాన్నప్రియ తృణ శాఖాదిమూలఫలభక్షణ సౌమ్యముఖ గవాంపతె స్వగణసహిత వృషభమూర్తె సమస్తబ్ర హ్మాండాధీశ్వరస్య చరాచరగురోః సర్వభూతాంతరాత్మనః శ్రీ పర మేశ్వరస్య నవదిన ధ్వజారోహణ సేవార్థ మాగచ్ఛతా దితి శంకర సేనాధిపతే శ్చండేశ్వరస్య సమాదేశాన్మృదంగ వీణావేణుపణవతాళ కాహళభేరీమర్దళ మురవఝల్లరీ శంఖపటహాద్యైర్వాద్యై రహమిహ భేరీసంఘోషణంకరోమి ॥

వృషభః ప్రథితః ప్రథితోరుబలః ఖురమధ్యలసద్గంగాసహితః । ప్రమథాధిపతిః ప్రియయావసితః శివపాదయుగాశ్రయవరదః । శ్రీమ ద్వృషభం లలితంస్వేతం రక్తఖురంధృతవేదపదం । సుఖదం సుఖదం సువిచిత్రతర ప్రచురప్రియ ముద్గయుతాన్నహితం । కృష్ణమయేక్షణ

ముక్తాణంతం కంఠాలంకృత కంధరబాధం । కకుదం కకుదం ధృ
నినదం వందే వందే వృషభం వృషభమ్ ॥ శ్లో॥ వృషతాళం వృ
పుటం ధేశీపల్లవమేవచ । హర్షణం మంగళం వాద్యం వృషప్రియ
భవేత్ ॥ ఓం హాం వృషభాయనమ ఇతిసంపూజ్య । ఓం హాం వృ
భాయస్వాహేతి బలిందద్యాత్ ॥

అథ బ్రహ్మ ధ్యానాదిః.

తతః బలిపీఠాంతికం గత్వా ॥ శ్లో॥ వందే చతుర్ముఖం దే
బ్రహ్మాణం కమలోద్భవం । హిరణ్యగర్భం ధాతారం సురాసుర
స్కృతం ॥ శ్రీమద్వక్త్రారవింద ఘ్రీతినివహారసస్యందసందోహస
ద్విద్వద్భృంగాయగంగా హిమశశిధవళా భోరుహంసధ్వజాయ। భ
యోషిత్ప్రియాయ ప్రణతజన పరిత్రాణనాయ ప్రణామం । క
ధర్మైకధామ్నే వయమఖిలజగత్కర్మణే బ్రహ్మణే తే ॥ గ॥ వద
హూరుచరణప్రరూఢ చాతుర్వర్ణ్యవృత్తి ప్రథమప్రరోహ । ఆ
నియమాసనా ద్యష్టాంగపుష్టి విశిష్టయోగాకృష్టాణిమా ద్యష్టై
సిద్ధిప్రసిద్ధ నిఖిలనిగమామృత నిర్ఘరోద్గారిముఖచంద్ర చతుష్టయ
స్తాసత్యనివహా సత్యలోకనివాసిన్ । కృతకృత్యాశేష దేవర్షి
నిరంతరోద్గీయమాన శతమఖముఖ ప్రముదితహృదయ నిత్యప్ర
శుద్ధజ్ఞానాత్మక పద్మాసన పద్మాయుధ పద్మతాళ లయానుగత
రాగస్వరప్రియ పరమేశ్వరాజ్ఞయా పరిపాలితోర్ధ్వ దిగ్భాగ బ్ర
దివ్యాంతరిక్ష పాతాళతలవాసిభి స్సమస్తబ్రహ్మగణైస్సహ స
బ్రహ్మాండాధీశ్వరస్య భేరీసంఘోషణం కరోమి ॥

పంకజప్రియ పంకజప్రియ పరమకారణ కారణం ।
ణాది చతుర్ముఖం కమలేక్షణం కమలాసనం । సుందరప్రియ
నృత్త హిరణ్యగర్భ పితామహం । భేరిమర్దళ మురవఝల్లరి శ
హాళకధ్వనిం ॥ శ్లో॥ బ్రహ్మతాళేబ్జహస్తం మేఘరాగంసమా
లంబవాద్యమిదంజ్ఞేయం బ్రహ్మప్రియకరంభవేత్ ॥ ఓం హాం
హ్మణేనమఇతిసంపూజ్య। ఓం హాం బ్రహ్మణేస్వాహేతి బలిందద్యా

అథ ఇంద్ర ధ్యానాదిః.

ఇంద్రదిశ మాగత్య ॥ శ్లో॥ నమ స్సురవ రేశాయ వరదాయ యశస్వినె । ఇంద్రాయ వజ్రహస్తాయ వృత్రఘ్నాయ నమోనమః ॥ చంద్రేశాచలకుంద చందనసుధా గౌరోన్మదైరావత । స్కంధారోహణకర్మనిర్వృతిమతిం వందారుబృందారకం । గాఢాలింగిత గౌతమ ప్రియతమా పీనోరుచారు స్తన । క్రీడాదుర్లలితం సురానతిపదం వందే మహేంద్రంముదా ॥ గ॥ సకల సురాసుర మణిముకుట మాణిక్య నీరాజితచరణయుగళ। స్వదేహ సౌందర్య సలిలజరుహాకారసహస్రలోచన। శచీకుచ చందన పరిమళ బహుళ వక్షస్థల । గర్వితగిరి పక్షచ్ఛేదన శత ధారా భూషిత భుజదండ । ఊర్వశీప్రముఖా ప్సర స్సంగీత సమతాళ గాంధారస్వరప్రియ। పరమేశ్వరాజ్ఞయా పరిపాలిత పూర్వాశాధిపతె। మహేంద్ర దివ్యాంతరిక్ష పాతాళతలవాసిభి స్సమస్తేంద్రగణై స్సహ సమస్తబ్రహ్మాండాధీశ్వరస్య భేరీసంఘోషణంకరోమి ॥

ఇంద్రంశచిధవమమరగణార్చిత మంబుజచరణయుగం। మంత్రక్రియాకృత యంత్రక్రియాకృత తుంగగిరీశ్వర భక్తియుతం । తత్త న్మంత్రక్రియాకృత యంత్రక్రియాకృత తుంగగిరీశ్వర భక్తియుతం ॥ శ్లో॥ సమతాళంవజ్రహస్తం భుజంగం భైరవీతథా । లజ్జావాద్యంచ గాంధార మింద్రప్రియకరంభవేత్ ॥ ఓం హాం ఇంద్రాయనమ ఇత్యభ్యర్చ్య । ఓం హాం ఇంద్రాయస్వాహేతి బలిందద్యాత్ ॥

అథ అగ్నిధ్యానాదిః.

అగ్నిదిశం గత్వా ॥ శ్లో॥ అగ్నయే రుద్రరూపాయ నమో వైశ్వానరాయచ । సర్వసంహారరూపాయ జగజ్జీవనమూర్తయె ॥ తస్మై తుభ్యమహంనతోఽస్మి సకల వ్యాప్తాయసప్తార్చిషె । సాష్టా దీశ్వరమూర్తిభేదవపుషే మేషోల్లసత్కేతవే ॥ నైవస్యాత్క్షణమ ప్యశేషభువనం హవ్యాదకవ్యాసన । క్రవ్యాదాది చరాచరాత్మకమిదం యస్మాత్పరస్మాద్వ్రతె ॥ గ॥ శంకర కరకమలనివాస పవిత్రాత్మక సకలసుర పితృగణసంతర్పణ హవ్యకవ్యస్వరూప తేజోవతీపురనివాస

సమస్తయజనకర్మకారణ కరుణామయ స్వాహాదేవీవల్లభ శ్రుతిమ
బద్ధావణ తాళ లయానుగత క్లోల్లీశ్వరప్రియ పరమేశ్వరాజ్ఞాపరిపా
దక్షిణపూర్వాశాధిపతే అగ్నే సమస్తాగ్నిగణైస్సహ సమస్తబ్ర
డాధీశ్వరస్య భేరీసంఘోషణంకరోమి ॥

అగ్నిం ద్విముఖం త్వరుణసుకేశం తరుణాదిత్య నిభం।
హార జయజయ నమోనమః పరమపదం । పరశివ తేజః పరశివ
దృఢం ॥ శ్లో॥ తాళంబద్ధావణంహస్తం మండలంచ వరాళికం।
సంపుటవాద్యంచ అగ్నిప్రియకరంభవేత్ ॥ ఓం హాం అగ్నయే
ఇతిసంపూజ్య । ఓం హాం అగ్నయేస్వాహేతి బలిందద్యాత్ ॥

అథ యమధ్యానాదిః.

యామ్యదికంగత్వా॥ శ్లో॥ నమస్తేధర్మరాజాయ నమో
స్వతాయచ । నమో యమాయ దేవాయ నమస్తే సర్వసాక్షి
పుణ్యాపుణ్యకృతాం భయాఽభయకరం చండోరుదండాయుధం।
డాంశోః కులమండనం బహువిధ ప్రేతైరుపేతాంతికం ॥ యానీభ
చలాఽచలాభమహిషో ద్దానూభిరామధ్వజం । వందే సుందర
మేఘసదృశం కాతంకృతాంతంసదా ॥ గ॥ విశ్వోద్భంజనకార్యప్రి
సహస్రకిరణాత్మజ, త్రిభువనావనచతుర, సకలచరాచరభూత సం
సమదర్శన, నిజనిశ్వాసచలిత, ధూమకలిత, కులశైల కులిశ విష
మహిషవాహన, భృంగిణీతాళమిళిత కౌశికీస్వరప్రియ, సంయమి
పురనివాసిన్, పరమేశ్వరాజ్ఞయా పరిపాలిత దక్షిణాశాపతే, య
దివ్యాంతరిక్ష పాతాళతలవాసిభి స్సమస్త యమగణైస్సహ సమ
బ్రహ్మాండాధీశ్వరస్య భేరీఘోషణంకరోమి ॥

యమరాజమితం యమభాగగతం యమదూతాన్విత సప్త
వర్ణం । మృగసేనగణం మహిషాధిపతిం నరకాధిపతే ర్నగరా
ణం ॥ శ్లో॥ భృంగిణీమటతాళంచ రామక్రీరాగమేవచ। తర్కేశీ
హస్తంచ యమప్రియకరంభవేత్ ॥ ఓం హాం యమాయనమఃఇతి
పూజ్య । ఓం హాం యమాయస్వాహేతి బలిందద్యాత్ ॥

అథ నిర్ బుతిధ్యానాదిః.

తతోనిర్ బుతిదిశంగత్వా ॥ శ్లో॥ నమశ్శంకరభక్తాయ దైత్యేశాయమహాత్మనే । నమస్తేరాక్షసేంద్రాయ మహానిర్ బుతయేనమః॥ శశ్వద్విశ్వభయంకరం పరివృతం భేతాళభూతాదిక్షై । రుజ్వాల్లోల్లసదన్ని కేశమతులం పీతాంధకారాకృతిం ॥ శ్రద్ధాహీనకవిగ్రహం పశుపతే శ్శాస్త్రాహితాజ్ఞాధరం । రక్షోనాథమహంనతోఽస్మిసకలం స్వర్గారిఖడ్గాయుధం ॥ గ॥ కలికలుష జన్మ జరామరణ విదారిత పరసాహసశిక్షాదక్ష, స్వభావ, రాక్షసాక్షౌహిణీపరివృత, దుర్వృత్తనియతతర, భూవల్లీవల్లభ, కృష్ణావతీపురనివాసిక్, భేతాళవాహన, పణిపతినిజనిశ్వాస కులధూమకలిత కరవాలకర, మల్లరీతాళమిళిత నట్టభాషాస్వరప్రియ, పరమేశ్వరాజ్ఞ్యా పరిపాలిత దక్షిణపశ్చిమాశాపతే, నిర్ బుతే, దివ్యాంతరిక్ష పాతాళతలవాసిభిః సమస్త నిర్ బుతిగణైస్సహ సమస్తబ్రహ్మాండాధీశ్వరస్య భేరీసంఘోషణంకరోమి ॥

అంజనాచలోపమాన తుంగపీనవిగ్రహం। ప్రళయకాలదహనసదృశ నయనయుగళసంయుతం । శూలఖడ్గముద్గరాద్య ఘోరబాణరంజితం । శమితభువనపృథులవిపుల రాక్షసేంద్రకులరవం । ప్రకటవికటనికటదిశి నిర్ బుతిపరిముఖంభజె ॥ శ్లో॥ మల్లతాళో భుజంగంచ త్రాసితంమలహారిస్తథా । నట్టభాషా మట్టకారి నిర్ బుతేస్సు ప్రియం భవేత్ ॥ ఓం హాం నిర్ బుతయేనమఇతినంపూజ్య । ఓం హాం నిర్ బుతయేస్వాహేతి బలిందద్యాత్ ॥

అథ పశ్చిమదిశి ధ్యానాదిః.

అథ పశ్చిమదిశంగత్వా ॥ శ్లో॥ నమో మకరవాహాయ పాశహస్తాయతే నమః । నమః ప్రచేతసే తుభ్యం వరుణాయ నమోఽస్తుతే ॥ బద్ధప్రక్రియ చిత్రరత్న భవనం పాశాయుధం యాదసాం । నాథం భోగనిదానముద్భటమహా చక్రంసనక్రధ్వజం । గాయన్మంజుళ భృంగసంగవిలస ద్భోగాంగనాగాంగనా । వ్రాతైరావృతకంనమామి వరుణం ప్రాజ్ఞంమహారాజ్ఞాధరం ॥ గ॥ స్మరణమాత్ర పరపురుష పాద

స్పర్శదోషఘర్షణ సర్వగీర్వాణపుంజ సంజీవన సప్తసాగరకల్లోల
తాన సీమాంతచతురసంచార మకరవాహన అశేషతీర్థాధిపతే
స్వతీపురనివాస పాశపాణె నవతాళమిళిత శ్రీరాగస్వరప్రియ
మేశ్వరాజ్ఞయా పరిపాలిత పశ్చిమాశాధిపతె వరుణ దివ్యాంత
పాతాళతలవాసిభిః సమస్తవరుణగణైస్సహ సమస్త బ్రహ్మాండా
రస్య భేరీసంఘోషణంకరోమి ॥

సద్యస్స్ఫురత్కుముద శుభ్రస్ఫురద్విహాగ తత్తత్సమగ్రవిభ
శశ్వత్త్రయుక్తదశ పత్రస్థితఃసకల సృష్టిప్రయుక్తనియతం ॥ సిద్ధ
మునివర్గప్రతిష్ఠకృత నిత్యస్తుతిశ్చసుచిరం । పక్షద్వయప్రకృత తర
ద్భుతప్రచుర చిత్రప్రశస్తరుచిరం॥ శ్లో॥ నవతాళం పాశహస్తం కు
తంరాగఘూర్జరీ । శ్రీకాఘురంచంచపుటం వరుణస్య ప్రియంభవేత్
ఓం హాం వరుణాయనమ ఇతి సంపూజ్య । ఓం హాం వరుణాయ
హేతి బలిందద్యాత్ ॥

అథ వాయుదిశి ధ్యానాదిః

వాయుదిశంగత్వా ॥ శ్లో॥ నమస్సమస్తభూతానాం జీవనా
నభస్వతె । ప్రాణాదినామభేదాయ భిన్నరూపాయవాయవె ॥ వం
గంధవహంత మంతకరిపో ర్దేహంసుదేహాత్మకం । శశ్వత్త్రాణిత
జంతునికరం సమ్యక్కురంగధ్వజం ॥ ఇందోప్రేంద్రసురాసురాది
తం త్రైలోక్యరక్షాకరం । సర్వేషాం విషయాంతరాణినవరి స్వ
న్యమందోభవేత్ ॥ గ॥ ప్రాణాది పంచవికృత ప్రాణిజాత పాద
ముఖ కంధరాగ్నిప్రసూత్యాకాశ గంధవహ ఆవహాది సప్తస్క
బంధురిత సప్తలోకైకవహాక సహజ సంభాషిత సిద్ధ వేషధ్వజకలి
అన్యృతకులవ్యతిరిక్త సకలశైలాద్య కంపనవస్తు కంపనకర గంధ
పురనివాస బలితాళమిళిత తక్కేశీస్వరప్రియ పరమేశ్వరాజ్ఞ
పాలిత పశ్చిమోత్తరాశాపతె వాయో దివ్యాంతరిక్ష పాతా
వాసిభి స్సమస్త వాయుగణైస్సహ సమస్త బ్రహ్మాండాధీశ్వరస్య
సంఘోషణంకరోమి ॥

వాయుర్వ్వనస్పర్శనీయాకృతిస్తునిజ జాయాయుతస్సహిచరేత్ । మందార చందన సుకుందారవిందయుత శృంగారహారచరితః ॥ తత్ర చ్ఛృంగారహారచరితః ॥ శ్లో॥ బలితాళో భూలలితం భుజంగలలితంతథా। తక్కేశీచంపుటంవాద్యం వాయుప్రీతికరంభవేత్ ॥ ఓం హాం వాయవే నమఇతి సంపూజ్య । ఓం హాం వాయవేస్వాహేతి బలిందద్యాత్ ॥

అథ ఉత్తరదిశి ధ్యానాదిః.

తత ఉత్తరదిశంగత్వా॥ శ్లో॥ నమోఽలకాధినాథాయ ధనాధిపతయేనమః । శశిశేఖరసఖ్యాయ జగతాంభూతిహేతవే॥ చేతోయోజితవేగపుష్పకమహాయానేనదాసంగతం । శశ్వద్విశ్రుత శంఖపద్మనిధిభిర్యక్షాదిరక్షాకరం ॥ వందే చంద్రికశాధర ప్రియసఖం స్తుత్యం పులస్త్యాత్మజం । సౌమ్యం దిక్పరివర్తనం స్థిరజయం చిత్రంవిచిత్రాశ్రయం ॥ గ॥ హరి విరించ్యాది సురవరదుర్ధర్ష గిరీశ సఖ్యవిఖ్యాత ప్రతాప శంఖపద్మాదినిధి నివహోపసేవ్యమాన పాదపీఠ వివిధకుసుమ చిత్ర చైత్రరథవనవిహార, అలకావతీపుర నివాస, గౌళతాళమిళిత తక్కరాగస్వరప్రియ పరమేశ్వరాజ్ఞయా పరిపాలితోత్తరాశాపతే, కుబేర దివ్యాంతరిక్ష పాతాళతలవాసిభి స్సమస్త కుబేరగణైస్సహ సమస్త బ్రహ్మాండాధీశ్వరస్య భేరీసంఘోషణంకరోమి ॥

సోమమతులిత సామవేదని కామగీత గతంసతం । ప్రకటపటురవనటదళితవిస్ఫుటద్ఘటిత గుణగణభాసురం ॥ హేమమయబహుశంఖ పద్మ ముకుందముఖనిధిపరివృతం । సోమమాళిసఖం సదాప్రణమామి భీమగదాధరం ॥ శ్లో॥ కౌశికంతుగదాహస్త మూర్ధ్వజానుంచ గౌళకం । తక్కరాగఃజ్ఞానవాద్యం కుబేరస్యప్రియంభవేత్ ॥ ఓం హాం కుబేరాయనమఃఇతి సంపూజ్య । ఓం హాం సోమాయస్వాహేతి బలిం దద్యాత్ ॥

అథ ఈశానదిశి ధ్యానాదిః.

ఈశానదిశంగత్వా ॥ శ్లో॥ నమశ్శివాయ శాంతాయ విశిష్టాయాష్టమూర్తయె । ఈశానాయాశ్రితాశేష క్లేశనాశాయశంభవే ॥

ఈశానం వృషవాహనం పురరిపుం హ్యష్టాంకరోటీకరం। తుంగంచోత్క్షి
ధ్వజం మహేశమమలం శుభ్రాకృతింభాసురం ॥ భస్మోద్ధూళిత మాంగ
మాంతనిచయ స్తోత్రం త్రిణేత్రంముహు । ర్వందే చంద్రకలావతంస
మతులం శార్దూలచర్మాంబరం॥ ౧॥ సకలసురాసుర బృంద వంద్య
మాన పాదారవిందయుగళ ఇందుకళాకుసుమిత జటాజూట ముకుట
కోటీరపరిభ్రాంత సింధుసలిలపూరణ తరుణారుణబింబవిడంబిత తృతీయ
లోచన నీలకంఠప్రసాదలబ్ధ సారూప్యలక్షణ స్వభావ వేష శారదాభ్ర
శుభ్రపటల పాండురవర్ణ వృషభలాంఛన యశోవతీ పురనివాస
ఢక్కరీతాళమిళిత సారంగస్వరప్రియ పరమేశ్వరాజ్ఞయా పరిపాలిత
పూర్వోత్తరమధ్యమాశాపతే ఈశాన దివ్యాంతరిక్ష పాతాళతలగత
సమస్తేశానగణైస్సహ సమస్తబ్రహ్మాండాధీశ్వరస్య భేరీసంఘోషణం
కరోమి ॥

కమలభవవందితం కమలపుంజోపమం కరచరణకింకిణీ కంబు
కంఠం హారం। సరసిజపదం వృషస్యందనం సుందరం మకరమణికుం
డలం చంద్రబింబాననం సితభసిత ధారిణం చిత్తజారిం విభుం।
శ్లో॥ ఢక్కరీమటతాళాఖ్యం రామక్రీరాగమేవచ। ఊర్ధ్వపాదంశూ
హస్తమీశానస్యప్రియంభవేత్ ॥ ఓం హాం ఈశానాయనమ ఇత్యే
భ్యర్చ్య। ఓం హాం ఈశానాయస్వాహేతి బలిందద్యాత్ ॥

ఇత్యష్టలోకపాలావాహనం ప్రాకారాంతరే రథపథేవాకృత్వా
ఉత్సవేశం కల్యాణమంటపే సంస్థాప్య। రాజోపచారాంత మహోప
చారం కుర్యాదితి వృషయాగవిధిః ॥

అథ శివయాగవిధిః.

అథ శివయాగవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామః। స్థాపనోత్సవాదికర్మసు
ఋత్విగ్భిః పరిచారకై రాచార్య స్తోయపూర్ణ కలశహస్తో మంగ
వాద్యఘోషైస్సహ భద్రంకర్ణేభిరితిమంత్రేణ యజ్ఞమంటపం ప్ర
క్షిణీకృత్య। [illegible] ప్రవిశ్య। అపసర్పంత్వితి సర్షపా వికీర్య

శ్లో॥ అపసర్పంతు యేభూతా యేభూతా భూమిభారకాః। యేభూతా విఘ్నకర్తార స్తేనశ్యంతుశివాజ్ఞయా॥ శ్లో॥అపక్రామంతుభూతాద్యాః పిశాచాః సర్వతోదిశం । సర్వేషా మవిరోధేన యాగకర్మసమారభే ॥ కుంభ కూర్చ కుండ వేది తోరణాది యాగద్రవ్యాణి మూలేననిరీక్ష్య। వేదిదక్షిణే కృష్ణాజినే వ్యాఘ్రచర్మణివా పద్మాసనే సౌమ్యాస్యోపవిశ్య । పుణ్యాహం వాచయిత్వా । ఏవం గుణేత్యాది శుభ తిథౌ । శ్రీమహాదేవస్య ధ్వజారోహణ సౌఖ్య మహోత్సవాంగ సౌరారాధన ద్వారార్చన మండలారాధన శివవర్ధన్యాది పంచావరణార్చనాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణస్య తదంగత్వే నాదౌ స్థలశుద్ధ్యర్థం ద్రవ్యశుద్ధ్యర్థం మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే । పుణ్యాహాంతే పునః ప్రాణానాయమ్య । ఏవంగుణేత్యాది శుభతిథౌ । అముకదేవ మహోత్సవాంగ మహాకుంభపూజార్థం సౌరారాధన ద్వారతోరణాద్యర్చనంకరిష్యే । నంది శాంత్యాదికుంభాన్ ప్రాగాదిక్రమేణ విధివత్సంస్థాపయేత్ ॥

తద్యథా స్యోనాపృథివీతి భూమిం ప్రార్థ్య । తత్పురుషాయేతి వ్రీహీః । ఆకలశేష్వితి కుంభం । తత్వాయామీతి శుద్ధజలం । హిరణ్యరూపమితి హిరణ్యం । హృదయేన పల్లవాన్ । మూలేన కూర్చం। శిఖామంత్రేణ నారికేళం । యువంవస్త్రాణీతి వస్త్రేణా వేష్ట్య । కవచేన గంధమాల్యాదిభి రలంకృత్య । తతోగురుః ఇంద్రాగ్న్యోర్మధ్య కుంభస్య పదుత్థాసనం దత్వా । ఓం హాం ఇతి సర్వత్ర । ఆధారశక్త్యేనమః । అనంతాసనాయనమః । ధర్మాసనాయనమః। జ్ఞానాసనాయనమః । వైరాగ్యాసనాయ నమః । ఐశ్వర్యాసనాయ నమః । పద్మాసనాయనమః । మహాపద్మాసనాయనమః । తస్యోపరి సౌరాసనాయనమః । సౌరమూర్తయేనమః । సూర్యాయనమః ॥ ధ్యానం ॥ శ్లో॥ రక్తాంబుజాసన మశేషగుణైకసింధుం భానుం సమస్తజగతా మధిపంనమామి । పద్మద్వయా భయవరాన్ దధతం కరాగ్రై ర్మాణిక్యమౌళిమరుణాంగరుచింత్రిణేత్రం ॥ ఓం ఖం ఖఖోల్కాయ శివసూర్యాయనమః । పద్మముద్రాం ప్రదర్శ్య । ఆసత్యేనేతి మంత్రంజప్త్వా ।

ఓం భాస్కరాయవిద్మహె మహద్యుతికరాయధీమహి। తన్నో
ప్రచోదయాత్॥ ఆవాహనాద్యుపచారై స్సంపూజ్య। పూర్వా
సామాన్యార్ఘ్యజలేన ,పూర్వద్వారతోరణ మ స్త్రేణప్రోక్ష్య
రణమధ్యే ఓం హాం శాంతితోరణాయనమః। ఓం శాంతితో
పతయె భద్రాయనమః। ఊర్ధ్వే ఋగ్వేదాయనమః। అగ్నిమీ
మంత్రంజప్త్వా। త్రిశూలే ఓం హాం మిత్రాయనమః। రవయే
సూర్యాయనమః। తత్ర రక్తధ్వజె। కుముదాయనమః। కుముద
యనమః॥ బ్రహ్మదక్షిణకుంభే। ఓం హాం శాంతికలా ద్వారాస
నమః। శాంతికలా ద్వారమూర్తయేనమః। శాంతికలా ద్వార
నమః॥ ధ్యానం॥ శ్లో॥ చతుర్వక్త్రాం చతుర్బాహుం కృష్ణ
మహాబలాం। ధ్వజాభయాక్షమాలాబ్జాం శాంతిం సర్పోపవీతినీం

ఊర్ధ్వోదుంబరె। ఓం హాం గణపతయేనమః। ఉత్తరె
స్వత్యైనమః। మధ్యే। మహాలక్ష్మై నమః। శాంతిదక్షిణకు
ధ్యానం॥ శ్లో॥ రక్తోనందీచతుర్బాహు ర్హారివ క్త్రశ్చధూర్జటిః
నూత్రస్త్రిశూలీచ వరాభయకరాన్వితః॥ ఓం హాం నందినే
ఓం తత్పురుషాయవిద్మహె చక్రతుండాయధీమహి। తన్నో
ప్రచోదయాత్॥ తత్ర ఓం గంగాయైనమః। ద్వార దక్షిణకు
ధ్యానం॥ శ్లో॥ త్రిణేత్రః పీనకృష్ణాంగో బభ్రుశ్మశ్రుశిరోరుహః॥
ఖడ్గంఖేటశూలే మహాకాళోవహ్నకరైః॥ ఓం హాం మహాకా
నమః। తత్ర యమునాయైనమః। సర్వేభ్యో ద్వారపాలేభ్యో
ఆవాహనాదిభిఃసంపూజ్య। తతో దక్షిణద్వారే తోరమ స్త్రేణప్రో
తోరణమధ్యే। ఓం హాం భూతితోరణాయనమః। తోరణాధిప
విజయాయనమః। ఊర్ధ్వే యజుర్వేదాయనమః। ఇషే త్వో
త్రం జప్త్వా। త్రిశూలే। ఓం హాం భానవేనమః। ఖగాయన
పూష్ణేనమః॥ తత్ర నీలధ్వజె॥ పుండరీకాయనమః। వామన
నమః॥ భృంగి పూర్వకుంభే॥ ఓం హాం విద్యాకలా ద్వారాస
నమః। ఓం హాం విద్యాకలా ద్వారమూర్తయే నమః। ఓం
విద్యాకలా ద్వారాయనమః॥

ధ్యానం ॥ శ్లో॥ రక్తవర్ణాకపర్దేందు స్త్రివక్త్రాచ చతుర్భుజా । శక్త్యభీత్యక్షమాలాబ్జా విద్యుజ్జ్వలనసన్నిభా ॥ ఊర్ధ్వోదుంబరే గణపతయేనమః । ఉత్తరే సరస్వత్యైనమః । మధ్యే మహాలక్ష్మ్యైనమః । విద్యాపశ్చిమకుంభే॥ ధ్యానం॥ శ్లో॥ నిర్మాంసవిగ్రహోభృంగీ శ్వేతో దండాక్షసూత్రధృక్ । నిత్యస్త్రిణేత్రస్సశిఖో దేవాలోకనతత్పరః ॥ ఓం హాం భృంగిణే నమః । తత్ర ఓం హాం మహ్యైనమః ॥ పశ్చిమ కుంభే ॥ ధ్యానం॥ శ్లో॥ త్రిణేత్రోవామనాకారో గజవక్త్రోమహాబలః। పాశాంకుశౌ స్వదంతంచ పక్వమామ్రఫలంవహన్ ॥ ఓం హాం వినాయకాయనమః । తత్పురుషాయ విద్మహే వక్రతుండాయ ధీమహి । తన్నోదంతిః ప్రచోదయాత్ ॥ తత్ర । ఓం హాం నర్మదాయైనమః । ఓం హాం సర్వేభ్యో ద్వారపాలేభ్యోనమః । పాద్యాదిభిరభ్యర్చ్య । తతః పశ్చిమద్వారంగత్వా । ద్వారతోరణ మస్త్రేణప్రోక్ష్య। తోరణ మధ్యే ఓం హాం బలతోరణాయనమః । తోరణాధిపతయె వజ్రాయ నమః । ఊర్ధ్వే సామవేదాయ నమః । అగ్నఆయాహీతి మంత్రం పఠిత్వా । త్రిశూలె హిరణ్యగర్భాయనమః । మరీచయేనమః । ఆదిత్యాయనమః। తత్ర పీఠధ్వజె ఓం హాం శంకుకర్ణాయనమః । ఓం హాం సర్పనేత్రాయనమః । వృషభ దక్షిణకుంభే। ఓం హాం నివృత్తికలాసనాయనమః । ఓం హాం నివృత్తికలా మూర్తయేనమః । ఓం హాం నివృత్తికలాయైనమః ॥ ధ్యానం ॥ శ్లో॥ తప్తచామీకరాభాసాం చతుర్వక్త్రేందు భూషితాం । వజ్రాభయాక్ష మాలాబ్జాం నివృత్తిం పరికీర్తయేత్ ॥ ఊర్ధ్వోదుంబరె గణపతయేనమః । సరస్వత్యైనమః । మహాలక్ష్మ్యైనమః ॥ ద్వార దక్షిణకుంభే ॥ ధ్యానం ॥ శ్లో॥ వృషో వృషాకృతిస్త్ర్యక్షో రుద్రైకగతమానసః । సాక్షాద్ధర్మస్వరూపశ్చ శుద్ధస్ఫటికనిర్మలః ॥ ఓం హాం వృషభాయనమః । యస్సుశృంగ స్సువృషభేతి మంత్రం జప్త్వా॥ తత్ర ఓం హాం సింధవేనమః ॥ ద్వారోత్తర కుంభే ॥ ధ్యానం ॥ శ్లో॥ చతుర్భుజోబాలవేష స్కందఃకనకసుప్రభః। శక్తికుక్కుటహస్తశ్చ వరాభయకరాన్వితః ॥ ఓం హాం స్కందాయ

నమః ॥ యత్రిబాణాన్సంపదంత్వితి మంత్రింజప్త్వా ॥ తత్ర
సరస్వత్యైనమః । సర్వేభ్యోద్వారపాలేభ్యోనమః । ఆవా
రభ్యర్చ్య ॥ తతః ఉత్తరద్వారే తోరణమస్త్రేణసంప్రోక్ష్యంత
మధ్యే ॥ ఓం హాం ఆరోగ్యతోరణాయనమః । తోరణాధిప
లోహితాయనమః ॥ ఔర్ధ్వోదుంబరె॥ అధర్వణవేదాయనమః
దేవీతి మంత్రింజప్త్వా । త్రిశూలె సవిత్రేనమః । అర్కా
భాస్కరాయనమః ॥ తత్ర శ్వేతధ్వజె । ఓం హాం సుముఖా
సుప్రతిష్ఠితాయ నమః ॥ గణపతి పూర్వకుంభే । ఓం హాం
కలాసనాయనమః । ...మూర్తయేనమః । ...ద్వారాయ
ధ్యానం॥ శ్లో॥ శుద్ధస్ఫటికసంకాశా ద్వివక్త్రాచచతుర్భుజా । స్రం
యాక్షమాలాబ్జా ప్రతిష్ఠా రత్నభూషితా ॥ ఔర్ధ్వోదుంబ
పతయేనమః । సరస్వత్యైనమః । మహాలక్ష్మ్యైనమః । ద్వా
కుంభె ॥ ధ్యా॥ శ్లో॥ సింహోపరిస్థితాపీతా శూలాభయ కర
కరండమకుటాదేవీ ముక్తామాలాభిరన్వితా॥ ఓం హాం దుర్గా
జాతవేదసఇతి మంత్రం జప్త్వా ॥ తత్ర ఓం హాం పయోష్ణైనర
ద్వారపూర్వకుంభే ॥ ధ్యా॥ శ్లో॥ ఏకవక్త్రం ద్వినయనం కర
టాన్వితం । కుఠారం సవ్యహస్తేన వామేనాదాయమధ్యమం
దక్షిణపాదాబ్జం కుంచితాన్యపదంవిభుం । చండేశ్వరం విభా
శివధ్యానరతంసదా ॥ ఓం హాం చండేశ్వరాయనమః॥ తత్ర
గోదావర్యైనమః । సర్వేభ్యో ద్వారపాలేభ్యోనమః ॥ ఆ
షోడశోపచారైస్సంపూజ్య ॥ పూర్వాది చతుర్దిక్షు । ఋత్వి
సూక్తాద్యధ్యయనంకుర్యాత్ ॥

మంటపోర్ధ్వప్రదేశే॥ ఓంహాం పృథ్వీతత్త్వాయనమః
అప్తత్త్వాయనమః । బంధేషు । అగ్నితత్త్వాయ నమః ।
వాయుతత్త్వాయనమః । స్తంభేషు । ఆకాశతత్త్వాయనమః
నేషు । చంద్రాయనమః । ఇతి గంధాదిభిరభ్యర్చ్య ॥ మహా
అస్త్రాయఫడితి సంతాడ్య । హస్తమూలేన చక్షుషోర్ధ్వా

...హః అస్త్రాయనమఇతి జ్వలన్నారాచముద్రయా పుష్పంక్షిప్త్వా ।
...ంతరిక్షగాన్ హుం ఫడితి వామపార్ష్ణి ఘాతత్రయేణ విఘ్నా
...చ్చార్య । త్రీణిద్వారాణ్యస్త్రాయఫడితి సంఘట్య । పశ్చిమద్వారే
...ంత ప్రవిశ్య । పాశుపతాస్త్రేణ దేహళీ మభ్యర్చ్య ॥ నిర్ ఋతి
...ర్వకుంభే ॥ ధ్యా॥ శ్లో॥ చతుర్వక్త్రం చతుర్బాహుం నయనాష్టక
...ంయుతం । తప్తకాంచనసంకాశం కించిత్ప్రహసితాననం ॥ సంస్మరే
...వాస్తుబ్రహ్మాణం నానాభూషణభూషితం ॥ ఓం హాం వాస్తుబ్రహ్మణే
...నమః ॥ వాస్తోష్పతేతి మంత్రంజప్త్వా । ఆవాహనాది దశసంస్కారై
...స్సంస్కృత్య । దీపాంతం సంపూజ్య ॥ తతో దేశికః । వేది దక్షిణే
...హార్మాసనే సౌమాస్య ఉపవిశ్య ॥ విధివదాచమన సకలీకరణ భూత
...శుద్ధ్యాద్యాత్మయజనాంతం కృత్వా ॥ జ్ఞానఖడ్గం నిర్ ఋతిదిశి శుద్ధ
...పాత్రే నిక్షిప్య । పాశుపతాస్త్రేణాభిమంత్ర్య । గంధాదిభిస్సంపూజ్య ।
...వాయువరుణయోర్మధ్యకుంభే ॥ ధ్యా॥ సుందరాంగీం సురారాధ్యాం
...సర్వరత్నౌఘ వర్షిణీం । ధ్యాత్వావాహ్య యజేద్విద్వాన్ లక్ష్మీం
...మంటపరూపిణీం ॥ ఓం హాం మహాలక్ష్మ్యై నమః ॥ గంధద్వారామితి
మంత్రంజప్త్వా । ఆవాహనాదిభిస్సంపూజ్య ॥ వాయోః పూర్వకుంభే॥
ధ్యా ॥ శ్లో॥ లంబోదరం......మీళే ॥ ఓం హాం గణపతయేనమః ।
పాశాంకుశముద్రే ప్రదర్శ్య । గణపతి గాయత్ర్యావాహనాదిభి స్సం
పూజ్య ॥ ఈశాన పశ్చిమకుంభే । ధ్యా॥ సదాశివమనంతంచ శ్రీకంఠం
పునరంబికాం । స్కందం విష్ణుం విధాతారం గురూన్ సప్తస్మరన్
యజేత్ ॥ ఓం గుం గురుభ్యోనమః । జ్ఞానముద్రాం ప్రదర్శ్య । యో
వేదాదావితి మంత్రంజప్త్వా । ఆవాహనాది దీపాంతం సంపూజ్య ।
గురుఃసోమకుంభయోర్మధ్యే ॥ ఆధారశక్త్యాది షడాసనాని పరికల్ప్య।
ఆధారశక్త్యైనమః । ...పద్మాసనాయనమః । తదుపరి శివాసనాయ
నమః ॥ ధ్యా॥ శ్లో॥ చతుర్భుజంత్రినేత్రంచ కృష్ణపింగోర్ధ్వకేశకం ।
వరదాభయకరం దేవం పాశఖడ్గశరాన్వితం। ధ్యాత్వా పాశుపతంమూర్తిం
సర్వకామార్థసిద్ధిదం ॥ ఓం హాం శివాయనమః । కద్రుద్రాయేతి మం

త్రంజప్త్వా ॥ ఆవాహనాది షణ్ముద్రాః ప్రదర్శ్య । షోడశోపచా
సంపూజ్య ॥ తద్దక్షిణే వర్ధనీకుంభస్య షడుత్థాసనం దత్వా । ఓం
ఆధారశక్త్యైనమః । ... తదుపరి దేవాసనాయనమః ॥ ధ్యాన
శ్లో॥ రక్తవర్ణ జటాకేశాం ఖడ్గఖేటకధారిణీం । సింహారూఢాం మ
ధైర్యాం ధ్యాయేద స్త్రేశ్వరీంగురుః ॥ ఓం హ్రీం అస్త్రేశ్వర్యైనమః
పాశుపతాస్త్రమనుంజప్త్వా ॥ యోనిముద్రాం ప్రదర్శ్య। ఆవాహనా
దీషాంతం సంపూజ్య ॥

మంటపాభ్యంతరే. ప్రాచ్యాదిదిక్షు। పూర్వకుంభే॥ శ్లో॥ ఇం
స్సురపతిః శ్రేష్ఠో వజ్రహస్తోమహాబలః। శతయజ్ఞ్వాచయో దేవ స్తస్మై
నిత్యం నమోనమః ॥ ఇంద్రంవోవిశ్వతస్పరీతి మంత్రం జప్త్వా ॥
హాం ఇంద్రాయనమః ॥ ఆగ్నేయకుంభే। ధ్యా॥ శ్లో॥ ఆగ్నేయః పురు
రక్తః సర్వదేవమయోవ్యయః। ధూమ్రకేతురజాధ్యక్ష స్తస్మైనిత్య
నమోనమః ॥ అగ్నిందూతమితి మంత్రంపఠిత్వా। ఓం హాం అగ్న
నమః॥ దక్షిణకుంభే॥ ధ్యా॥ యమశ్చోత్పలవర్ణాభః కిరీటీదండధృక్సదా
ధర్మసాక్షీవిశుద్ధాత్మా తస్మైనిత్యం నమోనమః ॥ యమాయ సో
మితి మంత్రంజప్త్వా ॥ ఓం హాం యమాయనమః॥ నిర్ బుతిదిశికుం
ధ్యా॥ శ్లో॥ నిర్ బుతిస్తుపుమాన్కృష్ణః సర్వరక్షోధిపోమహాన్ ।
హస్తోమహాసత్వ స్తస్మైనిత్యం నమోనమః ॥ యత్తేదేవీతి మం
జప్త్వా । ఓం హాం నిర్ బుతయేనమః ॥ పశ్చిమదిశికుంభే ॥ ధ్యానం
శ్లో॥ వరుణోధవళో విష్ణుః పురుషో నిమ్నగాధిపః । పాశహస్తా మహా
బాహు స్తస్మైనిత్యం నమోనమః ॥ ఇమంమేవరుణ ఇతి మం
జప్త్వా । ఓం హాం వరుణాయనమః ॥ వాయుదిశికుంభే ॥ ధ్యానమ్
శ్లో॥వాయుశ్చసర్వవర్ణోవై సర్వగంధవహఃశుభః। పురుషోధ్వజహ స్త
తస్మైనిత్యం నమోనమః ॥ తవవాయువృధస్పతేతి మంత్రంజప్త్వా
ఓం హాం వాయవేనమః ॥ ఉత్తరదిశికుంభే ॥ ధ్యా॥ శ్లో॥ గౌరో య
పుమాన్సౌమ్య స్సర్వౌషధిసమన్వితః । నక్షత్రాధిపతిస్సోమ స్తస్మై
నిత్యం నమోనమః ॥ సోమోధేనుమితి మంత్రం జప్త్వా । ఓం హా

కుబేరాయనమః॥ ఈశాన్యదిశికుంభే॥ ధ్యానం॥ శ్లో॥ ఈశానః పురుషః
శుక్లః సర్వవిద్యాధిపోమహాన్ । శూలహస్తోవిరూపాక్ష స్తస్మైనిత్యం
నమోనమః ॥ తమీశానమితి మంత్రంజప్త్వా! ఓం హాం ఈశానాయ
నమః। ఈశానదక్షిణకుంభే॥ ధ్యానం॥ శ్లో॥ పద్మయోని శ్చతుర్మూర్తి
ర్వేదావాసః పితామహః । యజ్ఞాధ్యక్ష శ్చతుర్వక్త్ర స్తస్మైనిత్యం
నమోనమః ॥ బ్రహ్మజజ్ఞానమితి మంత్రంజప్త్వా। ఓం హాం బ్రహ్మణే
నమః ॥ నిర్ఋత్యుత్తరకుంభే ॥ ధ్యా॥ శ్లో॥ యస్సదా నంతరూపేణ
బ్రహ్మాండంసచరాచరం । పుష్పవద్ధారయేన్మూర్ధ్ని తస్మైనిత్యం
నమోనమః ॥ విష్ణోరరాటమసీతి మంత్రంజప్త్వా ॥ ఓం హాం విష్ణవే
నమః । ఓం హాం ఇంద్రాది దశదిక్పాలక దేవతాభ్యోనమః॥ ఆవాహ
నాదిముద్రాః ప్రదర్శ్య । పాద్యాది దీపాంతం సంపూజ్య । సర్వాన్
లోకపాలాన్ శివాజ్ఞాంశ్రావయేత్ ॥ దేశికోవర్ధనీ కుంభంగృహీత్వా।
కుంభాగ్రగామిన్యా అవిచ్ఛిన్నపయోధార యా మూలమంత్రేణాస్త్ర
మంత్రమనుస్మరన్ భిత్తి కలశాంతరే ఈశానా దీశానాంతం పరి
భ్రామ్య । పూర్వవత్ స్థానె సంస్థాప్య । ఓం హ్రీం హాం శక్తిశివా
భ్యాం నమఇతి జ్ఞానఖడ్గం సమర్ప్య । యోనిలింగముద్రె ప్రదర్శ్య॥

అవభృథాంతం అత్రభగవాన్ భవాన్ తిష్ఠత్వితి విజ్ఞాప్య ।
తతః లింగోత్పన్నమండలె పదుత్థాసనందత్వా ॥ ధ్యానం॥ శ్లో॥ చతు
ర్భుజంపరగురుం పంచాస్యంచత్రిలోచనం । వ్యాఘ్రచర్మాంబరధరం
వ్యాళయజ్ఞోపవీతినం ॥ పంచవర్ణమయంపంచ జటామకుటమండితం।
నాదమూర్తింపరం దేవం ధ్యాత్వా మండలమధ్యమే॥ నమశ్శంభవేచేతి
మంత్రంజప్త్వా ॥ ఆవాహనాది షణ్ముద్రాః ప్రదర్శ్య । పాద్యాదిభి
రభ్యర్చ్య । తతః వేదీపక్షిణతఉపవిశ్య । ప్రాణానాయమ్య । దేశ
కాలౌ సంకీర్త్య । ఏవం గుణేత్యాది శుభతిథౌ । శ్రీ పరమేశ్వరస్య
మహోత్సవాంగ శివవర్ధన్యా ద్యర్చనం కరిష్యే ॥ ప్రధాన వేద్యాం
శాల్యాదిభిస్థండిలం విధివత్రపకల్ప్యాష్టదళపద్మం విలిఖ్య । పుష్ప దూ
ర్వాక్షతాదీన్వికీర్య । వేదీ పరితః పూర్వాదిక్రమేణ అష్టమంగలాని

నిధాయ । స్వర్ణ రజిత తామ్ర మృణ్మయాన్వా కలశాన్ శ
య్యత్వా గృహీత్వా । ఆపోహిష్ఠేతి ప్రక్షాళ్య । తంతుంతన్వ
తంతునాసంవేష్ట్య । ఆకలశేష్వితి స్థండిలమధ్యే శివకలశంప్ర
పూర్వా ద్యష్టదిక్షు అనంతా ద్యష్టకలశాన్ సంస్థాప్య । ఇమంమే
గేత్యాది మాల్యాదిభి రలంకృ త్యేత్యంతం పూర్వవత్కృత్వా ।
పీఠపూజాంకుర్యాత్ ॥ ఓం హా మితి సర్వత్ర ॥ ఆధారశక్త్యైనమః
కూర్మాయనమః । కాలాగ్నయేనమః। అనంతాయనమ.। వసుధా
నమః। రత్నద్వీపాయనమః। కల్పవృక్షాయనమః । స్వర్ణమంట
నమః। పుష్పకాయనమః॥ తన్మధ్యే- రత్న వేదికాయైనమః । తస్య
దివ్యసింహాసనాయనమః॥ తస్యాగ్నేయా ద్యష్టదిక్షు ॥ ధర్మాయనః
అధర్మాయనమః । జ్ఞానాయనమః । అజ్ఞానాయనమః । వైరాగ్యా
నమః। అవైరాగ్యాయనమః। ఐశ్వర్యాయనమః। అనైశ్వర్యాయనః
చతుర్దిక్షు ॥ ఋగ్వేదాయనమః। యజుర్వేదాయనమః। సామవేదా
నమః। అథర్వణవేదాయనమః॥ మధ్యే॥ రజసేనమః। సాత్వికాయనః
తమసేనమః ॥ తదుపరి ॥ సూర్యమండలాయనమః । సోమమండలా
నమః। వహ్నిమండలాయనమః॥ తస్యోపరి॥ పద్మాయనమః॥ తన్మ
కర్ణికాయైనమః॥ తదుపరి॥ పరశివాసనాయనమః। పరశివమూర్తి
నమః। పరశివాయనమః ॥ ధ్యా॥ శ్లో॥ ముక్తాపీతపయోదమౌక్తిక
వర్ణైర్ముఖైః పంచభి। స్త్ర్యక్షైరంచితమీశమిందుముకుటం పూర్ణే
కోటిప్రభం ॥ శూలంటంకకృపాణవజ్రదహనాన్ నాగేంద్రఘం
కుశాన్ । పాశాభీతివరాన్ దధానమమితా కల్పోజ్వలాంగం భ
సద్యోజాతాది పంచమంత్రాన్ జప్త్వా। మూలేన మూర్తిమావా
ఓం హాం విద్యాదేహాయనమః । ఓం హైం నేత్రేభ్యోనమః । పు
రంజలిమాపూర్య । ఇడయావాయుంవిరేచ్య । మూలాధారస్థిత
శివతేజః సమాకృష్య । మూలమంత్రమనూచ్చరన్ । ద్వాదశా
సంయోజ్య । కుంభకంకృత్వా । పింగళవర్త్మనా - త త్తేజః పుష్
జలిమధ్యగతంవిభావ్య। ఓం హాం హృదయాయనమ ఇత్యావాహ

ముద్రయా కలశమధ్యే ఆవాహ్య । తత్పురుషాణినిక్షిప్య । సన్నిధా న్యాసన్నిధీకృత్య । స్థాపిన్యాసంస్థాప్య । నిష్ఠురయానిరుధ్య । నిరోధా ర్ఘ్యందత్వా॥ శ్లో॥ స్వామిన్ సర్వజగన్నాథ...కుంభేఽస్మిన్ సన్నిధిం కురు ॥ ఇతివిజ్ఞాప్య । స్వాగతార్ఘ్యందత్వా । ఓం హాం శివాయనమ ఇతిపాదయోః పాద్యం । ఓం హాం హౌం శివాయస్వధా ఇత్యాచమ నం। ఓం హౌం హాం శివాయస్వాహా ఇత్యర్ఘ్యం। ఓం హాం శివాయ వౌషడితి దూర్వాక్షతాన్ సమర్ప్య॥ తద్వామకలశే । ఆధారశక్త్యాది పద్మాసనాంతం పరికల్ప్య॥ తన్మధ్యే। ఓం హాం దేవ్యాసనాయనమః॥ ధ్యానం ॥ శ్లో॥ ఏకవక్త్రాం త్రినయనాం జటామకుటసంయుతాం । వరదాభయహస్తాభ్యాం చతుర్దోర్దండ మండితాం ॥ ఊర్ధ్వహస్తాం భుజద్వంద్వ విరాజితసరోరుహాం । దుకూలవసనోపేతాం సర్వాభరణ భూషితాం ॥ భుక్తిముక్తిప్రదాం దేవీం సచ్చిదానందరూపిణీం । ఏవం ధ్యాత్వావిధానేన వర్ధనీం తోయమధ్యమే ॥ గౌరీ మిమాయేతి మం త్రం జప్త్వా । ఓం హ్రీం గౌర్యై । యోనిముద్రాంప్రదర్శ్య । ఓం హ్రీం హం పార్వతీపరమేశ్వరాభ్యాంనమః । ప్రాణప్రతిష్ఠాం దండ భంగీన్యాసంచకృత్వా । ఆవాహనాదిముద్రాః ప్రదర్శ్య । షోడశోప చారైర్విధివదభ్యర్చ్య । తత్పరితః పూర్వాదిదిక్షు॥ ఓం హాం అనం తాయనమః । సూక్ష్మాయనమః । శివోత్తమాయనమః । ఏకనేత్రా యనమః । ఏకరుద్రాయనమః । త్రిమూర్తయేనమః । శ్రీకంఠాయ నమః। శిఖండినేనమః ॥ యోరుద్రోఅగ్నౌఇతి మంత్రంజప్త్వా । మహా ముద్రాంప్రదర్శ్య। గంధాదిభిస్సంపూజ్య । వేదీపరితః అష్టమంగళేషు ఓం హాం దర్పణాయనమః । దర్పణాధిపతయే నమః । సూర్యాయ నమః । పూర్ణకుంభాయనమః । పూర్ణకుంభాదిపతయేనమః । వరు ణాయనమః । వృషభాయనమః । వృషభాధిపతయేనమః । స్థాణవే నమః । యుగ్మచామరాయనమః । యుగ్మచామరాధిపతయేనమః । మాతరిశ్వనేనమః । శ్రీవత్సాయనమః । శ్రీవత్సాధీశ్వర్యైనమః । మహాలక్ష్మ్యైనమః । స్వస్తికాయ నమః । స్వస్తికాధీశ్వర్యై నమః ।

గౌర్యై నమః । శంఖాయ నమః । శంఖాధిపతయే నమః॥ హరయే నమః । దీపాయ నమః । దీపాధిపతయే నమః । హుతాశనాయ నమః ॥ ... భ్యర్చ్య ॥ శ్లో॥ యస్య స్మృత్యా చ నామోక్త్యా తపఃపూజాక్రియాదిషు । న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతి సద్యో వందే తమీశ్వరమ్॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం సురేశ్వర । యత్పూజితం మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే ॥ అనేన కల్పోక్తపూజావిధానేన భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీమత్పరశివః సుప్రీతః సుప్రసన్నో వరదో భవతు ॥ ఇతి శివయాగవిధిః ॥

అథ హోమప్రకరణమ్.

అత్ర హోమవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామః । సదాశివం ప్రణమ్య భగవన్ అగ్నికార్యం కరోమీత్యాజ్ఞాం గృహీత్వా । అర్ఘ్యపాత్ర ... న్వితో గురుః కుండసమీపం గత్వా । కుండస్య దక్షిణపార్శ్వే సు... సనే ఉపవిశ్య । ఆచమ్య । ప్రాణానాయమ్య । శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్య... మముకకర్మ కరిష్యే । ఇతి సంకల్ప్య ॥ తత్ర తర్జనానామికాంగుష్ఠాభ్యాం న్యస్తమూలేన చక్షుషా కుండస్య నిరీక్షణం । శివమంత్రేణ ప్రోక్షణ... తాడనం కుశైః హుంఫడంతాస్త్రేణాభ్యుక్షణం । వౌషడంతకవచే... ఖననావకరణపూరణ సమీకరణ సేచన కుట్టన సమ్మార్జన సమా... నాని— ఖడ్గేన కుశేన విధాయ । కుండమధ్య పూర్వయామ్యోత్తర పశ్చిమేషు ॥ ఓం హా మితి సర్వత్ర ॥ శాంత్యతీతకలాయై నమః । శాం... కలాయై నమః । విద్యాకలాయై నమః । ప్రతిష్ఠాకలాయై నమః । నివృ... కలాయై నమః । ఇతి కలామయం పరికల్ప్య । త్రిసూత్రేణాస్త్రమ... త్రేణ కుండం సంవేష్ట్య । ఓం హాం కలామయాయ కుండాయ నమః ఇత్యభ్యర్చ్య॥ ప్రాగాయతముదగాయతం వా త్రిరేఖాస్తిర్యగ్రేఖా... సహ రేఖాచతుష్టయముభయత్ర శూలాకృతినా కుశత్రయేణ ... కరణం । పూర్వోత్తరాగ్ర కుశద్వయేన చతుష్పథన్యాసమస్త్రే... కుండస్యాభ్యంతరే సమంతాదుత్థితైః కుశైరక్షపాటం కవచేన విధాయ మధ్యే కూర్చరూపం విష్టరం పరికల్ప్య । ఓం హాం వాగీశ్వరీ వాగీ...

రాభ్యాంనమః ॥ శ్లో॥ నాభిమధ్యేతువాగీశీం నీలోత్పలదళప్రభాం। ఋతుస్నాతాంసకూర్చస్థాం ధ్యాత్వాతన్మూలమంత్రితః॥ చతుర్భుజం త్రినేత్రంచ వరదాభయవిగ్రహం। సర్వావయవసంపూర్ణం సర్వాభరణసంయుతం ॥ ఆనందంపరమంసూక్ష్మం కించిత్ప్రహసితాననం। వ్యాఘ్రచర్మాంబరధరం వ్యాళయజ్ఞోపవీతినం ॥ ఏవంరూపం స్మరేన్మధ్యే వాగీశంపురుషేణతు ॥

గంధాదిభిస్సంపూజ్య। అరణిమథనేన సూర్యకాంతాత్ స్వగృహాద్వా వహ్నిం మృత్పాత్రే సమానీయ। స్వశ్యాగ్రేవిన్యస్య। అస్త్రమంత్రేణాగ్నిఖండముద్ధృత్య। నిర్ఋతిదేశేనిక్షిప్య। అవఉవస్పృశ్య। అగ్నింతత్పురుషేతిప్రోక్ష్య। కుంభకేన జఠరాగ్నినాభైందవేనచ సంయోజ్య। ఏకీకృత్య రేచకేనెడయా। ఓం హూం వహ్నిచైతన్యాయనమ ఇతి ప్రదీప్యమాన మాగ్నేయబీజంనివేశ్య। అగ్నిం షడంగైరభిమంత్ర్య। ధేనుముద్రాంప్రదర్శ్య। హృదాభ్యర్చ్య। తత్పాత్రమాదాయ। కుండస్యోపరి ప్రదక్షిణం త్రిఃపరిభ్రామ్య। శివబీజంధ్యాత్వా। వాగీశ్వరీగర్భనాడ్యాం వారీశ్వరేణనిక్షిప్య। మాణం విభావ్య। అగ్నిబీజేన కుండమధ్యే ప్రతిష్ఠాప్య। కవచే. నేంధనాని నిక్షిప్య। అస్త్రేణప్రజ్వాల్య। హృదయేనార్ఘ్యందత్వా। అగ్నేర్గర్భాధానాది సంస్కారార్థం సద్యోజాత వామదేవాఘోర తత్పురుషేశానమంత్రై రభ్యర్చ్య। హృదయ శిర శ్శిఖా కవచ నేత్రమంత్రైస్స్వాహాంతేన పృథక్పృథక్ తిలైస్త్రిసాహుతీ ర్జుహుయాత్ ॥ జలబిందునిక్షిప్య। సద్యస్సూతక నివృత్తయె కుండ మస్త్రేణాంభసా ప్రోక్ష్య ॥ నామకరణకర్మణి శివాగ్నింత్వంహుతాశనేతినామకృత్వా। అగ్నిరక్షణార్థం పరిస్తృణీతేతి ప్రాగుదగగ్రా దర్భాన్ప్రాగారభ్య। ప్రదక్షిణంపరిస్తీర్య। వాగీశ్వరీ వాగీశ్వరౌ హృదయే నాభ్యర్చ్య। తౌవిసృజ్య॥ అథ ధ్యానం॥ శ్లో॥ పంచవక్త్రయుతంసప్త సప్తజిహ్వాభిరావృతం। దశహస్తంత్రినేత్రంచ సర్వాభరణభూషితం॥ రక్తవస్త్రపరిధానం పంకజోపరిసంస్థితం। శుద్ధపద్మాసనాసీనం దశాయుధసమన్వితమ్ ॥ ఇతి ధ్యాత్వా ॥

చత్వారిశృంగేతి మంత్రంజప్త్వా। రం। అగ్నయేనమః। ఏష
దేవేతి మంత్రంపఠిత్వా। హేఅగ్నే ప్రాఙ్ముఖో దేవ మమాభిము
భవ। సుప్రసన్నోభవ। వరదోభవ। అగ్నేరుత్తరతో దర్భాం
స్తీర్య। స్రుక్స్రువౌ ప్రోక్షణీపాత్రం ప్రణీతపాత్రం ఆజ్యపాత్రం
స్థాలీం దర్వీం తండులా నిధ్మపరిధీన్ ద్వంద్వ మవాంచసాదయిత్వా
పాత్రేషూపరి కుశైఃప్రచ్ఛాద్య। గాయత్ర్యాప్రోక్ష్య। ప్రోక్షణీపా
మాదాయ। స్వస్యాగ్రేవిన్యస్య। ఇమంమేగంగేత్యుదకంపూరయిత్వా
కుశౌ ప్రాదేశమాత్రౌ పవిత్రేకృత్వా। తత్పాత్రే నిధాయాంగు
నామికాభ్యాం గృహీత్వా। ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయ। పాత్రాణ్యు
నానికృత్వా। ఇధ్మంచవిస్రస్య। సపవిత్రేణ హస్తేన త్రిఃప్రోక్ష్య
తత్పాత్రం దక్షిణపార్శ్వే ఊర్ధ్వమేఖలోపరివిన్యస్య। ప్రణీతపా
మాదాయ। ప్రోక్షణీపాత్రస్థ పవిత్రంనిక్షిప్య। జలేనాపూర్య। పుష్పా
క్షతాన్నిక్షిప్య। పూర్వవత్త్రిరుత్పూయ। తత్పాత్రం ముఖస
ముద్ధృత్య। వామపార్శ్వే ఊర్ధ్వమేఖలోపరినిధాయ। సప్తదర్భై
కృత కూర్చం। దక్షిణపార్శ్వే మధ్యమమేఖలే వ్యాహృతిభిర్విన్యస్య
బ్రహ్మజజ్ఞానమితిమంత్రేణ బ్రహ్మాణమావాహ్య। జ్ఞానముద్రాం ప్ర
దర్శ్య। గంధాదిభిరభ్యర్చ్య। వామపార్శ్వే కుశద్వయం వ్యాహృ
తిభి ర్విన్యస్య। విష్ణోర్నుకమితి విష్ణుమావాహ్య। చక్రముద్రాం ప్ర
దర్శ్య। అక్షతాదిభిస్సంపూజ్య। చరుస్థాలీం గాయత్ర్యాప్రక్షాళ్య
ఉసాదితాన్ తండులాన్ శివగాయత్ర్యా నిక్షిప్య। శంనోదేవీత్య
ఆసిచ్య। అస్త్రమంత్రేణ చుల్యామారోప్య। అగ్నఆయాహీత్యగ్ని
ప్రజ్వాల్య। నమశ్శంభవేతి చరుశ్రపణంకృత్వా। కుండస్యోత్త
విన్యస్య। ఆజ్యపాత్రమాదాయ। త్ర్యంబకమితి మంత్రేణాజ్యంపూ
యిత్వా। నిరీక్షణాదిభిస్సంశోధ్య। తత్పాత్రే పవిత్రంనిక్షిప్యోదీచో
గారాన్నిరూహ్య। తేష్వధిశ్రిత్య। జ్వలతాతృణేనావద్యోత్య। ద
దర్భాగ్రేప్రచ్ఛిద్య। ప్రక్షాళ్య। ఆజ్యే విన్యస్య। పర్యగ్నికరో
జ్వలదుల్ముకం ప్రదక్షిణం ఆజ్యచర్వోస్సమంతాద్భ్రామయే దు
గుదాస్యాంగారాన్ప్రత్యూహ్య। ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యా

పునరాహోకం త్రిరుత్పూయ । పవిత్రగ్రంథీం విస్రస్యావస్పృష్ట్వా । ప్రాగగ్రమగ్నౌప్రహరతి। ఘృతపాత్రముద్ధృత్య। వహ్నిక్రోణేవిన్యస్య। స్వదేహం బ్రహ్మమయంధ్యాత్వా ॥ ఓం హాం బ్రహ్మణేస్వాహేతి దర్భాగ్రేణాజ్యబిందుంజుహుయాత్ । తద్ఘృతమీశానకోణేద్ధృత్వా। స్వదేహంవిష్ణుమయంధ్యాత్వా । ఓం హీం విష్ణవేస్వాహేతి కుశాగ్రేణాజ్యబిందుం జుహుయాత్ । తద్ఘృతం కుండ నాభౌధృత్వా । స్వదేహం రుద్రమయం ధ్యాత్వా । ఓం హూం రుద్రాయ స్వాహేతి పూర్వవద్ధృత్వా। ఓం హూం రుద్రాయస్వాహా। తత్కుశముద్వాస్య। స్రుక్స్రువౌ స్త్రైణప్రక్షాళ్య । అగ్నౌప్రతాప్య । ప్రోక్ష్య। విశ్వతశ్చక్షురితిమంత్రేణ దర్భైర్మూలేన మూలంమధ్యేన మధ్యమగ్రేణాగ్రం సంమృజ్య । పునఃప్రతితప్య। ప్రోక్ష్య । సవ్యభాగె కుశోపరి విన్యస్య । ఏవం దర్వీసంస్కారంకుర్యా ద్దర్భానద్భిస్సంస్పృశ్యాగ్నౌప్రహరతి । తయోః మూల మధ్యాగ్ర దేశేషు । ఓం హాం ఆత్మతత్వాయనమః । ఆత్మతత్వాధిపతయె బ్రహ్మణేనమః । విద్యాతత్వాయనమః । విద్యాతత్వాధిపతయే విష్ణవేనమః । శివతత్వాయనమః । శివతత్వాధిపతయె రుద్రాయనమః । స్రుచి ॥ ఓం హాం శక్తయేనమః । స్రువె ॥ ఓం హాం శంభవేనమః । ఇతి గంధాదిభిస్సంపూజ్య । బ్రహ్మదేవానాం ప్రతద్విష్ణుఋతం సత్యమితిమంత్రైః పరిధీన్సంస్థాప్య । అగ్నేరైశానాగ్నికోణయోరాసత్యే నాప్యాయస్వేతి ద్వాభ్యా మాఘారసమిధౌనిక్షిప్య। అదితేనుమన్యస్వేత్యాదిభి ర్మంత్రైః ప్రాగారభ్య । ప్రదక్షిణమగ్నింపరిషిచ్య। ఇంద్రాదీశానాంతనామభి రష్టదిక్షు పుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య॥

ఓం హాం ఇంద్రాయనమః । అగ్నయేనమః। యమాయనమః। నిర్ఋతయేనమః । వరుణాయనమః । వాయవేనమః । కుబేరాయనమః । ఈశానాయనమః । భోభోదిక్పాలాః శివాజ్ఞయా అర్భకం రక్షతేతివిజ్ఞాప్య। అనూయాజసమిధం ప్రణవేన ప్రణీతపాత్రే నిక్షిప్య। ఇధ్మమాధాయేధ్మ మలంకృత్య । స్వయమలంకృతః బ్రహ్మణ మలంకృత్య। ఇధ్మంద్విరభిఘార్య । అస్మిన్ మహాదేవ మహోత్సవ ప్రధాన హోమే కర్మణి బ్రహ్మన్నిధ్మమాధాస్యేతి మూలేన జుహుయాత్ ।

తతః ప్రాదేశమాత్రం కుశద్వయం ఘృతమధ్యేన్యస్వా। సవ్యా
మధ్యభాగేషు ఇడాంపింగళాం సుషుమ్నాంధ్యాత్వా। స్రుచా ద
భాగా దాజ్యమాదా యాగ్నయేస్వాహే త్యగ్నే ర్దక్షిణనేత్రే।
హాం అగ్నయేస్వాహా। వామభాగా దాజ్యంగృహీత్వా। సోమా
స్వాహేతి వామనేత్రే। ఓం హాం సోమాయస్వాహా। తతో మ
దాదాయ। అగ్నీషోమాభ్యాంస్వాహా। అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వా
త్యగ్నివక్త్రే కించిద్ధుత్వా। ఓం హాం అగ్నయె స్విష్టకృతేస్వా
స్రువేణాజ్యమాదాయ। వాయవ్యా దాగ్నేయాంతం స్రావయ
ఓం హాం ప్రజాపతయేస్వాహా। నైర్ఋత్యాదీశానాంతం। ఓం
ఇంద్రాయస్వాహా। తతోగ్నిమధ్యే షడాసనానిపరికల్ప్య। ఓం
ఆధారశక్త్యేనమః। అనంతాసనాయనమః। జ్ఞానాసనాయనః
వైరాగ్యాసనాయనమః। పద్మాసనాయనమః। మహాపద్మాసనా
నమః॥ తదుపరి। ఓం హాం శివాసనాయనమః। శివమూర్తయే
శివాయనమః॥ ధ్యానం॥ శ్లో॥ చంద్రకోటిప్రతీకాశం త్రినేత్రంచ
భూషణం। ఆపింగళజటాజూటం రత్నమౌళివిరాజితం॥ భస్మరు
బిల్వాది రుచిరం సుందరేశ్వరం। నీలగ్రీవ ముదారాంగం నానా
రోపశోభితం॥ వరదాభయహస్తంచ హరిణంచపరశ్వధం। దధా
నాగవలయం కేయూరాంగద భూషణం॥ వ్యాఘ్రచర్మ పరీధ
రత్నసింహాసనేస్థితం। సర్వభూతగుహావాసం సర్వజ్ఞం సర్వసాక్షి
సర్వాధిష్ఠానమద్వైతం మాయయాసగుణంపునః। ఏవంరూపం
దగ్నౌ ధ్యాయేతుయథాక్రమమ్॥ ఆవోరాజానమితిమంత్రేణ
ఆవాహనాది షణ్ముద్రాః ప్రదర్శ్య। గంధాదిభిస్సంపూజ్య। స్రు
ఘృతమాదాయ। పంచబ్రహ్మషడంగమంత్రైః పృథక్పృథక్
హుతీర్జుహుయాత్। చరుమభిఘార్య। దర్వ్యాముపస్తీర్య। ద
దాయ। పునరభిఘార్య। ఇమారుద్రాయతవసే కపర్దినేతి రుద్ర
క్తేన ప్రత్యృచం ప్రత్యేకప్రత్యేకం త్రివారంజుహుయాత్। అన
గణానాంత్వా [illegible] జాతవేదసే

ష్పతే, గంధద్వారాం, యోవేదాదౌ, త్వమగ్నే, రుద్రో, త్రాతార మింద్రం, త్వన్నోఅగ్నే సుగన్నః పంథా మసున్వంతం, తత్వాయా మ్యానోనియుద్భిర్వాయం, సోమతమీశానం బ్రహ్మజజ్ఞానం, ఇదంవిష్ణుః, అప్యాయస్వ, నమ శ్శంభవేచ, గౌరీమిమాయేతిమంత్రై రనంతాది పంచావరణదేవతా మూలమంత్రై ర్ద్వారదేవతానామభిః కుముదా ద్యష్టనామభి రగ్నిమీళేత్యాది చతుర్వేదమంత్రైశ్చ పాలాశాశ్వత్థ శమీచర్వాజ్యతిలద్రవ్యైశ్చ ప్రత్యృచా ప్రతిద్రవ్యం త్రిస్సాహుతీ ర్జుహుయాత్ । తత్తద్ద్రవ్యాంతే వ్యాహృతిభి ర్హుత్వా । ఓం భూ స్స్వాహా । భువస్స్వాహా । సువస్స్వాహా । భూర్భువస్సువస్స్వాహా । పంచార్ణమనునా అష్టోత్తరశత మష్టావింశతివారంవా క్రమంత్రేణ దశవారంచాజ్యేనహుత్వా। సర్వశాంత్యర్థం భద్రంకర్ణేభి స్తచ్ఛంయో నమో బ్రహ్మణేతిమంత్రైః ప్రత్యేకం పంచవారం జుహుయాత్ । ఏత త్కర్మసమృద్ధ్యర్థం జయాదిహోమంకరిష్యే ॥ చిత్తాయస్వాహా... సనో భువనస్య పతే...శర్మయచ్ఛస్వాహా । అస్మి న్ప్రకృతే కర్మణి జ్ఞాతాజ్ఞాతాది సమస్తదోష ప్రాయశ్చిత్తార్థ మనాజ్ఞాతం పురుషసమ్మి తోయత్పాకత్రా త్వన్నోఅగ్నేసత్వన్నోఅగ్నే యతఇంద్రస్వస్తిదా విశస్పతి త్ర్యంబకం పునస్త్వాదిత్యాః పునరగ్ని ర్మహావ్యాహృతీభిశ్చ జుహుయాత్ । మధ్యమంపరిధింపూర్వం ప్రహృత్య । ఇతరౌప్రహార న్నాఘారసమిధౌ ప్రహృత్య । ఓం హాం శివాయస్వాహేతి జుహు యాత్। విశ్వేభ్యో దేవేభ్య స్సంస్రావేభ్యస్స్వాహేతి స్రుక్స్రువాభ్యాం హుత్వా । అగ్నయె స్విష్టకృతేతి స్విష్టకృతంహుత్వా । ద్వాదశగృ హీతే నాజ్యేన స్రుచంపూరయిత్వా। సప్తతేఅగ్నే...ఘృతేనస్వాహా। పూర్ణాహుతిము త్తమాంజుహోతి...ప్రతితిష్ఠతి ॥ పూర్ణాహుతిముహూ ర్తా స్సుముహూర్తోస్త్వి త్యనుగృహ్ణంతు సుముహూర్తోస్తు ॥ అదితే న్వమగ్గ్ స్థాః...ప్రాసావీరిత్యు త్తరంపరిషిచ్య। స్వవామభాగె చతురశ్ర మండలంకృత్వా । గంధపుష్పాక్షతాన్నిక్షిప్య । పూర్వ దక్షిణ పశ్చి మో త్తరదిక్షు । ఓం హాం రుద్రాయస్వాహా । మాతృభ్యస్స్వాహా ।

గణేభ్యస్స్వాహా। యక్షేభ్యస్స్వాహా। ఈశానాదివాయవ్యంతకోణ
క్షేత్రేభ్యస్స్వాహా। గ్రహేభ్యస్స్వాహా। అసురేభ్యస్స్వాహా। నాగే
స్స్వాహా। మండలమధ్యే। నీలలోహితాయస్వాహేతి చరుణా
దద్యాత్। కుండస్య పూర్వాద్యష్టదిక్షు। ఇంద్రాదిభ్యో తత్త
మ్నా స్వాహాం తేనబలిందత్వా। ప్రణీతాపాత్రమాదాయ। సదసి
భూయాః...మామేక్షేష్ఠాః। ప్రాచ్యాందిశిదేవా...మార్జయంత
సముద్రంవఃప్రహిణోమి...మత్పయః। ప్రణీతాపాత్రి మధోము
కృత్వా। తేన తోయేన శివగాయత్ర్యా బింబాని ప్రోక్ష్య। ఆ
య్యాజంసమాదాయ। నమశ్శంభవేతి మంత్రేణాహుత్వాగ్నేః పరి
ణాన్యపచినోతి। ఓం హాం విష్ణవేనమః। అర్ఘ్యాందత్వా। సర్వో
చారైస్సంపూజ్య। తత్తత్స్వార్చంవిసృజ్య। యత్తేఅగ్నేతి తి
ర్మయిమేధామితితిసృభి శ్చాగ్నిప్రదక్షిణంకృత్వా। హోమాంతే
యజ్ఞపురుషాయ నమః। ధ్యానాది షోడశోపచార పూజా స్సమ
యామి। యస్యస్మృత్యా చేత్యా ద్యనేన హోమేన శ్రీపరమే
స్సుప్రీతోభవతు ॥ ఇతి హోమప్రకరణవిధిః ॥

అథ నిత్యహోమ విధిః.

అథ నిత్యహోమవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామో ఆచార్యః కుండ
లికంగత్వా। కుండస్య దక్షిణపార్శ్వే। ఉపవిశ్యాచమ్య। ప్రాణానా
మ్యాముక దేవమహోత్సవద్వితీయదివసె ప్రాతర్నిత్యహోమంకరిష్యే
ఇతిసంకల్ప్య। భూర్భువస్సువరో మిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య। చత్వా
శృంగేతి మంత్రింజప్త్వా। ఓం హాం అగ్నయేనమః। ఏషహిదే
మంత్రిం పఠిత్వా। హేఅగ్నే ప్రాఙ్ముఖో దేవ మమాభిముఖో భ
గాయత్ర్యాప్రోక్ష్య। అదితేనుమన్యస్వ...ప్రసువ। ఓం హాం
దాత్రియనమః...ఈశానాయనమః। ఇత్యభ్యర్చ్య। షడంగేన ఘృ
మభిమంత్ర్య। ధేనుముద్రాంప్రదర్శ్య। స్రువేణ ఘృతమాదాయ
పంచబ్రహ్మ షడంగమంత్రైరిత్యారభ్య సర్వశాంత్యర్థం। భద
కర్ణేభి స్తచ్ఛంయో ర్నమోబ్రహ్మణేతి మంత్రైః ప్రత్యేకం

వారంజుహుయాదిత్యంతం పూర్వవత్కృత్వా। సర్వప్రాయశ్చిత్తార్థమఘోరమంత్రేణ దశవారంజుహుయాత్। శివగాయత్ర్యా పూర్ణాహుతింహుత్వా। హోమాంతె శ్రీయజ్ఞపురుషాయనమః। ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి। తీర్థాంతపర్యంతమేతద్ధోమం దినేదినే సాయంప్రాతశ్చకుర్యా దితి నిత్యహోమవిధిః॥

అథ బలిదానవిధిః.

అథ బలిదానవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామో బలిబేర మస్త్రరాజం చాలంకృత్య। బల్యర్థం ద్రోణపరిమితతండులం తదర్థం తదర్ధార్థంవా పాత్రే నిధాయ। ఘృతేనాభిఘార్య। బలిపాత్రేర్థమన్నం నిక్షిప్యావశిష్టాన్నేనలింగం సలక్షణంకారయిత్వా। తల్లింగె పాశుపతాస్త్ర మావాహ్య। ఓదనముద్వ్రవ తేతి మంత్రంజప్త్వా। గంధాదిభిస్సంపూజ్య। బలిబేరాదీ౯ శిబికేచారోప్యాన్నలింగం బలిపాత్రంచ పరిచారకైర్వాహయిత్వా। ఘంటారావై శ్శంఖ భేర్యాదిధ్వనిభిః నృత్తగీతాదిభిస్సహ బలిందద్యా త్తదాలయ ద్వారపాల లోకపాలాదిభిశ్చ తత్తన్నామ్నా స్వాహాంతేన బలిందత్వా। తద్గ్రామవీథీంగత్వేంద్రాది క్రమేణ బలిందద్యాత్॥ విశేషబలిః॥ గోష్ఠానె కుంభోదరాయస్వాహా। నదీషు గంగాయైస్వాహా। తటాకె క్షేత్రపాలాయస్వాహా। సభాస్థానె దుర్గాయైస్వాహా। కోశె మహాలక్ష్మైస్వాహా। వృక్షమూలె మహాదేవాయస్వాహా। గోపురె భీమాయస్వాహా। ఇతి చతురశ్రదండవీథ్యాసు॥ పూర్వపశ్చిమే దేశే। ఇంద్రాదివరుణాంతం। తదాదీంద్రాంతం। దక్షిణోత్తర దేశే। యమ కుబేరాంతం। కుబేరాద్యమపర్యంతం। ఇతి॥ చతురశ్రరథపథేషు భేదః। పూర్వ పశ్చిమ దక్షిణోత్తరద్వారేషు। ఇంద్ర వరుణ యమ కుబేర వాస్తుద్వయమితిక్రమః। నైరృత్య వాయు రీశా నాగ్నేయాదీనాం తద్భేదంద్రుష్ట్వా। తత్తద్దేవతా బలిందత్వా ఉలయంప్రవిశ్య। దినదేవానాం బలిపీఠే బలింక్షిప్త్వా। ప్రథమదినె గాంధర్వేభ్యస్వాహా। ద్వితీయే భూతేభ్యస్వాహా। తృతీయే స్కందాయస్వాహా। చతుర్థె ఋషిభ్యస్వాహా। పంచమే నాగేభ్య

స్వాహా । షష్ఠే చంద్రాయస్వాహా । సప్తమే విష్ణవేస్వాహా । అష్ట
బ్రహ్మణేస్వాహా । నవమె శివాయస్వాహా । బలిబేరంచాస్త్ర
సోమాస్కందసమీపె నిధాయ । ధూపాదికందత్వా న్నలింగం
విసృజేదితి బలిదానవిధిః ॥

అథ యానక్రమవిధిః.

యానక్రమవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామః। ప్రథమే సింహం । ద్వితీయే
చంద్రమండలం । తృతీయే శేషం। చతుర్థే పుష్పమంటపం। పంచమే
వృషభం । షష్ఠే గజం। సప్తమే రథం। అష్టమె అశ్వం । నవమే
హంసమితి సోమాస్కందమూర్తిం నానాచిత్ర వస్త్రమాల్యై రలం
కృత్య। యానమారోప్యావాహనాదిభి స్సంపూజ్య । వాహనేషు క్రమేణ
ద్రాపంస్మృత్వాభ్యర్చ్య। నర్తక గాయకా శ్ఛత్ర చామర బర్హి
పింఛ వితాన పతాకాదిధరా ధూపదీపధరాశ్చ పరితోగచ్ఛేయురాచార్య
శ్చాదయ శ్శాకునసూక్త స్వస్తిసూక్తాద్యైః ఘోషయేయు ర్యజమాన
బ్రహ్మక్షత్రాది సర్వేజనా స్తోత్రైర్ద్విః కుర్వంతో మృదంగ
వేణు నృత్త గీత శంఖ కాహళ భేర్యాదివాద్య కారకజనై స్సహాగచ్ఛే
యుః ప్రత్యహమిత్థం కుర్వంతిచే దశ్వమేధఫలం ప్రాప్నువం త్యే
గ్రామ మాలయంవా ప్రదక్షిణీకృత్య । దేవేశం యానాదవరోప్య
స్థానమంటపె రత్నసింహాసనె భద్రంకర్ణేభిరితి విన్య స్యావాహనా
దశసంస్కారై స్సంస్కృత్య । నారికేళ ముద్గ చణక కదళీఫలానిని వేద్య
మంగళార్తికంకృత్వా। పురుషసూక్తేన పుష్పాంజలింవికీర్య। నృత్తగీత
వాద్యై ర్వినోదంకారయేదితి యానక్రమవిధిః ॥

అథ రథారోహణప్రయోగః.

సప్తమదినె రథప్రతిష్ఠావిధిం వ్యాఖ్యాస్యామో రథస్య పూ
ర్వోత్తరదేశే మంటపంకారయిత్వా । గోమయేనోపలిప్య। రంగవల్లీ
కృత్వా । పుణ్యాహం వాచయిత్వా । ఏవంగుణేత్యాది శుభతిథౌ
శ్రీపరమేశ్వరస్య నవదిన ధ్వజారోహణ మహోత్సవాంగ సప్తమదినే
రథయానార్థం శకటనేమి భుజగాత్ర ప్రథమపద పట్టిక స్తంభ

ట్టికోర్ధ్వపతాక కలశాంతశుద్ధ్యర్థం స్థలశుద్ధ్యర్థం ద్రవ్యశుద్ధ్యర్థం
సుహాజనైస్సహ స్వస్తి పుణ్యాహవాచనంకరిష్య ఇతి పుణ్యాహాంతే
నః పాత్రిణానాయమ్య రథశుద్ధ్యర్థం నవకలశస్నపనంకరిష్య ఇతిసం
ల్ప్య । మంటపమధ్యే । వ్రీహ్యాదిభి స్థండిలంపరికల్ప్య । మధ్యే
పూర్వాద్యష్టదిక్షు పుణ్యోదకపూరిత కూర్చనారికేళ వస్త్రాన్విత నవ
లశా నాకలశేష్వితివిన్యస్య ॥ మధ్యే శివంపరితోష్టదిక్షు లోకేశాన్
త్తన్మంత్రేణసంపూజ్య। స్వర్ణనిర్మితరథం జలపూరితపాత్రేనిక్షిప్య।
మంమేగంగే ఇతిమంత్రంజపిత్వా। తతః క్షీరపూరితపాత్రే ఆప్యాయ
స్వేతివిన్యస్య । పశ్చాత్కృష్ణాజినే శయ్యాధివాసంకృత్వా । సుగంచ
మేతి మంత్రంజప్త్వా ఽవాహనాద్యుపచారైస్సంపూజ్య । రథే భగవ
న్వష్టరమధ్యేవిన్యసేత్ । తత ఐశాన్యే స్థండిలేగ్నిప్రతిష్ఠాపనా ద్యగ్ని
ముఖాంతంకృత్వా । పంచబ్రహ్మమంత్రైః పురుషసూక్తేన చరుణా
విత్ర్యృచంహుత్వా ఽజ్యేన లోకేశమంత్రైః స్స్యందనదేవతానామ
భిశ్చజుహుయాత్ । జయాద్యగ్నివిసర్జనాంతంకృత్వా । గురుః రథ
సమీపంగత్వా । కూర్మాసనే సౌమ్యాస్యోపవిశ్య । సకలీకృత్య। రథ
పూజాంకరిష్య ఇతిసంకల్ప్య । పుణ్యాహాంతోయేన శుచీవోహవ్యా
ఇతిప్రోక్ష్య । రథస్యమధ్యా ద్యష్టదిక్షు। శివాది కలశోదకై స్తత్త
న్మంత్రైరభిషిచ్య । రథాంగేషు పూజయే చ్చక్రదండద్వయే । ఓం
హాం మాయాయైనమః । చక్రేషు । ఓం హాం ఇతి సర్వత్ర । సూ
ర్యాయనమః । చంద్రాయనమః । పట్టికాజాలే । కపాలీశాయనమః ।
గాత్రేషు । ధర్మాయనమః । జ్ఞానాయనమః । వైరాగ్యాయనమః ।
ఐశ్వర్యాయనమః । అధర్మాయనమః । అజ్ఞానాయనమః । అవైరా
గ్యాయనమః । అనైశ్వర్యాయనమః ॥ రథోపరిపీఠే ॥ పూర్వాదిదిక్షు ।
రుద్రాయనమః । స్కందాయనమః । విష్ణవేనమః । బ్రహ్మణేనమః ॥
తత్పీఠమధ్యే ॥ శ్రీమత్పరశివాయనమః । గౌర్యైనమః । తత్పరితః ।
అనంతాయనమః । సూక్ష్మాయనమః । శివోత్తమాయనమః । శిఖం
డినేనమః ॥ ద్వారోభయపార్శ్వయోః ॥ నందినేనమః । మహాకాళాయ

నమః । పతాకాసు ॥ కుముదాయనమః ॥ ధ్వజే ॥ వృషభాయన
కలశే । పాశుపతాస్త్రాయనమః । రథస్యపరితః । ఇంద్రాయనమః
ఈశానాయనమః ॥ రజ్జుషు ॥ ఉరగేభ్యోనమః ॥ ఆవాహనాదిము
ప్రదర్శ్య । ప్రాణప్రతిష్ఠాంకృత్వా । షోడశోపచారై స్సంపూ
రథస్యాష్టదిక్షు। పంచవిధాన్నేన లోకపాలమంత్రై ర్బలిందద్యా
యంప్రవిశ్య । ఉత్సవేశ్వరం పాద్యాదిభిస్సంపూజ్య । స్వస్తిఘో
చ్ఛత్ర చామర నృత్త గీత వాద్యారావైస్సహ రథాంతికంగత్వా
ర్ఘ్యంసంపూజ్య । దశదానానిదత్వా । సుముహూర్తే సులగ్నే రథే
స్థిత పద్మపీఠే భద్రంకర్ణేభిరి త్యుమాసహితం దేవమారోప్య । మ
చణక నారికేళఫలాని నివేద్య । మంగళార్తికంకృత్వా। బ్రాహ్మ
చాతుర్వర్ణజనాః రథమాకృష్య । వేదవిద్బ్రాహ్మణై శ్శంఖకా
భేరీమృదంగాదివాద్యారావై చ్ఛత్ర చామర ధ్వజ దీపికాధారకై
ర్గణికాభిస్సహ శనై ర్గ్రామప్రదక్షిణపురస్సరం పూర్వస్థానేనిధా
ధూపదీపాదికందత్వా । దేవం రథాదవతార్య । స్వస్తి సూక్త పా
బ్రాహ్మణై నృత్త గీత పంచమహావాద్యారావై స్సహాస్థానమం
రత్నసింహాసనేవిన్యస్య । నవకలశస్నపనంకృత్వా। పురుషసూక్తేన
షిచ్య । ఉత్సవేశ్వర మలంకృత్య । ధూపదీపాదత్వా । మహాహ
ర్నివేద్యా వశిష్టోపచారై ర్దేవం సంతోషయే దితి రథారోహ
ప్రయోగః ॥

అథ నవకలశస్నపనవిధిః.

అథ స్నపనవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామో అస్త్రేణ భూమిం శో
యిత్వా । వామదేవేన గంధజలేనానులిప్య । తస్యోపరి వ్రీహిభిస్స
లంకృత్వా। ఆపోహిష్ఠేతి నవకలశాన్ప్రక్షాళ్య। తంతుంతన్వన్నితి
తునావేష్ట్య । గంధాక్షతాన్నిక్షిప్యకలశేష్వితిమంత్రేణ స్థం
మధ్యేంద్రాద్యష్టదిక్షుచ నవకలశాన్నిధాయ । తత్త్వాయామీతి
రభ్య। గంధమాల్యాదిభి రలంకృత్యే త్యంతం పూర్వవ త్కృత్వా
మధ్యే విశ్వతశ్చక్షురితి మహేశం పరితశ్చాష్టవిద్యేశ్వరా న్యోరుద్
అగ్నావిని మంత్రేణాభ్యర్చ్య। అఘోరేణ కలశానభిమంత్ర్య।

ముద్రాం మహాముద్రాంచ ప్రదర్శ్య । పురుషసూక్తంజప్త్వా। తత్తత్కుంభోదకై నోత్సవబింబ మభిషిచ్య। వస్త్రాద్యైరలంకృత్య। ధూపదీపాదికందద్యాదితి నవకలశస్నపనవిధిః ॥

అథ నృత్తమూర్త్యారాధనమ్.

అథాష్టమదివసే ప్రాతర్బల్యుత్సవాంతే గురు ర్నృత్తమూర్త్యాంతికంగత్వా। పుణ్యాహంవాచయిత్వా । విధివత్కౌతుకంబధ్వా। దేవం షోడశోపచారైస్సంపూజ్య । దేవాగ్రే స్థండిలంకృత్వా। తస్యోపరి కాంస్యపాత్రే కృష్ణగంధంవిన్యస్య । తన్మధ్యే దేవీదేవంచ తత్తన్మంత్రేణాభ్యర్చ్య । గంధద్వారేతిమంత్రేణ మూర్ధ్నాది పాదపర్యంతం లేపయే త్తతస్సాయాహ్నే బల్యంతం కృత్వా । ఉత్సవేశ్వరం గ్రామ ప్రదక్షిణపురస్సరం దేవాలయసమీపం గత్వా । పుణ్యాహం కృత్వా । ఏవంగుణేత్యాది శుభతిథౌ। శ్రీ చంద్రమౌళీశ్వరస్య నవదిన ధ్వజారోహణ సౌఖ్యోత్సవాంగ అష్టమదివసే రాత్రౌ దేవీసంవాద తాండవోత్సవాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణస్య తదంగత్వే నాదౌ స్థలశుద్ధ్యర్థం ద్రవ్యశుద్ధ్యర్థం మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే ॥ ఇతి సంకల్ప్య । ఉమాసహిత చంద్రశేఖరమూర్తిం

పార్వతీ పరమేశ్వర ధ్యాన శ్లోకాః.

షోడశోపచారై స్సంపూజ్య ॥ తతః॥ శ్లో॥ శ్రీనారదఃకామచరఃకదాచిత్కైలాసశైలే ప్రణిపత్యశంభుం । విజ్ఞాపయ ల్లోకహితార్థమేవ యా గాయతస్మైగిరిజాసఖత్వం ।౧॥ శ్లో॥ ఉన్మీలయంతీ ముపవీక్ష్యకాంతాం మందస్మితేనైవ మనోభిలాషాం । తథైవతస్మై పరమేశ్వరోపి దదౌ ప్రతిజ్ఞాంచ దయాంబురాశిః ॥౨॥ భూలోకే ప్రథితాంవదంతిమునయో కాశీం తథాకాంచికాం । తస్మాదీశ్వరవాసితాం గురుతరాం జ్ఞాత్వా మహేశోముదా । కర్తుం తత్రమహోత్సవం సమకరో చ్చండీశ మాజ్ఞాపయ। చ్చండీశోపి తదాజ్ఞయాసముచితాం శాలాంవిశాలాంశుభాం ॥3॥ తదాత్రవారతిథిభిఃప్రథితేముహూర్తే మృత్సంగ్రహాంకుర మఖ ధ్వజతాడనాని । కార్యాణిశాస్త్రాణి విధాయశంభో వీథ్యాంగతో ప్రతి

దినం నిజవాహజాల్తైః ॥౮॥ నానావిధైరుత్సవయోగ్యయానై ర
శ్వరాద్యై ర్విహరన్కదాచిత్ । వినామృగాక్షీం మృగయా
మృగాంకమౌళే ర్మృగయానమాసీత్ ॥౯॥ హత్వామృగాంశ్మృ
గాంకపాణి ర్మృగంమృగాక్ష్యై కరిచర్మవాసః । నీత్వాకుమారా
నీలకంఠం శ్రీనీలకంఠోనివృతోవనాంతాత్ ॥౬॥ సఖీజనైస్సా
పుత్రీ కదాచిదేనంత్వపిబాహ్యరాత్రం । ఆయాంతమారా ద్దు
కాంతం నిరుద్ధతీసా నిజగాదగౌరీ ॥ ౭ ॥ కస్త్వంశూలీ ప్రవిశ
వేశ్మవైద్యంనజానే । స్థాణుర్బాలేన వదతితరు ర్నీలకంఠ ప్ర
కేకామేకావదత్వం పశుపతిరబలే నైవదృష్టేవిషాణె । ఇత్యేవం
కన్యా ప్రతివచనజడః పాతువః పార్వతీశః ॥ ౮ ॥ మాళోకిన్నువ
మానినిజలం కింవక్త్రమంభోరుహం । కింనీలాలకవేణికామధుక
ఘూర్ణితావీచికా । కిం నేత్రేశఫరిద్వయం కిముకుచౌ ప్రేంఖద్ర
ద్వయం। పాళంకామితివంచయన్ గిరిసుతాం గంగాధరఃపాతుః
కింరక్తైనయనేశృణుష్వగిరిజే క్రోధాన్మృగాణాంవధే । కింవాతే
జటాభరఉమె శాఖాగ్ర సంసర్గతః । దేహః కిం తవకర్శితో
శీఘ్రంవనేధావనా । చ్చిత్తం చంచల మద్యకిం సుముఖితే
బుజాదర్శనాత్ ॥ ౧౦ ॥

శ్లో॥ యాతఃకుత్రభవాన్ మృగాక్షిమృగయాం కర్తుం
నాన్యథా। గంధఃకోవనపుష్పజఃక్షతమిదం కింకంటకైః కారితం
దఃకఠినాగమాద్గిరిసుతే దష్టాధర స్త్వంకుత । శృంఖాపూరణ
కారణమిదం కుర్యాత్ప్రమాణానివై ॥ ౧౧ ॥ కుంభోధరస్థం
స్పృశామి ప్రజ్వాల్యవహ్నిం ప్రవిశామికింవా । కాంతేవదత్వ
తోష హేతుం తులాధిరోహే తవకిన్నువాంఛా ॥ ౧౨ ॥ హస్తా
హారహవ్యవాహ స్త్వైవభూషాశ్చ భుజంగవర్గాః । కింవా ప్ర
విషయప్రవృత్తేః కుక్షిస్థలోకస్య తులాకుతస్తే ॥ ౧౩ ॥ ఇతఃపర
వాణికాంతే పాదాత్వదీయా వథవా స్పృశామి । పాదౌ మ
శతశస్స్పృశ్రత్వా గిత్థంచ శంభోచరితం తవాసీత్ ॥ ఇందీవ
నం ముఖ... దేన దంతమధరం నవపల్లవేన । అంగా

వకదళైశ్చ వినాయవేధాః కాంతేకథం రచితవానుపలేనచేతః ॥ ౧౫ ॥ శ్లో॥ మాతానాస్తి పితాచనాస్తి భువనే బంధుశ్చ నాస్తీహతే । భిక్షాన్నేనచ జీవనం వివసనం వాసో గిరిం దస్థలే । శ్రీవిశ్వేశ్వర నిర్గుణాయ సగుణాం మాం తేహిమక్ష్మోణిభృత్ । పాషాణాత్మతయాదదౌ తదితరః కోవాసుతాందాస్యతి ॥ ౧౬ ॥ శ్లో॥ త్వం తస్కరోతీవ మహానుభావ నతత్ర సందేహ కళంక లేశః । మాం తస్కరాణా మధిపంవదంతి విధేహితస్యోచిత శాసనాని ॥ ౧౭ ॥ శ్లో॥ పాశేనబధ్వా ప్రహరంకశాభి స్తవాంఘ్రియుగ్మే నిగళంహియుక్తం । శస్త్రక్షతిం చంద్రకలావతంస నిమజ్జనం తే సలిలేవిధేయం ॥౧౮॥ శ్లో॥ ధన్యోస్మి గౌరీహ విధేహిసర్వం బధ్వాచపాశేన భుజద్వయేన । సంతాడ్య వేణీ కళయాకుచాద్రి శృంగద్వయే వాహయమాంచచోరం ॥ ౧౯ ॥ శ్లో॥ ఇతిబుధవచనాభ్యాత్యక్త రోషాచగౌరీ రమణ మనుగృహీత్వా మందహాసైరపాంగైః । భవన ముపవిశంతీ తేనసాకంవిదద్యా చ్చిరమచలసుతాసా దీర్ఘమాయుః ప్రజానామ్ ॥ ౨౦ ॥

శ్లో॥ స్వస్తిప్రజాభ్యః పరిపాలయంతాం న్యాయ్యేన మార్గేణ మహీంమహీశాః । గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభమస్తునిత్యం లోకాస్సమస్తాస్సుఖినోభవంతు ॥ కాలేవర్షతుపర్జన్యః పృథివీసస్యశాలినీ । దేశోయం క్షోభరహితో బ్రాహ్మణా స్సంతు నిర్భయాః ॥ స్వకాలే భవితావృష్టి ర్దేశోస్తు నిరుపద్రవః । సమృద్ధా బ్రాహ్మణాస్సంతు రాజా భవతు ధార్మికః ॥ ౨౧ ॥

అథ నృత్తమూర్త్యుత్సవః.

ఉత్సవేశ్వరం దేవ్యాగారే భద్రవిష్టరేవిన్యస్య । రాజోపచారాన్కృత్వా తతో దేశిక స్సౌత్రిపాఠక విప్రవరై ర్నర్తక గాయక శాహళ భేర్యాదివాద్యధారక జనైస్సహ గ్రామప్రదక్షిణ పురస్సరం నృత్తమూర్త్యుత్సవంకృత్వాలయంప్రవిశ్య । స్వస్థానేనిధాయ। కదళీ ఖర్జూరఫలాని ముద్గచణకదళానిచ నివేద్య। అవశిష్టోపచారాన్కృత్వా దితి నృత్తమూర్త్యుత్సవవిధిః ॥

అథ తీర్థస్నాన ప్రయోగః.

అథ తీర్థస్నాన విధిం వ్యాఖ్యాస్యామః । దేశికో నవమదిన
ప్రాప్తే యజ్ఞసదనం ప్రవిశ్య । ఆవాహిత దేవానాం పునరారాధ్య
కృత్వా । మూలేన శతాష్టతిర్జుహుయాత్ । జయాదిహోమమగ్ని
ద్వాసనాంతం విధివత్కృత్వా । శివవర్ధన్యాది కలశానుద్ధృత్య । స్వ
హారక ద్విజై ఛ్ఛత్ర చామర ధ్వజ కరదీపికాధారక జనై న్నృత్త
వాద్యారావైస్సహాలయ ప్రదక్షిణపురస్సరం మూలబేరాంతికంగత్వా
తత్తత్కలశతోయేన తత్తన్మనునా శివదేవ్యాది దేవానభిషిచ్య । వి
త్సంపూజ్య । యాగగృహంప్రవిశ్య । మంటపదేవానుద్వాస్య । క
శోదక స్నపనాగ్నివిసర్జనాదికం తీర్థస్నానానంతరంవా కార్యం॥ తత
గురుః పాలికాభిస్సహ ఉత్సవేశాంతికముపగమ్య । దేవాగ్రే స్థం
మధ్యే పూర్వాదిదిక్షు క్రమేణ పాలికాదీనివిన్యస్య । కర్ణికాయా

వసంతకలశార్చనాంగ చూర్ణోత్సవప్రయోగః.

వసంతోదకకలశం భద్రంకర్ణేభిరితిమంత్రేణ సంస్థాప్య । ఆగ్నేయా
కోణేషు । ఆగ్నేయ్యాం నిశాచూర్ణం । నైరృత్యాం గంధతైలం
వాయవ్యాం జంభఫలరస మైశాన్యాం భసితం కుంకుమంచ నిక్షిప్య
పుణ్యాహంకృత్వా । శుభతిథౌ । వసంతకలశార్చనాంగ చూర్ణోత్స
కర్మకరిష్యమాణ స్తతః పాలికా ద్యర్చనాదికర్మ కరిష్యమాణస్య
...శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే ॥ అథ
చూర్ణోత్సవంకుర్యా ద్దేశిక శ్శ్వేతరాననస్సన్ కృష్ణాజినే ఉపవిశ్య
విధివత్ స్థండిలం దేవాగ్రేశాలిభిః ప్రత్యేకం పరికల్ప్య । తన్మ
పద్మమాలిఖ్య । కర్ణికాయాం ముసలములూఖలంచ భద్రంకర్ణేభి
విన్యస్య । యువాసువాసేతి .. సపాచ్ఛాద్య । శుచీవోహవ్యేతి పుణ్య
హోదకేన ప్రోక్ష్య । ఆధారశక్త్యాది షడాసనాని పరికల్ప్య । ఓం
మితి సర్వత్ర । ఆధారశక్త్యేనమః । ... మహాపద్మాసనాయనమః
ఉలూఖలే॥ ఓం హ్రీం గార్గ్యైనమః ॥ ముసలే ॥ ఓం హాం శివాయ
నమః ॥ గౌరీమిమాయ కద్రుద్రాయేతి ద్వాభ్యాం మంత్రాభ్యా మ
మంత్ర్య । తత్తన్మూలమనుంచజప్త్వా । శక్తిముద్రాం శూలముద్రాం

ప్రదర్శ్య । పంచబ్రహ్మ షడంగమంత్రానుచ్చార్య । ఆవాహనాదిభి స్సంపూజ్య । ఉలూఖలే రజనీంనిక్షిప్య । మంగళగీతపాఠకై ర్గణికాభి ర్ముసలేన చూర్ణీకృత్య । తచ్చూర్ణం వసంతపాత్రస్థ గంధజలేన మిశ్రీకృత్య । పుణ్యాహతోయేనప్రోక్ష్య । అస్త్రమనునా సామాన్యార్ఘ్యోదకేనచ । ప్రాణానాయమ్య । ఏవంగుణే తిథౌ । మహాదేవస్యోత్సవాంగ వసంతపూజాంకరిష్యే ॥ వసంతపాత్రస్య షడుత్థాసనందత్వా॥ ధ్యానం ॥ శ్లో॥ శంఖకుందేందుధవళం శూలహస్తం త్రిలోచనం। వ్యాఘ్రచర్మాంబరధరం వ్యాళయజ్ఞోపవీతినం । నీలకంఠం వృషాసీనం ధ్యాయేద్గౌరీపతింశివం ॥ త్వమగ్నేరుద్రఇతి మంత్రంజప్త్వా । గ్రీష్మోహేమంతఉతనో వసంతఇతి మంత్రేణాభిమంత్ర్య। ఆవాహనాది దశ సంస్కారై స్సంస్కృత్య। ధూపదీపాదికందత్వా। పూర్వే। సద్యోజాతాయనమః। దక్షిణే। వామదేవాయనమః। పశ్చిమే। అఘోరాయ నమః। ఉత్తరే। తత్పురుషాయనమః। ఐశాన్యే। ఈశానాయనమః॥ సద్యోజాతాది పంచమంత్రాన్జప్త్వా। ఆవాహనాదిభి స్సంపూజ్య। పాలికాదిషు।షడుత్థాసనందత్వా॥ ధ్యానం॥శ్లో॥ శ్వేతవర్ణంద్వినేత్రంచ సోమంధ్యాయేదభీష్టదం॥ ఆప్యాయస్వేతి మంత్రంజప్త్వా। పద్మముద్రాం ప్రదర్శ్య సర్వోపచారై స్సంపూజ్య । గంధద్వారాం నచిత్రి చిత్రం మానస్తోకేతిమంత్రై ర్గంధతైలరజనీచూర్ణ కుంకుమభసితాని క్రమేణాభ్యర్చ్య । జంభఫలమఘోరాస్త్రేణాభ్యర్చ్య । దేవస్యాగ్రపద్మపీఠోపర్యస్త్రరాజం సంపూజ్య। పరమాత్మానం భగవంతముమాపతిం రాజోపచారై రభ్యర్చ్య । దేవదేవ్యార్ద్రీ గ్రీష్మోహేమంతేతి మంత్రేణ వసంతోదకేనప్రోక్ష్య। గంధతైలాదిద్రవ్యాణి తత్తన్మంత్రై స్సమర్ప్య। పశ్చాద్విప్రనృపభక్తజనేభ్యశ్చదద్యాత్। వసంతాంతే బ్రాహ్మణాదిభక్తజనాన్వితో దేశికశ్చోత్సవేశ్వరేణసహ నదీం తటాకతీరంవాగత్వా । పుణ్యాహంవాచయిత్వా। ఏవంగుణేత్యాదిశుభతిథౌ।

అథ అవభృతస్నానప్రయోగః.

మహాదేవస్యోత్సవాంగావభృతస్నానం కరిష్యమాణస్య తదంగత్వేనాదౌ స్థలశుద్ధ్యర్థం ద్రవ్యశుద్ధ్యర్థం మహాజనై స్సహ స్వస్తిపుణ్యా

హంవాచయిష్యే ॥ తీర్థమధ్యే ॥ షడాసనానిపరికల్ప్య। తదుపరి
త్రమనునా శివతీర్థంధ్యాత్వా। తస్మిన్ ఇమంమేగంగేతి గంగామా
హ్యాభ్యర్చ్య। గంధమాల్యాదిభిరలంకృత్య। తత్పరితః ఇంద్రాదీ
శాన్ తత్తన్మంత్రైరావాహ్య। గంధాదిభిస్సంపూజ్య। అస్త్రరా
విధివదభ్యర్చ్య। ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణేత్యాది శుభతిథౌ
సకల పాపాపనోదనార్థం పునరావర్తి రహిత శివపద ప్రాప్త్యర్థం
మహాదేవస్య మహోత్సవాంగ సకలదేవతాత్మక శివశూల తీర్థస్నా
నమహంకరిష్యే ॥ కద్రుద్రాయేతి మంత్రేణాస్త్రరాజ మాదాయ
భద్రంకర్ణేభిరితి శిరసిసంధార్య। ఆపోహిష్ఠేతి త్రివారం తీర్థేస్నాత్వా
తథా సర్వే భక్తజనాస్స్నానంకుర్యుః ॥

తతో గురు రుత్సవేశాంతికంగత్వా। విధివ స్నపకలశస్నప
కృత్వా। శివగాయత్ర్యా జంబీరరసోద్వర్తనం రుద్రసూక్తేన స్న
ద్రవ్య జలాభిషేకంకృత్వా। తత. పంచబ్రహ్మమంత్రైః శివతీర్థా
షిచ్య। వస్త్రమాల్యాభరణై రలంకృత్య। ధూపదీపౌదత్వా। ము
దళ చణకదళ నారికేళాదీని నివేద్య। అవశిష్టోపచారా న్కృత్వా
యానమారోప్య। భేర్యాదివాద్యారావై ర్వేదపాఠక విప్రవరైశ్ఛ
చామర ధ్వజ పతాకధారక జనై ర్నర్తక గీతపాఠక రుద్రగణై
స్సహ గ్రామ ప్రదక్షిణపురస్సర మాలయంప్రవిశ్య। నానాలంకా
యుక్త సింహావిష్టరే భద్రంకర్ణేభిరితి దేవంసంస్థాప్య। ధ్వజం

ధ్వజపటావరోహణ దేవతోద్వాసనక్రమః.

ముపగమ్య। వృషపటం పూర్వవత్సంపూజ్య। వృష గాయత్ర్యా
తత్పట మవరోహయిత్వా। దేవాగార ప్రదక్షిణంకృత్వా। తస్మి
తీనాం వృషభేచావాహ్య। సంపూజ్య। తతోఽస్త్రరాజ మభ్యర్చ్య
తస్మిన్నావాహిత దేవా న్విధివద్విసృజ్య। తథా భేర్యాది దేవతా
పశ్చాదాలయావరణ స్థిత దిక్పాలేభ్య స్తత్తన్మంత్రేణ ముద్గా
బలిందత్వా। విసృజ్య। దేశికో మానమాస్థాయ। గ్రామప్రదక్షి

అథ రక్షాసూత్ర విసర్జనమ్.

పురస్సరం సంధిదేవాన్విసృజ్య। బలింనిక్షి ప్యావశిష్టాన్నం గ్రామా ద్బాహ్యే వృక్షమూలేవిసృజేత్ । పాదౌప్రక్షా ళ్యాచ మ్యాలయం ప్రవిశ్య । ఉత్సవేశ్వర మావాహనా ద్యుపచారై స్సంపూజ్య । కంక తోనకంకతోధో సత్రీత్యుచా శివలింగాది దేవాచార్యార్చకాదీనాం

అథ చండార్చనమ్.

కౌతుకసూత్రంవిసృజేత్। దేవంస్తుత్వా। చండాంతికంగత్వా। షడాస నానిపరికల్ప్య॥ ధ్యాత్వా ॥ శ్లో॥ ఏకవక్త్రం ద్వినయనం...విభుం ॥ ఓం హాం చండాయనమః। మూలేనాభ్యర్చ్య। నిర్మాల్య గంధ తో యాద్రిద్రవ్యాణిదత్వా। ప్రార్థ్య। ఆలయప్రదక్షిణపురస్సరం మహా మంటపే కృష్ణాజినేచోపవిశ్య। తతశ్చాచార్యం వస్త్రాభరణాదిద్రవ్యై స్సంపూజ్య। గోమిథునాదికంచదత్వా। ఋత్విగ్భ్య వస్త్రాభరణాని దద్యా దితరేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్యో యథాశక్తిదక్షిణాందద్యాత్॥ఇతి॥

దశమదివసే స్నపనంకుర్యా త్తద్యథా.

సమ్మార్జనానులేపన రంగవల్ల్యాదిభి రాలయశుద్ధిం కృత్వా। మహామంటపే ఋత్విగ్భిస్సహ గురుః కృష్ణాజినేచోపవిశ్య। పుణ్యాహం వాచయిత్వా। తతశ్చ సేనా భూమిం శోధయిత్వా। వామదేవేన గంధజలేనానులిప్య। తస్యోపరి తత్పురుషాయేతి శాలిభి స్థండిలం పరి కల్ప్య। తన్మధ్యే ఉక్తలక్షణలక్షిత స్నపనమండలంవిలిఖ్య। శివగా యత్ర్యా కలశాన్ప్రక్షాళ్య। తంతుంతన్వన్నితి తంతునా సంవేష్ట్య। మూలేన గంధాక్షతా న్నిక్షిప్య। ఆకలశే ష్వితి కలశాన్సంస్థాప్య। మధ్యకలశద్వయే శుద్ధోదకం। పూర్వే పాద్యం। దక్షిణే ఆచమనీయం। పశ్చిమే అర్ఘ్యం। ఉదీచ్యాం పంచగవ్యం। ఆగ్నేయాదికోణేషు గం ధోదకం। బాహ్యాషోడశపదేషు॥ క్షౌద్రం శర్కరాం క్షీరం ఘృతం లవంగం తక్కోలం దధి మేఘం ఉశీరం మలయజం గోరోచనం ఖచో రం భస్మ సక్తూ నారికేళోదకం రజనీచూర్ణంచ పూర్వాది క్రమేణ కలశేషునిక్షిప్య। ఇమంమేగంగే త్యారభ్య గంధమాల్యా ద్యలంకా

రాంతం పూర్వవత్కృత్వా। మధ్యకలశే సదాశివం వర్ధన్యాం
పరితః ప్రాగాదీశానాంత మనంతా ద్యష్టవిద్యేశ్వరాన్। బాహ్య
శేషు। ప్రాగాదిదిక్షు। దిక్పాలాన్విదిక్షు। వృష నంది గణేశ
కాళ స్కంద భృంగి గౌరీ చండాంతం తత్తన్మంత్రేణ తత్తన్నా
నావాహ్య। దశసంస్కారై స్సంస్కృత్య। ధూపదీపౌదత్వా।
శిష్టోపచారాన్ విధివత్కృత్వా। యజ్జాగ్రతేతి సూక్తేనాభిమంత్ర
మూలలింగా ద్యుత్సవమూర్తీనాం నిర్మాల్యోపనాదనాంతం
త్కృత్వా। శివవర్ధన్యాది కలశోదకైః రుద్రాధ్యాయే నాభిషి
వస్త్రాభరణగంధమాల్యా ద్యుపచారై స్సంపూజ్య। తతశ్శతం పంచా
ద్వా బ్రాహ్మణా న్భోజయేదితి స్నపనవిధిః ॥

అథ పుష్పయాగ శయనోత్సవప్రయోగః.

దశమదివసే సాయాహ్నే సోమాస్కందమూర్తిం శిబికా
మారోప్య। ఛత్రచామర ధ్వజ పతాకాదిభి ర్వేదఘోషై ర్న
గీతవాద్యారావై ర్యజమాన భక్తజనై స్సహ ద్వాదశవార మాల
ప్రదక్షిణ మాచార్య స్తత్పరమేశ్వరం పరయా శ్రద్ధయా కారయిత
ప్రతిప్రదక్షిణె పరమేశ్వరపదపంకజె గంధ చూర్ణ లాజాక్షత సు
దీనిసమర్ప్య। రుద్రగణికాభిరారార్తికం ప్రతివారేచ కారయిత
తత శ్శయనమంటపం ప్రవిశ్య। నానాలంకార భూషిత డోలా
ముమాసహితం శివంనిధాయ। మహాఘంటాం సంతాడ్య। అథ
శక్త్యాది పడాసనానిపరికల్ప్య॥ ధ్యానం॥ శ్లో॥ త్రినేత్ర మేకవద
మృగీపరశుధారిణం। వరదాభయ హస్తాభ్యాం చతుర్దోర్దండమండి
వ్యాఘ్రచర్మాంబరధరం సర్వాభరణభూషితం। శుద్ధస్ఫటికసంకా
శ్వేతపద్మాసనస్థితమ్॥ ప్రఫుల్లోత్పలపత్రాభ లోచనద్వయశోభి
పూర్ణచంద్రాభవదనాం నీలాలకవిభూషితామ్॥ నీలోత్పలదళ
మాం కించిల్లజ్జానతాననాం। విలసద్ధేమకమలం దధానాందక్షిణే
ఊరుప్రదేశవిశ్రాంత సవ్యేతరకరాంబుజామ్॥ ఇతిధ్యాత్వా॥

త్వమగ్నేరుద్ర గౌరీమిమాయేతి ద్వామంత్రౌజప్త్వా। ఆవా
నాది దశసంస్కారై స్సంస్కృత్య। ధూపదీపౌదత్వా। క్షీరాన్నాపూ

భక్ష్యాదీనినివేద్య । తాంబూల సుగంధ సుమాదీని సమర్ప్య । నీరాజ నంకృత్వా । దేవీదేవయోః మృదునీ వాససీపరిధాయ । మూర్ధానమితి ముకురందర్శయిత్వా । రాజోపచారాన్కృత్వా । గద్య పద్య మంగళ గీతాలాపై స్సంతోష్య । సుగంచమేతి శయ్యాయాం దేవం శాయ యిత్వా । యవనికాచ్ఛాదనంకృత్వా । పూర్వాద్యష్టదిక్షు । దిక్పా లాన్ తత్తన్మంత్రైస్సంపూజ్య । ఆచార్యఋత్విగాదీన్ గంధమాల్యా దిభి స్సంతోష్య । అఖండదీప మారోప్య । విధివత్కవాటం బంధ యిత్వా । ద్వారదేశే క్షేత్రేశంసంపూజ్య । ప్రార్థ్య । తతః మూల లింగాంతికంగత్వా । దశసంస్కారై స్సంస్కృత్య ॥ శ్లో॥ యత్కృతం యత్కరిష్యామి తత్సర్వం సుకృతం తవ । విశ్వగోప్తాత్వ మేవాత్ర నాన్యోనాథోపి మేశివ ॥ ఇతి సవనఫలం పరమేశ్వరాయ పుష్పాక్షత తోయాన్వితకరేణ గురు స్సమర్ప్య । తత స్సర్వేభ్యో భక్తజనేభ్యో గంధమాల్య తాంబూలాదికందద్యా దితి పుష్పయాగ శ్శయనోత్సవ ప్రయోగ స్సమాప్తః ॥

అథ పార్వతీ వివాహ ప్రయోగః.

అథ మహాదేవస్య పార్వతీకల్యాణ ప్రయోగవిధిం వ్యాఖ్యా స్యామః । గజారోహణదినె । వృషభారోహణదినేవా । సాయాహ్నే । నానాలంకారమండిత వైవాహికమంటపె రత్నసింహాసనే యుంజానః ప్రథమమితిమంత్రేణ నానాభూషభూషిత శ్రీమత్పరమేశ్వర ముమా సహితంనిధాయ । తతః కాంస్యపాత్రె గుడ తండుల తాంబూల కదళీ నారికేళ లాజా పుష్ప ఖర్జూరఫల వస్త్ర యుగ్మ మధు ఘృత క్షీర మాంగల్యోపవీతాదీని నిక్షిప్య । తత్పాత్రం శిబికాంప్రాపయ్య । గీత వాద్యఘోషైస్సహ పురంప్రదక్షిణీకృత్య । అనుహూతం ఉద్గాతేవ ఇతిద్వాభ్యాం స్వస్తిసూక్తేనచ వివాహ మంటపం ప్రవేశయేత్ । పుణ్యాహంకృత్వా । మహాదేవస్య వివాహాంగభూత మగ్న్యాధాన మాలికారోపణ మధుపర్క కన్యాదాన తండులారోపణ మాంగల్య ధారణ కౌతుకబంధన ప్రధానహోమ లాజాహోమ రాజోపచారా

ఖ్యం కర్మకరిష్యమాణస్సర్వ । తదంగత్వేనాదౌ ఆత్మశుద్ధ్యర్థం
శుద్ధ్యర్థం ద్రవ్యశుద్ధ్యర్థం మహాజనైస్సహ స్వస్తి పుణ్యాహవా
కరిష్యే ॥ పుణ్యాహాంతే పునః ప్రాణానాయమ్య । శుభతిథౌ ।
దేవస్య వైవాహికాంగాగ్న్యాధానం కరిష్యే ॥ దేవ యజనో
మిత్వా ద్యగ్న్యాధానాంతం కృత్వా । గురు ర్దేవసమీపే కృ
చోత్తరాభిముఖఉపవిశ్య । ప్రాణానాయమ్య । మహాదేవస్య వై
శార్థం శచీపురందర పూజాంకృత్వా । గోత్రప్రవరాన్వాచయిత
పరశివ శివ సదాశివ ఈశ్వర మహేశ్వర పంచార్షేయప్రవరాన్విత
శివగోత్రోద్భవస్య । పరంజ్యోతిస్వరూపస్య । పరశివశర్మణోన
సదాశివశర్మణః పౌత్రాయ । మహేశ్వరశర్మణః పుత్రాయ ।
గోత్రోద్భవాయ । హరిణ పరశుధరాయ । శ్రీచంద్రశేఖర
వరాయ ॥ ఇచ్ఛాజ్ఞానక్రియాశక్తిత్ర్యార్షేయ ప్రవరాన్విత పర
త్రోద్భవస్య । అనిరుద్ధశర్మణోనప్త్రీం । చతుర్ముఖబ్రహ్మణఃపౌ
హిమవచ్ఛర్మణః పుత్రీం । గోత్రోద్భవాం । పార్వతీం నా
కన్యాం ॥ శ్లో॥ వాచాదత్తా మయాగౌరీ శివార్థం స్వీకృతాత్వయా
కన్యావలోకనవిధౌ నిశ్చితస్త్వం సుఖీభవ ॥ వాచాదత్తాత్వయా
శివార్థంస్వీకృతామయా । వరావలోకనవిధౌ నిశ్చితస్త్వంసుఖీ
వాఙ్నిశ్చయముహూర్తస్సుముహూర్తోస్త్విత్యనుగృహ్ణంతు భ

బ్రాహ్మణేభ్యస్తాంబూలాదికందత్వా । అథ శైవసూత్ర
రేణ ప్రయోగవిధిరుచ్యతే। యుగ్మాన్బ్రాహ్మణాన్స్రుగ్మంతైలి
యిత్వా । మాలికాధారణార్థం పుష్పమాలేగృహీత్వా । యజ్ఞ
ధృత్వా । మంగళాష్టకపూర్వక గద్యపఠనం కుర్యాత్ ॥ శ్లో
యస్యపరిగ్రహోగజముఖ స్స్కందర్శీరథః । కోదండఃకనకాచల
నిచయో వేదావిధిస్సారథిః ॥ కైలాసంవరమందిరం హరిముఖా
ప్రభోస్సేవకా । స్సైత్రైలోక్యకుటుంబపాలనపరః కుర్యాత్సదా
శం ॥ ౧ ॥ శ్లో॥ విష్ణుర్వాయుకుబేర నీలవరుణా విఘ్నేశషాణ్మా
ఆదిత్యశ్శశి పావకా యమవసూ చండీశ కుండోదరౌ । నాస
హాత్మజస్సురయుతాః పర్జన్యనంద్యాదయః । స్సర్వేశంభుపదాబ్జ

ప్రశాః కుర్వంతుసన్మంగళమ్ ॥౨॥ శ్లో॥ శ్రీరామాదిభిరర్చితాగిరిసుతా
వాణీరమారుంధతీ। సావిత్రీవినతాశచీగుణవతీ స్వాహాసూనయాక్షితిః॥
గాయత్రీ జనకాత్మజామరచమూ శ్రీరేణుకారుక్మిణీ। సర్వాశ్శంకర
పాదభక్తినిరతాః కుర్వంతుసన్మంగళమ్ ॥ 3 ॥ శ్లో॥ జాబాలిర్జమదగ్ని
కుంభజమునీ గార్గ్యోపమన్యూ కతు। ర్వాసిష్ఠోత్రి మృకండుకౌశికశుక
వ్యాసా ఋభు శ్శౌనకః। మార్కండేయ దధీచి గౌతమ భరద్వాజా
దయస్తాపసా। శ్రీశంభోః పదపద్మచింతనగతాః కుర్వంతుసన్మంగళమ్
॥౪॥ శ్లో॥ గంగా సింధు పయస్వినీ చ యమునా గోదావరీ శారదా।
తుంగా భీమరథీ మలాపహారిణీ చిత్రావతీ నర్మదా। భద్రా వేగవతీ
తథాచ సరయూ ర్కావతీత్యాదయో। నద్య శ్రీగిరిజాధవార్చన
రతాః కుర్వంతుసన్మంగళమ్ ॥౫॥ వేదాంతాశ్శ్రితయష్షడంగసహితా
శ్శైవాగమానాంగణాః। కావ్యాలంకృతి నీతినాటకగణా మంత్రాశ్చ
నానావిధాః। మన్వాద్యాస్మృతయః పురాణనిచయా స్తర్కాదిశాస్త్రా
ణ్యభః। శ్రీశంభోర్గుణరాశి కీర్తనపరాః కుర్వంతుసన్మంగళమ్ ॥౬॥
శ్లో॥ శ్రీకైలాసమహేంద్రవింధ్యమలయా మేరుర్హిమాద్రి స్తథా। నం
ద్యద్రిర్వరగంధమాదనగిరిః కాకుద్గిరిశ్శ్రీగిరిః। స్కందాద్రి స్వరుణాద్రి
రంజనగిరి ర్గాధేయదివ్యాచలా। విత్యాద్యా గిరయః క్షితౌ ప్రతిదినం
కుర్వంతుసన్మంగళమ్ ॥౭॥ శ్లో॥ ఆదిత్యాదినవగ్రహాస్సతిథయ స్సంధ్యా
స్సతారాగణాః। మాసాబ్దాఋతవశ్చలగ్నదివసా పక్షాఋతూనాం
గణః। వర్గాధీశతిథీశభాధిపతయ స్త్వంశాంశకాధీశ్వరా। సస్థావర
జంగమాః ప్రతిదినం కుర్వంతుసన్మంగళమ్ ॥౮॥

అథ చూర్ణికా.

స్వస్తి సమస్తశివ సృష్టి చరాచరానేకకోటి బ్రహ్మాండాధీశ్వర
పరమశివ శివ సదాశివ ఈశ్వర మహేశ్వరాఖ్య పంచమూర్తీనాం।
భవమృడహరాఖ్య సృష్టిస్థితిసంహారరూపాణాం। శివసాదాఖ్య మూర్తి
సాదాఖ్య కర్తృసాదాఖ్యాది పంచసాదాఖ్యానాం। శాంత్యతీత శాంతి
విద్యా ప్రతిష్ఠానివృత్త్యాఖ్య పంచకలానాం। పరాశక్త్యాది పంచశక్తీ
నాం। శివవిద్యాత్మాఖ్య తత్వత్రయాణాం। బ్రహ్మ విష్ణు రుద్రాఖ్య

త్రిమూర్తీనాం। గౌరీ లక్ష్మ్యాది మహాశక్తీనాం। శ్రోత్ర త్వక్చ
జిహ్వాఘ్రాణ వాక్పాణి పాద పాయూపస్థ ప్రాణాపాన వ్యానోదా
సమాన శబ్ద స్పర్శ రూప రస గంధ చిత్త మనో బుద్ధ్యహంకారా
షట్త్రింశత్తత్వానాం। సద్యవామాఘోరతత్పురుషేశానాఖ్య పం
ముఖానాం। పృథివ్యాపస్తేజో వాయ్వాకాశాఖ్య పంచభూతానాం
హృదయ శిరశ్శిఖాకవచనేత్రాస్త్రాఖ్య షడంగానాం। అనంతసూ
శివోత్తమైక నేత్రైకరుద్రత్రిమూర్తి శ్రీకంఠశిఖండ్యాఖ్యాష్టవిద్యే
శ్వరాణాం। ఇంద్రాగ్నియమనిర్ ఋతివరుణవాయుకుబేరేశానాఖ్య లో
పాలానాం। ఉమాచండనందిమహాకాళవృషభగణేశభృంగి మహాసే
ఖ్యాష్టగణానాం। వజ్రశక్తి దండ ఖడ్గ పాశాంకుశ గదా శూల చ
పద్మాఖ్య దశాయుధానాం। దర్పణ పూర్ణకుంభ వృషభయుగ్మ
మర శ్రీవత్సశంఖదీపాఖ్యాష్ట మంగళానాం। శాంతి నంద్యాద్యష్ట
వింశతి దేవానాం। బ్రాహ్మీ మాహేశ్వర్యాది సప్త మాతౄణాం
అగస్త్య వసిష్ఠ భారద్వాజాత్రి గౌతమ కాస్యప కౌశికాఖ్య సప్తఋ
ణాం। రంభోర్వశీ మేనకా ద్యప్సరస్త్రీణాం। గంగాది సర్వతీర్థానాం
లవణాది సప్తసముద్రాణాం। ఋగ్యజుస్సామాథర్వణ వేదానాం। ఋ
గ్యేకవింశతిభేదానాం। యజు రేకాదశభేదానాం। సామ సహస్రభేద
నాం। విధివా దార్థవాద మంత్రవాద నామధేయాఖ్య చతుర్భేద
నాం। ఛందః కల్ప వ్యాకరణ శిక్షా జ్యోతిష నిఋుక్తాఖ్య షడంగానాం
ఆశ్వలాయన బోధాయ నాపస్తంబాది సూత్రాణాం। ...ఈశ కే
రుద్ర బృహదారణ్య శ్వేతాశ్వతర కైవల్య కాలాగ్ని కఠవల్లి కాత్యా
యన నారాయణ బ్రహ్మహంస పరమహంస జాబాలి బ్రహ్మబి
ద్వమృతబిందు తేజోబిందు వాజసనీయ బోధాయనీ యాశ్వలా
నీయ మైత్రాయణీయ సాంఖ్యాయనీయ శౌనకీయ తైత్తిరీయ శివసం
కల్ప ముక్తి నిరాలంబ వజ్రసూచీత్యా ద్యుపనిషదాం। మనుస్మృ
త్యాత్రేయ హారీత వైష్ణవ యాజ్ఞవల్క్యోశ నాంగిరస యమాపస్తం
సంవర్తక శాతాతప వాసిష్ఠాది స్మృతీనాం। గర్భాధాన పుంసవ
సీమంత విష్ణుబలి జాతకర్మ నామకర ణాన్నప్రాశన చోపనిష్క్రమ

కర్ణవేధ చౌలోపనయన వ్రత సమావర్తన వైవాహికాది షోడశ కర్మణాం। దేవయజ్ఞ పితృయజ్ఞ భూతయజ్ఞ మనుష్యయజ్ఞ బ్రహ్మయజ్ఞాఖ్య పంచమహాయజ్ఞానాం। ఆహవనీయ గార్హపత్య దక్షిణాగ్నీనాం। అగ్నిష్టోమా తిరాత్ర వాజపేయాది మహాక్రతూనాం। నిత్య నైమిత్తిక కామ్యానాం। యజనాది షట్కర్మణాం। బ్రహ్మ పాద్మ వైష్ణవ శైవ భాగవత భవిష్యోత్తర నారదీయ మార్కండేయాగ్నేయ బ్రహ్మవైవర్తలైంగ్య వారాహ స్కాంద వామన కూర్మ మత్స్య గారుడ బ్రహ్మాండాఖ్యాష్టాదశ పురాణానాం। మీమాంస న్యాయ వైశేషికాది సిద్ధాంతశాస్త్రాణాం। ...కామికయోగజచింత్యకారణాజితదీప్తసూక్ష్మసహస్రాంశుమా న్స్వప్రభేదవిజయ నిశ్వాస స్వాయంభువానల వీరరౌరవమకుట విమలచంద్రజ్ఞానబింబప్రోద్గీతలలితసిద్ధాంత సంతాన శర్వోక్త పారమేశ్వర కిరణవాతులాఖ్యా ష్టావింశత్యాగమానాం। ఉత్తరభైరవ పూర్వోత్తరనారసింహ వీణాశిఖోత్తరాపారసౌఖ్య సుచింత్య సుభగమాహేంద్ర భీమమంగళప్రభూత పరోద్భూత పార్వతీ పద్మామేయా ప్రమేయాత్యంతానంద మాధవోద్భూతాద్భుతామృత సూక్ష్మాతీతామల శుద్ధజ్యోతిప్రబుద్ధ హస్తాలంకార సుబోధవిద్యా పురాణభాస్కర నీలలోహిత ప్రకరణభూత కాశ్యప గౌతమ బ్రహ్మవాసిష్ఠైశానోత్తరవిజయోద్భవ సౌమ్యాఘోర మృత్యునాశ కుబేర విమలగారుడ మహాఘోర మతంగ యక్షిణీ పుష్కర హంసాకర్షణ శంబరామరేశ్వరా ద్యుపతంత్రాణాం। సోమధార్యుమేశ వృషారూఢ నృత్తకౌతుక వైవాహిక భిక్షాటన కామారి త్రిపురారి జలంధరారి గజారి వీరభద్ర హర్యర్ధార్ధనారీ కిరాతకంకాళ చండీశానుగ్రహ విషాపహరణ చక్రదాన విఘ్నేశప్రసాద సోమాస్కందైకపాద సుఖాసీన దక్షిణామూర్తి లింగోద్భవాఖ్య పంచవింశతి లీలానాం। కేశవాది చతుర్వింశతిమూర్తీనాం। అశ్విన్యాది సప్తవింశతితారాణాం। చర స్థిర ద్విస్వభావాఖ్య లగ్నానాం। అవిఘ్నకృతౌ। నిరంతర మనుకూలా స్సర్వేగ్రహాః శ్శుభైకాదశస్థానఫలదా స్సుప్రసన్నా భవంతు॥ ధ్రువం తే

రాజా ఇతి మంత్రం జప్త్వా । మాలికాధారణ ముహూర్త స్సుముహూర్తో స్త్వి త్యనుగృహ్ణంతు స్సుముహూర్తోఽస్తు ॥ ప్రచ్ఛన్నపటం విసృజ్య ॥

అగ్నే యశస్వి న్నితి సుముహూర్తం కృత్వా । అఘోరేతి కన్యా వరయో ర్నిరీక్షణం । గోత్రప్రవరాన్వాచయిత్వా । ప్రాణానాయమ్య । ఏవంగుణేత్యాది శుభతిథౌ । ఆగతమిమం వరం మధుపర్కేణార్చయిష్యే । దేవస్యాసనార్థ ముత్తరాగ్రకూర్చం రాష్ట్రభృతస్యేతినిధాయ । సద్యోజాతమితి మహాదేవముపవిశ్య । ఉదుత్తమమిత్యపోభిమంత్ర్య। తత్రోయేన భవేభవే నేతి దేవస్య పాదౌప్రక్షాళ్య। వామదేవాయే త్యాచమనం । ఏష తేరుద్రభాగేతి వస్త్రాభరణనిశాచూర్ణకుంకుమకుసుమాద్యై రలంకృత్య । ప్రాణానాయమ్య। శుభతిథౌ। శ్రీమత్పరమేశ్వరప్రీత్యర్థం యజ్ఞోపవీతధారణాంగ యజ్ఞోపవీత పూజాంకరిష్యే॥ ధ్యానాది సర్వోపచారా న్సమర్పయామి॥ యజ్ఞోపవీతమి త్యుపవీతం । పునరాచమనీయందత్వా। శిబికేశిరఇతి శిరోభూషణం । ...భగవదగ్రే షోడశదర్భా నుత్తరాగ్రాత్సగ్ స్తీర్య। తదుపరి కాంస్యపాత్రే మధుదధిక్షీరాజ్యగుడంచనిక్షిప్య । తస్యోపర్యపిధానం కుశైశ్చాచ్ఛాద్య ॥ మధువాతా, దధిక్రావ్ణ, ణ్ణాప్యాయస్వ, శుక్రమసీతిమంత్రై ర్మధుపర్క మభిమంత్ర్య । కూర్చాభ్యాం తత్పాత్రం గృహీత్వా । పిధానమపనీయ । శివగాయత్ర్యా మధుపర్కం త్రివారమాలోడ్య। మధుపర్కో మధుపర్కో మధుపర్కః। మధుపర్కకణాన్నైరృతదిశినిక్షిప్య । ఆచమనీయందత్వా । యన్మధునోమధవ్యమితి మంత్రేణ మధుపర్కం త్రివారందద్యా త్పునరాచమ్య । భూతమితి మంత్రేణాన్నం భూతంతృప్యయతి । తతః పరాదేవతాం గౌరీం కుంకుమకుసుమాద్యై రలంకృత్య । క్షీరాన్నాదికంవా నివేద్య । నీరాజనాంతంకృత్వా। దేశికః ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణేత్యాదిశుభతిథౌ।

మహా సంకల్పమ్.

మహాదేవస్య వివాహార్థం మహాసంకల్పపఠనంకరిష్యే ॥ అథానంతవీర్యస్య మహాదేవస్యా చింత్యాపరిమితశక్త్యాభ్రియమాణస్య । మహా

జలౌఘస్య మధ్యే పరిభ్రమమాణానా మనేకకోటిబ్రహ్మాండానా మేక తమేఽవ్యక్తావ్యక్త మహదహంకార పృథివ్యప్తేజో వాయ్వాకాశా ద్యావరణై రావృతేస్మిన్మహతి బ్రహ్మాండఖండయోర్మధ్యే ఆధార శక్తి శ్రీకూర్మవరాహానంతా ష్టదిగ్గజోపరి ప్రతిష్ఠితస్య। అతల వితల సుతల తలాతల రసాతల మహాతల పాతాళలోకస్యోపరితలే। భువర్లోక సువర్లోక మహర్లోక జనోలోక తపోలోక సత్యలోకానా మధోభాగే భూలోకే। మహానాళాయమాన ఫణిరాజ శేషస్య సహస్రఫణామణిమండలమండితే। ఐరావత పుండరీక వామన కుముదాంజన పుష్పదంత సార్వభౌమ సుప్రతీకా ఖ్యాష్టదిగ్దంతి శుండాదండోత్తంభితే। అమరావత్యశోకవత్యంభోవతి రైవతి సిద్ధవతి సాధ్యవతి గాంధర్వవత్యలకావత్యాది పుణ్యపురీ విరాజితే। ఇంద్రాగ్ని యమ నిర్ ఋతి వరుణ వాయు కుబేరేశా నాష్టదిక్పాలపాలితే। లోకాలోకాచలవలయయుతే। మహేంద్రమలయసహ్యశక్తిహిమవదృక్షవింధ్య పారియాత్ర సప్తకులాచలసంయుతే। మతంగ మాల్యవత్కిష్కింధ శ్వేతాద్రి ఋష్యశృంగాఖ్య పంచమహానగాధిష్ఠితే। రామ శిబి రంతి పృథు మరు ద్భగీరథ భరత శశిబిందు గయాంబరీష దిలీప పరశురామాది షోడశ భూపాలపాలితే। కార్తవీర్య సగర పురూరవ పురకుత్స నల హరిశ్చంద్రాఖ్య షట్చక్రవర్తి పరిపాలితే। అంగ వంగ కళింగ కాశ్మీర కాంభోజ సౌవీర సౌరాష్ట్రా ద్యనేక దేశాలంకృతే। భాగీరథీ గౌతమీ నర్మదా యమునా సరస్వతీ కృష్ణా భీమరథీ తుంగభద్రా పినాకినీ ఫల్గునీ చిత్రావతీ కావేరీ గోదావరీ కృతమాలా క్షీరనదీ వేగవతీ తామ్రపర్ణీ కపిలాకరతోయా ద్యనేక మహానదీభిః పవిత్రితే। అయోధ్యా మధురా మాయా కాశీ కాంచీ అవంతికా ద్వారవతీ చిదంబర మధ్యార్జున మాయూర కుంభకోణ విరూపాక్ష జంబుకేశ్వర వైద్యనాథ కాళహస్తి హాలాస్య శ్రీశైల దాక్షారామ శివగంగా నంద్యాది పుణ్యపురీవిరాజితే। అరుణాచలా ఽగస్త్యాచల వృద్ధాచలాధిష్ఠితే। జంబూ ప్లక్ష శాల్మల కుశ క్రౌంచ శాక పుష్కరాఖ్య సప్తద్వీప దీపితే। ఇంద్ర కశేరు తామ్ర గభస్తి నాగ సౌమ్య

గాంధర్వ చారణ భారతాఖ్య నవఖండమండితే। ప్రత్యేకం నవసహస్ర యోజనవిస్తృతే। భారతకింపురుషేలావృతకురుభద్రాశ్వరమణక ముక్కి హారణ కేతుమాలాఖ్యా నవవర్షాత్మికే। లవణేక్షుసురాసర్పి జలాణ్ణ వాది సరిత్సప్తావరణైః పరివృతే। దండక వింధ్యక చంపక బదరి నమ్ముష గుహ దేవదారుకారణ్యాది దశారణ్యాయుతే। పంచాశత్కోటి యోజనవిస్తీర్ణ భూమండలే। లక్షయోజనపరిమితవిస్తీర్ణ జంబూద్వీపే మేరోర్దక్షిదిగ్భాగే। మలయాచలాదుత్తరప్రదేశే। భరతవర్షే। సకల జగత్సృష్టిబ్రహ్మణః। ద్వితీయపరార్థే। ప్రథమవర్షే। ప్రథమమాసే ప్రథమపక్షే। అహని ద్వితీయేయామే। తృతీయేముహూర్తే। త్రయో దశఘటికోపరి। ప్రథమ ప్రాణాయామకాలే। స్వాయంభువ స్వారో చిషోత్తమ తామస రైవతాది చతుర్దశమన్వంతరాణాం మధ్యే। సప్తమే వైవస్వత మన్వంతరే। పార్థివకల్పానంతకల్ప కూర్మకల్పాది సప్త కల్పానాంమధ్యే। శ్వేతవరాహకల్పే। మత్స్య కూర్మాది దశావతా రాణాంమధ్యే। నవమే బౌద్ధావతారే। యుధిష్ఠిర విక్రమార్కాది షట్ఛకానాంమధ్యే। శాలివాహనశకే। సప్తవింశతిమహాయుగేషుగతేషు ఇదానీ మష్టావింశతితమే మహాయుగే। కృత త్రేత ద్వాపర కలియు గాఖ్య చతుర్యుగాణాం మధ్యే। కలియుగే। ప్రథమపాదే। ప్రభవాది షష్టిసంవత్సరాణాం మధ్యే। సంవత్సరే। అయనే। ఋతౌ। మాసే పక్షే। తిథౌ। వాసరే। సునక్షత్రే। సుముహూర్తే। శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం శ్రుత్యాగమస్మృతిపురాణేతిహాసోక్తసకలఫలావాప్త్యర్థమ గ్నిష్టోమాది క్రతుఫలసిద్ధ్యర్థం లోకసంరక్షణార్థం శ్రీమచ్ఛైవాగమోక్త ప్రకారేణ సాలంకృత కన్యాదానంకరిష్యే॥ దేవ్యాః ప్రవరపూర్వక

పార్వతీ గోత్ర ప్రవర నిర్ణయః.

సుమకుశ హరిద్రాక్షత హిరణ్యోదకాని గృహీత్వా। ఇచ్ఛా జ్ఞాన......గోత్రోద్భవాం। సురాసుర నమస్కృతా మఖిలలోక నాయకీం సర్వాభరణభూషితాం పార్వతీంనామ్నీం కన్యాం॥ వరః ...గోత్రోద్భవాయ సురాసురనమస్కృతాయ హరిణవరసుధరాయ

వృషభవాహ నారూఢాయ చతుర్దశ భువనాధీశ్వరాయ శ్రీ చంద్రశేఖరశర్మణేశ్వరాయ ॥ శ్లో॥ కన్యాం కనకసంపన్నాం కనకాభరణైర్యుతాం । దాస్యామి శంభవేతుభ్యం బ్రహ్మలోకే జిగీషయా । కన్యే మయాగ్రతోభూయాః కన్యే మే దేహపార్శ్వయోః । కన్యే మే సర్వతోభూయా స్త్వద్దానా న్మోక్షమాప్నుయాం । కన్యాం సాలంకృతాం సాధ్వీం సుశీలాయ సుధీమతే । ప్రయతోహం ప్రయచ్ఛామి ధర్మకామార్థసిద్ధయే ॥ తాం ఇమాం సురాసురనమస్కృతాం... పార్వతీం నామ్నీం కన్యాం । క ఇదం కస్మా అదాదితి ప్రతిగృహ్ణామీత్యంతం బ్రూయాత్ ॥ కన్యాదానసాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాదానంకరిష్యే ॥ శ్లో॥ హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజంవిభావసోః । అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ॥ కన్యాదానసాద్గుణ్యార్థం దశదాన ప్రత్యామ్నాయ మనసోద్దిష్టహిరణ్యం శ్రీపరమేశ్వరప్రీతిం కామయమానస్తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ ॥ ప్రజాపతి స్త్రియాంయశ ఇత్యక్షతారోపణం కుర్యా త్ప్రజాపశవ్యోయజ్ఞ ఇతిక్రమేణ బ్రూయా త్తూష్ణీగ్ం చతుర్థం । తత శ్చతుర్దశభువనాధీశ్వరీం గౌరీం కుంకుమసుమాభరణాదిభిరలంకృత్య । ధూపదీపోపహారాదీని సమర్ప్య । మాంగల్యధారణార్థం మాంగల్యదేవతాపూజాం కృత్వా । మాంగల్యదేవతాభ్యో నమః । ధ్యానావాహనాది పూజాం సమర్పయామి । త్ర్యంబక మితి మంగళసూత్రం గౌర్యాఃకంఠే బధ్వా । మాంగల్యధారణ ముహూర్తః సుముహూర్తోస్తు ॥ పశ్చాద్రక్షాసూత్ర మభ్యర్చ్య । శివగాయత్ర్యా దేవస్య దక్షిణహస్తే గౌరీమిమాయేతి గౌర్యాః వామహస్తేబధ్వా । బృహత్సామేతి భస్మకౌతుకసూత్రే విన్యస్య । తతోగురురగ్నిసమీపముపగమ్య । భగవత్ప్రీత్యర్థం వివాహాంగ ప్రధానహోమం లాజాహోమంచకరిష్యే ॥ ఇతిసంకల్ప్య ॥ స్రువేణ ఘృతమాదాయ। పంచబ్రహ్మ షడంగమంత్రై "త్ర్యంబకం, గౌరీ మిమాయ, ఇదం విష్ణు, బ్రహ్మజజ్ఞాన"మితిమంత్రైః ప్రత్యేకం త్రిస్త్రిస్సాహుతీర్జుహుయాత్। శివాస్త్రాఘోరాస్త్రమంత్రాభ్యాం పంచపంచాహుతీ ర్జుహుయాత్ । తతశ్శూర్పేణ లాజాన్ గృహీత్వా ప్ర... అగ్నేరుత్తర

దిగ్భాగే స్థండిలమధ్యే అశ్మానంనిదధాతి సత్యాయ ద్వాభ్యాం క్షి
ష్ఠిత్యై ఇత్యశ్మానం సంస్థాప్యా భ్యర్చ్య । దేవ్యాః పాదాంగుష్ఠ
భగవద్దక్షిణకరేణగృహీత్వా । ఇతిగురోర్మనసిభావయ న్నా కాశ్మా
మివేతి మంత్రేణాశ్మానం సముపస్పృశ్య । "అగ్నేత్వంపారయా
త్యగ్నిప్రదక్షిణాంకృత్వా । "తత్పురుషాయేతి" త్రివారక మేణలాజా
హుత్వా । పశ్చాజ్జయాదిహోమా ద్యగ్నివిసర్జనాంతం విధివత్కృత్వా
"బృహత్సామేతి" రక్షాంసమర్ప్య । దేవం రాజోపచారైస్సంపూజ్య
బ్రాహ్మణా దక్షిణతాంబూలాదిభి స్తోషయేత్ ॥

ప్రయోగే స్వర మంత్ర పాఠః.

హరిః ఓం॥ దైవీంవాచ మజనయంత దేవాస్తాం విశ్వరూపాః
పశవో వదంతి । సానోమంద్రేషమూర్జం దుహానా ధేనుర్వాగస్మా
నుపసుష్టుతైతు ॥ అక్షలశేషుధావతి పవిత్రే పరిషిచ్యతే । ఉక్థై ర్యజ్ఞే
వర్ధతే । ఆపోవా ఇదగ్ం సర్వం విశ్వాభూతాన్యాపః ప్రాణావా
పశవ ఆపో౽న్నమాపో౽మృతమాప స్సమ్రాడాపో విరాడాప స్స్వ
రాడాప శ్ఛందాగ్‌స్యాపో జ్యోతీగ్‌ష్యాపో యజూగ్‌ష్యాప స్సత్యమా
స్సర్వా దేవతా ఆపో భూర్భువస్సువరాప ఓమ్ ॥ ఓం అసునీతే పు
రస్మాసుచక్షుః పునఃప్రాణమిహనో ధేహిభోగమ్। జ్యోక్పశ్యేమసూ
ముచ్చరంత మనుమతేమృడయానస్స్వస్తి॥ అమృతంవై ప్రాణా అమృత
మాపః ప్రాణానేవ యథాస్థాన ముపహ్వయతే ॥ ఓం గణానాం త్వా
గణపతిగ్ం హవామహే కవింకవీనాముపమశ్రవస్తమమ్ । జ్యేష్ఠరాజం
బ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పత ఆనశ్శృణ్వన్నూతిభిస్సీదసాదనమ్ ॥

ఓం ఆపోహిష్ఠామయోభువః । తానఊర్జేదధాతన । మహేరణాయ చక్షసే । యోవశ్శివతమోరసః । తస్యభాజయతేహనః । ఉశతీరివ మాతరః । తస్మా అరంగమామవః । యస్యక్షయాయజిన్వథ । ఆపోజనయథాచనః ॥ ఓం అభివస్త్రా సువసనా న్యర్షాభిధేనూ స్సుదుఘాః పూయమానాః । అభిచంద్రా భర్తవేనో హిరణ్యాభ్యశ్వా న్రథినో దేవసోమ ॥ యజ్ఞోపవీతం పరమంపవిత్రం ప్రజాపతేర్యత్సహజం పురస్తాత్ । ఆయుష్యమగ్ర్యం ప్రతిముంచశుభ్రం యజ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజః ॥ గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీం । ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయేశ్రియమ్ ॥ ఆయనే తే పరాయణే దూర్వారోహంతు పుష్పిణీః । హ్రదాశ్చ పుండరీకాణి సముద్రస్యగృహా ఇమే ॥ ఓంభూర్భువస్సువః। ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం। భర్గోదేవస్య ధీమహి । ధియోయోనః । ప్రచోదయాత్ ॥ సత్యం త్వర్తేన పరిషించామి ॥ అమృతమస్తు । అమృతోపస్తరణమసి ॥ ఓం ప్రాణాయస్వాహా । ఓం అపానాయస్వాహా । ఓం వ్యానాయస్వాహా । ఓం ఉదానాయస్వాహా । ఓం సమానాయస్వాహా ॥ యజ్ఞేనయజ్ఞమయజంత దేవాస్తానిధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్ । తేహనాకం మహిమానస్సంచంతే యత్రపూర్వే సాధ్యాస్సంతి దేవాః ॥ ఓం తత్పురుషాయవిద్మహే వక్రతుండాయధీమహి । తన్నోదంతిః ప్రచోదయాత్ ॥

హిరణ్యశృంగం వరుణం ప్రపద్యే తీర్థంమే దేహియాచితః । యన్మయాభుక్తమసాధూనాం పాపేభ్యశ్చప్రతిగ్రహః । యన్మే మనసా

ష్ఠాచా కర్మణావా దుష్కృతంకృతం । తన్న ఇంద్రో వరుణో బృహ
స్పతిస్సవితాచ పునంతుపునఃపునః । నమో౽గ్నయే౽ప్సుమతే నమ
ఇంద్రాయ నమో వరుణాయ నమో వారుణ్యై నమో౽ద్భ్యః ।
యదపాం క్రూరం యదమేధ్యం యదశాంతం తదపగచ్ఛతాత్ ।
అత్యాశనాదతీపా నాద్యచ్చ ఉగ్రాత్ప్రతిగ్రహాత్ । తన్నో వరుణో
రాజా పాణినాహ్యవమర్శతు । సో౽హమపాపో విరజో నిర్ముక్తో ముక్త
కిల్బిషః । నాకస్యపృష్ఠమారుహ్యగచ్ఛే ద్బ్రహ్మ సలోకతాం । యశ్చా
ప్సువరుణస్సపునా త్వఘమర్షణః । ఇమం మే గంగే యమునే సరస్వతి
శుతుద్రిస్తోమగ్ం సచతాపరుష్ణియా । అసిక్నియా మరుద్వృధే వితస్త
యా౽౽ర్జీకీయే శృణుహ్యాసుషోమయా । ఋతంచ సత్యం చాభీద్ధా
త్తపసో౽ధ్యజాయత । తతో రాత్రిరజాయత తతస్సముద్రో అర్ణవః
సముద్రాదర్ణవాదధి సంవత్సరో అజాయత । అహోరాత్రాణి విదధ
ద్విశ్వస్య మిషతోవశీ । సూర్యాచంద్రమసౌధాతా యథాపూర్వ
మకల్పయత్ । దివంచపృథివీం చాంతరిక్షమథోసువః । యత్పృథి
వ్యాగ్ంరజస్స్వమాంతరిక్షే విరోదసీ । ఇమాగ్ం స్తదాపోవరుణః పునా
త్వఘమర్షణః । పునంతువసవః పునాతువరుణః పునాత్వఘమర్షణః
ఏషభూతస్య మధ్యే భువనస్యగోప్తా । ఏష పుణ్యకృతాంలోకా నేష
మృత్యోర్హిరణ్మయమ్ । ద్యావాపృథివ్యోర్హిరణ్మయగ్ంసగ్ం
శ్రితగ్ంసువః ॥ సనస్సువస్సగ్ంశిశాధి । ఆర్ద్రం జ్వలతి జ్యోతిరహ
మస్మి । జ్యోతిర్జ్వలతి బ్రహ్మాహమస్మి । యో౽హమస్మి బ్రహ్మాహ

మస్మి । అహమస్మి బ్రహ్మాహమస్మి । అహమేవాహంమాం జుహోమి స్వాహా। అకార్యకార్యవకీర్ణీ స్తేనోభ్రూణహాగురుతల్పగః। వరుణో ఽపామఘమర్షణ స్తస్మాత్పాపా త్ప్రముచ్యతే । రజోభూమి స్త్వ మాగ్ంరోదయస్వ ప్రవదంతిధీరాః । ఆక్రాన్థ్సముద్రః ప్రథమే విధ ర్మం జనయన్ప్రజాభువనస్యరాజా । వృషాపవి త్రే అధిసానో అవ్యే బృహథ్సోమోవావృధే సువానఇందుః ॥

ఆపోవా ఇదం...భూర్భువస్సువరాపఓమ్ ॥ తరణిర్విశ్వదర్శతో జ్యోతిష్కృదసిసూర్య । విశ్వమాభాసిరోచనం ॥ శంనోదేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతుపీతయే । శంయోరభిస్రవంతునః ॥ ఋతగ్ంసత్యం పరం బ్రహ్మ పురుషం కృష్ణపింగలం । ఊర్ధ్వరేతంవిరూపాక్షం విశ్వరూపా యవై నమోనమః ॥ త్ర్యంబకంయజామహే సుగంధిం పుష్టివర్ధనం । ఉర్వారుకమివబంధనా న్మృత్యోర్ముక్షీయ మామృతాత్ ॥ త్ర్యా యుషంజమదగ్నేః కశ్యపస్యత్ర్యాయుషం యద్దేవానాంత్ర్యాయుషం తన్మేఅస్తు త్ర్యాయుషం ॥ సూర్యశ్చ మామన్యుశ్చ మన్యుపతయశ్చ మన్యుకృతేభ్యః । పాపేభ్యోరక్షంతాం । యదాత్రియా పాపమకా ర్షం। మనసావాచాహస్తాభ్యాం। పద్భ్యాముదరేణశిశ్నా। రాత్రి స్తదవలుంపతు । యత్కించదురితంమయి । ఇదమహం మామమృత యోనౌ। సూర్యేజ్యోతిషి జుహోమిస్వాహా ॥ ఆపఃపునంతు పృథివీం పృథివీపూతా పునాతుమాం। పునంతుబ్రహ్మణస్పతి ర్బ్రహ్మపూతా పునాతుమాం । యదుచ్ఛిష్ట మభోజ్యం యద్వా దుశ్చరితంమమ । సర్వంపునంతుమామాపో సతాంచ ప్రతిగ్రహగ్గ్ స్వాహా ॥

దధిక్రావ్ణ్ణోఅకార్షం జిష్ణోరశ్వస్యవాజినః । సురభినోముఖా కర ప్రణఆయూగ్ంషి తారిషత్ ॥ ఆపోహిష్ఠా మయోభువః... జన యథాచనః । హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః పావకా యాసుజాతః కశ్య పోయా స్వింద్రః । అగ్నిం యాగర్భందధిరే విరూపాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్

స్యోనాభవంతు । యాసాగ్ంరాజావరుణో యాతిమధ్యే సత్యా
అవపశ్యంజనానామ్ । మధుశ్చుతశ్శుచయో యాః పావకాస్తాన
శ్శగ్ స్యోనాభవంతు । యాసాం దేవాదివిక్రృణ్వంతి భక్షం యా
రిక్షే బహుధాభవంతి । యాఃపృథివీం పయసోందంతి శుక్రాస్తాన
శ్శగ్ స్యోనాభవంతు । శివేనమాచక్షుషా పశ్యతాపశ్శివయాత
స్పృశతత్వచంమే । సర్వాగ్ం అగ్నీగ్ం రప్సుషదోహువేవో
వర్చో బలమోజోనిధత్త ॥

పవమానస్సువర్జనః । పవిత్రేణవిచర్షణిః । యఃపోతా
తుమా । పునంతుమాదేవజనాః । పునంతుమనవోధియా । పు
విశ్వఆయవః । జాతవేదః పవిత్రవత్ । పవిత్రేణపునాహిమా । శు
దేవదీద్యత్ । అగ్నేక్రత్వాక్రతూగ్ంరను ॥ యత్తేపవిత్రమర్చిషి । అ
వితతమంతరా । బ్రహ్మతేనపునీమహే । ఉభాభ్యాం దేవసవితః
త్రేణసవేనచ । ఇదంబ్రహ్మపునీమహే । వైశ్వదేవీపునతీదేవ్యాగా
యస్యైబహ్వీస్తనువోవీతపృష్ఠాః । తయామదంతస్సధమాద్యే
వయగ్ంస్యామపతయోరయీణామ్ ॥ వైశ్వానరోరశ్మిభిర్మాపు
వాతఃప్రాణేనేషిరోమయోభూః । ద్యావాపృథివీ పయసాపయో
ఋతావరీయజ్ఞియేమాపునీతాం । బృహద్భిస్సవితస్తృభిః । వర్షి
ర్దేవమన్మభిః । అగ్నేదక్షైఃపునాహిమా । యేనదేవాఅపునత । యే
దివ్యంకశః । తేనదివ్యేనబ్రహ్మణా ॥ ఇదంబ్రహ్మపునీమహే య
మానీరధ్యేతి । ఋషిభిస్సంభృతగ్ంరసం । సర్వగ్ంసపూతమశ్నా
దితంమాతరిశ్వనా । పావమానీర్యోఅధ్యేతి । ఋషిభిస్సంభృతగ్ం
తస్మై సరస్వతీదుహే । క్షీరగ్ంసర్పిర్మధూదకం । పావమానీ
యనీః । సుదుఘాహిపయస్వతీః । ఋషిభిస్సంభృతోరసః । బ్రా
ష్వమృతగ్ంహితం । పావమానీర్దిశంతునః । ఇమంలోకమథో
కామాన్సమర్ధయంతునః । దేవీర్దేవైస్సమాభృతాః । పావమా
స్త్యయనీః । సుదుఘాహిఘృతశ్చుతః । ఋషిభిస్సంభృతోరసః ।
హ్మణేష్వమృతగ్ంహితం । యేనదేవాఃపవిత్రేణ । ఆత్మానంపున
తేనసహస్రధారేణ పావమాన్యఃపునంతుమా । ప్రాజాపత్యంపవి

శతోద్యామగ్ంహిరణ్మయం । తేనబ్రహ్మవిదోవయమ్। పూతంబ్రహ్మ పునీమహే। ఇంద్రస్సునీతీ సహమాపునాతు । సోమస్స్వస్త్యావరుణస్స మీచ్యా। యమోరాజాప్రమృణాభిఃపునాతుమా। జాతవేదామోర్జ యంత్యాపునాతు ॥

ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ । అగ్నిర్దేవతా బ్రహ్మఇత్యార్షం। గాయత్రం ఛందం పరమాత్మం సరూపం। సాయుజ్యం వినియోగం। ఆయాతువరదాదేవీ అక్షరం బ్రహ్మసమ్మితం। గాయత్రీం ఛందసాం మాతేదంబ్రహ్మజుషస్వమే। యదహ్నాత్కురుతేపాపం తదహ్నాత్ప్రతి ముచ్యతే। యద్రాత్రియాత్కురుతేపాపం తద్రాత్రియాత్ప్రతిము చ్యతే। సర్వవర్ణేమహాదేవీ సంధ్యావిద్యేసరస్వతి । ఓజోసి సహోసి బలమసి భ్రాజోసి దేవానాం ధామనామాసి విశ్వమసి విశ్వాయుస్సర్వ మసి సర్వాయురభిభూరోం గాయత్రీమావాహయామి। సావిత్రీమా వాహయామి। సరస్వతీమావాహయామి। ఛందర్షీనావాహయామి। శ్రియమావాహయామి। గాయత్ర్యాగాయత్రీ ఛందోవిశ్వామిత్రఋషి స్సవితాదేవతాఽగ్నిర్ముఖం బ్రహ్మశిరోవిష్ణుహృదయగ్ంరుద్రశ్శిఖా పృథివీయోనిః ప్రాణాపానవ్యానోదానసమానా సప్రాణా శ్వేతవర్ణా సాంఖ్యాయనసగోత్రా గాయత్రీ చతుర్విగ్ంశత్యక్షరా త్రిపదాష ట్కుక్షిః పంచశీర్షోపనయనేవినియోగః॥ ఓంభూః, ఓంభువః, ఓగ్ం సువః, ఓంమహః,ఓంజనః,ఓంతపః,ఓగ్ంసత్యం, ఓంతత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్యధీమహి। ధియోయోనఃప్రచోదయాత్ । ఓమాపోజ్యోతీ రసోమృతం బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోం। ఉత్తమేశిఖరేజాతే భూమ్యాం పర్వతమూర్ధని । బ్రాహ్మణేభ్యోభ్యనుజ్ఞాతా గచ్ఛదేవియథాసుఖం॥ మిత్రస్యచర్షణీధృతశ్శ్రవో దేవస్యసానసిం। సత్యంచిత్రశ్రవస్తమం। మిత్రోజనాన్యాతయతి ప్రజానన్మిత్రోదాధార పృథివీముతద్యాం। మిత్రః కృష్టీరనిమిషాభిచష్టే సత్యాయహవ్యం ఘృతవద్విధేమ । ప్రస మిత్రమర్తో అస్తుప్రయస్వాన్ యస్తఆదిత్యశిక్షతి వ్రతేన । నహన్యతే నజీయతే త్వోతో నైనమగ్ంహో అశ్నోత్యంతితో నదూరాత్ ।

నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యై నమ ఓషధీభ్యః । నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే బృహతే కరోమి ॥ ఉపావరోహ జాతవేదః పునస్త్వం దేవేభ్యో హవ్యం వహ నః ప్రజానన్ । ఆయుః ప్రజాగ్ం రయిమస్మాసు ధేహ్యజస్రో దీదిహి నో దురోణే ॥ జుష్టో దమూనా అతిథిర్దురోణ ఇమన్నో యజ్ఞముపయాహి విద్వాన్ । విశ్వా అగ్నే అభియుజో విహత్య శత్రూయతామాభరా భోజనాని ॥ యత్తే అగ్నే తేజస్తేనాహం తేజస్వీ భూయాసం యత్తే అగ్నే వర్చస్తేనాహం వర్చస్వీ భూయాసం యత్తే అగ్నే హరస్తేనాహగ్ం హరస్వీ భూయాసమ్ ॥ మానస్తోకే తనయే మాన ఆయుషి మానో గోషు మానో అశ్వేషు రీరిషః । వీరాన్మానో రుద్ర భామితో వధీర్హవిష్మంతో నమసా విధేమ తే ॥ యా తే అగ్నే యజ్ఞియా తనూస్తయేహ్యారోహాత్మాత్మానమచ్ఛా వసూని కృణ్వన్నస్మే నర్యా పురూణి యజ్ఞో భూత్వా యజ్ఞమాసీదస్వాం యోనిం జాతవేదో భువ ఆజాయమానస్సక్షయ ఏహి ॥ ఆజుహ్వానస్సుప్రతీకః పురస్తాదగ్నే స్వాం యోనిమాసీద సాధ్యా । అస్మిన్త్సధస్థే అధ్యుత్తరస్మిన్ విశ్వేదేవా యజమానశ్చ సీదత ॥ ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేన మిష్టాపూర్తే సగ్ంసృజేథామయం చ । పునః కృణ్వగ్ంస్త్వా పితరం యువానమన్వాతాగ్ంసీత్త్వయి తంతుమేతం ॥ బృహత్సామ క్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణియం త్రిష్టుభౌజశ్శుభితముగ్రవీరం । ఇంద్రస్తోమేన పంచదశేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణ రక్ష ॥ స్వస్తి శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రియం బలం । ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహి మే హవ్యవాహన । శ్రియం దేహి మే హవ్యవాహనోన్నమః ఉద్వయం తమసస్పరి పశ్యంతో జ్యోతిరుత్తరం । దేవం దేవత్రా సూర్యమగన్మ జ్యోతిరుత్తమం ॥ ఇషే త్వోర్జే త్వా వాయవస్థోపాయవస్థ దేవో వస్సవితా ప్రార్పయతు శ్రేష్ఠతమాయ కర్మణ ఆప్యాయధ్వమఘ్నియా దేవభాగమూర్జస్వతీః పయస్వతీః ప్రజావతీరనమీవా అయక్ష్మా మా వస్తేన ఈశత మాఘశగ్ంసో రుద్రస్య హేతిః పరి వో వృణక్తు ధ్రువా అస్మిన్గోపతౌ స్యాత బహ్వీర్యజమానస్య పశూన్పాహి ॥

అగ్నిమీళేపురోహితం యజ్ఞస్యదేవ మృత్విజం । హోతారం రత్నధాతమమ్॥ అగ్న ఆయాహివీతయే గృణానోహవ్యదాతయే।నిహోతాసత్సిబర్హిషి॥ శంనో దేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతుపీతయే। శంయోరభిస్రవంతునః॥ గణానాంత్వాగణపతిగ్ంహవామహే కవింకవీనాముపమశ్రవస్తమం। జ్యేష్ఠరాజంబ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పతఆనశ్శృణ్వన్నూతిభిస్సీదసాదనమ్॥ త్వమగ్నేరుద్రోఅసురోమహో దివస్త్వగ్ంశర్ధోమారుతంపృక్షఈశిషే. త్వంవాతైరరుణైర్యాసిశంగయస్త్వం పూషావిధతఃపాసినుత్మనా । ఆవోరాజానమధ్వరస్యరుద్రం హోతారంసత్యయజంరోదస్యోః। అగ్నిం పురాతనయిత్నోరచిత్తాద్ధిరణ్యరూప మవసేకృణుధ్వం ॥ ఆయంగౌఃపృశ్నిరక్రమీ దసదన్మాతరంపునః । పితరంచప్రయంత్సువః ॥ యత్రబాణాస్సంపతంతి కుమారావిశిఖాఇవ । ఇంద్రోనస్తత్రవృత్రహా విశ్వాహాశర్మయచ్ఛతు ॥ విశ్వతశ్చక్షు రుత విశ్వతోముఖో విశ్వతోహ స్తఉతవిశ్వతస్పాత్ । సంబాహుభ్యాం నమతిసంపతత్రైర్ద్యావాపృథివీ జనయందేవఏకః॥ ఆప్యాయస్వసమేతు తే విశ్వతస్సోమవృష్ణియం । భవా వాజస్య సంగథే॥ మధువాతాఋతాయతే మధుక్షరంతిసింధవః। మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః । మధునక్తముతోషసి। మధుమత్పార్థివగ్ంరజః । మధుద్యౌరస్తునః పితా । మధుమాన్నోవనస్పతి ర్మధుమాగ్ంఅస్తుసూర్యః। మాధ్వీర్గావోభవంతునః॥ శుక్రమసి జ్యోతిరసి తేజోసి తేవోవస్సవితోత్పునా త్వచ్ఛిద్రేణపవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః ॥ స్వాదుఃపవస్వదివ్యాయజన్మనే స్వాదురింద్రాయ సుహవేతునామ్నే । స్వాదుర్మిత్రాయ వరుణాయ వాయవే బృహస్పతయేమధుమాగ్ంఅదాభ్యః ॥ యాఃఫలినీర్యా అఫలా అపుష్పాయాశ్చపుష్పిణీః । బృహస్పతిప్రసూతా స్తానోముంచంత్వగ్ంహసః॥

అభివస్త్రాసువసనాన్యర్షాభిధేనోస్సుదుఘాఃపూయమానాః । అభిచంద్రాభర్తవేనో హిరణ్యాభ్యశ్వాన్రథినోదేవసోమ ॥ యజ్ఞోపవీతం పరమంపవిత్రం ప్రజాపతేర్యత్సహజం పురస్తాత్ । ఆయుష్యమగ్ర్యంప్రతిముంచశుభ్రం యజ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజః ॥ హిరణ్యరూపస్సహిరణ్యసందృగపాన్నపాత్సేదుహిరణ్యవర్ణః । హిరణ్యయా

త్పరిమో నేర్నిషద్య హిరణ్యాదాదదత్యంనమస్సై త్ర ॥ గంధద్వారాం
దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాంకరిషిణీమ్। ఈశ్వరీం సర్వభూతానాం తాము
పహోవహ్వయేశ్రియమ్ ॥ సద్యోజాతంప్రపద్యామి సద్యోజాతాయవై
నమోనమః। భవేభవేనాతి భవేభవస్వమాం। భవోద్భవాయనమః॥
వామదేవాయనమో జ్యేష్ఠాయనమ శ్శ్రేష్ఠాయనమో రుద్రాయ
నమః కాలాయనమః కలవికరణాయ నమో బలవికరణాయనమో
బలాయనమో బలప్రమథనాయనమ స్సర్వభూతదమనాయ నమో
మనోన్మనాయనమః॥ అఘోరేభ్యోథఘోరేభ్యోఘోరఘోరతరేభ్యః॥
సర్వేభ్య స్సర్వశర్వేభ్యో నమస్తేఅస్తు రుదరూపేభ్యః ॥ తత్పురు
షాయవిద్మహే మహాదేవాయధీమహి। తన్నోరుద్రఃప్రచోదయాత్।
ఈశానస్సర్వవిద్యానా మీశ్వర స్సర్వభూతానాం బ్రహ్మాధిపతి ర్బ్ర
హ్మణోధిపతి ర్బ్రహ్మాశివోమే అస్తుసదాశివోమ్ ॥ హిరణ్యపాత్రం
మధోః పూర్ణందదాతి మధవ్యోసానీతి। ఏకధాబ్రహ్మణ ఉపహరతి।
ఏకధైవయజన మాఆయు స్తేజోదధాతి ॥

గారీమిమాయ సలిలానితక్ష త్యేకపదీ ద్విపదీ సా చతుష్పదీ।
అష్టాపదీ నవపదీ బభూవుషీ సహస్రాక్షరా పరమేవ్యోమన్న్॥ యే
భూతాః ప్రచరంతి దివానక్తం బలిమిచ్ఛంతో వితుదస్య పేప్యాః।
తేభ్యోబలింపుష్టికామోహరామి మయిపుష్టింపుష్టిపతిర్దధాతు॥ విద్యు
దసివిద్యమేపాప్మా నమృతా త్సత్యముపైమి ॥ ప్రాణానాం గ్రంథిరసి
రుద్రోమాహా విశాంతకః। తేనాన్నేనాప్యాయస్వ నమోరుద్రాయ
విష్ణవే మృత్యుర్మేపాహి ॥

ఇమంమేవరుణశ్రుధీ హవమద్యాచమృడయ। త్వామవస్యు
రాచకే। తత్త్వాయామిబ్రహ్మణా వందమాన స్తదాశాస్తే యజమానో
హవిర్భిః।అహేడమానోవరుణేహబోధ్యురుశగ్ంసమానఆయుః ప్రమో
షీః। యచ్చిద్ధితేవిశోయథా ప్రదేవవవరుణవ్రతం। మినీమసిద్యవిద్యవి।
యత్కించేదం వరుణదైవ్యే జనేభి ద్రోహం మనుష్యా శ్చరామసి।
అచిత్తీయ త్తవధర్మాయుయోపి మమాన స్తస్మాదేనసో దేవరీరిషః।
కితవాసోయద్రిరిపుర్నదీవి యద్వాఘాసత్య ముతయన్నవిద్మ। సర్వా

శావిష్యశిథి శేవ దేవాయథా తేస్యామవరుణప్రియాసః॥ ఆసత్యేనరజసా వర్తమానో నివేశయన్నమృతంమర్త్యంచ। హిరణ్యయేనసవితారథేనా దేవోయాతిభువనావిపశ్యన్॥

హగ్ంసశ్శుచిషద్వసురంతరిక్షసద్ధోతావేదిషదతిథిర్దురోణసత్। నృషద్వరసదృతసద్వ్యోమసదబ్జా గోజా ఋతజా అద్రిజా ఋతంబృహత్॥ తంతుంతన్వన్రజసో భానుమన్విహిజ్యోతిష్మతః పథోరక్ష ధియాకృతాన్। అనుల్బణంవయతజోగువామపో మనుర్భవజనయాదైవ్యంజనమ్॥ ఆకలశేషుధావతి శ్యేనోవర్మవిగాహతే। అభిద్రోణాకనిక్రదత్॥ సహిరత్నానిదాశుషే సువాతిసవితాభగః। తంభాగంచిత్రమీమహే॥ కాండాత్కాండాత్ప్రరోహంతీ పరుషఃపరుషఃపరి। ఏవానోదూర్వేప్రతనుసహస్రేణశతేనచ॥ అశ్వత్థేవోనిషదనంపర్ణేవోవసతిఃకృత। గోభాజఇత్కిలాసథయత్సనవథ పూరుషమ్॥ యువాసువాసాఃపరివీతఆగాత్సఉశ్రేయాన్భవతిజాయమానః। తంధీరాసఃకవయఉన్నయంతి స్వాధియో మనసా దేవయంతః॥ ఇడాదేవహూర్మనుర్యజ్ఞనీర్బృహస్పతి రుక్థామదానిశగ్ంసిషద్విశ్వేదేవాస్సూక్తవాచః పృథివిమాతర్మామాహింసీర్మధుమనిష్యే మధువక్ష్యామి మధువదిష్యామి మధుమతీం దేవేభ్యోవాచముద్యాసగ్ంశుశ్రూషేణ్యాం మనుష్యేభ్యస్తం మాదేవా అవంతు శోభాయై పితరోనుమదంతు॥

యత్పుణ్యంనక్షత్రం। తద్బట్కుర్వీతోపవ్యుషం। యదావై సూర్యఉదేతి। అథనక్షత్రంనైతి యావతి తత్రసూర్యోగచ్ఛేత్। యత్ర జఘన్యంపశ్యేత్। తావతి కుర్వీతయత్కారీస్యాత్। పుణ్యాహఏవ కురుతే॥ భద్రంకర్ణేభిశ్శృణుయామదేవాః। భద్రంపశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః। స్థిరైరంగైస్తుష్టువాగ్ంసస్తనూభిః। వ్యశేమదేవహితంయదాయుః। స్వస్తినఇంద్రోవృద్ధశ్రవాః। స్వస్తినఃపూషావిశ్వవేదాః। స్వస్తినస్తార్క్ష్యోఅరిష్టనేమిః। స్వస్తినోబృహస్పతిర్దధాతు॥ స్వస్తయే వాయుముపబ్రవామహైసోమం। స్వస్తిభువనస్యయస్పతిః బృహస్పతింసర్వగణం స్వస్తయేస్వస్తయ ఆదిత్యాసో భవంతునః॥ ఋధ్యాస్మహవ్యైర్నమసోపసద్య। మిత్రందేవం మిత్రధేయన్నోఅస్తు। అనూ

రాథ్యా హవిషావర్ధయంతః । శతంజీవేమశరదస్సవీరాః ॥ త్రీణిత్రీణి
దేవానామ్మృద్ధాని। త్రీణిఛందాగ్ంసి। త్రీణిసవనానిత్రయఇమేలోకాః।
ఋధ్యామేవతద్వీర్య ఏషు లోకేషు ప్రతితిష్ఠతి ॥ అగ్నిశ్శుచివ్రతత
శ్శుచిర్విప్రశ్శుచిఃకవిః । శుచీరోచతఆహుతః । ఉదగ్నేశుచయ స్త
శుక్రాభ్రాజంత-ఈరతే। తవజ్యోతీమ్యర్చయః ॥ శుచీవోహవ్యామరుత
శ్శుచీనాం శుచిగ్ంహినో మ్యధ్వరగ్ం శుచిభ్యః । ఋతేనసత్యమృత
సాపఆయఞ్ఛుచిజన్మానశ్శుచయఃపావకాః ॥ వాస్తోష్పతే ప్రతిజా
హ్యస్మాన్ త్స్వావేశోఅనమీవోభవానః । యత్త్వేమహేప్రతితన్నో
జుషస్వ శన్నఏధిద్విపదేశం చతుష్పదే॥ వాస్తోష్పతే శగ్మయాగ్ం
సదాతే సక్షీమహిరణ్మయాగాతు మర్త్యా। ఆవహక్షేమ ఉతయోగే
వరంనో యూయం పాతస్వస్తిభి స్సదానః ॥ అమీవహా వాస్తోష్పతే
విశ్వారూపాణ్యావిశంత్సఖాసుశేవఏధినః॥ అసునీతేపునరస్మాసుచక్షుః
పునఃప్రాణమిహానో ధేహిభోగం । జ్యోక్పశ్యేమ సూర్యముచ్చరంత
మనుమతేమృడయానస్వస్తి ॥

దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవేశ్వినో ర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తా
భ్యామ్॥ నమోఅస్తుసర్పేభ్యో యేకేచపృథివీమను । యేఅంతరిక్షే
యేదివితేభ్య సర్పేభ్యోనమః॥ యేదోరోచనేదివో యేవాసూర్యస్య
రశ్మిషు। యేషామప్సుసదఃకృతం తేభ్యస్సర్పేభ్యోనమః॥ యాఇషవో
యాతుధానానాం యేవావనస్పతీరను । యేవావటేషు శేరతే తేభ్య
స్సర్పేభ్యోనమః ॥ మావోరిషత్ఖనితాయస్మైచాహంఖనామివః॥ ద్విపా
చ్చతుష్పదస్మాకగ్ం సర్వమస్త్వనాతురమ్॥ ఇంద్రంవోవిశ్వతస్ప
హవామహేజనేభ్యః। అస్మాకమస్తుకేవలః॥ అగ్నింహూతంవృణీమహే
హోతారంవిశ్వవేదసం। అస్యయజ్ఞస్యసుక్రతుం॥ యమాయసోమగ్ం
సునుత యమాయజుహుతాహవిః । యమగ్ంహయజ్ఞోగచ్ఛ త్యగ్ని
దూతో అరంకృతః ॥ అసున్వంతమయజమాన మిచ్ఛస్తేనస్యేత్యాం
తస్కరస్యాన్వేషి । అన్యమస్మదిచ్ఛసాతఇత్యా నమోదేవినిరృతే
తుభ్యమస్తు॥ తవవాయువృధస్పతే త్వష్టుర్జామాసిరద్భుత। అవాంస్యా
వృణీమహే॥ సోమోధేనుంసోమోఅర్వంతమాశుం । సోమోవీరంకర్మ

ణ్యందదాతు । సాదన్యంవిదథ్యగ్ంసభేయం । పితుశ్రవణంయోదదాశ
దస్మై ॥ తమీశానంజగతస్తస్థుషస్పతిం ధియంజిన్వమవసేహూమహే
వయం । పూషానో యథా వేదసా మసద్వృధే రక్షితాపాయు రదబ్ధ
స్స్వస్తయే ॥ బ్రహ్మజజ్ఞానంప్రథమం పురస్తా ద్విసీమత స్సురుచోవేన
ఆవః । సబుధ్న్యా ఉపమా అస్యవిష్ఠా స్సతశ్చయోని మసతశ్చవివః ॥
ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధేపదం । సమూఢమస్యపాగ్ంసురే ॥
ఓషధయ స్సంవదంతే సోమేనసహరాజ్ఞా । యస్మైకరోతి బ్రాహ్మణ
స్తగ్ం రాజన్పారయామసి ॥ బ్రహ్మా దేవానాం పదవీఃకవీనా మృషి
ర్విప్రాణాం మహిషోమృగాణాం । శ్యేనోగృధ్రాణాగ్గ్ స్వధితిర్వనా
నాగ్ం సోమఃపవిత్రమత్యేతి రేభన్ ॥ అగ్నిర్మూర్ధాదివఃకకుత్పతిఃపృథి
వ్యాఅయం। అపాగ్ంరేతాగ్ంసిజిన్వతి ॥ కయానశ్చిత్ర ఆభువ దూతీ
సదావృధస్సఖా । కయాశచిష్ఠయావృతా॥ శమగ్నిరగ్నిభిస్కరచ్ఛన్న
స్తపతుసూర్యః । శంవాతోవాత్వరపాఅపస్రిధః ॥

శుక్రంతేఅన్యద్యజతంతే అన్యద్విషురూపే అహనీ ద్యౌరివాసి।
విశ్వాహిమాయా అవసిస్వధావో భద్రాతేపూష న్నిహరాతిరస్తు ॥
బృహస్పతేఅతియదర్యో అర్హాద్ద్యుమద్విభాతి క్రతుమజ్జనేషు । యద్దీ
దయచ్ఛవస ర్తప్రజా తతదస్మాసు ద్రవిణంధేహిచిత్రమ్ ॥ యోరుద్రో
అగ్నౌ యోఅప్సుయఓషధీషు యోరుద్రోవిశ్వాభువనావివేశ । తస్మై
రుద్రాయనమోఅస్తు ॥ ఓదనముద్బ్రువతే । పరమేష్ఠీవాఏషః। యదో
దనః । పరమామేవైనగ్గ్ శ్రియంగమయతి ॥ కద్రుద్రాయ ప్రచేతసే
మీఢుష్టమాయతవ్యసే । వోచేమశంతమగ్ంహృదే ॥ యస్సుశృంగ
స్సువృషభః । కల్యాణోద్రోణఆహితః । కార్షీవలప్రగాణేన। వృషభేణ
యజామహే । వృషభేణయజమానాః। అక్రూరేణేవసర్పిషా। మృధశ్చ
సర్వాఇంద్రేణ। పృతనాశ్చజయామసి॥ ధ్రువంతేరాజావరుణో ధ్రువం
దేవోబృహస్పతిః । ధ్రువంతఇంద్రశ్చాగ్నిశ్చ రాష్ట్రంధారయతాం
ధ్రువం॥ స్యోనాపృథివిభవానృక్షరానివేశని। యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః॥

యువంవస్త్రాణి పీవసావసాథేయువో రచ్ఛిద్రామంతవోహ
సర్గాః । అవాతిరతమనృతాని విశ్వఋతేనమిత్రావరుణాసచేథే ॥ జాత

వేద్మసేసునవామసోమ మరాతీయ్యతో నిదహాతి వేదః । సనఃపర్షదతి
దుర్గాణివిశ్వా నావేవసింధుం దురితాత్యగ్నిః ॥ యో వేదాదౌ స్వరః
ప్రోక్తో వేదాంతేచప్రతిష్ఠితః । తస్యప్రకృతిలీనస్య యఃపరస్సమహే
శ్వరః ॥ విష్ణోరరాటమసి విష్ణోఃపృష్ఠమసి విష్ణోశ్శ్నప్త్రేస్థో విష్ణోస్స్యూరసి
విష్ణోర్ధ్రువమసి వైష్ణవమసివిష్ణవేత్వా ॥ నమశ్శంభవేచ మయోభవేచ
నమశ్శంకరాయచ మయస్కరాయచ నమశ్శివాయచ శివతరాయచ
చత్వారిశృంగాత్రయో అస్యపాదా ద్వేశీర్షే సప్తహస్తాసో అస్య
త్రిధాబద్ధోవృషభోరోరవీతి మహోదేవోమర్త్యాగ్ంఆవివేశ । ఏషహి
దేవఃప్రదిశోనుసర్వాః పూర్వోహి జాతస్సఉగర్భేఅంతః । సవిజాయ
మానస్సజనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖాస్తిష్ఠతి విశ్వతోముఖః ॥

పరిస్తృణీతపరిధత్తాగ్నిం । పరిహితోగ్నిర్యజమానంభునక్తు ।
అపాగ్ంరస ఓషధీనాగ్ంసువర్ణః । నిష్కాఇమే యజమానస్యసంతు
కామదుఘాః ॥ ప్రతద్విష్ణుస్తవతేవీర్యాయ । మృగోనభీమః కుచరో
రిష్ఠాః । యస్యోరుషు త్రిషువిక్రమణేషు । అధిక్షియంతిభువనానివిశ్వా ।
ఆనోనియుద్భిశ్శతినీభిరధ్వరం॥ సహస్రిణీభిరుపయాహియజ్ఞం । వాయో
అస్మిన్హవిషిమాదయస్వ । యూయంపాతస్వస్తిభిస్సదానః ॥ వయగ్ం
సోమవ్రతేతవ । మనస్తనూషుబిభ్రతః । ప్రజావంతో అశీమహి । ఇం
ద్రాణీ దేవీ సుభగా సుపత్నీ ॥ త్రాతారమింద్రమవితారమింద్రగ్ం
హవేహవేసుహవగ్ం శూరమింద్రం । హువేనుశక్రం పురుహూతమిం
ద్రగ్ం స్వస్తినో మఘవా ధాత్వింద్రః ॥ సుగన్నఃపంథా మభయంకృ
ణోతు । యస్మిన్నక్షత్రే యమఏతిరాజా । యస్మిన్నేనమభ్యషించంత
దేవాః । తదస్యచిత్రగ్ం హవిషాయజామ ॥ త్వన్నో అగ్నే వరుణస్య
విద్వాన్ దేవస్య హేడో వయాసిసీష్ఠాః । యజిష్ఠోవహ్నితమశ్శోశుచానో
విశ్వాద్వేషాగ్ంసిప్రముముగ్ధ్యస్మత్ ॥ అసున్వంతమయజమానమిచ్ఛ
స్తేనస్యేత్యాం తస్కరస్యాన్వేషి । అన్యమస్మదిచ్ఛసాత ఇత్యా నమో
దేవి నిర్ ఋతే తుభ్యమస్తు ॥ తచ్ఛంయోరా వృణీమహే గాతుం
యజ్ఞాయ । గాతుంయజ్ఞపతయే దైవీస్వస్తిరస్తునః । స్వస్తిర్మానుషే
భ్యః । ఊర్ధ్వంజిగాతుభేషజం । శన్నో అస్తుద్విపదే... శంచతుష్పదే

విహిహోత్రాలవీతా విపోనరామోలర్యః। వాయవాచంద్రేణ రథేనయాహి సుతస్యపీతయే। నిర్యువాణోఅశస్తైర్నిర్యుత్వాంఇంద్ర సారథిః। వాయవాచంద్రేణ రథేన యాహి సుతస్యపీతయే। అనుకృష్ణే వసుధితీయేమాతేవిశ్వపేశసా। వాయవాచంద్రేణ రథేనయాహిసుత స్యపీతయే। వహంతుత్వామనోయుజోయుక్తాసోనవతిర్నవ। వాయవా చంద్రేణ రథేనయాహిసుతస్యపీతయే। వాయోశతంహరిణాంయవస్వ పోష్యాణాం। ఉతదాతేసహస్రిణోరథ ఆయాతుపాజసా॥ మయిమేధాం మయిప్రజాం మయ్యగ్నిస్తేజోదధాతు। మయిమేధాం మయిప్రజాం మయీంద్రఇంద్రియందధాతు। మయిమేధాం మయిప్రజాం మయి సూర్యోభ్రాజోదధాతు ॥

జయాదిహోమమ్.

ఓం చిత్తంచస్వాహా। చిత్తిశ్చస్వాహా। ఆకూతంచస్వాహా। ఆకూతిశ్చస్వాహా। విజ్ఞాతంచస్వాహా। విజ్ఞానంచస్వాహా। మనశ్చ స్వాహా। దర్శశ్చస్వాహా। పూర్ణమాసశ్చస్వాహా। బృహచ్చస్వాహా। రథంతరంచస్వాహా। ప్రజాపతిర్జయా నింద్రాయ వృష్ణేప్రాయచ్ఛ దుగ్రః పృతనాజ్యేషుతస్మైవిశస్సమనంతసర్వాః స్సఉగ్రస్సహిహవ్యో బభూవస్వాహా। అగ్నిర్భూతానా మధిపతిస్సమావ త్వస్మిన్బ్రహ్మ న్నస్మిన్‌క్షత్రేస్యా మాశిష్యస్యాంపురోధాయ మస్మిన్‌కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్‌ స్వాహా। ఇంద్రోజ్యేష్ఠానా మధిపతి సమావత్వస్మిన్ ....స్వాహా। యమః పృథివ్యాధిపతి సమావత్వస్మిన్‌.......స్వాహా। వాయురంతరిక్షస్యాధిపతి స్సమాత్వస్మిన్‌...స్వాహా। సూర్యోదివోధి పతి స్సమావత్వస్మిన్‌...స్వాహా। చంద్రమా నక్షత్రాణామధిపతి స్స మావత్వస్మిన్‌...స్వాహా। బృహస్పతి ర్బ్రహ్మణోధిపతి స్సమావత్వ స్మిన్‌...స్వాహా। మిత్రస్సత్యానామధిపతి స్సమావత్వస్మిన్‌...... స్వాహా। వరుణోపామధిపతి సమావత్వస్మిన్‌...స్వాహా। సముద్రః స్రోత్యానామధిపతి స్సమావత్వస్మిన్‌...స్వాహా। అన్నగ్ం సామ్రా జ్యానామధిపతి తన్మావత్వస్మిన్‌...స్వాహా। సోమ ఓషధీనామధిపతి స్సమావత్వస్మిన్‌...స్వాహా। సవితా ప్రసవానామధిపతి స్సమావత్వ

స్మిన్... స్వాహా। రుద్రః పశూనామధిపతి స్సమావత్వస్మి న్బ్రహ్మ
న్నస్మి... స్వాహా। అపఉపస్పృశ్య। త్వష్టారూపాణామధిపతి స్సమా
త్వస్మిన్... స్వాహా। విష్ణుః పర్వతానామధిపతి స్సమావత్వస్మిన్...
స్వాహా। మరుతో గణానామధిపతయ స్తేమావం త్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్
క్షత్రేస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మి న్కర్మన్నస్యాం దేవ
హూత్యాగ్గ్ స్వాహా। పితరః పితామహాః పరేవ రేతతా స్తతామహా ఇహ
మావతా। అస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్... స్వాహా। అపఉపస్పృశ్య। ఋతా
షాడృతధామాగ్నిర్గంధర్వస్సఇదం బ్రహ్మక్షత్రంపాతుతస్మై స్వాహా।
తస్యౌషధయోప్సరస ఊర్జోనామతా ఇదం బ్రహ్మక్షత్రంపాంతుతాభ్య
స్వాహా। సగ్ంహితో విశ్వసామా సూర్యోగంధర్వస్సఇదం బ్రహ్మ
క్షత్రంపాతుతస్మై స్వాహా। తస్యమరీచయోప్సరసఆయువోనామతా
ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రంపాంతు తాభ్యస్స్వాహా। సుషుమ్న సూర్యరశ్మి
శ్చంద్రమా గంధర్వ స్సఇదం బ్రహ్మ క్షత్రంపాంతు తస్మై స్వాహా।
తస్యనక్షత్రాణ్యప్సరసో కుబేరయోనామతా ఇదం బ్రహ్మక్షత్రంపాంతు
తాభ్యస్స్వాహా। భుజ్యుస్సుపర్ణో యజ్ఞో గంధర్వస్సఇదం బ్రహ్మక్షత్రం
పాంతు తస్మై స్వాహా। తస్యదక్షిణా అప్సరసంతవా నామతా ఇదం
బ్రహ్మక్షత్రంపాంతుతాభ్యస్స్వాహా। ప్రజాపతి ర్విశ్వకర్మా మనోగం
ధర్వస్స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రంపాంతు తస్మై స్వాహా। తస్యర్క్సామా
న్యప్సరసో వహ్నయోనామతా ఇదం బ్రహ్మక్షత్రంపాంతు తాభ్య
స్స్వాహా। ఇషిరో విశ్వవ్యచావాతో గంధర్వస్సఇదం బ్రహ్మక్షత్రం
పాతుతస్మై స్వాహా। తస్యాపోప్సరసోముదా నామతా ఇదం బ్రహ్మ
క్షత్రంపాంతుతాభ్యస్స్వాహా। భువనస్యప తేయస్యత ఉపరిగృహాఇహచ
సనో రాస్వాజ్యానిగ్ం రాయస్పోషగ్ం సువీర్యగ్ం సంవత్సరీణాగ్గ్
స్వస్తిగ్గ్ స్వాహా। పరమేష్ఠ్యధిపతి ర్మృత్యుర్గంధర్వ స్సఇదం బ్రహ్మ
క్షత్రంపాంతుతస్మై స్వాహా। తస్యవిశ్వమప్సరసోభువోనామతా ఇదం
బ్రహ్మక్షత్రంపాంతుతాభ్యస్స్వాహా। సుక్షితిస్సుభూతిర్భద్రకృత్సువ
ర్వాన్పర్జన్యోగంధర్వ స్సఇదం బ్రహ్మక్షత్రంపాంతు తస్మై స్వాహా।
తస్యవిద్యుతోప్సరసోరుచోనామతా ఇదం బ్రహ్మక్షత్రంపాంతు తాభ్య

స్వాహా। దూరేహేతిరమృడయో మృత్యుర్గంధర్వస్సఇదం బ్రహ్మ క్షత్రింపాంతు తస్మైస్వాహా। తస్య వజా అప్సరసోభీరుర్నామతా ఇదం బ్రహ్మక్షత్రింపాంతు తాభ్యస్స్వాహా। చారుః కృపణకాశీకామో గంధర్వస్సఇదం బ్రహ్మక్షత్రింపాంతుతస్మైస్వాహా। తస్యాధయోప్స రసశ్శోచయంతీర్నామతా ఇదం బ్రహ్మక్షత్రంపాంతు తాభ్యస్స్వాహా। సనోభువనస్యపతే యస్యతఉపరి గృహాఇహచ। ఉరుబ్రహ్మణేస్మై క్షత్రాయమహిశర్మయచ్ఛస్వాహా। ప్రజాపతేనత్వదేతాన్యన్యోవిశ్వా జాతానిపరితాబభూవ। యత్కామాస్తేజుహుమస్తన్నో అస్తువయగ్గ్ స్యామపతయోరయీణాగ్గ్ స్వాహా। భూస్స్వాహా। భువస్స్వాహా। సువ స్స్వాహా। యదస్యకర్మణోత్యరీరిచం యద్వాన్యూనమిహాకరం। అగ్నిష్ట త్స్విష్టకృద్విద్వాన్ త్సర్వగ్గ్ స్విష్టగ్ం సుహుతంకరోతుస్వాహా। అనా జ్ఞాతంయదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్యక్రియతేమిథు। అగ్నేతదస్యకల్పయత్వగ్ం హివేత్థ యథాతథగ్గ్ స్వాహా। పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుష సమ్మితః। అగ్నేతదస్యకల్పయత్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథగ్గ్ స్వాహా। యత్పాకత్రామనసా దీనదక్షానయజ్ఞస్య మన్వతేమర్తాసః। అగ్నిష్ట ద్ధోతాక్రతువి ద్విజాన న్యజిష్ఠో దేవాగ్ం ఋతుశోయజాతి స్వాహా। త్వన్నోఅగ్నే ప్రముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా, సత్వన్నోఅగ్నేనమోభవోతీ నేదిష్ఠో అస్యఉషసోవ్యుష్టౌ। అవయక్ష్మనో వరుణగ్ం రరాణోవీహి మృడీకగ్ం సుహవోనయేధిస్వాహా। యతఇంద్రభయామహేతతోనో అభయంకృధి। మఘవంచగ్ధితవ తన్నఊతయే విద్విషో విమృధోజహి స్వాహా। స్వస్తిదావిశస్పతి ర్వృత్రహావిమృధోవశీ। వృషేంద్రఃపుర ఏతున స్స్వస్తిదా అభయంకరస్వాహా। పునస్త్వాదిత్యా రుద్రావసవ స్సమింధతాం పునర్బ్రహ్మాణోవసునీథయజ్ఞైః। ఘృతేనత్వంతనువో వర్ధయస్వ సత్యాస్సంతు యజమానస్యకామాస్స్వాహా। పునరగ్నిశ్చక్షు రదాత్పునరింద్రోబృహస్పతిః। పునర్మే అశ్వినాయువం చక్షురాధత్త మక్ష్యోస్స్వాహా। భూరగ్నయేచ పృథివ్యైచ మహతేచస్వాహా। భువో వాయవే చాంతరిక్షాయచ మహతేచస్వాహా। సువరాదిత్యాయచ

దివేచ మహతేచ స్వాహా। భూర్భువస్సువ శ్చంద్రమసేచ నక్షత్రే భ్యశ్చ దిగ్భ్యశ్చ మహతేచస్వాహా॥ స ప్తతేఅగ్నే సమిధస్స ప్త జిహ్వా స్స ప్తర్షయ స ప్తధామప్రియాణి। స ప్తహోత్రా స్స ప్తధాత్వా యజంతి స ప్తయోనీ రాపృణస్వా ఘృతేనస్వాహా॥ పూర్ణాహుతి ముత్తమాం జుహోతి। సర్వంవై పూర్ణాహుతిః। సర్వ మేవా ప్నోతి। అథో ఇయంవై పూర్ణాహుతిః। అస్యామేవప్రతితిష్ఠతి॥ సదసిసన్మేభూయాః స్సర్వమసి సర్వంమేభూయాః పూర్ణమసి పూర్ణంమేభూయాః అక్షితమసి మామే క్షేష్ఠాః॥ ప్రాచ్యాదిశిదేవా ఋత్విజోమార్జయంతాం దక్షిణాయాం దిశిమాసాః పితరోమార్జయంతాం ప్రతీచ్యాందిశిగృహాః పశవోమార్జ యంతా ముదీచ్యాందిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయోమార్జయంతా మూర్ధ్వాయాం దిశి యజ్ఞస్సంవత్సరో యజ్ఞపతి ర్మార్జయంతామ్। సముద్రంవఃప్రహిణోమి స్వాంయోనిమపిగచ్ఛత। అచ్ఛిద్రఃప్రజయా భూయాసం మాపరాసేచిమత్పయః॥

ఇమారుద్రాయతవసే కపర్దినే క్షయద్వీరాయ ప్రభరామహే మతిం। యథానశమసద్విపదే చతుష్పదే విశ్వంపుష్టంగ్రామే అస్మిన్న నాతురం॥ మృళానోరుద్రో తనోమయస్కృధి క్షయద్వీరాయ నమసా విధేమతే। యచ్ఛంచయోశ్చ మనురాయేజేపితా। తదశ్యామతవరుద్ర ప్రణీతిషు॥ అశ్యామతేసుమతిం దేవయజ్యయా క్షయద్వీరాయ తవ రుద్రమీఢ్వః। సుమ్నాయన్నిద్విశో అస్మాకమాచరారిష్టవీరా జుహ వామతేహవిః। త్వేషంవయంరుద్రం యజ్ఞసాధంవకుంక...విమవసే హ్వాయామహే। ఆరేఅస్మద్దైవ్యంహేళో అస్యతు సుమతి మిద్వయ మస్యావృణీమహే। దివోవరాహమరుషం కపర్దినం త్వేషం రూప నమసాని హ్వాయామహే। హస్తేబిభ్ర ద్భేషజావార్యాణి శర్మవర్మ ఛర్దిరస్మభ్యం యంసత్। ఇదంపిత్రే మరుతాముచ్యతే వచస్స్వా స్వాదీయో రుద్రాయవర్ధనం। రాస్వాచనో అమృతమర్తభోజనంత్మ నేతోకాయతనయాయమృళ। మానోమహాంతముతమానో అర్భకం మానఉక్షంత ముతమానఉక్షితం। మానోవధీఃపితరం మోతమాతరం

మానఃప్రియా స్తన్వో రుద్రరీరిషః । మానస్తోకే తనయేమాన ఆయా
మానో గోషుమానో అశ్వేషురీరిషః। వీరాన్మానో రుద్రభామితోవధీ
ర్హవిష్మంతస్సదమిత్వా హవామహే । ఉపతేస్తోమాన్పశుపాఇవాక ।
రంరాస్వాపితర్మరుతాంసుమ్నమస్మే । భద్రాహితేసుమతిర్మృళయ
త్తమాధావయమవఇత్తేవృణీమహే। ఆరాత్తేగోఘ్నముతపూరుషఘ్నం
క్షయద్వీరాయసుమ్నమస్మే తేఅస్తు।మృళాచనోఅధిచబ్రూహి దేవాధా
చనశ్శర్మయచ్ఛద్విబర్హాః । అన్వోచామనమోఅస్మా అవస్యవశ్శృణో
తునో హవంరుద్రోమరుత్వాన్। తన్నోమిత్రోవరుణో మామహంతా
మదితిస్సింధుః పృథివీఉతద్యౌః ॥

బ్రహ్మాత్మన్వదసృజత। తదకామయత । సమాత్మనాపద్యేయేతి
ఆత్మన్నాత్మన్నిత్యా మంత్రయత । తస్మై దశమగ్ంహూతః ప్రత్య
శృణోత్। సదశహూతోభవత్ । దశహూతోహవైనామైషః। తంవా
ఏతందశహూతగ్ంసంతం । దశహోతేత్యాచక్షతేపరోక్షేణ । పరోక్ష
ప్రియాఇవహి దేవాః । ఆత్మన్నాత్మన్నిత్యామంత్రయత । తస్మైసప్త
మగ్ంహూతఃప్రత్యశృణోత్ । ససప్తహూతోభవత్ । సప్తహూతో
హవైనామైషః । తంవాఏతగ్ం సప్తహూతగ్ం సంతమ్ । సప్తహోతే
త్యాచక్షతేపరోక్షేణ । పరోక్షప్రియాఇవహి దేవాః । ఆత్మన్నాత్మ
న్నిత్యా మంత్రయత । తస్మై షష్ఠగ్ం హూతః ప్రత్యశృణోత్ ।
సషడ్ఢూతోభవత్। షడ్ఢూతోహవైనామైషః । తంవాఏతగ్ంషడ్ఢూత
గ్ంసంతమ్। షడ్ఢూతో త్యాచక్షతేపరోక్షేణ। పరోక్షప్రియా ఇవహి
దేవాః ।ఆత్మన్నాత్మన్నిత్యామంత్రయత । తస్మై పంచమగ్ంహూతః
ప్రత్య శృణోత్ । సపంచహూతోభవత్ । పంచహూతోహవైనా
మైషః। తంవాఏతం పంచహూతగ్ంసంతమ్। పంచహోతేత్యాచక్షతే
పరోక్షేణ । పరోక్షప్రియాఇవహి దేవాః । ఆత్మన్నాత్మన్నిత్యామంత్ర
యత। తస్మైచతుర్థగ్ంహూతః ప్రత్యశృణోత్। సచతుర్హోతోభవత్।
చతుర్హూతోహవైనామైషః। తంవాఏతగ్ంచతుర్హూతగ్ంసంతం। చతు
ర్హోతేత్యాక్షతేపరోక్షేణ పరోక్షప్రియాఇవహి దేవాః । తమబ్రవీత్ ।
త్వంవై మేనేదిష్ఠగ్ంహూతః ప్రత్యశ్రౌషీః। త్వయైనానాఖ్యాతార ఇతి।

తస్మాన్మహినాగ్ శ్చతుర్హోతార ఇత్యాచక్షతే । తస్మాచ్ఛుశ్రూషుః పుత్రాణాగ్ంహృద్యతమః । నేదిష్ఠోహృద్యతమః । నేదిష్ఠోబ్రహ్మణో భవతి । య ఏవంవేద ॥

ఆశుశ్శిశానో వృషభోనయుధ్మో ఘనాఘనః క్షోభణశ్చర్షణీనామ్। సంక్రందనోనిమిషఏకవీర శ్శతగ్ంసేనా అజయత్సాకమింద్రః। సంక్రందనేనానిమిషేణ జిష్ణునా యుత్కారేణదుశ్చ్యవనేనధృష్ణునా। తదింద్రేణజయతతత్సహధ్వం యుధోనర ఇషుహస్తేనవృష్ణా । సఇషుహస్తైస్సనిషంగిభిర్వశీ సగ్గస్రష్టా సయుధఇంద్రోగణేన । సగ్ంసృష్టజిత్సోమపాబాహు శర్ధ్యూర్ధ్వధన్వాప్రతిహితాభిరస్తా । బృహస్పతేపరిదీయారథేన। రక్షోహామిత్రాగ్ం అపబాధమానః। ప్రభంజన్ త్సేనాః ప్రమృణోయుధాజయ న్నస్మాకమేధ్య వితారథానామ్ । గోత్రభిదం గోవిదం వజ్రబాహుంజయంత మజ్మప్రమృణంత మోజసా । ఇమగ్ం సజాతాఅనువీరయధ్వ మింద్రగ్ంసఖాయోనుసగ్ంరభధ్వమ్। బలవిజ్ఞాయస్థవిరఃప్రవీర స్సహస్వాన్వాజీసహమానఉగ్రః । అభివీరోఅభిసత్వా సహోజాజైత్రమింద్రరథమాతిష్ఠగోవిత్ । అభిగోత్రాణిసహసాగాహమానోదాయః ॥ వీరశ్శతమ్యురింద్రః । దుశ్చ్యవనః పృతనాషాడయుధ్యోస్మాకగ్ం సేనాఅవతుప్రయుత్సు । ఇంద్రఆసాన్నేతా బృహస్పతిర్దక్షిణాయజ్ఞః పురఏతుసోమః । దేవసేనానామభిభంజతీనాం జయంతీనాం మరుతోయంత్వగ్రే ఇంద్రస్యవృష్ణో వరుణస్యరాజ్ఞ ఆదిత్యానాం మరుతాగ్ం శర్ధఉగ్రం మహామనసాంభువనచ్యవానాం ఘోషో దేవానాం జయతాముదస్థాత్ । అస్మాకమింద్రస్సమృతేషు ధ్వజేష్వస్మాకంయా ఇషవస్తాజయంతు ॥ అస్మాకంవీరాఉత్తరేభవం త్వస్మాను దేవాఅవతాహవేషు । ఉద్ధర్షయమఘవ న్నాయుధాన్యుత్సత్వానాం మామకానాంమహాగ్ంసి । ఉద్వృత్రహన్వాజినాం వాజినాన్యుద్రథానాం జయతామేతు ఘోషః । ఉపప్రేతజయతా నరస్థిరా వస్సంతు బాహవః । ఇంద్రోవశ్శర్మయచ్ఛ త్వనాధృష్యాయథాసథ। అవసృష్టా పరాపతశరవ్యే బ్రహ్మసగ్ంశిత । గచ్ఛామిత్రాన్ప్ర । విశమైషాంకంచనోచ్ఛిషః । మర్మాణితేవర్మభి శ్ఛాదయామి సోమస్త్వారాజామృతేం

నాభివస్త్రామ్ । ఉరోర్వరిమ్యోవరివస్తే అస్తుజయంతంత్వామనుమదన్తు దేవాః । యత్రబాణాస్సంపతంతి కుమారావిశిఖాఇవ । ఇందోన స్తత్ర వృత్రహా విశ్వాహా శర్మయచ్ఛతు ॥

అద్భ్యస్సంభూతః పృథివ్యైరసాచ్చ । విశ్వకర్మణ స్సమవర్తతాధి। తస్యత్వష్టావిదధద్రూపమేతి । తత్పురుషస్యవిశ్వమాజానమగ్రే। వేదాహమేతం పురుషంమహాంతం । ఆదిత్యవర్ణం తమసఃపరస్తాత్ । తమేవంవిద్వానమృతఇహభవతి। నాన్యఃపంథావిద్యతేయనాయ।ప్రజాపతిశ్చరతిగర్భేఅంతః। అజాయమానోబహుధావిజాయతే । తస్యధీరాః పరిజానంతియోనిః । మరీచీనాంపదమిచ్ఛంతివేధసః । యోదేవేభ్య ఆతపతి। యోదేవానాం పురోహితః । పూర్వోయో దేవేభ్యోజాతః । నమోరుచాయబ్రాహ్మయే । రుచంబ్రాహ్మంజనయంతః। దేవాఅగ్రే తదబ్రువన్ । యస్త్వైవంబ్రాహ్మణోవిద్యాత్ । తస్యదేవాఅసన్‌వశే। హ్రీశ్చతే లక్ష్మీశ్చ పత్న్యౌ । అహోరాత్రే పార్శ్వే నక్షత్రాణి రూపమ్ । అశ్వినౌవ్యాత్తమ్ । ఇష్టంమ నిషాణ అముంమ నిషాణ । సర్వంమ నిషాణ ॥

శ్రద్ధాయాంప్రాణే నివిష్టోమృతంజుహోమి । శివోమావిశాప్రదాహాయ । ప్రాణాయస్వాహా । శ్రద్ధామామపానే నివిష్టోమృతం జుహోమి । శివోమావిశాప్రదాహాయ । వ్యానాయస్వాహా । శ్రద్ధాయాముదానే నివిష్టోమృతంజుహోమి । శివోమావిశాప్రదాహాయ । ఉదానాయస్వాహా । శ్రద్ధాయాగ్‍ం సమానేనివిష్టోమృతం జుహోమి । శివోమావిశాప్రదాహాయ । సమానాయస్వాహా । బ్రహ్మణిమఆత్మామృతత్వాయ ... మేదినీ దేవీ వసుంధరాస్యా ద్వసుధాదేవీ వాసవీ । బ్రహ్మవర్చసః పితౄణాం శ్రోత్రం చక్షుర్మనః । దేవీ హిరణ్యాగర్భిణీ దేవీ ప్రసూదరీ। సదనేసత్యాయనేసీద। సముద్రవతీ సావిత్రీ అనోదేవీ మహ్యాంగీ మహోధరిణీ మహోధ్యతిష్ఠతు । శృంగేశృంగే యజ్ఞేయజ్ఞే విభీషణి । ఇంద్రపత్నీ వ్యాపినీసరసిజఇహా । వాయుమతీ జలశయనీ స్వయంధారాజా కత్యంతోపరిమేదినీ సోపరిధత్తంగాయ । విష్ణుపత్నీం మహీం దేవీం మాధవీంమాధవప్రియాం । లక్ష్మీం ప్రియసఖీం దేవీం

నమామ్యచ్యుతవల్లభామ్। ధనుర్ధరాయవిద్మహే సర్వశక్త్యైచధీమహి। తన్నోధరాః ప్రచోదయాత్ । ఇక్షుశాలిఫలసస్యసమృద్ధే పారిజాతతరుశోభితమూలే । స్వర్ణరత్నమణి మంటపమధ్యే చింతయే త్సకలలోకధరిత్రీమ్ । శ్యామాం విచిత్రాం నవరత్నభూషితాం చతుర్భుజాం తుంగపయోధరాన్వితాం। ఇందీవరాక్షీం నవశాలిమంజరీం శుకం దధానాం వసుధాంభజామహే। సక్తుమివతితఉనాపునంతో యత్ర ధీరామనసావాచమక్రత। అత్రాసఖాయస్సఖ్యా నిజానతే భద్రైషాం లక్ష్మీర్నిహితాధివాచి ॥

ప్రసుగ్మంతాధియసానస్య సక్షణివరేభిర్వరాగ్ం అభిషుప్రసీదత। అస్మాకమింద్ర ఉభయంజుజోషతి యత్సౌమ్యస్యాంధసోబుబోధతి ॥ అనుహావం పరిహావం పరివాదం పరిక్షవం ॥ దుస్స్వప్నం దురుదితం తద్విషద్భ్యోదిశామ్యహమ్॥ అనుహూతం పరిహూతగ్ం శకునైర్యదశాకునమ్ ॥ మృగస్యశ్రుతమక్ష్ణయా తద్విషద్భ్యోదిశామ్యహమ్। ఆరాత్తేఅగ్నిర స్త్వారాత్పరశురస్తుతే॥ నివాతేత్వాభివర్షతు స్వస్తి తేస్తువనస్పతే స్వస్తిమేస్తువనస్పతే॥ నమశ్శకృత్సదేరుద్రాయ నమో రుద్రాయశకృత్సదే ॥ గోష్ఠమసి నమస్తేఅస్తుమామాహిగ్ంసీః సిగసిసివజ్రో నమస్తేఅస్తు మామాహిగ్ంసీః ॥ ఉద్గాతేవశకునే సామగాయసిబ్రహ్మపుత్ర ఇవసవనేషుశగ్ంససి ॥ స్వస్తినశ్శకునే అస్తు ప్రతిస్సుమనాభవ ॥

రాష్ట్రభృదస్యధిపత్న్యా సందీమాత్వద్యోషం ॥ అనృక్షరా ఋజవస్సంతు పంథామేభిః సఖా యోయంతినో వరేయమ్। సమర్యమా సంభగోనో నినీయా త్సంజాస్పత్యగ్ం సుయమమస్తుదేవా॥ ప్రజాపతి స్త్రియాంయశః। ముష్కయోర దధాత్సపమ్॥ కామస్య తృప్తిమానందమ్ ॥ తస్యాగ్నేభాజయేహమా । మోదఃప్రమోద ఆనందః॥ ముష్కయో ర్నిహితస్సపః॥ సృత్వేవకామస్య తృప్యాణి దక్షిణానాం ప్రతిగ్రహే। మనసశ్చిత్త మాకూతిం ॥ వాచస్సత్యమశీమహి॥ పశూనాగ్ం రూపమన్నస్య ॥ యశశ్రీశ్శ్రయతాంమయి।

యథాహమస్యా అతృపగ్గ్ స్త్రీమైపుషాణ్ ॥ యథా స్త్రీ తృష్యతి పుగ్ంసి ప్రియే ప్రియా ॥ ఏవంభగస్యతృప్యాణి॥ యజ్ఞస్య కామ్యః ప్రియః ॥ దదామీత్యగ్నిర్వదతి ॥ తథేతి వాయురాహతత్ ॥ హంతేతి సత్యంచంద్రమాః ॥ ఆదిత్యస్సత్యమోమితి ॥ ఆప స్త ద్సత్యమాభరణ్॥ యశోయజ్ఞస్య దక్షిణామ్ ॥ ప్రజామై కామస్సమృధ్యతామ్ ॥

ద్వితీయపర్యాయే ॥ పశవో మే కామస్సమృధ్యతాం ॥ తృతీయ పర్యాయే ॥ యజ్ఞో మే కామస్సమృధ్యతామ్ ॥ అగ్నేయశస్విన్ యశసే మమర్పయేంద్రావతీ మపచితీమిహావహ ॥ అయంమూర్ధా పరమేష్ఠీ సువర్చా స్సమానానా ముత్తమశ్లోకోఅసు ॥ యన్మధునో మధవ్యం పరమమన్నాద్యం వీర్యం ॥ తేనాహంమధునో మధవ్యేన పరమేణా న్నాద్యేన వీర్యేణ పరమోన్నాదో మధవ్యోసాని । ఆపఃపాదావనే జనీర్ద్విషంతం నాశయంతు మే ॥ అస్మిన్కులే బ్రహ్మవర్చస్యసాని ॥

వసోర్ధారాంజుహోతి వసోర్మే ధారాసదితివా ఏషా హూయతే ఘృతస్యవా ఏనమేషా ధారాముష్మిఁల్లోకే... పిన్వమానోపతిష్ఠత ఆజ్యేనజుహోతి తేజోవాఆజ్యం తేజోవసోర్ధారా తేజసైవాస్మై తేజో వరుంధేథో కామావై వసోర్ధారాకామానేవావరుంధే ॥ ఏకమిషేవిష్ణు స్త్వాన్వేతు ద్వేఊర్జేవిష్ణుస్త్వాన్వేతు త్రీణివ్రతాయ విష్ణుస్త్వాన్వేతు చత్వారిమాయోభవాయ విష్ణుస్త్వాన్వేతు పంచపశుభ్యో విష్ణుస్త్వా న్వేతు షడృతుభ్యో విష్ణుస్త్వాన్వేతు సప్తసప్తభ్యో హోత్రాభ్యో విష్ణుస్త్వాన్వేతు ॥ సఖాసప్తపదాభవ సఖాయౌ సప్తపదా బభూవ సఖ్యం తేగమేయగ్ం సఖ్యాత్తేమాయోషగ్ం సఖ్యాన్మేమాయోష్ఠా స్సమయావ సంకల్పావహై సంప్రియౌరోచిష్ణూ సుమనస్యమానౌ ॥ ఇషమూర్జ మభిసంవసానౌ సన్నౌ మనాగ్ంసి సంవ్రతా సముచిత్తా న్యాకరం॥ ఆతిష్ఠేమమశ్మానమశ్మేవత్వగ్గ్ స్థిరాభవ॥ అభితిష్ఠపృతన్యత స్సహస్వపృతనాయతః । అశ్మానంనిదధాతి సత్యాయద్వాభ్యాం ప్రతి ష్ఠిత్యై ! అగ్నేనయ సుపథారాయేఅస్మాన్ ॥ విశ్వాని దేవవయునాని

విద్వాన్॥ యుయోధ్యస్మ జ్జుహురాణ మేనః॥ భూయిష్ఠాం తే నమఉక్తిం విధేమ ॥ ప్రవశ్చుకాగ్నియభానవే భరధ్వం ॥ హవ్యంమతిం చాగ్నయే సుపూతం ॥ యోదైవ్యాని మానుషా జనూగ్ంషి ॥ అంతర్విశ్వాని విద్మనాజిగాతి ॥ అచ్ఛాగిరోమతయో దేవయంతీః॥ అగ్నింయంతి ద్రవిణంభిక్షమాణాః॥ సుసందృశగ్ం సుప్రతీకగ్గ్ స్వంచం॥ హవ్యవాహమరతిం మానుషాణామ్ ॥ అగ్నేత్వమస్మద్యుయోధ్యమీవాః॥ అనగ్నిత్రాఅభ్యమంతకృష్టీః ॥ పునరస్మభ్యగ్ం సువితాయదేవ॥ క్షాం విశ్వేభిరజరేభిర్యజత్ర ॥ అగ్నేతం పారయానవ్యోఅస్మాన్ ॥ స్వస్తిభిరతిదుర్గాణివిశ్వా ॥ పూశ్చపృథ్వీబహులానఉర్వీ ॥

భవాతోకాయతనయాయశంయోః॥ ప్రకారవ్యామననావమానాః॥ దేవద్రీచీంనయథ దేవయంతః ॥ దక్షిణావాడ్వాజినీప్రాచ్యేతి హవిర్భరంత్యగ్నయేఘృతాచీ ॥ దేవస్యత్వాసవితుఃప్రసవె॥ అశ్వినోర్బాహుభ్యాం॥ పూష్ణోహస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి ॥ రాజాత్వావరుణో నయతు దేవి దక్షిణేగ్నయే హిరణ్యమ్॥ తేనామృతత్వ మశ్యామ్ వయోదాత్రే॥ మయోమహ్యమస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే॥ కఇదంకస్మా అదాత్ ॥ కామఃకామాయ॥ కామోదాతా ॥ కామః ప్రతిగ్రహీతా॥ కామగ్ంసముద్రమావిశ ॥ కామేనత్వాప్రతిగృహ్ణామి॥ కామైతత్తే॥ ఏషా తేకామదక్షిణా ॥ ఉత్తానస్త్వాంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు॥ సుమంగలీరియం వధూరిమాగ్ంసమేతపశ్యత ॥ సౌభాగ్యమస్యైదత్వా యథాస్తంవిపరేతన॥ ఓం॥

యథావృక్షస్య సంపుష్పితస్య దూరాద్గంధోవా త్యేవంపుణ్యస్య కర్మణోదూరాద్గంధోవాతియథాసిధారాం కర్తేఽవహితామవక్రామే యద్యువే యువేహావావి హ్వాయిష్యామి కర్తంపతిష్యామి త్యేవమమృతాదాత్మానం జుగుప్సేత్ ॥ అణోరణీయా న్మహతోమహీయా నాత్మాగుహాయాంనిహితోఽస్యజంతోః। తమక్రతుంపశ్యతివీతశోకో ధాతుః ప్రసాదా న్మహిమాన మీశం॥ కేచిత్ ॥ వామదేవా

నమో జ్యేష్ఠాయనమ శ్శ్రేష్ఠాయనమో రుద్రాయనమః కాలాయ నమః కలవికరణాయ నమో బలవికరణాయ నమో బలాయనమో బల ప్రమథనాయ నమ స్సర్వభూత దమనాయ నమో మనోన్మ నాయ నమః ॥

అథ మూర్తిప్రతిష్ఠావిధిః.

శ్లో॥ ప్రతిష్ఠా సర్వదేవానాం వైశాఖజ్యేష్ఠఫాల్గునే। చైత్రే తుస్యాద్వికల్పేన మాఘే విష్ణ్వన్యమూర్తిషు ॥ సౌమ్యాయనేశుభా ప్రోక్తా నిందితా దక్షిణాయనే। మాతృభైరవవారాహా నరసింహాత్రి విక్రమాః ॥ దక్షిణేప్యయనేస్థాప్యా దేవ్యశ్చేత్యాచిరేపరే। విష్ణోః శస్తాశ్చైత్రమాసా శ్విన్రశ్రావణకాఅపి॥ మాఘఫాల్గునవైశాఖ జ్యేష్ఠా షాఢసహాఃసుచ। శ్రావణేచనభస్యేచ లింగస్థాపనము'త్తమం॥ దేవ్యా మాఘేఽశ్వినేమాసే వృత్తమాసర్వకామదా। ఆశ్వినీరోహిణ్యుత్తరా త్రయ మృగ పునర్వసు పుష్య హస్త చిత్రా స్వాత్యనురాధా శ్రవణ త్రయ రేవతీషు శనిభౌమాన్యవాసరే దర్శరిక్తాన్యతిథౌ సర్వదేవప్రతిష్ఠా శుభా। శ్రవణకృత్తికాది విశాఖాం తేషుచ ద్వాదశ్యాంచవిష్ణోఃప్రశస్తా। చతుర్థీగణేశస్యోక్తా। నవమీమూలభంచదేవ్యాః। తథా స్వస్వనక్ష త్రాణి సర్వేషాం। యథార్ద్రాశివస్య। హస్తః సూర్యస్యేత్యాది। శ్లో॥ హంత్యర్థహీనాకర్తారం మంత్రహీనాతుఋత్విజం। స్త్రియంలక్షణ హీనాతు నప్రతిష్ఠాసమోరిపుః॥ బ్రహ్మాతుబ్రాహ్మణైఃస్థాప్యో గాయ త్రీసహితఃప్రభుః। సర్వవర్ణై స్తథావిష్ణుః ప్రతిష్ఠాప్యస్సుఖార్థిభిః ॥ మాతృభైరవాద్యాఃసర్వైః శివలింగంయతినాపి। పురాణప్రసిద్ధ జీర్ణ లింగం స్త్రీశూద్రైరపిపూజ్యం। నూతనస్థాపితం లింగం స్త్రీశూద్రో వాపి నస్పృశేత్। శివాదిప్రతిష్ఠాయాం స్త్రీశూద్రాదేర్నాధికారః। శ్లో॥ శూద్రోవాఽనుపనీతోవా స్త్రియోవాపతితోపివా। కేశవంవా శివంవాపి స్పృష్ట్వానరకమశ్నుతే॥ స్థిరప్రతిమాః ప్రాఙ్ముఖీరుదఙ్ముఖో యజేత। చలప్రతిమాసు ప్రాఙ్ముఖః॥ శ్లో॥ సౌవర్ణీ రాజతీ తామ్రీ

మృణ్మయీవాప్రతిమాభవేత్ । పాషాణధాతుముక్తావా కాంస్యపిత్త
యోరపి ॥ అంగుష్ఠపర్వమానాత్సా వితస్తింయావదేవతు। గృహేష్వ
ప్రతిమా కార్యా నాధికాళస్య తేబుధైః ॥ మృద్దారులాక్షా గోక్షీ
మధూచ్ఛిష్టైనచక్వచిత్ ॥ శ్రీమద్భాగవతే॥ శ్లో॥ శైలీదారుమయీ
లౌహీ లేప్యా లేఖ్యాచసైకతీ। మనోమయీమణిమయీ ప్రతిమాష్ట
విధాస్మృతా ॥ లౌహీసౌవర్ణీ । దారుమధూకవృక్షస్యైవ । సప్తాంగు
లాధికా ద్వాదశాంగులపర్యంతా గృహే ప్రతిమేతి దేవీపురాణే॥
శ్లో॥ అర్చకస్యతపోయోగా దర్చనస్యాతిశాయనాత్ । అభిరూప్యాచ్చ
బింబానాం దేవఃసాన్నిధ్యమృచ్ఛతి॥ ప్రతిమాపట్టయంత్రాణాం నిత్య
స్నానంనకారయేత్ । కారయేత్పర్వదివసే యదాచమలధారణ॥

అథ పంచసూత్రీ నిర్ణయః.

లింగోచ్ఛ్రితా లింగవిస్తారో లింగస్థౌల్యం పీఠవిస్తారః ప్ర
లికామానంచేతి పంచసూత్రాణి । తత్ర లింగమస్తక విస్తారం లిం
చ్ఛ్రితాతుల్యం కృత్వా। తద్ద్విగుణ సూత్రవేష్టనార్హం లింగస్థౌల్యం
కృత్వా। లింగాత్సర్వతో లింగసమవిస్తారం పీఠంవర్తులం కుర్యాత్
పీఠోచ్ఛ్రితాలింగోచ్ఛ్రద్విగుణా । పీఠాద్బహిః పీఠోత్తరభాగే లింగస
దీర్ఘామూలే దైర్ఘ్యసమవిస్తారా అగ్రే తదర్థవిస్తారాప్రనాలికా। లి
గోచ్ఛ్రత్వత్రిగుణా పీఠోచ్ఛ్రతేతి కేచిత్ । అథ పీఠమధ్యభాగే లింగా
ద్విగుణస్థూలం పీఠోచ్ఛ్రతాతృతీయాంశేన కంఠంకుర్యాత్ । కంఠో
ర్ధ్వాధోభాగయోః సమవప్రద్వయం కృత్వా । పీఠోపరి లింగవిస్తా
షష్ఠాంశేనమేఖలాం కృత్వా। తదంతః సంలగ్నం తత్సమం ఖా
కుర్యాత్। ప్రనాలికాయామపివిస్తార తృతీయాంశేనఖాతః పీఠవత్స
లాచకార్యేతి ॥

ద్వితీయ భాగః.

దేవతాస్థాపన విధిః.

శ్లో॥ శివస్యపురతో నందీ భాస్కరో ధ్వజపూర్వకః। విఘ్నేశో వహ్నిభాగేతు దక్షిణే మాతరస్తథా॥ బ్రహ్మానైర్ ఋతిదిగ్భాగే వాణీ నైపశ్చిమేదిశి। సోమ-ఈశానయోర్మధ్యే దుర్గాభైరవసన్నిధౌ। వాయవ్యేస్కంద వీరేశౌ కేశవశ్చోత్తరేదిశి। సోమ-ఈశాన్య దేశేహి దేవతా స్థానముచ్యతే॥

తా॥ శివునకు నెదురుగా నందియు, ధ్వజమునకు తూర్పుగా సూర్యుడును, ఆగ్నేయదిక్కున విఘ్నేశ్వరుడును, దక్షిణదిక్కున సప్తమాతృలును, నైర్ఋతిదిక్కున బ్రహ్మయును, పశ్చిమదిక్కున సరస్వతియు, ఉత్తరము ఈశాన్యదిక్కులనడుమగా భైరవునకు సమీపమున దుర్గాదేవియు, వాయవ్యభాగమున కుమారస్వామియు, వీరభద్రుడును, ఉత్తరదిక్కున విష్ణుమూర్తియు, ఈశాన్యదిక్కున సోముండును, ఈప్రకారము లింగమునకు నాయాదిక్కులయందు పైనజెప్పఁబడిన దేవతలను ప్రతిష్ఠ జేయవలయును.

శ్లో॥ ప్రాచీనఆలయేలింగం నవీనేఆలయంప్రతి। స్థాపయేద్యది మోహేన రాజారాష్ట్రంవినశ్యతి॥ గజచోరైశ్చచలితే నదీవేగేనవాపునః। తస్థానస్యోత్తరేపూర్వే శతధాస్థాపయేత్పునః॥ పూర్వస్థానం గతంలింగం ఊనాఙ్గందృశ్యతేయది। తల్లింగంతుపరిత్యజ్య నవం లింగంతుకారయేత్॥

తా॥ పురాతనమగు నాలయములోనుండు లింగమును ఏవిధమగు లోపములేకుండెనేని నూతనాలయములో ప్రతిష్ఠింపరాదు. అట్లు ప్రతిష్ఠించెనేని యాదేశమునకును ఆదేశమును పాలించు రాజునకును హానికలుగును. మఱియు ఏనుగుగాని దొంగలుగాని లింగమును పెల్లగించి పారవేసినయెడలను లేక నదీప్రవాహముచే కొట్టుకపోయినను ఆస్థానమందుగాని దానికి నుత్తరమునగాని తూర్పునగాని సమస్తప్రయత్నములచేతను నూతనలింగమును ప్రతిష్ఠజేయవలయును. మఱియు ప్రాచీనలింగమునకు నెక్కడనైనను భంగముకలిగి శిథిలముగానుండినయెడల ప్రాచీనలింగమును విసర్జించి యోగ్యమగు నూతనలింగమును స్థాపనజేయవలయును.

ప్రదక్షిణ విధి.

శ్లో॥ వృషంచండంవృషంచైవ సోమసూత్రంపునర్వృషం। చండంచసోమసూత్రంచ పునశ్చండంపునర్వృషం॥

తా॥ శివాలయములో ప్రదక్షిణజేయువిధ మెట్లనగా, మొదట నందీశ్వరునియొద్ద నుండి చండీశ్వరునివఱకును, అక్కడనుండి తిరిగి నందీశ్వరునివఱకును, అక్కడనుండి సోమసూత్రమువఱకును, అక్కడనుండి తిఱిగి నందీశ్వరునివఱకును, తర్వాత చండీశ్వరునివఱకును, అక్కడనుండి తిరిగి సోమసూత్రమువఱకును, అక్కడనుండి తిరిగి చండీశ్వరునివఱకును, అక్కడనుండి నందీశ్వరునివద్దకును రావలయునని ప్రదక్షిణవిధానము జెప్పఁబడినది.

శ్లో॥ వాస్తుహోమంవినాయత్ర తత్రతత్కర్మనిష్ఫలం। తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన వాస్తుహోమంతుకారయేత్ ॥

తా॥ దేవాలయప్రతిష్ఠ మొదలగు కార్యములకు వాస్తుహోమము జేయనియెడల ఆకార్యము నిష్ఫలముగాన సర్వవిధముల వాస్తుహోమమును తప్పక జేయవలయును.

శ్లో॥ వాస్తుహోమంసమాఖ్యాతం సర్వదోషనికృంతనం। హోతారంపూజయేత్తత్ర యథాశాస్త్రంవిధీయతే॥

తా॥ వాస్తుహోమము జేసినయెడల సమస్తదోషములు హరించును. కావున వాస్తుహోమము జేయునప్పుడు ముందుగా యాజ్ఞికుని యథాశాస్త్రముగా బూజింపవలయును.

శ్లో॥ పూర్వతోభాస్కరంస్థాప్య హ్యాగ్నేయ్యాంపార్వతీంతథా। యామ్యేవిఘ్నేశ్వరంచైవ నైరుత్యాంషణ్ముఖంతథా। వారుణ్యాంవీరభద్రంచ దుర్గాస్థానంతువాయవే। ఉత్తరేవైష్ణవీస్థానం ఈశాన్యే చండభైరవం। సమ్యక్ జ్ఞాత్వావిశేషేణ పుణ్యాహానివిచక్షణః। మూలస్థానంగృహీత్వాతు బాలస్థానంతుకర్షయేత్ ॥ కర్షణాయవిధిఃప్రోక్తః బాలస్థానవిధింశృణు॥

ఇతి సుప్రభే క్రియాపాదే ప్రతిష్ఠాతంత్రే. కర్షణవిధి ర్నామ త్రింశత్పటలః॥

తా॥ తూర్పున సూర్యుని ఆగ్నేయమున పార్వతిని దక్షిణమున వినాయకుని నైరృతిదిక్కున కుమారస్వామిని, పశ్చిమమున వీరభద్రుని, వాయవ్యమున దుర్గను

ఉత్తరమున వైష్ణవీదేవిని ఈశాన్యమున చండభైరవుని స్థాపించవలయునని మఱియు కొందరుచెప్పిరి. కాఁబట్టి విద్వాంసుఁడు ఈ విషయమును బాగాతెలుసుకొని పంచాంగశుద్ధిగల దినమునందు మూలస్థానమును బాలస్థానమును పరిశోధించి చక్కఁగ బాగుచేయవలయునని చెప్పఁబడియున్నది. కాఁబట్టి ముందుగా బాలస్థానమును బాగు చేయునట్టి విధానమును విధిప్రకారము చెప్పఁబడును.

అథ శంకుస్థాపనవిధిః.

అథ సదాశివస్య గ్రామనిర్మాణార్థం। యజమానః। ఆచార్యశిల్పిభిస్సహాకర్షణానంతరే। ఖననావటం మృద్భిర్వాసికతైర్వా పూరయిత్వా। సమతలంకృత్వా తస్యోపరిపుణ్యాహపూర్వకం వాస్తుపూజాం కుర్యాత్ ॥

తా॥ సదాశివునియొక్క యాలయమును నిర్మించుటకొఱకు ముందుగా భూమిని త్రవ్వి శల్యములు మొదలగునవి లేకుండునట్లు బాగుచేసి యిసుకతోగాని లేక యితర మట్టితోగాని తిరిగి పూడ్చి సమానప్రదేశముగాజేసి శంకుస్థాపనజేయునట్టి ప్రదేశమున యజమానుఁడు యాజ్ఞికునితోడను శిల్పికారునితోడను గూడి విఘ్నేశ్వరపూజ పుణ్యాహవాచన వాస్తుపూజ మొదలగునవి యథావిధిగా జేయవలయును.

అస్యోత్తరావాస్తుమంటపంవా ప్రపాంవా విధాయ। తస్య మధ్యే వేదికాయాం హస్తమాత్రవిస్తారం చతురంగుళోన్నతవిస్తారం స్థండిలం శాలినాయాజాతా ఓషధయమంత్రేణకారయేత్ ॥ షడంగుళోచ్ఛేదం ద్వాదశాంగుళవిస్తృతం తద్ద్విగుణవిస్తారాం శకం పాటలీపుష్పసన్నిభం పీఠంనిక్షిప్య। తత్ స్థానే గృహ్యాసూత్రేణ దర్భైరావృత్య॥ వాగీశాద్యాస్సుమనసస్సర్వార్థానాముపక్రమే। యం నత్వాకృతకృత్యాస్స్యుస్తంనమామిగజాననం॥ ఇత్యాదిమంత్రాణ్ వాచయేత్ ॥

తా॥ అది యెట్లనగా ఆప్రదేశమునకు నుత్తరదిక్కున మంటపమునుగాని చలివేంద్రమునుగాని వేయించి దానిలో అఱుగువేసి దానిమీద పండ్రెండుఅంగుళముల వెడల్పును యిరువదినాలుగు అంగుళముల పొడుగును ఆఱంగుళముల యెత్తును గల యొక పీటనుంచి దానిమీద (యాజాతాఓషధయ) అను మంత్రమును జదువుచు బియ్యము పోసి మంటపమునేర్పఱచి గృహ్యాసూత్రప్రకారము దర్భలనుబఱచి అటుపిమ్మట

వాగీశాద్యాస్సుమనసః) అనునట్టి మంత్రము మొదలగునవి చదువుచు విద్యుక్తముగా జేయబడిన శంఖవును ఆదర్శలమీదనుంచి పూజించవలయును. ఇందుకు గుఱించిన ప్రమాణములను మాసదివస పక్షవార నక్షత్రాదులను యథాశాస్త్రముగా జెప్పఁబడును.

అథాతస్సంప్రవక్ష్యామి ప్రాసాదార్థంతుకర్షయేత్। సుముహూర్తే సులగ్నేతు దేశికశ్శిల్పిభిస్సహ॥ ఉత్తరాయణకాలేతు కర్షణార్థం సమాచరేత్॥

తా॥ దేవాలయమునిమిత్తము ముందుగా భూమిని త్రవ్వి బాగుచేయవలయునని చెప్పఁబడియున్నది. కాఁబట్టి యెప్పుడు చేయతగినదియు జెప్పఁబడును. శాస్త్రములో జెప్పఁబడిన యోగ్యమగు మాసము పక్షము తిథి వారము నక్షత్రము మొదలగునవి విచారించి శుభలగ్నమందు ఆచార్యుఁడు శిల్పికారునితోఁగూడి కర్షణవిధిని జేయవలయును. అనఁగా త్రవ్వి బాగుచేయుట.

శ్లో॥ ఉత్తరాయణకాలేతు కర్షణార్థంసమారభేత్। తస్మాదాదౌఋతూన్వక్ష్యే తేషాంనామానిసాంప్రతమ్॥

తా॥ ఆకర్షణవిధికి నుత్తరాయణము శ్రేష్ఠమని జెప్పఁబడినది- అందునకు ఋతువులయొక్క నామములు ముందుగా వివరింపఁబడును.

శ్లో॥ శిశిరశ్చవసంతశ్చ గ్రీష్మఃప్రావృట్ తథైవచ। శరచ్చైవతుహేమంతో ఋతయష్షట్ ప్రకీర్తితాః॥

తా॥ శిశిరము, వసంతము, గ్రీష్మము, వర్షఋతువు, శరదృతువు, హేమంతఋతువు అని ఆఱుఋతువులు చెపఁబడినవి.

శ్లో॥ తపస్తపస్యౌశిశిరో ద్వౌమాసౌ మాఘఫాల్గుణౌ। వసంతశ్చైత్రవైశాఖౌ తౌమాసౌమధుమాసకౌ॥ జ్యేష్ఠాషాఢౌఋతౌగ్రీష్మమాసౌశుక్రశుచిస్మృతౌ। ప్రావృట్ శ్రావణభాద్రా ఖ్యానభోనభస్యసంజ్ఞికౌ॥ మాసౌశరదిషోర్జౌతు తావశ్వయుజకార్తికౌ। సహస్సహస్యౌహేమంతో మార్గపుష్యౌతుతౌస్మృతౌ॥ దక్షిణంశర్వరీజ్ఞేయాదివాచైవోత్తరాయణం। తస్మాదయనయోర్మధ్యే దేవానాముత్తమందినం। తదుత్తరాయణం శ్రేష్ఠం దక్షిణంతుతతఃపరం॥

తా॥ తపస్తపస్యలు అనఁగా మాఘఫాల్గుణములు. ఆరెండును శిశిరఋతువు. చైత్ర వైశాఖమాసములు మధుమాసములు ఆరెండును వసంతఋతువు. శుక్ర శుచి మాసములు అనఁగా జ్యేష్ఠాషాఢమాసములు ఆరెండును గ్రీష్మఋతువు. నభోనభస్య మాసములు వర్షఋతువు. అనఁగా శ్రావణభాద్రపదమాసములు ఇష ఊర్జ మాసములు శరదృతువు. అనఁగా ఆశ్వయుజ కార్తీకమాసములు. సహసహస్యలు హేమంత ఋతువు. అనఁగా మార్గశిరపుష్యమాసములు. ఇట్లు పంద్రెండుమాసములును ఆఱు ఋతువులుగా జెప్పఁబడినవి. మఱియు నీ పంద్రెండుమాసములలోను కర్కాటము మొదలు ఆరుమాసములు దక్షిణాయనమనియు మకరసంక్రమణము మొదలు ఆఱుమాసములుత్తరాయణమనియు రెండు అయనములుగా జెప్పఁబడెను. మఱియు దక్షిణాయనము రాత్రియనియు ఉత్తరాయణము పగలనియు జెప్పిరిగాన కర్మలకు సర్వామైన కాలము పగలగుటచే దేవతలనుగుఱించి చేయఁదగిన ప్రతిష్ఠాదికార్యములకు నుత్తరాయణము శ్రేష్ఠమనియు అట్లు సంభవముకానిచో రెండవపక్షము దక్షిణాయనముకూడ జేయఁదగినదనియు జెప్పిరి.

శ్లో॥ మార్గభాద్రపదాషాఢా పౌషమాఘా వివర్జయేత్ ।
సర్వేమాసాస్సహోతవ్యా శ్శివేనపరిభాషితం॥

తా॥ మార్గశీర్షము భాద్రపదము ఆషాఢము పుష్యము మాఘము. ఈమాసములను విడిచిపెట్టి మిగిలినమాసములలో జేయవచ్చునని శివుడు చెప్పియున్నాడు,

శ్లో॥ తత్రాపిసర్వమాసేషు వసంతశ్శ్రేష్ఠఉచ్యతే। శేషాస్తు మధ్యమంప్రోక్తం అధమం దక్షిణాయనం॥ నక్షత్రపక్షవారాశ్చ పూర్వమేవసుభాషితం। తథాప్యద్యపునర్వక్ష్యే యథాశాస్త్ర ప్రకీర్తితాః॥

తా॥ మిగిలినమాసములలోకూడ వసంతఋతువు మిక్కిలి శ్రేష్ఠమనియు, మిగిలిన మాసములు మధ్యములుగాను జెప్పి దక్షిణాయనము అధమమనిచెప్పిరి. పక్షము వారము తిధి నక్షత్రము మొదలగువానిగుఱించి కొంచెము జెప్పబడును.

శ్లో॥ కృత్తికావహ్నిదైవత్యా రోహిణీచప్రజాపతిః। మృగశీర్షం సోమదైవం ఆర్ద్రాయాస్తు శివస్మృతః॥ పునర్వసుస్తథాదిత్యా పుష్యేచైవబృహస్పతిః। ఆశ్రేషస్యచనాగస్స్యా న్మఖస్యపితరస్తథా॥

భగవ్యూఫల్గునీచైవ అర్యమోత్తరఫల్గునే। హస్తస్సవితృదేవత్యో సర్వకార్యేషుపూజితం॥

తా॥ ఏనక్షత్రమునకు నేదేవత అధిపతియున్నదియును ఇరువదియేడు నక్షత్రములకును క్రమముగా జెప్పుచున్నాడు. కృత్తికకు అగ్నిహోత్రుడు, రోహిణికి బ్రహ్మ, మృగశీర్షకు చంద్రుడు, ఆరుద్రకు శివుడు, పునర్వసుకు అదితి, పుష్యమికి బృహస్పతి ఆశ్రేషకు సర్పము, మఘకు పితృదేవతలు, పుబ్బకు భగుడు, ఉత్తరకు అర్యమయను సూర్యుడు, హస్తకు సవితృడను సూర్యుడు. ఈ హస్తనక్షత్రము అన్నికార్యములకును ప్రశస్తముగా జెప్పబడినది.

శ్లో॥ త్వష్టాచైవతు చిత్రాయా స్స్వాతీపై వాయుదేవతా। ఇంద్రాగ్నీచ విశాఖాయా అనూరాధస్యమిత్రభం॥ జ్యేష్ఠాయాశ్చ మహేంద్రస్యా న్మూలస్యనిర్‌ఋతి స్తథా। పూర్వాషాఢా జలంప్రోక్తం స్థాపనేష్వతినిందితం॥ విశ్వేదేవూత్తరాషాఢా బ్రహ్మాత్వభిజిత స్తథా। శ్రవణంహరిదైవత్యం శ్రవిష్ఠావసవ స్తథా॥ వరుణశ్శతతారాయా అజఃపోష్టపద స్తథా। అహిర్బుధ్న్యోత్తరాభాద్రా పూషావై రేవతీ తథా॥ అశ్విన్యాచాశ్వినీదేవా భరణీయమదేవతా। నక్షత్రాణాంతు పతయః క్రమేణ పరికీర్తితాః॥

తా॥ చిత్రకు త్వష్టయనుబ్రహ్మ, స్వాతికి వాయువు, విశాఖకు ఇంద్రుడు అగ్నిహోత్రుడు, అనూరాధకు మిత్రుడను సూర్యుడు, జ్యేష్ఠకు ఇంద్రుడు, మూలకు నిర్‌ఋతి, పూర్వాషాఢకు జలములు, యీనక్షత్రము యేకార్యములకును పనికిరాదు. ఉత్తరాషాఢకు విశ్వదేవతలు, అభిజిత్తుకు బ్రహ్మ, శ్రవణమునకు విష్ణువు, ధనిష్ఠకు అష్ట వసువులు, శతభిషమునకు వరుణుడు, పూర్వాభాద్రకు అజుడను బ్రహ్మ, ఉత్తరాభాద్రకు అహిర్బుధ్న్యుడు, రేవతికి పూషుడను సూర్యుడు, అశ్వనికి అశ్వనిదేవతలు, భరణికి యముడు, ఇట్లు యిరువదియేడు నక్షత్రములకు నధిపతులు క్రమముగా జెప్పబడియున్నవి.

శ్లో॥ తిష్య శ్రవణహస్తార్ద్రా మైత్రాదిత్యామఘా స్తథా। ప్రాజాపత్యాశ్వయుక్చిత్రా సౌమ్యపౌష్ణత్రిరుత్తరా।

తా॥ పుష్యమి, శ్రవణము, హస్త, ఆరుద్ర, అనూరాధ, పునర్వసు, మఘ, రోహిణి, అశ్వని, చిత్త, మృగశీర్ష, రేవతి, ఉత్తర, ఉత్తరాషాఢ, ఉత్తరాభాద్ర యీనక్షత్రములు శ్రేష్ఠములు.

శ్లో॥ ద్వితీయాచ తృతీయాచ పంచమీ షష్ఠీ సప్తమీ। దశమ్యేకాదశీచైవ త్రయోదశీప్రతిపత్తథా॥ పౌర్ణమాసీతుతిథయ శుక్లపక్షేవిశేషతః॥

తా॥ విదియ, తదియ, పంచమి, షష్ఠి, సప్తమి, దశమి, ఏకాదశి, త్రయోదశి, పౌర్ణమి, పాడ్యమి యీతిధులు మంచివి. మఱియు బహుళపక్షముకంటె శుక్లపక్షము శ్రేష్ఠము.

శ్లో॥ రాశయశ్చరవర్జ్యాస్స్యుశ్శేషాగ్రాహ్యాధనుర్వినా। బుధశ్శుక్రేందుజీవాశ్చ వారాశ్శ్రేష్ఠాశ్చనేతరే॥ త్యక్త్వాసోమోదయంతత్ర చాన్యేషాముదయంశుభం॥

తా॥ చరరాసులగు మేష కర్కాటక తుల మకరరాసులు పనికిరావు. మిగిలిన స్థిరరాసులును ధనుస్సుగాక ద్విస్వభావరాసులును శ్రేష్ఠములు. బుధ శుక్ర సోమ గురువారములు శ్రేష్ఠములు. మిగిలినవారములు కూడదు. చంద్రోదయదినముకూడదు, శుభగ్రహోదయదినమున జేయవచ్చును.

శ్లో॥ వ్యాధిపీడాంకరోత్యత్ర క్రూరదృష్టియుతాన్వితం। సోమసూర్యార్కిభూజాతా స్త్రిస్థానస్థాశ్శుభానహాః॥

తా॥ క్రూరగ్రహదృష్టి లగ్నము కూడదు. అట్టిలగ్నము వ్యాధిపీడ మొదలగు కష్టముల నొసంగును. చంద్రుఁడు, సూర్యుఁడు, శని, అంగారకుఁడు లగ్నమునకు మూఁడవస్థానమందుండినయెడల శుభములనొసగుదురు.

శ్లో॥ అష్టమస్థాగ్రహాస్సర్వే కర్తుఃకుర్వంతినాశనం। ఏకాదశగతాస్సర్వే క్షేమారోగ్యసమృద్ధిదాః॥ భయకృద్భార్గవఃప్రోక్తో షట్సప్తదశమస్థితః। నవద్విసప్తపంచస్థో గురుశ్శోభనకృత్సదా॥ సోమోహిసౌఖ్యకృత్ప్రోక్తో ద్వితీయేపంచమేస్థితః॥

తా॥ ఏగ్రహమైనను లగ్నమునకు ఎనిమిదవరాశియందుండినయెడల కర్తకు నష్టముకలుగును. పదకొండవరాశియందుండిన గ్రహములన్నియు క్షేమము ఆరోగ్యము ధనధాన్యసమృద్ధి మొదలగు శుభఫలముల నొసగుదురు. ఆఱు యేడు పది యీస్థానములయందు శుక్రుడుండెనేని భయమునొసగును. తొమ్మిది రెండు యేడు అయిదు యీస్థానములయందు బృహస్పతియుండెనేని శుభమునొసగును. చంద్రుడు

రెండు అయిదు యీస్థానములయందుండిన సౌఖ్యమునొసగువాడగును. (౧౦-౩)
యీస్థానములయందు శుక్రుడు శుభమిచ్చునని కొందరిమతము.

శ్లో॥ రవివారశ్శుభః ప్రోక్తో పౌష్ణహస్తత్రిరుత్తరైః। సౌరివార
శ్శుభః ప్రోక్తో స్వాతీరోహిణియోగతః ॥

తా॥ ఆదివారము రేవతి హస్త ఉత్తర ఉత్తరాషాఢ ఉత్తరాభాద్ర నక్షత్రము
లతో గూడినయెడల మంచిదేయగును. స్వాతి రోహిణి నక్షత్రములతోగూడిన శనివా
రము యోగ్యమగును.

శ్లో॥ బుధయుక్తాతృతీయాచ గురుషష్ఠిసమన్వితా। ఇందుశేకా
దశీయుక్తా పాణిపీడాంకరోతిచ। కుజస్తుసప్తమీయుక్తా ప్రజాందహతి
వహ్నివత్ ॥

తా॥ బుధవారముతోగూడిన తదియ, గురువారముతోగూడిన షష్ఠి, సోమవా
రముతోగూడిన యేకాదశి, మంగళవారముతోగూడిన సప్తమి, యుక్తముకానివిగా
జెప్పఁబడినవి.

శ్లో॥ అశుభస్సోమవారశ్చ ఉత్తరాషాఢసంయుతః। రిక్తాశ్చ
శూన్యతిథయః నందాశ్చగుళికాంత్యజేత్ ॥

తా॥ ఉత్తరాషాఢతోగూడిన సోమవారము మంచిదికాదు. రిక్తతిథులు శూన్య
తిథులు నందతిథులు గుళికకాలము విడువవలయును.

శ్లో॥ దుర్దినేచదిశాందాహే భూకంపేచండమారుతే। అశని
ధ్వనిసంయుక్తే దివసేవృష్టిసంయుతే। సంక్రాంతేగ్రహణేచైవ అయనే
విషువేతథా ॥ ఉత్సవేశాంతికాలేషు షడశీతిముఖేపిచ। యదిమోహే
నకుర్వీత కర్తుర్వైవాస్తునాశనం ॥

తా॥ దుర్దినమునందు దిక్కులుదహించునట్లుగా నగపడుదినమునందును భూకం
పము కలిగినప్పుడు అమితమగు గాలివీచినప్పుడును ఉరుముకలిగినప్పుడును వర్షముకలిగిన
దినమునందును సంక్రమణముల దినమందును గ్రహణము సంభవించినప్పుడును అయన
దినములయందును విషువత్పుణ్యదినములయందును ఉత్సవదినములయందును శాంతికాల
ములయందును షడశీతి పుణ్యకాలములయందును జేయగూడదు. అజ్ఞానముచే నట్టిదిన
ములయందు జేయబడిన వాస్తుకర్మకర్తకు నష్టముకలిగించునని చెప్పెను.

దేవాలయస్థాపననిర్ణయః.

శ్లో॥ ఏతత్పరీక్ష్యబహుధా యదీచ్ఛేచ్ఛ్రియమాత్మనః। సర్వదేశేషురథ్యాసు గ్రామేషునగరేషుచ॥ఇం ద్రేశానసోమానాం దిక్షువాచాన్యదిక్షువా। యస్మిన్దేశేచవిహితే తస్మిన్ప్రాసాదమారభేత్॥

తా॥ తనకు శ్రేయస్సు కలుగవలయునని కోరినవారు పైన జెప్పినప్రకారము తిథి వార నక్షత్రాదులను చక్కగా పరిశీలించి సమస్తప్రదేశములయందును వీధులయందును గ్రామములయందును నగరములయందును ఆలయముల కట్టవచ్చును. మఱియు తూర్పు ఈశాన్యము ఉత్తరము దిక్కులయందు కట్టుట శ్రేష్ఠము. లేక అందరికి ననుకూలమగు నేప్రదేశమందైనను ఆలయము కట్టవచ్చుననిరి.

భూపరీక్ష.

శ్లో॥ ఆదౌభువంపరీక్ష్యాపి కర్షణంతదనంతరం। శ్వేతారక్తా తథాపీతా కృష్ణాభూర్బ్రాహ్మణాదయః। మోక్షదాబ్రాహ్మణా భూమిర్జయదా క్షత్రియాతథా। వైశ్యాభూమిస్తు ధనదా వృషలా పుత్రదాయినీ॥

తా॥ ముందుగా భూమిని పరీక్షించి తర్వాత భూమిని త్రవ్వి బాగుచేయవలయునని చెప్పఁబడినందున భూమిని పరీక్షించుట యెట్లనగా, తెల్లరంగుగానుండు భూమి బ్రాహ్మణజాతియనియు, యెఱ్ఱరంగుకలది క్షత్రియజాతియనియు, పచ్చరంగుకలది వైశ్యజాతియనియు, నల్లనిరంగుకలది శూద్రజాతియనియు నిట్లు నాలుగురంగుల ననుసరించి నాలుగు జాతులుగా భూమికిని జెప్పఁబడియున్నది. మఱియు బ్రాహ్మణజాతి కలది మోక్షమునిచ్చుననియు, క్షత్రియజాతికలది జయమునిచ్చుననియు, వైశ్యజాతికలది ధనమునిచ్చుననియు శూద్రజాతికలది పుత్రులనొసగుననియు ఫలములు చెప్పఁబడినవి.

శ్లో॥ ఊషరాంక్రిమిభిర్జుష్టాం వల్మీకాఢ్యాం వివర్జయేత్। జానుమాత్రంఖనేద్భూమిం తన్మృదాపూర్యచావటం। ఉత్తమాముద్గగోధూమ శాలిబీజానివాపయేత్॥ పంచరాత్రాంకురాగ్రాహ్యా తతో న్యాంతువిసర్జయేత్॥

తా॥ చవుడుగల భూమియు, పురుగులతో వ్యాపించియుండు భూమియు, పుట్టలుపెట్టబడిన భూమియు విడిచివేయవలయును. ఇట్లు పరీక్షజేసి తగినభూమిని మోకాలులోతుగా త్రవ్వి ఆగోతిని బురదచే తిరిగి పూడ్చి శ్రేష్ఠములగు పెసలు

గోధుమలు వడ్లు మొదలగునవి దానిమీద చల్లవలయును. తర్వాత నైదుదినములకైనను మొక్కలు మొలచినయెడల ఆభూమిని గ్రహింపవచ్చును. అప్పటికైనను మొక్కలు మొలవనియెడల ఆభూమిని విడువవలయును.

శ్లో॥ తేషుజాతేషుకాలేషు గోగణానాంనివేదయేత్। ఏవం పరీక్ష్యవసుధాం సంగ్రాహ్యదేశికోత్తమః॥ విసృజ్య మేషంవృషభంగతే సూర్యేదినేశుభే। శంకుచ్ఛాయాగృహీతవ్యా మండలంతత్రకారయేత్।

తా॥ అట్లు చల్లబడిన విత్తనములు మొలచినపిమ్మట నాయంపరములను ఆవులకు వేయవలయును. ఈవిధముగా ఆచార్యుడు భూమిని పరీక్షించి యోగ్యమగు భూమియందు నాలయమును కట్టుటకు నేర్పాటు జేసికొనవలయును. కాబట్టి మేషసంక్రమణదినములయందుగాక సూర్యుడు వృషభరాశియందు ప్రవేశించియున్నప్పుడు శుభదినమున శంకుఛాయనుబట్టి యొక మండలమును నిర్మించవలయును.

శ్లో॥ కృత్వాసమతలంతత్ర గోమయేనానులిప్యచ। ద్వాదశాంగుళమాయామం స్వహస్తపరికల్పితం॥ శమీబిల్వపలాశైర్వా యజ్ఞైశ్చైర్వావిశేషతః। శంకుస్తస్యాశ్చతన్మధ్యే కృత్వావై మండలత్రయం। శంకుఛాయాంచసంలక్ష్య పూర్వాహ్ణేచాపరాహ్ణకే। తన్మధ్యేపాశమేత్యప్రాచీం సూత్రమార్గేణదేశికః॥ ప్రాచీసూత్రప్రమాణేన మత్స్యంతత్రప్రకల్పయేత్॥

తా॥ అది యీవిధముగా నన్నగా ముద్దుగా గోమయముచే భూమినలికి సమానప్రదేశముగాజేసి తన హస్తప్రమాణముతో పండ్రెండు అంగుళములుగల శంకుజమ్మి మారేడు మోదుగ లేక యజ్ఞమునకు నుపయోగింపబడు చెట్టి కొయ్యలలోనైనచేసి అక్కడ పాతి దానిక్రిందను ఇరుప్రక్కలను మూడుమండలముల నేర్పఱిచి రెండుయామములకు పూర్వమందును రెండుయామములు దాటినపిమ్మటను ఆమూడు మండలములయందును వ్యాపించియుండు నీడనుబట్టి తూర్పు పడమర దిక్కులను నిర్ణయించుకొని మత్స్యయంత్రాకారముగా నేర్పరచుకొనవలెను.

శ్లో॥ తదాలంబనసూత్రేణ చతుర్దిక్షుప్రకల్పయేత్। ప్రాసాదమంటపానాంచ ప్రాకారాణాంవిశేషతః। తస్యాధికాభవేచ్ఛ్రేయస్తత్సమానంతుమధ్యమం। తన్న్యూనాంవర్జయేత్తత్ర దేవాంస్తాంస్థాపయేద్బుధః॥

తా॥ అట్లు నేర్పరచబడిన శంకుచ్ఛాయ ననుసరించి యొక త్రాడుగట్టి నాలుగు దిక్కుల నేర్పఱచుకొనవలయును. అట్టి ప్రదేశము ఆలయము గోపురము మంటపము ప్రాకారాదులు కట్టుకొనుటకు ఆలయాది ప్రమాణములకంటె నధికముగా నుండుట శ్రేయస్కరము సమానముగానుండిన మధ్యమము తక్కువగానుండిన మంచిదికాదు. కాబట్టి విశాలమగు స్థలము నేర్పాటుజేసికొని యేయేస్థలమందు నేయేదేవతలను స్థాపించవలయునో అట్లు జేయవలయును.

భూ శు ద్ధి.

శ్లో॥ భూతప్రేతపిశాచానాం బలిందత్వావిశేషతః। ఏతత్తు దేవదేవస్య స్థానకర్తుర్మహీతలే। బలింపూజాంతుకృత్వా వై శీఘ్రం గచ్ఛేద్యథాసుఖమ్॥

తా॥ ఇట్లు స్థలనిర్ధారణ జేసికొనినపిమ్మట భూతప్రేత పిశాచాదుల తృప్తి కొఱకు బలిపూజాదులనొసంగి దేవదేవుండగు శివునియొక్క యాలయమును గట్టుటకు స్థలమును స్థిరపరచవలెను.

శ్లో॥ ఏవముక్త్వాతతో దేవా నుద్వాస్యప్రకర్షణం। పింగళా వాసితౌరక్తౌ వృషౌ వైనాంగహీనకౌ। ఆఢ్యౌదృఢౌప్రకర్తవ్యౌ సభావౌ కర్షణాయవై। హేమశృంగౌరౌప్యఖురౌ పుష్పమాల్యైశ్చ పూజయేత్॥

తా॥ ఇట్లు బలిపూజాదులు ఆస్థలము నాశించియుండెడి భూతప్రేతపిశాచాదుల తృప్తికొఱకుజేసి ఆవాహన జేయఁబడిన దేవతల నుద్వాసనజెప్పి ఆస్థలమును దున్ని బాగుచేయుటకొఱకు తెల్లనైనవిగాని యెర్రనైనవిగాని పింగళవర్ణముగలవిగాని రెండు యెడ్లను తోలుకునిరావలయును. అవి అన్ని అవయవములు బాగుగానుండునవియు దృఢముగాను సమానవయస్సుగాను దున్నుటకు సమర్థమైనవిగా నుండవలయును, మఱియు బంగారుకొమ్ములును వెండిడెక్కలునుంచి పుష్పమాల్యాదులచే ఆయెడ్లను పూజించవలయును.

శ్లో॥ యుగంచసహపుంబధ్వా యాజ్ఞికైర్వృషసంభవైః। శమీ బిల్వంచఖదిరంపనసస్తంభకంతథా॥ తక్షకేనతథాకృత్వా యంత్రయిత్వానలోహకం। హాలంయుగేనసంబంధ్వా వృషౌవాప్రాఙ్ముఖౌ యుధా॥ ఆచార్యస్థ్సాదికైర్వాస్తు మంత్రపాతవిచక్షణైః॥ పుణ్యాహం

వాచయిత్వాతు సంప్రోక్ష్యపంచగవ్యకైః। తతస్తుకర్షయేద్ధీమా
ప్రాక్ప్రశ్చాద్దిశిపూర్వకమ్॥

తా॥ జమ్మిగాని మారేడుగాని చంద్రగాని పనసగాని లేక యజ్ఞమునకు సంబం
ధించిన మరి యే కొయ్యలతోనైనను నాగలికాడి మేడి మొదలగు సాధనములను శి
ల్పిచే జేయించి వాటినన్నింటిని కూర్చి ఆనాగలిని యెడ్లనుకట్టి ముందుగా పడమరనుండి
తూర్పుముఖముగా నుండునట్లు దున్నవలయును. అదున్నునప్పుడు ఆచార్యుడు
మొదలగువారు వాస్తుకర్మకు సంబంధించిన మంత్రములను జదువుచు పంచగవ్యాదుల
ప్రోక్షణజేయుచు తూర్పుపడమరలుగా దున్నవలెను.

శ్లో॥ ఆచార్యంపూజయిత్వాతు దద్యాత్తుసహతౌవృషౌ। తిల
సర్షపముద్గాని గోధూమానిప్రసించయేత్॥

తా॥ పిమ్మట ఆచార్యునిపూజించి యావృషభముల నియ్యవలయును. నువ్వు
ఆవాలు పెసలు గోధుమలు మొదలగు ధాన్యముల నచ్చట చల్లవలయును.

నానావిధదేశోపద్రవాదిసంభవసంకల్పవిశేషః

అస్మిన్ దేశే క్షామడాంబరాది మహామారీ ప్రవేశ అగ్నిభయ
జారచోరాది సమస్తభయ నివారణార్థం। సకలసస్యసమృద్ధ్యర్థం।
సకలకల్యాణసమృద్ధ్యర్థం।త్రిగుణీకృతాగ్నిష్టోమ అతిరాత్రవాజపేయ
పౌండరీక అశ్వమేధ మహాశతక్రతుసంపూర్ణ సకలఫలావాప్త్యర్థం
(త్వయానిమిత్తేన) మయాకృతేన శాలావిహరణ వాస్తుపూజ వాస్తు
హోమ పర్యగ్నికరణ గ్రహారాధన అంకురార్పణ కలశస్థాపన క్షే
పూజనభేరీతాడనాగ్ని ప్రతిష్ఠాపన నిత్యకల్యాణమహోత్సవ యా
త్రోత్సవ పుష్పోత్సవ మాసోత్సవ పక్షోత్సవ నిత్యోత్సవ మం
టోత్సవ రథోత్సవ చూర్ణోత్సవ చండయాగోత్సవాది కర్మభిస్స
స్కరిష్యమాణ స్తదంగత్వేన। తదాదౌశుద్ధ్యర్థం। కర్తుస్సమస్త
పాపక్షయార్థం। ధర్మార్థకామమోక్ష చతుర్విధఫలపురుషార్థసిద్ధ్యర్థం
అస్మిన్ గ్రామేకృతనివసిత బ్రాహ్మణానాం। వేదవేదాంగాది సమస్త
విద్యాసమేతసంయుతౌపాసనాగ్నిహోత్ర యాగసత్క్రియసిద్ధ్యర్థం।
తత్కులనారీణాం। స్వపతి దేవతావ్రతాది ధర్మసిద్ధ్యర్థం

గోవత్స వృషభరక్షణానంతర అపరిమిత ప్రధాన జనసంతోషకరణార్థం। తపస్వి జనానాం పంచేంద్రియజయార్థం। శివధర్మపరాణాం। నిత్యనిర్విఘ్నశివాది దేవార్చనార్థం। రాజ్ఞాం కనకమణిమకుటకేయూర హారబంధన కటిసూత్ర ముఖపట దేవాంగాది ప్రధాన అష్టైశ్వర్య దిగ్విజయ లక్ష్మీసమృద్ధ్యర్థం। లోకేతరశతాదిబాధ నివారణార్థం। అస్మిన్కాలోక్షే గ్రామేఅస్మిన్పట్టణేస్థితసర్వజనానాం యథా న్యాయపరిపాలనార్థం। పృథివీస్థిత సర్వజనానాంనిజకులాచార అనుష్ఠానయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం। పుత్రమిత్రకళత్ర భృత్యాది విపుల నానావిధసౌభాగ్యవృద్ధి సిద్ధ్యర్థం। శాంత్యర్థం। అభ్యుదయార్థంచ మహాజనైస్సహపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే। ఆదౌనిర్విఘ్నేనజయసిద్ధ్యర్థం। కలశగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥విధిప్రకారేణప్రయోగంకుర్యాత్॥

దేవతాహ్వానవిధిః.

నందీశ్వరధ్యానం॥ శ్లో॥ శ్రీకంఠపాదాంకితరమ్యరేఖః కరారవిందస్థితవేత్రదండః। ఉపేంద్రఇంద్రత్రిదివాభివంద్యో నందీశ్వరోవాంశుభమాతనోతు॥ గిరీంద్రకన్యాపతిపాదపద్మే మహేంద్రమాన్యే శుభకేతుపద్మే। ధ్యాతాంతరంగేణవినిర్మలేన నందీశ్వరోవాం శుభమాతనోతు॥ విభూతిరుద్రాక్షవిభూషితాంగో వినాయకస్కందకృతప్రమోదః। మహేశవాహోమహనీయమూర్తి ర్నందీశ్వరోవాం శుభమాతనోతు॥ సువర్ణసంశోభితయుగ్మశృంగ సౌదామినీభాసుర మధ్యసూత్రః।మహాకకుద్మాన్మహనీయతేజో నందీశ్వరోవాం శుభమాతనోతు॥ సమీరణధ్యేయబహుప్రకాశ స్సమస్తశైవస్తుతసద్గుణాఢ్యః। శివానుగఃకామచరోవృషేంద్రో నందీశ్వరోవాం శుభమాతనోతు॥ సునాదఘంటావళిరాజమాన గ్రీవప్రదేశస్ఫురపట్టబంధః। విలాసదామో విజయాభిరామో నందీశ్వరోవాం శుభమాతనోతు॥ ఇంద్రద్విపస్య స్పృహణీయకాంతి కరేందుబింబ శ్రివణాన్వితశ్చ। మందారమందార మహామహోయం నందీశ్వరోవాం శుభమాతనోతు॥ చండీశభృంగీ మిళితామహేంద్ర గోవిందకోటీర తటిత్ప్ర

కాశః । యద్విత్రిశంఖస్త్రిపురారిలక్ష్యే నందీశ్వరోవాం సుఖ మాతనోతు ॥

త్రిశూలావాహనం ॥ భూతత్రిశూల । దక్షిణదళేఆగత్య । సన్నిధానంకృత్వా ప్రసాదః క్రియతాం ॥

అస్త్రావాహనం॥పద్మే పద్మోద్భవే శ్రీపూర్ణపద్మనాభ సహోదరేసకల కల్యాణపురస్సరే। శైవత్యావిరాజమాన రాజితయుగళే। పురుషోత్తమ భుజాంతర నిరంతరశోభితే॥ హారనూపుర కేయూర రసనాలంకృతే। సిద్ధాంతవంద్యమాన విశ్వేశ్వరతత్వస్థితే । శ్రీదేవి శ్రీమహాలక్ష్మి। భగవతః। అమరేశ్వరస్య । దివ్యాస్త్రభూతత్రిశూల ఉత్తరదళే। ఆగత్యసన్నిధానంకృత్వా । ప్రసాదః క్రియతాం ॥

స్కందావాహనం ॥ సుబ్రహ్మణ్యే । సురలోకదక్షా । అక్షీణ తేజః పుంజాదళే। వందీకృత మార్తాండచండపరాక్రమ । అమరావళీ నాయక మకుటస్థకుంకుమవర్ణ । కుంజరావిర్భూత శ్రీవణభవమోదామోద । మునిజననిషేవ్యమాణ । ఆర్తిహర । కార్తికేయా । భగవతః । అమరేశ్వరస్య । త్రిశూలదండ । ఆగత్యసన్నిధానంకృత్వా। ప్రసాదః క్రియతాం ॥

భైరవావాహనం ॥ నగనాగవిభూషణనవమణిగణశ్యామ।కపాలశూలదర్శితకరకమలాసన । పుండరీకమాలామంకితగండభాగ । భోగనిషిక్తపశూపః। నదీప్రియసారమేయవాహన। నీలకంచుకోదంచిత సకలగాత్రక్షేత్రపాల। భగవతః అమరేశ్వరస్య దివ్యాస్త్రభూతత్రిశూలకేసరే। ఆగత్యసన్నిధానంకృత్వా। ప్రసాదఃక్రియతాం।

శాంతావాహనం ॥ శ్లో॥ గరుత్మద్వాహనారూఢం శంఖచక్రధరం హరిమ్। పీతాంబరం హృదింధ్యాయే త్సర్వాభీష్టస్య సిద్ధయే।

మదగజావాహనం। మాషోపహారప్రియ। అర్మియపాశతరంగిత భక్తజనసంసార భయపాశమహాశాంత। భగవతః అమరేశ్వరస్య దివ్యాస్త్రభూత। త్రిశూలమధ్యే త్రినేత్రే। ఆగత్య సన్నిధానంకృత్వా। ప్రసాదః క్రియతాం ॥

సూర్యాహ్వానం ॥ త్రిభువనలక్ష్మి అఖండమండలనాయకమణి రత్నలక్ష్మీతిశిఖామణి అనవరత పీఠదళయుగళ పరిచితకళయుగళకుండల మణిమయూఖ గండకపోలమండిత। విచిత్రాధర। కనకమణికవచ। లలితగాత్ర। జగదేకచక్షుషాదిత్య। భగవతః అమరేశ్వరస్య। భూత త్రిశూల దివ్యనేత్ర। ఆగత్య సన్నిధానం కృత్వా। ప్రసాదః క్రియతాం ॥

చంద్రాహ్వానం ॥ ఆగ్నేయభాగేసరథో దశాశ్వశ్చాత్రే యజో యామునదేశజశ్చ। ప్రత్యఙ్ముఖస్థశ్చతురశ్రపీఠే గదాధరాంగో హిమవత్స్వభావః ॥ శ్వేతాంబర శ్వేతవపుః కిరీటీ శ్వేతద్యుతి ర్దండ ధరో ద్విబాహుః। చంద్రోఽమృతాత్మావరదః కిరీటీ శ్రేయాంసి మహ్యం విదధాతుదేవః ॥

వాస్తుపూజావిధిః.

అథ వాస్తుపూజావిధింవ్యాఖ్యాస్యామః। శాలితండులైర్హస్తమాత్ర విస్తారం। త్ర్యంగులోన్నతం చతురశ్రం స్థండిలంకృత్వా। తదీశాన్య దేశే ప్రాచ్యాముదీచ్యాంవా స్థండిలే। అంభః పూర్ణకుంభంనిధాయ। తస్మిన్ జటామకుటమండితం చతుర్భుజ కమండల్వక్షమాలాధారిణం। జానోర్ధ్వస్థితవామహస్తం। స్వర్ణనిర్మితం వాస్తుపురుషం నిక్షిప్య। పాలాశపల్లవై ర్దూర్వాభిర్వాచ్ఛాద్యాభ్యర్చ్య। పూర్వస్మిన్ స్థండిలే। సమమేకాశీతిపదానుసూత్రేణవిభజ్య। విలిఖ్య। మధ్యే నవపదేషు క్షితిపతయే బ్రహ్మణేనమః। ఇతిగంధాదిభిరభ్యర్చ్య। పూర్వాది షట్సుపదేషు ప్రణవాదినమోంతకం॥ సుశోభితాయ వివస్వతేమిత్రా య। పృథివీధరాయేతి। ఈశానాదిషు ద్వంద్వరూపేష్వష్టసు। సూర్య పదాపాయ ఆపాయ। ఆపస్వచ్ఛాయ। సవిత్రేసావిత్రికాయ। ఇం ద్రాయ ఇంద్రజయాయ। రుద్రాయ రుద్రజయాయ। ఇతి ఈశానా దిషు ప్రదక్షిణం। ఈశానాయ పర్జన్యాయ జయంతాయ మహేం ద్రాయ ఆదిత్యాయ సత్యకాయ భృగవేంతరిక్షాయ। అగ్నేః పూష్ణే। అవితధాయ గృహక్షతాయ యమాయ గంధర్వాయ భృంగ

రాజాయభృగవే నిర్ ఋతయే। దర్వ్యాంకాయ సుగ్రీవాయ పుష్పదంతాయ। వరుణాయ అసురాయ శోషాయ। పార్శ్వదరక్షిణే। భోగాయ। ముఖ్యాయ॥ ఓం హాం ప్రద్యుమ్నాయనమః। ఓం హాం జయంతాయనమః। ఓం హాం మహేంద్రాయనమః। ఓం హాం దిత్యాయనమః। ఓం హాం ఆదిత్యాయనమః। ఓం హాం సత్యకాయనమః। ఓం హాం భృశాశ్వాయనమః। ఓం హాం అంతరిక్షాయనమః। ఓం హాం అగ్నయేనమః। ఓం హాం పూష్ణేనమః। ఓం హాం బహురక్షకాయనమః। ఓం హాం యమాయనమః। ఓం హాం గంధర్వాయనమః। ఓం హాం భృంగరాజాయనమః। ఓం హాం మృగరాజాయనమః। ఓం హాం నిర్ ఋతయేనమః। ఓం హాం దర్వ్యాదికాయనమః। ఓం హాం సుగ్రీవాయనమః। ఓం హాం పుష్పదంతాయనమః। ఓం హాం వరుణాయనమః। ఓం హాం అసురాయనమః। ఓం హాం శేషాయనమః। ఓం హాం రోగాయనమః। ఓం హాం వాయవేనమః। ఓం హాం నాగాయనమః। ఓం హాం ఋష్యాయనమః। ఓం హాం భల్లాయనమః। ఓం హాం ముఖ్యాయనమః। ఓం హాం సోమాయనమః। ఓం హాం వృషభాయనమః। ఓంహాం విధితయేనమః। ఓం హాం అదితయేనమః। ఈశానాదికోణేషు ఓంహాం చరాచరాయనమః। ఓంహాం విద్యారణ్యాయనమః। ఓంహాం పూతనాయనమః। ఓం హాం పాపరాక్షసేనమః। పూర్వాదిదిక్షు ఓం హాం స్కందాయనమః। ఓం హాం అదితయేనమః। ఓం హాం జంభాయనమః। ఓం హాం బలిపింఛాయనమః। ఏవం గంధపుష్పాదిభిరభ్యర్చ్య॥ అధోముఖం భువం ప్రోక్ష్య। శిరోదేవాస్తుపురస్తాత్ దేవపూజాంతు కర్తవ్యం స్థలేకర్జరసప్రభిః। శిరశ్చేశానకోణేషు నైర్ ఋత్యాం వరపాదయేత్। మధ్యే బ్రహ్మపదం నాభిరంగం స్యాత్ పదానుగం॥ శాలిమధ్యే కుంభం విన్యస్య తస్మిన్ బ్రహ్మాణం పూజయేత్॥ వాస్తుపూజాసమాప్తా॥

ప్రాచీనవాస్తుహోమప్రకరణమ్.

వాస్తుహోమః॥ అథవాస్తుహోమవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామః। తదుత్తరపార్శ్వే। హస్తమాత్ర స్థండిలంసంస్థాప్య। అగ్నిధ్యానాదిపూర్వవత్సంకల్ప్య। పాలాశసమిద్గాదుంబరాశ్వత్థప్లక్షాణి సమిధః

దర్భైర్వా వస్త్రసహితకూర్చం। తత్రనిక్షిప్య బ్రహ్మాణం గంధ
పుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య। చతుర్భుజం జటామాలిం కమండల్వక్షధారి
ణం। వామహస్తోన్నతం జానోర్ధ్వేహ స్తంవిభావయేత్॥ దధ్యాజ్య
గుడసంమిశ్రం శుద్ధం తేనబలింక్షిపేత్। చతుర్భుజయుతాః శేషాః। ఖడ్గ
ఖేటకధారిణః కృతాంజలిపుటాస్సర్వే। ధ్యాత్వాన్యస్యపదస్థితః। తతః
స్థండిలే అగ్న్యాధ్యానాదికంకృత్వా। సమిదాజ్యచరు తిలతండులైస్త్రిః
పంచాశద్దేవతాక్రమాత్। పృథక్పృథగ్వా ఏకైకాహుతిం యథా
తథాహోమంకృత్వా। అగ్న్యాదికంసర్వం అగ్నికార్యాంతమాచరేత్।
తతఃకుర్యాద్విశేషేణ వాస్తుహోమం స్వనామభిః। ప్రణవాది చతు
ర్థ్యంతం క్రమేణ జుహుయాత్తతః। వాస్తోష్పతీతిమంత్రేణ జుహు
యాద్ఘృతపూరితైః। అం బ్రహ్మణేస్వాహా। ఉం విష్ణవేస్వాహా।
ఓం దివస్పతేస్వాహా। ఓం మరీచయేస్వాహా। ఓం మిత్రాయస్వాహా।
ఓం ధరాయస్వాహా। ఓం అపాయస్వాహా। ఓం అపవచ్ఛకాయ
స్వాహా। ఓం సావిత్రేస్వాహా। ఓం సవిత్రకాయస్వాహా। ఓం ఇం
ద్రాయస్వాహా। ఓం ఇంద్రజయాయస్వాహా। ఓం రుద్రాయస్వాహా।
ఓం రుద్రజయాయస్వాహా। ఓం ఈశానాయస్వాహా। ఓం ప్రద్యు
మ్నాయస్వాహా। ఓం జయంతాయస్వాహా। ఓం మహేంద్రాయ
స్వాహా। ఓం దిత్యాయస్వాహా। ఓం ఆదిత్యాయస్వాహా। ఓం భృశాం
తాయస్వాహా। ఓం అంతరిక్షాయస్వాహా। ఓం అగ్నయేస్వాహా।
ఓం పూష్ణేస్వాహా। ఓం గృహక్షతాయస్వాహా। ఓం యమాయ
స్వాహా। ఓం గంధర్వాయస్వాహా। ఓం భృంగరాజాయస్వాహా।
ఓం మృగరాజాయస్వాహా। ఓం నిరురుతేస్వాహా। ఓం దావారికాయ
స్వాహా। ఓం సుగ్రీవాయస్వాహా। ఓం పుష్పదంతాయస్వాహా।
ఓం వరుణాయస్వాహా। ఓం అసురాయస్వాహా। ఓం శేషాయస్వాహా।
ఓం ఉరగాయస్వాహా। ఓం వాయవేస్వాహా। ।ఓం నాగాయస్వాహా।
ఓం ముఖ్యాయస్వాహా। ఓం భల్లటాయస్వాహా। ఓం సోమాయ
స్వాహా। ఓం వృషభాయస్వాహా। ఓం అదితయేస్వాహా। ఓం ద్యు
తయేస్వాహా। ఓం చరరిణేచస్వాహా। ఓం బీజారిణేస్వాహా। ఓం పూత

నాయస్వాహా। ఓం పాపరాక్షసేస్వాహా। ఓం స్కందాయస్వాహా। ఓం అర్యమ్ణేస్వాహా। ఓం ఇచ్ఛాయస్వాహా। ఓం బలిపింఛాయస్వాహా। ఇత్థం పరిధానాహుతీర్జుహుయాత్ ॥ తతః ప్రాయశ్చిత్తార్థం జయాది హోమంకృత్వా। పూర్ణాహుతింహుత్వా। మూలేన ఆజ్యం జుహుయాత్। తతః కూర్చాంగృహీత్వా। కూర్చాగ్రం ఆజ్యసం మిశ్ర్య అగ్నౌప్రజ్వాల్య। హృదయామంత్రేణ సంప్రోక్ష్య। ప్రాకారాభ్యంతరం సర్వభువనం యాగమంటపం పర్యగ్నికరణంకృత్వా। బ్రాహ్మణాయదత్వా। సంసారాంతం బాహ్యేత్యజేత్। సచేలస్నానంకృత్వా సూర్యావలోకనం కుర్యాత్। అష్టౌ బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్। ఇతి కామికతంత్రే ॥ వాస్తుహోమ స్సమాప్తః ॥

ప్రాచీన అంకురార్పణ విధిః.

చతుర్దశధాన్యాని॥ తిలసర్షప ముద్గమాషయవకులుత్థగోధూమ ప్రియంగుశ్యామాక నీవారతిలరాజమాష గవీధుగ్వారం అథవా చతుర్దశవా ద్వాదశవా యథాసంభవం గృహీత్వా ॥ ఆదౌ అంకురార్పణం కుర్యాత్ ॥

శుచౌదేశే గోమయేనానులిప్య। రంగవల్లీకాంకృత్వా। పాలికారావా ఘటికావా ప్రత్యేకం షోడశషోడశవా అష్టావష్టావా చతస్రశ్చతస్రోవా యథాసంభవమానీయ ॥ భూమిర్భూమ్నేతి భూమిమభిమంత్ర్య। వాలుకానాం మూలేబిల్వదళం సంస్థాప్య। తంతుం తన్వదితి తంతునావేష్ట్య। ఇంద్రాద్యష్టదిక్షుపాలికాస్సంస్థాప్య తిలసర్షపముద్గమాషవ్రీహ్యాఢకకులుత్థాది పూర్వసంపాదితబీజాని నిక్షిప్య। పయసాయాజాతా ఓషధయఇత్యనువాకేనమిశ్రీకృత్య। పూతంపవిత్రేతి పూర్వపాలికాయాం। ఉద్వయాశీత్యాగ్నేయపాలికాయాం। సుగన్నఃపంథా ఇతి దక్షిణపాలికాయాం। ఆనోనియుద్భిరితినైరృతపాలికాయాం। తత్వాయామీతి పశ్చిమపాలికాయాం। తవవాయవితివాయవ్యపాలికాయాం। సోమోధేనుమిత్యుత్తరపాలికాయాం। తమీశాన మితి ఈశానపాలికాయాం। ఇత్థమష్టసుపాలికాసునిక్షిప్య।

తాసాముపరిగోమయేన వామృదావాచ్ఛాద్య। తాసాంమధ్యే సోమ కుంభం సంస్థాప్య। తస్మిన్ ఆప్యాయస్వేతి చంద్రమావాహ్య। సోమ కుంభస్థోదకేన। హిరణ్యశృంగమితి పవమానస్సువర్జన ఇత్యాద్యను వాకైరష్టపాలికాః స్నాపయిత్వాతత షోడశోపచారపూజానై వే ద్యాదికంకృత్వా పూజాం సమాపయేత్ ॥ ఇతి కామికతంత్రే అంకు రార్పణవిధి స్సమాప్తః॥

అథ కామికతంత్రే హోమవిధిరుచ్యతే.

యత్రాగ్నిస్థాప్యతే తత్ర శ్వేతతండులచూర్ణేన ప్రాదేశ మాత్రం స్థండిలంకృత్వా। దర్భద్వయేనోల్లేఖనంకృత్వా। అస్త్రమం త్రేణ జలంసంప్రోక్ష్య। శ్రోత్రియాగారాదగ్నిమానీయ। కుండే నిక్షిప్య। వ్యోమవ్యాపనం సముచ్చార్య। శుష్కకాష్ఠాస్సమిధో నిక్షిప్య। అగ్నింప్రజ్వాల్య। సదాశివరూపం ధ్యాత్వా॥ శ్లో॥ పద్మస్థం పంచవక్త్రం దశభుజసహితం భాసురాంగం త్రినేత్రం। శూలం వజ్రంచ ఖడ్గం పరశుశితగదాదండ పాశాంకుశాదీన్। బిభ్రాణం వామదక్షైః కరసరసిరుహైః సప్తజిహ్వైస్సుదీప్తం। ధ్యాయేస్వాహా స్వధాభ్యాం శమతగణధరం కుండమధ్యేశివాగ్నిం॥ ఏషహి దేవ ఇతి పుష్పాక్షతమిశ్రిత మర్ఘ్యందత్వా। ఏషహి దేవః ప్రదిశోనుసర్వాః పూర్వోహిజాతస్సఉగర్భేఅంతః। సవిజాయమానస్సజనిష్యమాణః ప్ర త్యఙ్ముఖాస్తిష్ఠతివిశ్వతోముఖః। ప్రాఙ్ముఖాగ్నేమమ। అభిముఖోభవ। అగ్నిమలంకృత్య। అగ్నయేనమః। హుతవహాయనమః। హుతాశనే నమః। కృష్ణవర్త్మనేనమః। దేవముఖాయనమః। సప్తజిహ్వాయః। వైశ్వానరాయనమః। జాతవేదసేనమః। అదితేనుమన్యస్వ। అనుమతే నుమన్యస్వ। సరస్వతేనుమన్యస్వ। దేవసవితఃప్రసువ। దర్భైరగ్నిం పరిస్తృణాతి। ప్రాగాదిప్రతిదిశం చతుర్భిశ్చతుర్భిర్దర్భైః పరిస్తీర్య। అన్యేషు దర్భేషుపాత్రాణి భుగ్నసంధానంకృత్వా। దర్వీఆజ్యస్థాల్యౌ। ప్రోక్షణపూర్ణపాత్రే। ఇధ్మస్రువావితి। ప్రోక్షణమాదాయ। ఉదక మాపూర్య। అక్షతాన్నిక్షిప్య। వితస్తిమాత్రే దర్భాణాం మధ్యే

పవిత్రగ్రంథింకృత్వా। అంగుష్ఠానామికాభ్యాం త్రిరుత్పవనంకృత్వా
ప్రోక్షణజలేన ఇతరపాత్రాణిసంప్రోక్ష్య। పాత్రాణ్యుత్తానానికృత్వా
శ్లో॥ హస్తమాత్ర చతుష్కోణం సమానోన్నతివిస్తరం। నాభియో
సమాయుక్తం కుండంచేష్టంతిమేఖలం ॥ ప్రధానమేఖలోత్సేధము
మం సప్తమాంగుళం। తద్బాహ్యామేఖలోత్సేధం పంచాంగుళ
స్మృతం॥ తద్బాహ్యామెఖలోత్సేధ మంగుళత్రితయస్మృతం। త
స్త్రిద్వ్యంగుళాయామం మేఖలోపరిమధ్యమే॥ తతష్షడంగుళాయా
మున్నతంచైకమంగుళం। ఏవంచతుష్కోణకుండం మధ్యేపదం
ల్పయేత్॥ ఘూతాధికేభవేద్రోగీహీనేధేనుకులక్షయః। వక్రకుం
తుసంతాపో మరణంభిన్నమేఖలే॥ మేఖలారహితేశోకో భేది
సంక్షయః। ఏతస్యధ్వంసనంకుండం నాభిస్థానవివర్జితం॥

తా॥ హోమముజేయుటను నేర్పరచెడి కుండమీవిధముగా నుండవలయును
మూరెడు వెడల్పు మూరెడు పొడుగును మూరెడు లోతును కలిగి సమచతు
నాలుగుకోణములు కలిగియుండవలయును. నాభియోనికలిగి సమానను
మూడుమేఖలములు నాలుగుప్రక్కలను కలిగియుండవలెను. అందులో
మేఖలము యెత్తు 7 అంగుళములును రెండవమేఖలము యెత్తు 5 అంగుళములును
మేఖలము యెత్తు 3 అంగుళములును ఇట్లు పైనుండి దిగువభాగమువఱకు నుం
మఱియు వాటికి వెడల్పు యెట్లనగా 4-3-2 అంగుళములు కలిగి యుండవలయు
ఆమేఖలములపై భాగమున నాలుగుప్రక్కలను 4 దిమ్మలు ఒకఅంగుళము
ఆఱుఅంగుళముల వెడల్పును కలుగునట్లుగా చేయవలయును. ఇట్లు నాలు
ములు కలిగియుండెడి కుండము నేర్పఱచవలెను. మఱియు చెప్పబడిన ప్రమాణ
నధికముగా నుండినయెడల రోగముకలవాడగును. తక్కువగానుండినయెడల
ముకలుగును. కుండము వంకరగానుండినయెడల సంతాపము సంభవించును.
ములు భిన్నమైనయెడల మరణము కలుగును. మేఖలములు వేయకుండినయెడల
సంభవించును. మేఖలములు చెడిపోయినయెడల ధననష్టము కలుగును. నాభి
యెడల నాశనము కలుగును. ఇట్లు ఫలములు చెప్పబడినవి కాబట్టి శాస్త్రప్రకా
కుండము నుండులాగున చేయవలయును.

ఇధ్మంచవిస్రస్య। తతఃప్రోక్ష్య। పూర్ణపాత్ర మా
పూర్వాపత్కృత్వా। ముఖసమముద్ధృత్య। కుండదుత్తరత

త్ర్యంబకంనమస్కృత్య। అజ్యపాత్రిమాదాయ। ఆజ్యమాపూర్య। ఉదీచోంగారాన్నిరూహ్య। తేష్వధిశ్రిత్య। జ్వలతాదర్భేణావధృత్య। కుశౌప్రతితప్య। తత్పాత్రస్యాగ్రితస్సంస్థాప్య। అంగారాన్ ప్రత్యూహ్య। అంగుష్ఠానామికాభ్యాం త్రిరుత్పవనంకృత్వా। పవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య। ప్రాగగ్రమగ్నౌప్రహరతి। స్రుక్స్రువావాదాయ। జలైః ప్రక్షాళ్య। దర్భాగ్రైరగ్రిం మధ్యైర్మధ్యం మూలైర్మూలం సంస్పృశ్య। పునఃప్రతితప్య। ఆజ్యస్థాల్యుభయతోనిధాయ। ఇధ్మమాదాయ। ఏకవింశతి దారుసంమితమిధ్మం ప్రకల్పయేత్। తేష్వేకైకం పశ్చిమదక్షిణోత్తర త్రిసృషు దిక్షునిక్షిపేత్। తతఃఆఘారసమిధౌద్వే ఈశానాగ్నేయకోణయో రూర్ధ్వాగ్రేనిక్షిప్య। సన్నహనమనుయాజమేకం సమిధంనిధాయ। శేషాన్ పంచదశేధ్మాన్। ఆధానముహూర్తస్సుముహూర్తో అస్త్వత్యుచ్చార్య। అగ్నౌనిక్షిపేత్। స్రుచాజ్యం గృహీత్వా। ఓం బ్రహ్మణేస్వాహా। ఇత్యుత్తరార్ధపూర్వార్ధే జుహుయాత్। ఓం విష్ణవేస్వాహా। ఇతి దక్షిణార్ధపూర్వార్ధేజుహుయాత్। మధ్యే అష్టపుష్పమంత్రైర్జుహుయాత్। భవాయదేవాయస్వాహా। శర్వాయదేవాయస్వాహా। ఈశానాయదేవాయస్వాహా। రుద్రాయదేవాయస్వాహా। ఉగ్రాయదేవాయస్వాహా। భీమాయదేవాయస్వాహా। పశుపతయేస్వాహా। మహతోదేవాయస్వాహా॥ ఇతిపరిధానాహుతీర్హుత్వా। రుద్రాత్రియ తంతిచరాయేతి సన్నహనసమిధంచ నిక్షిప్య। తతోజయాదీనుక్త్వా తదుపరి ప్రాయశ్చిత్తమంత్రానపి పఠిత్వా। హోమంసమాపయేత్॥

అత్రహోమముద్దిశ్య శ్లోకాః వక్ష్యంతే॥ శ్లో॥ సమిధః పంచమేనాథ ఆజ్యంతత్పురుషేణతు। అఘోరేణచరుంహుత్వా లాజాన్ వామేనచైవహి। సర్షపాన్ సద్యమంత్రేణ యవాంశ్చహృదయేనతు। తిలాన్ హుత్వాతుశిరసా శైణవాన్ శిఖయాతథా। శాలీకవచమంత్రేణ మాషాన్నేత్రాఖ్యయాహువేత్। ముద్గాన్ హుత్వా తథాస్త్రేణ పిష్టంహుత్వావశాత్పరాత్। ప్రియంగూన్ వ్యాహృత్య తేనైవ ప్రతిద్రవ్యం హృదాపివా॥ ఇతి కామికతంత్రే హోమవిధిస్సమాప్తః॥

తా॥ 'ఈశానస్సర్వవిద్యానాం' అను మంత్రముచే సమిధలను, 'తత్పురుషాయ' అను మంత్రముచే ఆజ్యమును, 'అఘోరేభ్యః' అను మంత్రముచే అన్నమును, 'వామదేవాయ' అను మంత్రముచే లాజలను, 'సద్యోజాతం' అను మంత్రముచే ఆవాలను ఇట్లు ఐదుమంత్రములచే నైదుద్రవ్యములనుహోమము జేయవలయును. మఱియు 'నమోస్తు కిరికేభ్యో' అను హృదయమంత్రముచేహోమమునుచేయవలయును. 'అస్మిన్ మహత్యర్ణవే' అనుశిరోమంత్రముచే తిలలను, 'యా తేరుద్ర' అను శిఖామంత్రముచే వేణువును, 'అస్య ప్రచేత' అను కవచమంత్రముచే బియ్యమును, 'త్ర్యంబకం యజామహే' అను నేత్రమంత్రముచే మినుములను, 'ప్రముంచధన్వన' అను అస్త్రమంత్రముచే పెసలను 'యఏతావంతశ్చ' అను మంత్రముచే పిష్టమును, వ్యాహృతులైన భూర్భువాదులచే ప్రియంగువులను హోమమును జేయవలయును. ఇవిగాక యితరములగు మఱియేపదార్థములను హోమమునుజేయునప్పుడు 'నమోవః కిరికేభ్యః' అనునట్టి హృదయమంత్రమును జెప్పి హోమమును జేయవలయును. ఇట్లు హోమవిధానమును జెప్పఁబడెను.

అథ ప్రాచీన ధ్వజారోహణపాఠక్రమః.

ధ్వజసమీపే మంటపంకుర్యాత్ । మంటపే ధ్వజకలశాని సంస్థాప్య । ఇంద్రాదిలోకపాలాన్ పూజయేత్ । తదుత్తరపార్శ్వే ఆజ్యాధానాధికం సకల్ప్య। ధ్వజాంగహోమానంతరం వృషభపూజాం కుర్యాత్ ॥ శ్లో॥ ధర్మస్త్వం వృషరూపేణ జగదానందకారక। అష్టమూర్తేరధిష్ఠాన మతఃపాహిసనాతన ॥ దేవపాదాయవిద్మహే దీర్ఘశృంగాయ ధీమహి । తన్నోనందిః ప్రచోదయాత్ ॥ ఓం నమో శంభువాహనాయ ఆవాహనం। వృషభాయ అర్ఘ్యం। వృషభేశ్వరాయ పాద్యం। ఋషాయ ఆచమనీయం। ధర్మాయ స్నానం। భద్రాయ వస్త్రం। తాండవే యజ్ఞోపవీతం। నందినే గంధం। నందికేశ్వరాయ అక్షతాన్ । ధర్మాయ పుష్పం। ధర్మస్వరూపాయ ఆభరణాని। ధర్మాత్మనే సర్వాలంకరణాని। దేవహృదయాయ నైవేద్యం। దేవరూపాయ హస్తప్రక్షాళనం। వేదాంతాయ తాంబూలం। వేదాంతవేద్యాయ ప్రదక్షిణం। ద్వితీయశంభుమూర్తయే నమస్కారం। సమస్తలోకస్వరూపాయ సర్వోపచారాన్ సమర్పయామి ॥ వృషభ

సంపూజ్య । అస్మిన్ పటిత్వం స్థిరోభవ వరదోభవ సుప్రసన్నోభవ। ఇతి వాచయేత్ ॥

ప్రాసాదస్యాగ్రభాగే పీఠగోపురయోర్మధ్యే ఆధారశక్తికూర్మాధిష్ఠిత హిరణ్యరత్నబీజౌషధీ గర్భస్థిత త్రిమేఖలోద్భాసిత చతుర్భద్రపీఠోపరి కమలకర్ణికమధ్యస్థిత దర్భమాలావిభూషిత స్వప్రమాణ నిర్మిత శుభసుమహాస్థూల స్తంభలగ్న ఫలకాత్రియ మధ్యారోపిత ధ్వజదండాగ్రమండిత ఘంటికాప్రోత సూత్రసంఘటిత సశిఖరపుచ్ఛత్రయాపరిణాహ విభ్రాజితసలక్షణధ్వజం । ఛత్రచామర స్వస్తికాద్యష్టమంగళసహితం లాంఛితం వృషభేంద్రపరిశోభితం । బ్రహ్మాదిసకల దేవతా పూజాపంజరం । ఇంద్రాగ్ని యమ నిర్ఋతి వరుణ వాయు కుబేర ఈశానాది లోకపాలసంసేవితం । దేవఋషి దైత్య దానవ యక్ష రాక్షస నాగభూత పిశాచ కిన్నర అప్సరోగణ మరుద్గణ మాతృగణ అనావృష్టిగణ రోహిణీగణ కుమారీగణ కూష్మాండగణ నక్షత్రరాశ్యాది సహితం ద్వాదశగణపరివేష్టితం ధ్వజమారోపయామి ॥ శ్లో॥ భేరీమధ్యేదక్షిణే వామభాగే శంభుర్విష్ణుః పద్మజస్తత్ర దేవాః । బాలాన్సర్వేమాతరోధర్మనా గాతస్థుర్యగ్నా చంద్రసూర్యాచదేవా ॥ సకలభువనభూతస్థాపననార్థం పురస్తాత్తదనుపశుమృగాణాం రక్షణేపాలనాయ । అనుదినమిహఘోషై రుత్సవారంభభేరీం హిమగిరివరకన్యావాదితం తాడయామి ॥ శ్లో॥ దేవా దైత్యజనాశ్చ దానవగణాన్ సంప్రాప్య దుర్గాస్థితా । భూతప్రేతపిశాచకిన్నరగణానాగాశ్చ విద్యాధరాః। గంధర్వాశ్చ మహాత్మనశ్చ పితరో సాధ్యామునీనాం గణాః। యక్షాః కింపురుషా స్తథాన్సు మనసోదద్యుష్యభంసర్వదా ॥ శ్లో॥ బ్రహ్మేంద్రనారాయణ రుద్రమూర్తేః దుర్గామహేంద్రాది దివౌకసాంచ । చతుష్పదానాంచ తథా విభూత్యై భేరీమహం సంప్రతితాడయామి ॥ శ్లో॥ వ్యోమస్థితస్వర్గతలస్థితానాం హితాయ పాతాళనివాసినాంచ । వినాశహేతో సురవిద్విషానాం భేరీమహం సంప్రతితాడయామి ॥ శ్లో॥ తీర్థప్రయోగే వినివేశితానాం సేవ్యం త్రికూటం త్రిగుణం త్రినేత్రం । పైశాచభూతామర సుందరీ

ణాం మార్గేషు ముఖ్యోత్సవభేరీతాడ్యం ॥ శ్లో॥ సమస్తసంపద్ధ్వజ
నిత్యసత్యే పంచాహ్నికారోత్సవకారణాయ । సమస్తలోకాభ్యు
దయోన్నతాయ భేరీమహం సంప్రతి తాడయామి ॥

శ్రీమన్మంగళ స్వస్తిమంగళ వివిధశంఖపటుర హంసపటుర
శ్రీవణానుమత ప్రణవాది సుకరకౌతుకాస్పద సౌరంభఘనాగమ
శ్రీమహారవ మందమలయానిల జనితామోద మోదిత దంతురపట్టణ
వ్యాపితప్రాంశు ధ్వజరాజవిరాజిత కుంకుమకస్తూర్యాది సుగంధవి
పితహిమనగోత్సేధ సౌధమాలామనోహర విశాలాయత వీధికాయాం
యూధికా మల్లికామాలతీప్రభృతి లలితలతాంకుర వ్యాపితసరోద్యాన
పరంపరారూఢ ప్రౌఢతర తరుకిసలయ వివిధమంటప గోపురప్రా
కారాది విరచిత దిగ్భాగకల్హారావలోకన జనితాశ్చర్య వచననిచయ
కలితకలాపరవాయాం । సంగీతవాద్యనృత్య రుద్రగణికా మణిభూషణ
నిజబాలాతపస్య బహుళకుటీర మనోహారాయాం । విమలజలాభిరామ
చక్రవాక కారండవక్రౌంచ సారసహంసనాదసరోరుహదీర్ఘికాయాం
ఊర్వశీప్రముఖ భాసమాన మదనాగమోత్కృష్ట స్తనభారాభిరామ
లీలావిలాశినీ విరాజితవీధికాయాం । ద్విజరాజావహం తవ్య వీక్షితస్య
ఘుమఘుమాయమాన పరిమళాత్యంతామోదకర గగనమంటప
యాం । అస్యాం అమరపురసమానపుర్యాం రాజధాన్యాం । ఆయురా
రోగ్యైశ్వర్య సంతాన ధనకనకవస్తువాహనానేక రాజ్యాభివృద్ధి
వర్ధన గంభీరమహోత్సవ భేరీసంఘోషణమహం కరోమి ॥

ప్రాచీన చూర్ణిక పాఠః.

శ్రీచింతామణి సురవరబృందాదివినుత శుభమందారతరు
సందోహలాంఛితముఖం । తాళీవనవిహారమాణగజవదన లీలావిశే
షోత్తుంగప్రముదితరంగ ప్రియకర పంచపృథుకరవిహార లంబో
నయనం । కమలభవవందితం । మందఇందూపమం । కరచరణకోమ
కంబుకంఠం శివం । విభాసితమండలం । చంద్రబింబాననం । సహస్ర
కరవందితం । [illegible] । సరసిజనవ్య

వినాయకాది దేవతాహ్వాన చూర్ణిక బలిప్రదానవిధిః.

విభుంసంతతంమందరం । వృషభపతివాహనం । ప్రణమమైతు । అళికిసలయచరణ నయనస్ఫురిత హుతవహాజగత్త్రితయజననికర కల్పతరుమనీశం । సురగురసంభ్రమనందిత సుహితపదాంబుజ సుందరకందశామరతరుశృంగరుహాంగ సుమంగళ సంగమహర్షితలం। ధృతకురంగభుజసంగమహర్షితలం ॥ శ్లో॥ నమస్తేగణనాథాయ శంకరాపరమూర్తయే। విఘ్నేశాయ నమస్తుభ్యం ప్రణమద్విఘ్నహారిణే॥ చూర్ణిక ॥ దేవవినాయక । అఖిలవిఘ్నాంధకారస్తోమ విధ్వంసపటుకిరణప్రకటమార్తాండమహాకాయ । మౌంజీకృష్ణాజినధర । నాగయజ్ఞోపవీత । సమస్తదేవదానవ యక్షరాక్షస సిద్ధచారణ గరుడగంధర్వ విద్యాధర కిన్నర కింపురుష మహాగణాధీశ్వర । లంబోదర । ఏకదంత । సకల కార్యకరణప్రారంభ ప్రధానభూత । సంకల్పసిద్ధిప్రద । ఆఖువాహన। గజవదన । త్రినేత్రప్రియ । బాలేందుశకలవిభూషితమౌళిభాగ । వక్రతుండ । గౌరీనందన । పాశాంకుశధర । ప్రసన్నవదన । విఘ్నరాజ । రక్తవర్ణ । రక్తాంబరధర । రక్తధ్వజపతాకాశోభిత । లడ్డుకహస్త । సకలకార్యాధీశ్వర । సవాహనసశక్తి సపరివారప్రభో ॥ వినాయక ॥ వినాయకమావాహయామి ॥ ముఖారిరాగం - గణపతి తాళం॥ అస్య శ్రీ అమరేశ్వరపుర నివాసస్య । పార్వతీసమేతస్య । అస్మిన్ కల్యాణమహోత్సవే । నవనిధిసమేత ధ్వజారోహణాంగ సేవార్థమాగత్య గచ్ఛేతి శంకరసేనాధిపతే శ్చండీశ్వరస్య సమాదేశేన ధిమిధిమిభేరీసంఘోషణం । కరోమి ॥ రాగం — తాళం.

శ్లో॥ అగణితఫణిఫణమణిగణః పరిణతశరది సరసిజనయనః । కటితటరటదళికులవరనినదో గణపతిరభిమతమిహదిశతుసనః॥ శ్లో॥ గణపతిస్సంధిదేశేస్మిన్ సర్వేష్వేతేసమాహితాః । శివోత్సవం సమాప్యేదం బలిం గృహ్ణంతు సర్వదా ॥ గణపతి మావాహయామి ॥ గణపతయేస్వాహా ॥ ఇమంబలిందదామి ॥ శ్లో॥ వందే చతుర్ముఖం దేవం బ్రహ్మాణం కమలోద్భవం । హిరణ్యగర్భంధాతారం సురాసురపితామహం ॥

చూర్ణిక॥ దేవ పితామహ। పరమాత్మ। పరబ్రహ్మస్వరూప। భూలోక భువర్లోక సువర్లోక మహర్లోక జనలోక తపోలోక సత్యలోక అతల వితల సుతల తలాతల రసాతల మహాతల పాతాళాది చతుర్దశభువన శ్రేణీ విభ్రాజిత బ్రహ్మాండనాయక। సమస్తదేవతాసుర నరమృగ పశుపక్షికీటక పతంగ తృణతరుగుల్మలతానేక ప్రపంచనిర్మాణధురీణ వివిధగతియుత నక్షత్రోపేత కాలచక్రభ్రమిత నాటకసూత్రధార। సర్వాధార। సరస్వతీమనోహర। సర్వాగమవిశారద। సకలవేద వేదాంగోపాంగసముద్ధారక। చాతుర్వర్ణాశ్రమధర్మ నిర్మాణనాయక। హంసవాహన। చతురానన। జటామకుటమండితచతురోత్తమాంగ। చతుర్హస్త। దండకమండల్వక్షమాలాధర। యజ్ఞోపవీతోత్తరీయో ద్భాసిత। రక్తవర్ణ। రక్తాంబరధర। రక్తధ్వజపతాకాశోభిత। పద్మ హస్త। మహాబల। ఊర్ధ్వదేశాధీశ్వర। లోకాధినాయక। సవాహన సశక్తిసపరివారప్రభో॥ బ్రహ్మణః॥ గాంధారిరాగం— సమతాళం

శ్లో॥ వాహనహంసనమంచిత దేహో మోహమపాకురు వేదమ యాంయః। బ్రాహ్మణసేవితపాదపయో జో బ్రహ్మాభీష్టం జనయతు మహ్యం॥ బ్రహ్మాణమావాహయామి॥ అం బ్రహ్మణే స్వాహా॥ ఇమం బలిందదామి॥ శ్లో॥ నమోనంతాయమహతే విదుషాం జ్ఞానదాయినే। భూతేశ యజ్ఞసూత్రాయ నమస్తే విష్ణుమూర్తయే॥ చూర్ణిక।

దేవ। అనంత। అఖిలభువనేశ్వర। క్షీరసాగరసంవేశిత। విశ్వస్థిత జీవవిచక్షణ। విశ్వంభరాధారక। శేషవాసుకితక్షకకర్కో టక శంఖపాల సుజలమయమంత్రప్రముఖ నానావిధధ్యాత్మ మా సోల్లాసక। రుద్రార్చనాసక్త। భద్రాసనాసీన। లక్ష్మీవిలాస। వక్ష స్థలాంకృత కౌస్తుభరత్నవిభూషిత। నారాయణ। సుఖనివాస। అఖిలవేదాంత సిద్ధాంతవేద్య। న్యాయవైశేషిక మీమాంసకరాది సకలశాస్త్రవిజ్ఞానవిద్యాప్రవీణ వరదాయక। అనవరత సుఖాం తరంగ। సహస్రశీర్ష ఫణిఫణామణి నికరమయూఖ స్తోమాలంకృత। శ్యామవర్ణ। శ్యామాంబరధర। శ్యామఛత్రధ్వజపతాకాశోభిత। చక్రహస్త। మహాబల। అధోదేశాధీశ్వర। నాగాధినాయక। సవాహన

హన సశక్తిక సపరివారప్రభో ॥ అనంత ॥ వరాళిరాగం-ధృవతాళం.
శ్లో॥ భూమీభరసహితాఖిలశీర్ష । కామితశాస్త్ర సదాగమహర్ష । శంకరదేహాలసన్మణిభూషః । పాతుమహోరగనాయకశేషః ॥
విష్ణుమావాహయామి ॥ విష్ణవేస్వాహా ॥ ఇమంబలిందదామి ॥ శ్లో॥నమస్సురవరాధీశా వరదాయశశ్వినే । ఇంద్రాయ వజ్రహస్తాయ వృత్రహంత్రేమహాత్మనే ॥ చూర్ణిక ॥ దేవ । దేవేంద్ర । సమస్తదేవాతావిస్తారక । సకలసురాసుర మకుటమణికిరణరంజిత చరణారవింద । శచీహృదయానందకర । మందారపారిజాత సంతాన కల్పవృక్షచ్ఛాయానిషణ్ణ । కిన్నరకింపురుష గరుడగంధర్వ యక్షరాక్షస సిద్ధవిద్యాధర ప్రముఖ నానాగణపరివేష్టిత । మంగళసంగీత వేణువీణానినద మృదుమృదంగ ప్రభృతి వాద్యోపేత । రంభాద్యప్సరోగణికానాట్యవినోద । ఐరావణ కుంభికుంభస్థలాస్ఫాలన కరకమల కేళీవిలాస । అమరావతీపురనివాస । ఉచ్చైశ్శ్రవాశ్వపతి సమారూఢ । సమస్తభోగైశ్వర్యాలీఢ । వసిష్ఠప్రముఖ సకలమునివరసంభావిత । మేఘవాహన । శతమఘ । సహస్రాక్ష । దివ్యప్రభాభాసితానర్ఘ్య మణిమయకిరీటోద్భాసిత । శ్యామవర్ణ । శ్యామాంబరధర । శ్యామఛత్ర ధ్వజపతాకాశోభిత । వజ్రహస్త । మహాబల । పూర్వదిశాధీశ్వర । సవాహన సశక్తిసపరివార ప్రభో ॥ ఇంద్ర ॥

వసంతరాగం — రూపకతాళం.

సురగురుజల్పిత సూత్రరహస్యః । సురవనితాకృత శోభనలాస్యః । కరివరవాహన శామ్యశరీరః । సురపతిరీప్సిత మాశుదదాతు॥ ఇంద్రమావాహయామి ॥ ఇంద్రాయస్వాహా । ఇమంబలిందదామి ॥ అగ్నిధ్యానం ॥ శ్లో॥ అగ్నయే రుద్రరూపాయ నమోవైశ్వానరాయచ । నమస్తేజస్స్వరూపాయ జగజ్జీవనమూర్తయే ॥ చూర్ణిక ॥ దేవ। అగ్నిభట్టారక । సకలభూతాంతరాత్మక । శ్రీమద్రుద్రావతార । ప్రచండమండితోద్దండ శిఖిశిఖావిరాజిత। దివ్యతేజోవిభ్రాజిత। సమస్తవస్తువిస్తారాస్వాదనానుగ్రహణకారణ । హిరణ్యైకవర్ణ । రక్తకృష్ణప్రభాతిరిక్త । బహురూపప్రఖ్యాత విస్ఫురితసప్తజిహ్వా । కమండల

మండిత । ఋగ్యజుస్సామాథ్వరణ మంత్రైక శేష । యజ్ఞదీయమా ప్రభూతహవ్యకవ్యసంవాహన । స్వాహాసతీ నయనానంద సందోహ । ధరాధరవిస్ఫాటిత పటుతరకిరణశోభిత । ధూమధ్వజపతాకాశోభిత । ఆహవనీయ గార్హపత్య దక్షిణాగ్నిప్రకాశ నిత్యసత్యప్రభాభాసుర ప్రథిత । పవమానసఖ । సమంచితదేహ । సకలవేదోదితాహ్వాయ । వరదాత । అనేకాకార । అగణ్యపుణ్యకర్మపదతల పరిశోభిత । సప్త హస్త । వీతిహోత్ర । ఏకహృదయ । ద్విపక్షి । ద్విశీర్షక । షడక్ష రోదితనామ । చతురశ్ర । చతుశ్శృంగ । జటామకుటమండిత । మేషా రూఢ । మేఖలత్రిపాద । సప్తహస్త । శక్తిముఖాయుధధర । హోమ ప్రధానసాధన స్రుక్స్రువోపేత । తోమరవ్యజనసుధాపాత్రధర । పత్రికర । సుదీప్తపురుషపూర్ణ । పింగళనేత్రి । యజ్ఞసూత్రవిరాజిత నాగాభరణ । రక్తవర్ణ । రక్తాంబరధర । రక్తఛత్రి ధ్వజపతాకా శోభిత । శక్తిహస్త । మహాబల । ప్రాచీనకోణాధీశ్వర । తేజోధినా యక । సవాహన సశక్తి సపరివార । ప్రభో ॥ అగ్నే ॥

మంగళకౌశికరాగం — అటతాళం.

శ్లో॥ నిగమవిదుష దుచ్చారితాభ్యో సుమంత్ర స్సుజన జనా రూపాదిర సనాతనుమంత్రః । నిజముఖనకలకాదిత్య శంభుర్దిశతుమనో వాంఛితమనల దేవః ॥ అగ్నిమావాహయామి ॥ అగ్నయేస్వాహా । ఇమంబలిందదామి ॥ యమధ్యానం ॥ శ్లో॥ నమోస్తు ధర్మరాజాయ నమో వైవస్వతాయచ । నమస్తేజ స్వరూపాయ జగజ్జీవనమూర్తయే మూర్ధ్నిక ॥ దేవ । యమభట్టారక । సచరాచరజంతు నికరసంతానానుశ్రుతిశుభ । కర్మపరివర్తివ్యాపక సకలలోకాంతక । బుధసముదాయ సదారాధనేశ్వర । నిత్యసత్యప్రభాభాసుర ప్రదీప । అపరిమితశౌర్య స్వరూప । అనర్గజ్ఞాన దుర్దాంతయార్గ పరిభ్రష్టనిష్ఠురోద్దండమండిత ప్రచండ దీర్ఘదండాకలిత భుజదండమండిత । అండజోద్భిజ్జజరాయు జాది జాయమానజీవాకర్షణ । కాలమృత్యుపరిసేవిత । చండాగ్ని సన్నిభ కోపభయంకరరూప । బాలచంద్రనిభదంష్ట్రాకరాళవదన । గుప్తాది సకలభటపరివృత । ... మహిషారూఢ

ఘోరమహాఘోర రౌరవకుంభిపాక సకలకూటాశ్మశాలి పూతిమహా భూతి(ప్రభృతి అష్టావింశతి నరకకుండపాలక । షణ్ణవత్యాద్యష్టక (శాద్ధ దైవత । వైవస్వత । రుద్రభక్తదయానురక్త । సత్యధర్మస్వరూప । స్వచ్ఛందాంతఃకరణ । కాలవర్ణ । కాలాంబరధర । కాలచ్ఛత్రధ్వజ పతాకాశోభిత । మహిషవాహనారూఢ । దండహస్త । మహాబల । దక్షిణదేశాధీశ్వర । ధర్మాధినాయక । సవాహన । సశక్తిసపరివార । ప్రభో ॥ యమధర్మరాజ ॥ భైరవిరాగం — కౌశికతాళం.

శ్లో॥ సకలజీవశిక్షక భుజోపహితదండ ప్రకటతరదంష్ట్రికకరోల్లసితగండః । పృథులతరసైరిభ సమాహితసుయానః పితృపతి రభీష్టమఖిలంమమదదాతు ॥ యమమావాహయామి ॥ యమాయస్వాహా । ఇమంబలిందదామి ॥ నిర్ఋతిధ్యానం ॥ శ్లో॥ నమశ్శంకరభక్తాయ దైత్యేశాయ నమోస్తుతే । సమస్తరాక్షసేశాయ మహానిర్ఋతయేనమః ॥

చూర్ణిక ॥ దేవ । నిర్ఋతిరక్షేశ్వర । సమస్తదైత్యదానవ పరివృత । సేవ్యమాన । విభ్రాజితసింహాసనాసీన । సదాశక్తిధర । సావధానభూతభేతాళ ఢాకినీరాక్షస యాతుధాన నానానిశాచరగణ సంసేవిత । మహాప్రతాప భయంకరరూప । ఆశ్రిత సుందరరూప । అత్యుగ్రపరాక్రమ । ప్రహసితదీర్ఘదంష్ట్రాకరాళవదన । ప్రజ్వలిత శిఖిశిఖాసమాన విస్ఫురితదేహ । దేవాసురవరభయానక అతితీవ్రగదాయుధవినోద । శంకర భక్తజనహృదయప్రమోద । నిత్యకల్యాణ నిలయ । సర్వసంపద్విశేష । గర్వదుర్వారవీరోద్యద(గ్రనిగ్రహ । ప్రబల శక్తియుక్తప్రభావ । చంద్రికశాధరచరణ సరోజపూజావిధానలంపట కరకమలకేళీవిధాన । సన్మార్గనిరత । దుర్మార్గరహిత । బుధజనహృదయానంద । సుందరరూప । సుజనసందోహసహాయ । నరవాహన ప్రియ । భయవినాశకారణ । నీలవర్ణ । నీలాంబరధర । నీలచ్ఛత్రధ్వజపతాకాశోభిత । ఖడ్గహస్త । మహాబల । అవాచీనకోణాధీశ్వర । రక్షోధినాయక । సవాహన సశక్తిక సపరివార । ప్రభో ॥ నిర్ఋతే ॥

భుజంగరాగం — మల్లితాళం.

శ్లో॥ రక్షోభూతపిశాచప్రేతః ప్రక్షాళితభవ తామసపూర॥ శిక్షితదక్షితమహామఖభక్షోదక్షః కర్తారక్షతునిత్యం॥ నిర్ఋతి మావాహయామి॥ నిర్ఋతయేస్వాహా॥ ఇమంబలిం దదామి॥ వరుణ ధ్యానం॥ శ్లో॥ నమో హిరణ్యశృంగాయ పాశహస్తధరాయచ॥ నమఃప్రచేతసేనిత్యం నమస్సలిలరూపిణే॥ చూర్ణిక.

దేవ। వరుణభట్టారక। సకలజలాశ్రయ। విద్వత్త్రిసంధ్యా ప్రబలఫలప్రద। సప్తసముద్రముద్రిత ధరణీభూరిభారక। భూనభోంత రిత సకలవిస్తీర్ణోదీర్ణ దుర్వారపారావార మహాసాగరపరిపాలక। అఖిలజీవనరక్షక। అన్నప్రాణమనోవిజ్ఞాన సంతతాన్న సమావృత్తి ప్రవర్తక। సచరాచరవ్యవస్థిత। నరమృగ పశుపక్షికీటక శరీరా నందకర। ఉత్తమప్రభావ। ఉర్వీరక్షక। చందనకర్పూరాగరులవంగ తక్కోల జాజీతమాల త్రిస్త్రబేర నానావృక్షసౌగంధిక వస్తుప్రదా యక। వజ్రవైడూర్య గోమేధిక పుష్యరాగ మరకత హరినీలప్రవాళ పద్మరాగ మౌక్తికాది బహువిధరత్నోపశోభిత। నిరంతర జలప్ర వాహరూప। గంగాద్యనేకతీర్థ జలాశ్రయ। సముద్రజలేశ్వర। రుద్రార్చనప్రియ। మకరివాహన। శ్వేతవర్ణ। శ్వేతాంబరధర। శ్వేతచ్ఛత్రధ్వజపతాకాశోభిత। పాశహస్త। మహాబల। పశ్చిమదేశా ధీశ్వర। సవాహన। సశక్తికసపరివార। ప్రభో॥ వరుణదేవ॥

జంఝూటిరాగం — సమతాళం.

శ్లో॥ ఉదధిసింధుదేవ ఘాతకూపతీర్థవేష్టిత శ్చటులమీనవా నోరు దివ్యరూపభాసితః। సతతపావనక్తభయద సర్పపాశధారిణో వరశతందదాతుమహ్యమపర దిగ్వరేశ్వరః॥ వరుణమావాహయామి॥ వరుణాయస్వాహా॥ ఇమంబలిందదామి॥ వాయుధ్యానం॥ శ్లో॥ నమో స్తువాయుదేవాయ నమస్తే ద్విగుణాత్మనే। ప్రాణాదినామభేదేనప్ర రూపాయతేనమః॥ చూర్ణిక.

దేవ। పవమాన। సమస్తజందంత స్థూలసూక్ష్మప్రభావ। ప్రాణాపానవ్యానోదానసమాన నాగకూర్మకృకర దేవదత్త ధనం

జయ నామభేద భిన్నశరీరస్థిత। హేతుగుణ। ఆధారాధేయ ఇడాపిం
గళసుషుమ్న గాంధారీహస్తిజిహ్వా పూషయశోబల కుహూశంఖినీ
నామభేద దశవిధనాడీ మార్గప్రిచరణ। జగత్ప్రాణ। అగ్నిసహాయ।
ఆత్మవిద్యాపరిపాలక। సచరాచరవ్యవస్థిత। భేదాభేద। ప్రభంజన।
సంహారసమయ సంవృద్ధితాకారసంపన్న। విశ్వవ్యాపక। సకలవన
స్పతిసంభూత। చందనాశోక చంపకకదంబ పున్నాగ మల్లికా కుంద
మందార కురువకసంధ్యావర్త పాటలీపంకజ క్రముకకర్ణికారద్రోణ
ఏలా లవంగ కర్పూరాగరు వకుళవాసంతిక బంధూకబంధుర గంధ
వహశైత్యమాంద్య సౌరభ్యప్రభూత సుఖసంస్పర్శన। హరిణవాహన।
పీతవర్ణ। పీతాంబరధర। పీతచ్ఛత్ర ధ్వజపతాకాశోభిత। అంకుశ
హస్త। మహాబల। ప్రతీచీనకోణాధీశ్వర। ప్రాణాధినాయక। సవా
హన। సశక్తికసపరివార। ప్రభో॥ వాయుదేవ॥

భుజంగలలితరాగం — బలితాళం.

శ్లో॥ దిశవాయుసంచార। సంభృతహితాంగః ప్రధితాపహార
గుణభరితాదిసంగః। శివభక్తినిత్యసన్నిహితాంత రంగోవిదధాతుమే
వాయురీప్సితమిహార్ధం॥ వాయుమావాహయామి॥ వాయవేస్వాహా।
ఇమం బలిందదామి॥ కుబేరధ్యానం॥ శ్లో॥ నమస్సోమాయసౌమ్యాయ
చంద్రాయామృతమూర్తయే। శివశేఖరరూఢాయ జగదాహ్లాద
కారిణే॥

చూర్ణిక..

దేవ। నక్షత్రేశ్వర। అఖిలజగద్రక్షక। అక్షీణమహిమాస్పద।
యక్షేశ్వర। పద్మమహాపద్మ శంఖమకరకచ్ఛప ముకుందనీలవరప్ర
ఖ్యాత నవనిధానపరిపాలక। సర్వసస్యవివర్ధక। శర్వరీప్రదీపక। శంకర
జటాజూటమకుట మండలమండిత। మహాలంకారనిర్ధూతపాతక। క్షీర
సాగరసముద్భూత। అమృతసారోద్ధార। సరసిజ లక్ష్మీసహోదర।
కందర్పప్రభూత హేతుప్రభావ। షోడశకళాపరిపూర్ణగాత్ర। అత్రి
నేత్రసముద్భవ। సకలభువనానంద సందోహసంపాదిత సాంద్రచంద్రి
కాపరిశోభిత। రోహిణీవల్లభ। విరహజనవిరహార్ణవ ప్రవర్ధమాన

నూతనజలపరిభావ। కుముదవనవికాస ప్రకాశసుద్యోతమానభాసుర। నయనానందసుందర। అమృతకిరణ। శ్వేతవర్ణ। శ్వేతాంబరధర। శ్వేతచ్ఛత్రధ్వజపతాకాశోభిత। గదాహస్త। మహాబల। ఉత్తర దేశాధీశ్వర। నక్షత్రాధినాయక। సవాహన। సశక్తికసపరివార। ప్రభో। చంద్రాపరరూప। కుబేర॥ కౌశికిరాగం —షడ్కరితాళం.

శ్లో॥ నవనిధితారాశ్రిత నిజగేహః ప్రవిమలశైవ రసాన్విత దేహః। సురరిపుభీకర వరనరవాహో వితరతుశుభమిహాద్య శివసేనః॥ కుబేరమావాహయామి॥ కుబేరాయస్వాహా। ఇమం బలిందదామి॥ ఈశానధ్యానం॥ దేవ। ఈశాన। అఖిలజగద్రక్షక। యమనియమాసన ప్రాణాయామ ప్రత్యాహారధ్యానధారణ సమాధిప్రకారాష్టాంగయోగనిరత। అణిమాద్యష్టైశ్వర్యాధీశ్వర। నిరతిశయనిజభక్తి తాత్పర్య శుద్ధిబుద్ధప్రభావ। నిత్యానంద సద్భక్తజన మనస్సరోజవిహరణప్రముదితరాజమరాళ లీలావిరాజిత। శ్రీమత్పరమేశ్వరాలబ్ధ వరప్రసాద। సమాధిసుస్థిత మహామహిమోన్నతప్రభావ। వినమిత బుధజనసంభావన। వృషభేంద్రవాహన। శశిరవికిరణవికీర్ణ శోభాసుశోభిత। జటాకోటీర భాసభాసురదేహ। సజ్జనాధార। దురితహరణ కారణనామధేయ। భస్మోద్ధూళిత నిర్మలగాత్ర। లలాటనేత్ర। కపాలశూల పరశుఖట్వాంగాంకిత చారుతరహస్తచతుష్టయ విశిష్టప్రభావ। ధవళవర్ణ। ధవళాంబరధర। ధవళధ్వజపతాకాశోభిత। శూలహస్త। మహాబల। ఉదీచీనకోణాధీశ్వర। విద్యాధినాయక। సవాహన। సశక్తికసపరివార। ప్రభో॥ ఈశాన॥ మలహారిరాగం—వృషభతాళం.

శ్లో॥ ఈశానః కాలగళో మహితోదేవ నిజాంగసమానపాలితభక్తజనప్రకరో రక్షతుమాం వృషయానః॥ ఈశానమావాహయామి॥ ఈశానాయస్వాహా॥ ఇమం బలిందదామి॥ సూర్యధ్యానం॥

శ్లో॥ నమోప్రాహ్ణేవిరించాయ శివరూపాయ మధ్యమే। విష్ణురూపాయ సాయాహ్నే భాస్కరాయ మహాద్యుతే॥

చూర్ణిక ॥ దేవ । దివాకర । నిఖిలజగదధిష్ఠితప్రకాశస్వరూప। తరుపరిణామ జరాయమాన హేమంతఋతువాయు శిథిలీకృత పలాశ వితాన మహావిటపి పునర్వికాసకరణ పటుతరశతత్రయ సంఖ్యాత హిమకిరణ। అహిమకిరణ। నిఖిలకుట్మవిభూతికిరణ। సరోజనిద్రావ నోదనదక్షత్రి శతసంఖ్యాతోష్ణకర। పారిశుష్యదోషధి లతావితాన మనోహర నానావిధ జంతునికర సర్వసస్యప్రాణసంవర్ధనవికాసరంజన పటుతరచతుశ్శత ప్రమితామృతకిరణ। అష్టగ్రహపరివేష్టిత। తారా గ్రహణ। వక్రాదిరహితగమన। అవక్రాదిదోష శమనప్రథిత పుష్టికరకిరణ। రక్తవర్ణ। రక్తాంబరధర। రక్తధ్వజపతాకాశోభిత। పద్మహస్త। మహాబల। వ్యోమాధీశ్వర। సవాహన। సశక్తికసపరి వారప్రభో। సూర్యదేవ ॥ వరాటరాగం — ఆటతాళం ॥

శ్లో॥ దీపితలోకత్రయ నిజదీప్తిః స్థాపితజాడ్య తమోమయ గుప్తిః। ప్రాపితశైవరహస్య పదాప్తిః వ్యాపితసుద్వాదశశితదీప్తిః ॥ సూర్యమావాహయామి॥ సూర్యాయస్వాహా॥ ఇమం బలిందదామి॥ సరస్వతీధ్యానం॥ శ్లో॥ వందే సరస్వతీం దేవీం బ్రహ్మానందాబ్ధిచంద్రి కాం। నిఖిలాగమవిజ్ఞానరూపా మిష్టార్థసిద్ధిదాం॥

చూర్ణిక ॥ దేవి। సర్వస్వతి। నిత్యకల్యాణనిలయని। అఖిల విద్యాస్వరూపిణి। విశుద్ధస్ఫటికాక్షమాలా కమండలపుస్తకధారిణి। వేదాగమశాస్త్రవిస్తార వ్యాఖ్యాత్రి। హంసవాహనవతి। నాదస్వ రూపిణి। నిర్మలాంగి। నిత్యానందప్రబోధిని॥ ఆధారస్వాధిష్ఠాన మణిపూరకానాహత విశుద్ధకాజ్ఞేయనామ ప్రఖ్యాత షట్చక్రసం చారాగ్ర పంచాత్మస్వరూపిణి। ఆధారాధేయస్వరూపిణి। సమస్త వాగ్రమణీయ కరరూపిణి। శుక్లవర్ణవతి। శుక్లవస్త్రోత్తరీయధారిణి। శుక్లధ్వజపతాకాశోభిని। అఖిలవిద్యాధినాయకి। సరస్వతి॥ భాషా మంజరీరాగం — లబ్ధవర్ణతాళం॥

శ్లో॥ శాఖాభిన్నాన్నాయ సుగద్యా శార్దూలాద్యావృత్త నివేద్యా। వైఖర్యాద్యామనుష్య వేద్యాభాషాదేవీవాచందిశతు॥ సరస్వతీమావాహయామి॥ సరస్వత్యైస్వాహా॥ ఇమం బలిందదామి॥

దుర్గాధ్యానం ॥ శ్లో॥ ప్రపద్యే శరణం దుర్గాం ప్రపన్నా ప్రభంజనీం । సముద్భూత ముమాం దేవీం విష్ణురుద్రమయీంశుభాం॥

చూర్ణిక ॥ దేవి । దుర్గేశ్వరి । అఖిలదుర్గాదిరక్షిణి । మహిషా సురమర్దని । సింహవాహిని । శుంభనిశుంభాది రాక్షససంహా శంఖచక్రధనుర్బాణ ఖడ్గఖేటకాసి ముసలతోమరముసుండిభిండివా కణుకు పినాకక్షురికాంకుశపాశాది నానావిధాయుధాంకిత ద్వాత్రిం శద్భుజవిలాసిని । అనవరతముద్గోల్లాసిని । సరతనిరతిశయ మదోల్లాసిని సకలసౌందర్య విభ్రాజితదివ్యాంగి ॥ దుర్గి ॥

ఆహరిరాగం — జంపెతాళం ॥ శ్లో॥ సైరిభహారిణి సామవి దిని వీణావాదిని దారితవైరిణి । చారువిభూషిణి సారవిలోకిని భా యశస్విని పాలయవిశ్వం ॥ దుర్గామావాహయామి ॥ దుర్గాయైస్వాహా ॥ ఇమం బలిందదామి ॥

క్షేత్రపాలకధ్యానం ॥ శ్లో॥ నమః క్షేత్రాధిపతయే భూతగ మానుమోదినే । విశ్వేశపదభక్తాయ కింకిణీభూషితాంఘ్రయే ॥

చూర్ణిక ॥ దేవ । క్షేత్రపాలక । చతుష్షష్టియోగినీ చక్రమధ్య స్థిత । మాతృకామండల పరివేష్టిత । మహామహిమోన్నత । పరమా నందస్వరూప । నానాఘోషిత భేతాళ జంఘుజంఘులోపమ । సముద్ర ఘోష వాయుఘోష అసలాభ్రఘోష ప్రమర్దన । అఘోరసుదంష్ట్ర నామాష్ట భైరవకులాధీశ్వర । అసితాగరు సంమిళిత గంధవిలిప్త ద్రికానిభాంగవిభాసిత । ఉన్మత్తభీషణకపోల । సంహారాఖ్య యక । దిగంబరాకార । డమరు త్రిశూల ఖడ్గ కపాలహస్త । ఘోర దంష్ట్రాకరాళవదన । త్రినేత్ర నానాభరణ నిత్యానందనిలయ సమస్తదేశాధీశ్వర । సవాహన । సశక్తికసపరివారప్రభో । క్షేత్ర పాలక ॥ కాంభోజరాగం — భైరవతాళం ॥ చర్చతాళంవా ॥ శ్లో॥ రవగణః ప్రలంబమకుటః కపాలడమరు త్రిశూలపరిఘైః । కృ యః కుపాలనపరః సువృత్తనయనః ప్రపాలయతునః ॥ క్షేత్రపా మావాహయామి ॥ క్షేత్రపాలకాయస్వాహా ॥ ఇమం బలిందదామి ॥

చూర్ణిక ॥ అఖిలజగదుత్పత్తి స్థితిలయహేతు సకలసురాసుర మకుటమణికిరణాభిమిశ్రితపాద మహాదేవసద్యోజాత వామదేవా ఘోరతత్పురుషేశాన హృదయకరశిఖా కవచనేత్రాఖ్యాతోరుగర్భాద్యంగస్వరూప దేవగణాః। అనంతేశ సూక్ష్మేశ శివోత్తమ ఏకనేత్ర ఏకరుద్ర త్రిమూర్తి శ్రీకంఠశిఖండ్యాద్యాతో విశ్వేశ్వరావరగణాః। ఉపానందీశ చండీశ మహాకాళీ వృషభగణేశ భృంగీశ మహాసేనఖ్యాతా గణేశ్వరావరణగణాః। ఇంద్రాగ్ని యమ నిరృతి వరుణ వాయు కుబేరేశాన బ్రహ్మానంతఖ్యాతా లోకేశ్వరా వరణగణాః। వజ్రశక్తి దండ ఖడ్గ పాశాంకుశ త్రిశూల పద్మచక్రాఖ్యాతాలస్త్రా వరగణాః। శ్రీనందినందినాథ వీరకవీరభద్ర పుష్పదంత దండాభరణ ఉత్సాభరణ దండపాణి చండీశ్వరదారుణిక వికర్ణ జయకర్ణ జతుకర్ణ ఘంటాకర్ణ శూలకర్ణేత్యాది అష్టాదశప్రథమగణాః। ఇంద్రాదిత్రయ స్త్రింశత్కోటిగణాః। బ్రాహ్మీత్యాది మాతృగణాః। శ్వేతాదిగురుగణాః। వసిష్ఠాది ఋషిగణాః। ప్రభవాది సంవత్సరగణాః। చైత్రాది మాసగణాః। ప్రతిపదాది తిథిగణాః। ఆదిత్యవారాది వారగణాః। అశ్విన్యాది నక్షత్రగణాః। సూర్యాది గ్రహగణాః। తిథివారయోగకరణగణాః। భాగీరథ్యాది సార్ధత్రికోటి తీర్థగణాః। హిమవంతాది పర్వతగణా। క్షీరసముద్రాది సాగరగణాః। సర్వే భక్తగణాః। శ్రుతిస్మృతీతిహాసాది అష్టాదశపురాణగణాః। అనంతాది ఫణిగణాః। సర్వేదానవగణాః। సాంగసాయుధ సశక్తికసపరివారాః॥

శ్లో॥ దేవాశ్చఋషయశ్చైవ పితరోదైత్యదానవాః। యక్షాశ్చరాక్షసాశ్చైవ నాగభూతపిశాచకాః॥ కిన్నరాప్సరసశ్చైవ మరుతోమాతర స్తథా। శుభదృష్టిగణాశ్చైవ రోహిణీగణఏవచ॥ కుమారగణకూష్మాండ నక్షత్రారాశయ స్తథా।అష్టాదశగణా హ్యేతేఆగచ్ఛంతుమహోత్సవే॥ అంతరాళగతాస్సర్వే అంతరిక్షనివాసినః। సర్వే సుప్రీతమనసా ఆగచ్ఛంతుమహోత్సవే॥ తిష్ఠంతు దేవతాహ్వానం యావచ్ఛైభవోత్సవాంతికం॥ శివోత్సవ విధేర్యాయం నిత్యం దేవగణైస్సహ। స్వేచ్ఛయాతుసమాగత్య సద్రక్షంతు దేహినః॥ సర్వే

దేవాః । అత్రాగత్యతిష్ఠంతు॥ యుష్మానావాహయామి। సర్వేభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహా। ఇమం బలిందదామి॥

అథ కుండాదిబలిరుచ్యతే.

అథ కుండబలిః॥ శ్లో॥ రుద్రమాతృగణేశేభ్యో యక్షాగుహ్యక్ష రాక్షసాః। అసురాశ్చతథానాగా నక్షత్రా రాశిసంజ్ఞికాః॥ విశ్వాక్ష క్షేత్రపాలాశ్చ నీలలోహితయ స్తథా। భూతమాతృగణారుద్ర క్షేత్ర పాలాదికాః క్రమాత్॥ విష్ణుబ్రహ్మేంద్రలోకేశా కుండేతిష్ఠంతు సర్వదా॥ కుండస్థితరుద్రాదిదేవతాః। ఇమం బలిందదామి॥

ఆలయబలిః॥ శ్లో॥ సూర్యోవిఘ్నేశ్వరశ్చైవ మాతరః షణ్ముఖ సంభవః। బ్రాహ్మీస్కందశ్చదుర్గాచ విష్ణుభైరవఏవచ॥ ఆలయస్థిత సూర్యాదిదేవతాః। ఇమం బలిందదామి॥

పీఠబలిః॥ శ్లో॥ కుందీచకుముదీచైవ విద్యామాయావిభీషణీ। కలుషీఘోషిణీచైవ విద్యామీచయథాక్రమం॥ ఓంకారాదినమో తేచ బలిపీఠస్థదేవతాః। సంపూజ్యగంధపుష్పాద్యై ర్బలిపీఠే బలిం క్షిపేత్॥ పీఠస్థకుందాదిదేవతా ఇమం బలిందదామి॥ శ్లో॥ అఘోషీచ సుఘోషీచ యజ్ఞావేదిసురాంగణి। గ్రామమధ్యే బలిందద్యాత్ బలిపీఠేచదేవతాః॥ అఘోష్యాది దేవతాః॥ ఇమం గ్రామబలిం దదామి॥

శ్లో॥ గర్భార్థం దశధాకృత్వా దశస్థానేతు శంకరం। నవమం చంద్రసంబంధి అష్టమం విష్ణురుచ్యతే। సప్తమంచార్కమిత్యుక్తం షష్ఠమంతు సరస్వతీ। పంచమం భైరవంప్రోక్తం చతుర్థంతు వినాయకం॥ త్రిభాగం షణ్ముఖంచైవ ద్విభాగం శక్తిరుచ్యతే। ఏకభాగమనంతశ్చ ఇత్యేతే స్థానలక్షణం॥

తా॥ ఆలయగర్భస్థానమును పదిభాగములు జేయగా నాయాభాగములు ఆయా దేవతల సంబంధమైనవిగా జెప్పఁబడెను. అది యెట్లనగా పదియవభాగము ఈశ్వర సంబంధమైనదిగాను, తొమ్మిదవభాగము చంద్రసంబంధమైనదిగాను, ఎనిమిదవ భాగము విష్ణుసంబంధమైనదిగాను, యేడవభాగము సూర్యసంబంధమైనదిగాను, ఆరవ భాగము సరస్వతీదేవి సంబంధమైనదిగాను, అయిదవభాగము కాలభైరవ సంబంధ

మైనదిగాను, నాల్గవభాగము వినాయకునిసంబంధమైనదిగాను, మూడవభాగము కుమార
స్వామి సంబంధమైనదిగాను, రెండవభాగము శక్తిసంబంధమైనదిగాను, ఒకటవ
భాగము ఆదిశేషునిసంబంధమైనదిగాను ఇట్లు పదిస్థానములు పదిదేవతుల సంబంధ
మైనవిగా శిల్పశాస్త్రజ్ఞులు చెప్పియున్నారు.

కారణాగమ పాణిగ్రహణ ప్రయోగవిధిః.

అథ తృతీయదివసే వివాహముచ్యతే। సుముహూర్తార్థం।
దంపత్యోః। అనుకూలే హనివధూవరౌ మంగళస్నానంకృత్వా।
పుణ్యాహంవాచయిత్వా। గీతవాద్యాదిభిః। పుణ్యాంగనాభిస్సహ।
శాకునాదిమంత్రాన్ వాచయతి। అనుహవమితి శాకునాదిమంత్రాన్
వాచయేత్। వివాహాగారమేత్య। పాదౌప్రక్షాళ్య। ఆచమ్యప్రాణా
నాయమ్య। దేశకాలౌ సంకీర్త్య। లోకసంరక్షణార్థం। ధర్మప్రజా
సంపత్త్యర్థంచ స్త్రియముద్వహే॥ ఇతిసంకల్ప్య। తతఃకంకణ యజ్ఞో
పవీతానిచ ధారయిత్వా। విశ్వేత్తా తేసవనేషు। ఇతి మంత్రేణ
వరస్య దక్షిణకరే। బృహత్సామఇతి। తత్పురుషఇతి। మంత్రాభ్యాం
వధ్వావామకరేచ। కంకణంబధ్నీయాత్। పూర్వంవరస్య తతో
వధ్వాః। మదర్థంకన్యాం వృణీధ్వమితి చతురోవరాన్ ప్రేషయేత్॥
మం॥ ప్రసుగ్మంతాధియసానస్య సక్షిణివరేభిరితిద్వాభ్యాం మంత్రా
భ్యాం బ్రాహ్మణాననుమంత్రయతే॥ చతుర్దశభువనాధీశ్వరాయ।
సకలసురాసుర మునిగణసేవిత పాదారవిందయుగళాయ। శ్రీమల్లే
శ్వరనామ్నేవరాయ। యావల్లీలావిహారార్థం। చతుర్దశభువనా
ధీశ్వరీం। అయోనిసంభవాం। పార్వతీనామ్నీం కన్యాం। పర్వతపు
త్రీం। వృణీమహఇతి। బ్రాహ్మణాబ్రూయుః। కన్యాందాస్యామీతి
దాతాబ్రూయాత్। తతోబ్రాహ్మణాఃవర సమీపంగచ్ఛేయుః। తతో
మధుపర్కంకుర్యాత్। దాతాప్రాణానాయమ్య। ఆగతమిమంవరం
మధుపర్కేణ పూజయిష్యే। ఉదగగ్రంకూర్చందద్యాత్। తతో
రాష్ట్రభృదస్యాచార్యా సందీమాత్వద్యోషం। ఇత్యుదకమభిమంత్ర్య।

పూర్వందక్షిణంపాదందత్వా। ప్రక్షాళయిత్వారందాతారముపస్పృశ్య వరోమయిమహా ఇతి యజుషాత్మానం ప్రత్యభిమృశేత్ । ఉపస్థ దకంకూర్చాభ్యాం పరిగృహ్య। అర్ఘ్యానీయాఆపఇత్యుక్త్వా। ఆపు న్నిత్యభిమంత్ర్య। అంజలావేక దేశ ఆనీయమానే। విరాజోదోష సీత్యభిమంత్రియతే। శుభికేసిర ఆరోహఇతిప్రజశ్శిరసినిధాయ। అత్ర లీలావిహారార్థం వధూవరయోః। యామాహరజ్జమదగ్నిరితిముఖే భా షికంబధ్వా। దేవీదేవా పూర్ణతండులోపరినిక్షిప్య। తయోః క్రమేణ వివాహవిధింకుర్యాత్ ॥ అథ కన్యాదానం॥ గోత్రప్రవరంచవా యేత్ ॥ చిదానంద నిరాకార పరవాసుదేవ గోత్రోద్భవస్య హి ర్నప్త్రీం। చిదానంద నిరాకార పరవాసుదేవ గోత్రోద్భవస్య బ్ర హ్మణఃపౌత్రీం। చిదానంద నిరాకార పరవాసుదేవ గోత్రోద్భవస్య హిమవతఃపుత్రీం। చిదానంద నిరాకార పరవాసుదేవ గోత్రో వాంపార్వతీనామ్నీం కన్యాం॥ పరానంద చిదాకార పరశివగోత్రో ద్భవస్య సదాశివశర్మణోనప్త్రే। పరానంద చిదాకార పరశివగో త్రోద్భవస్య మహేశ్వరశర్మణః పౌత్రాయ। పరానంద చిదాకార పరశివగోత్రోద్భవస్య ఈశ్వరశర్మణః పుత్రాయ। పరానంద చిదా కార పరశివగోత్రోద్భవాయ చంద్రశేఖరనామ్నే వరాయ। అనా కన్యాదానాంగత్వేన అభ్యుదయార్థం। దాతాప్రాఙ్ముఖోభూత్వా ప్రాణానాయమ్య దేశకాలౌసంకీర్త్య। మహాసంకల్పం పఠేత్।

అథ మహాసంకల్పః.

అస్య శ్రీమహాదేవస్య। భగవతస్సచ్చిదానంద విగ్రహస్య పరబ్రహ్మణః। సకలజగదుపాదాన భూత విరాడూపాధిష్ఠిత సదసత్ లక్షణ ప్రపంచబాహ్యాభ్యంతర నిత్యనిరతిశయానంద కందళిత శ్రీశైలశిఖరాగ్ర సింహాసనమధ్యాసీనస్య। రాజధానీసహస్రేషు ముఖ్య తమే। కనక రజత వజ్ర వైడూర్య గోమేధిక మరకతస్ఫటికాది దివ్య శిఖరైఃపరివృతే। శ్రీవేంకటాచల హేమకూటాచలవారిద్రాచలరామేశ్వ రాదితీర్థరాజపరివృతే। త్రిపురాంతక సిద్ధవట్టఆలంపురీ మహేశ్వరాఖ్య చతుర్ద్వారోపశోభితే। ... ళేశ్వర ... ద సోమేశ్వర ప్రసూనావా...

సంగమేశ్వర ఉపద్వారసమాకీర్ణ ప్రతిద్వారాధిష్ఠిత వీరమహేశ్వరాచార కుంభినికుంభాది ద్వారపాలకోపశోభితే। సనకసనందన సనత్కుమార సనత్సుజాత కపిలాది దివ్యయోగి బృందాధ్యాసితే। భృగ్వత్రి వామదేవ పరాశర వ్యాసాగస్త్య గౌతమ వసిష్ఠ కశ్యప భరద్వాజ పర్వత నారద వాలఖిల్యాదిముని తపోవనసమాలంకృతే। సకలనదీ సంగత గంగోత్తుంగతరంగ మంగళమహాశృంగోప శృంగారితే। బ్రహ్మవిష్ణ్వాది దేవతాయతనోపశోభితే। సాలంకాయన భీమేశ్వర జంబుకేశ్వర అహోబలదివ్య మల్లికార్జున బ్రహ్మేశ్వర సిద్ధేశ్వరాది దివ్యస్థానోపశోభితే। లావుకవరాహ భీమశంఖ చంద్రసూర్యభైరవ మల్లికామృతరసాయన మహానంది విభూతి దివ్యపుష్కరిణ్యాది నహా స్తీర్థపరివృతే। చతుర్ద్వారే వృషభఖేచర పన్నగ నారసింహాఖిల సారసిద్ధిసమన్వితే। భాస్వత్త్రిణేంధన పాషాణవాలుకాద్యాది జ్యోతిః ప్రకాశితే। శిలాదిస్వరూప శివాంగదేవాంకితే। త్రిపురభ్రమరాంబ మహాయోగస్థలే యోగపీఠస్థ దాక్షాయణీపరివృతే। కదళీవనవిరాజితే। పురుహూతానిల యమయాతుధాన వరుణ వాయు కుబేర ఈశానాద్యష్ట లోకపాలపరివృతే। సకలసురాసుర కిన్నర కింపురుష గరుడగంధర్వ గణాధ్యాసితే। త్రింశద్యోజన విస్తీర్ణస్య శ్రీశైలస్య। యథోచితప్రదేశే। శ్రీమల్లికార్జున భ్రమరాంబా త్రిపురాంతక నీలకంఠ దివ్యలింగసన్నిధౌ। బ్రహ్మవిష్ణురుద్రాఖ్య గిరిరుద్రగిరిత్రయ మధ్యే। గోవలయాకార కూర్మపీఠపర్యంతం। అస్యాః పాతాళగంగాయాః పూర్వవాహిన్యాః పశ్చిమకూలే షట్కోణమధ్యే। శంఖతీర్థ చక్రతీర్థ నారసింహతీర్థ సరస్వతీతీర్థ భాగవతీతీర్థ నవనదీసంగమే। కూర్మాధిష్ఠిత ఆధారశక్తి అనంతశక్తిసహిత శేషాహి పర్వతాష్టదిగ్గజోపరి ప్రతిష్ఠితస్య। కమఠకర్కోటకపాఠీన దుందుభి మండూక తిమితిమింగలాది ఘోరజలచరాది సంపాదిత వేణువీణాక్వణనప్రబంధ మధురగీతవిస్తృత బిల్వకశృంగారవన కరవీర వనకర్ణికారవనాది బహువిధ దివ్యవనానాం। భృగుపాతాళాది స్థానానాం। ఉదయతాళ నక్షత్రతాళ। సూర్యతాళ। చంద్రతాళాది స్థానానాం। శ్రీశైలశిఖర

శాఖాదీనాం। సాధకజన పరిచ్ఛన్నశల్య సౌవర్ణసంధాన సంజీవన్యాది దివ్యౌషధీనాం। నారసింహబిల నాడికాబిల కర్ణికాబిల చేదికాబిల పాతాళబిల భైరవబిల ఖేచరబిల వృషభబిలాది సప్తబిలానాం। కల్పతరు కామధేను చింతామణి స్పర్శవేది హేమరజత తృణకాష్ఠజ్యోతి సిద్ధరసాదీనాం। శతకోటి దివ్యలింగ అష్టకోటి ఆకాశలింగ కోటిలింగ స్వయంభులింగానాం। అర్ధనారీ భ్రమరాంబా పరమేశ్వరాది దశకోటి మహాకోటి శక్తిస్థానానాం। అరుణోదయ తపనోదయ సంగవ మధ్యాహ్న సాయంకాల అర్ధరాత్రి షట్కాల శివపూజా పరాణాం। శాకాహార ఫలాహార కుచ్ఛ్రోపవాస మాసోపవాస వర్షోపవాస పక్షోపవాస ఫలాదీనాం। నందీశ్వర భృంగీశ్వర వీరభద్రేశ్వర చండీశ్వర అష్టదిక్పాలక శ్రీగిరిసన్నిధానే। శ్రీమత్పర్వత పూర్వద్వార త్రిపురాంతక దక్షిణద్వారజ్యోతి స్సిద్ధవటి పశ్చిమద్వార అలంపురీ బాలబ్రహ్మేశ్వర ఉత్తరద్వార మాహేశ్వర ద్వారోపద్వారాణాం। నిషధహేమకూట వింధ్యాచలానాం। దక్షిణదిగ్భాగే। మలయాచలస్యోత్తరదిగ్భాగే। బ్రహ్మగిరి విష్ణుగిరి రుద్రగిరి త్రయమధ్యే। కువలయ పుణ్యక్షేత్రే। అస్మిన్వర్తమానే। చిదానంద చిదాకార పరవాసుదేవ గోత్రోద్భవస్య విష్ణోర్నప్త్రీం। చిదానంద చిదాకార పరవాసుదేవ గోత్రోద్భవస్య బ్రహ్మణః పౌత్రీం। చిదానంద చిదాకార పరవాసుదేవ గోత్రోద్భవస్య హిమవత్పుత్రీం। చిదానంద చిదాకార పరవాసుదేవ గోత్రోద్భవాం పార్వతీనామ్నీం కన్యాం। నిరావరణ పరానంద పరశివగోత్రోద్భవస్య సదాశివశర్మణో నప్త్రే। నిరావరణ పరానంద పరశివగోత్రోద్భవస్య మహేశ్వరశర్మణః పౌత్రాయ। నిరావరణ పరానంద పరశివగోత్రోద్భవస్య ఈశ్వరశర్మణః పుత్రాయ। నిరావరణపరానంద పరశివగోత్రోద్భవాయ చంద్రశేఖరనామ్నే వరాయ। గంగావాలుకాభి స్సప్తఋషిమండల పర్యంతం। శ్రుతిరాశేర్వర్షసహస్రావసానే। ఏకైకవాలుకాన్యాస క్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షణ సమ్మితకాలే। శాశ్వతశివలోకే నివాస సిద్ధ్యర్థం। కన్యాదానమహంకరిష్యే॥ శ్లో॥ కన్యాం కనకసంపన్నాం

కనకాభరణైర్యుతాం। దాస్యామి శంభవేతుభ్యం శివలోకజిగీషయా॥ కన్యామమాగ్రతోభూయా త్కన్యే మేదేవి పార్శ్వతః। కన్యే మే సర్వతోభూయా త్త్వే దానం మోక్షమాప్నుయాత్॥ విశ్వంభరస్సర్వ భూతాస్సాక్షిణ్య స్సర్వదేవతాః। గౌరీంకన్యాంప్రదాస్యామి పితౄ ణాంతారణాయచ॥ ఇత్యనేన శైవగాయత్ర్యాచ। వరాయవధూం దదామీత్యుక్త్వా। ఉదకపూర్వకందద్యాత్। కన్యాహస్తం గృహీ త్వా। దేవస్యత్వా — ఇతిమంత్రముచ్చార్య ప్రతిగృహ్ణీయాత్। శాకునాదిసూక్తైః। అనూహావమితి। మంగళాష్టకై స్తాళాదిసుగీతై ర్నానావాద్యైశ్చ దేవస్య దేహం దర్శయిత్వా। పరిత్వాగిర్వణోగిర ఇతి మంత్రేణ నూతనవస్త్రం వధూమాచ్ఛాద్య। మాంగళ్యతంతు నానేన ఇతి పురుహూతమంత్రేణచ మంగళసూత్రంబధ్వా। తతః।

సుముహూర్తకాల పఠన చూర్ణిక.

స్వస్త్యష్టాశీతి సహస్రాణాం ద్విజగురుదైవత్యానాం। ఇంద్ర వైశ్వానర దండధర యక్షోగణేశ్వర నదీనాయక జగత్ప్రాణ యక్షాధిప సోమశేఖర యాతుధానాది లోకపాలకానాం। యమనియమాసన ప్రాణాయామ ప్రత్యాహార ధ్యానధారణ సమాధ్యష్టాంగయోగ నిరతానాం। వసిష్ఠవాలఖిల్య విశ్వామిత్ర దక్షకాత్యాయన కౌండిన్య గౌతమ కశ్యప భరద్వాజ పర్వత నారదముని తపోవనసమాలంకృ తానాం। అఖిలజగ దుదయానంద కందళ శంబరాంతక యక్షదీక్షా దక్ష క్షోణీభగవతో వినాయకస్య। అస్య। ప్రసాదేన శోభనదినస్య। సుతిథిం। సువారం। సునక్షత్రం। సుచంద్రతారాబలం। లగ్నహోర ద్రేక్కాణ నవాంశ ద్వాదశాంశ త్రింశదంశకానాం। నిరంతరమను కూలం శుభఏకాదశస్థానఫల వరదా ...స్సుప్రసన్నాస్సుముహూర్తా వరదా భవంతు॥ మం॥ ధ్రువం తేరాజావరుణో ధ్రువం దేవోబృహస్ప తిః॥ ధ్రువం తేఇంద్రశ్చాగ్నిశ్చరాష్ట్రంధారయతాం॥— ధ్రువంభవంతు॥ శ్లో॥ హేనీలకంఠ కరుణాకర శూలపాణి సర్వేశ శాశ్వతసదాశివ చంద్రమౌళి। సారంగహస్త హర బాలహుతాశనేత్ర వందామహే త్రిపురసంహార దేవవంద్య॥ శ్లో॥ వందేశంభుముమాపతిం సురగురుం

వందేజగత్కారణం। వందేపన్నగభూషణం మృగధరం వందేపశూనాంపతిం। వందే సూర్యశశాంకవహ్నినయనం వందే ముకుంద ప్రియం। వందే భక్తజనాశ్రయంచ వరదం వందే శివంశంకరం। హేగౌరీశ ధరాధరో ధనురభూద్విష్ణుశ్శరోభూత్తవ। హేశంభో తవ ధారుణీరథయతే అశ్వాశ్రుతీస్సంస్థితాః। స్మృత్యాద్యాస్తుతయేహ పద్మజశిరః పాణ్యంత రేసంస్థితః। కూర్మిరాహిగ్రహాణాం కరోషి భుజగాధీశం ధరాభూషణః॥ మం॥ బ్రహ్మాదేవానాంపదవీః కవీనామృషిర్విప్రాణాం మహిషోమృగాణాం। శ్యేనోగృధ్రాణాగ్ స్వధితిర్వనానాగ్ం సోమః పవిత్రమత్యేతి రేభన్॥ బ్రహ్మాణ మావాహయామి॥ మం॥ ఆప్యాయస్వసమేతు తే విశ్వతస్సోమవృష్ణి యం భవావాజస్యసంగథే క్షీరం॥ దధిక్రావ్ణో అకారిషం—దధి॥ గాయత్రియా—గోమూత్రం॥ తత్సవితువరేణ్యం — ప్రచోదయాత్॥ గంధద్వారామితి గోమయం॥ గంధద్వారాందురాధర్షాం—శ్రియం॥ శుక్రమసిజ్యో జ్యం॥ శుక్రమసిజ్యోతిరసి—రశ్మిభిః॥ మధువాతాఋతాయత మంత్రేణ మధు॥ తాశర్కరా అభవన్నితిమంత్రేణశర్కరా॥ కాండాత్కాండా దితిద్వాభ్యాం దూర్వామాదాయ॥ కాండాత్కాండాత్ప్రరోహంతీ — హావిషావయం॥ అశ్వక్రాంతే రథక్రాంతే విష్ణుక్రాంతే వసుంధరా। శిరసాధారయిష్యామి రక్షస్వమాంపదేపదే। భూమిర్ధేనుర్ధరణీ లోకధారుణీ। ఉద్ధృతాసివరాహేణ కృష్ణేనశత బాహునా॥ మృత్తికేదేహిమేపుష్టిం। మంగళసూత్రంబధ్వా। మంగళాచార ప్రాప్తంకుర్యాత్॥ తస్యాయం ప్రయోగః॥ వరస్స్వాంజలినాస్వపయసావధ్వాం జలాద్విరుపస్తీర్య। ద్విస్తండులానోప్య। ద్విరభిఘారయతి॥ తతోవరాంజలౌ హస్తాభ్యా। మేవంతండులవధూభ్యా మేవంకృత్వా। పరిస్థాప్య। సోదకంకలశమాదాయ। బ్రాహ్మణైస్సహ। కపిలాగ్ం స్మారయంతు। దక్షిణాస్సంతు। బహుదేయంచాస్తు। దంపత్యోర్జన్మనక్షత్రేసగ్రహేచసదైవతే ససోమేనేద్యాస్తాం। ప్రజాపతి ప్రియాంయశః — ప్రజామే కామస్సమృధ్యతాం। ఇత్యుక్త్వా శిరసితండులాన్నిక్షిప్తే॥ ఏవం మంత్రసహితం

తూష్ణీం చతుర్థవారంచనిక్షిపేత్ ॥ శ్లో॥ పంచసౌగంధికోపేతం తాంబూలంచనివేదయేత్ । కర్పూరవీటికాన్యస్య నీరాజనమథాచరేత్ ॥ మం॥ ధ్రువాద్యౌ ధ్రువాపృథ్వీ — ఇతిమంత్రేణ బ్రహ్మగ్రంథింకృత్వా ॥ తతో శివభక్తజనానాం బ్రాహ్మణానాం । దక్షిణతాంబూలాది సత్కారంకుర్యాత్ ॥ ఇతి కారణాగమతంత్రే పాణిగ్రహణ విధి స్సమాప్తః ॥

(కారణాగమే) అంకురార్పణమ్.

అథ అంకురార్పణవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామః । శుచౌదేశే గోమయేనానులిప్య । రంగవల్యాదిభిరలంకృత్య । అక్షతైర్వికీర్య । అద్భిస్సంప్రోక్ష్య । అష్టపాలికావా । సౌవర్ణరజితతామ్ర మృణ్మయాన్వితావా । ఘటికావా । శరావాన్వితావా । షోడశషోడశవా । అష్టౌ అష్టౌవా । చతస్రశ్చతస్రోవా । యథాశక్తివా గృహీత్వా । సోమకుంభం సంపూజ్య । సోమప్రతిమాం । కర్పూరస్ఫటికావదాతాం । పూర్ణేందుబింబాననాం । ముక్తాదామోపరిశోభితాం । తమోవిదావిణీం । కుముదపదాంకితవస్త్రాం । నీలాలకాం । సాంకస్థితరోహిణీం । సుధాభ్యవసితాం । సౌవర్ణప్రతిమాం । సోమకుంభేనిధాయ । తత్కుంభం యాగమంటపేనిధాయ । అనంతరం మృత్తికానయనం కార్యం ॥

అత్రాంచా లింగాది ప్రమాణమ్.

శ్లో॥ లింగత్రిభాగం త్రిగుణైకపీఠం పీఠత్రిభాగం త్రిగుణైక గర్భం । గర్భత్రిభాగం త్రిగుణైక భిత్తిర్భిత్తి త్రిభాగంప్రాసాద మానం ॥

తా॥ లింగప్రమాణమునకు మూడురెట్లు పీఠము, పీఠమునకు మూడురెట్లు గర్భము గర్భమునకు మూడురెట్లు గోడలయెత్తు, గోడలయెత్తుకు మూడురెట్లు ఆలయము యెత్తుగా నుండవలయును.

శ్లో॥ భిత్తిమధ్యే ప్రకర్తవ్యం షడ్హస్తం పంచమేవవా । కర్తృహస్తప్రమాణేన నిర్మితం శిల్పినావరం ॥ అంతరాళప్రమాణంతు ఏష మేవవిధీయతే ॥

తా॥ మఱియు యజమానుని హస్తసంబంధమగు కొలతప్రకారముగా ఆరు హస్తములుగాని అయిదుహస్తములుగాని ప్రమాణములుగా నుండునట్లుగా కట్టవలయును. ఇది గర్భాలయప్రమాణము. అంతరాలయముకూడ అదేప్రకారముగానే యుండవలయును. ఇట్లుశిల్పశాస్త్రసమ్మతమైనది యని శిల్పశాస్త్రవేత్తలు చెప్పిరి.

ముఖమంటప లక్షణమ్.

శ్లో॥ ముఖమంటపవిస్తారం గర్భద్విగుణముచ్యతే। గర్భేగోముఖంలింగాత్ సోమసూత్రం సమాచరేత్ ॥

తా॥ ముఖమంటపము గర్భాలయ ప్రమాణముకంటె రెట్టింపుగా నుండవలెను. మఱియు గర్భాలయములో లింగమువద్దనుండి యుత్తరదిక్కుగా గోడబయటవఱకు సోమసూత్రముంచవలయును. బయటగోడ ముఖాకారముగా నుండవలయును.

ధ్వజ ప్రమాణక్రమః.

శ్లో॥ ఏకవింశతిహస్తంవా సప్తదశత్రయోదశ। ధ్వజస్తంభస్య విస్తారం ప్రమాణంచ విధీయతే॥

తా॥ ఇరువదియొక్క చేతులుగాని పదియేడు చేతులుగాని పదమూడు చేతులుగాని ధ్వజస్తంభ ముండవలయునని ప్రమాణము చెప్పిరి.

వాహనక్రమః.

శ్లో॥ ఏకాహ్నౌ ఉత్సవాద్యంతం సర్వసంస్కారమాచరేత్। నందీశ్వరం సమారుహ్య సర్వసంస్కారమాచరేత్ ॥ త్ర్యాహ్నికే వాహనక్రమః॥ వృషభం స్యందనంకృత్వా శ్వేతసైంధవవాహనం। త్ర్యాహ్నికవిధానేన వాహనాని ప్రకల్పయేత్ ॥

తా॥ ఒక్కరోజుననే ఉత్సవాది సంస్కారములన్నియు సమాప్తిచేసేయెడల నందీశ్వరవాహనము నెక్కించి స్వామికి సమస్తసంస్కారములు పూర్తిచేయవలయును. మూడుదినములు దీక్షనేర్పరచుకొన్నయెడల వృషభవాహనము రథము తెల్లగుఱ్ఱపువాహనములతోటి సర్వసంస్కారములు పూర్తిచేయవలయును.

పంచాహ్నిక వాహనక్రమః.

శ్లో॥ హంసమయూరంవృషభం శతాంగంచ తురంగమం। ఏతేషాం పంచవాహ్నికే వాహనక్రమమాచరేత్॥

తా॥ ఆయిదవదినములు దీక్షనెప్పుడచుకొనినపుడును హంసవాహనము, నెమలి వాహనము, వృషభవాహనము, రథము, సవారి ఈవాహనములతో పంచాహ్నిక కృత్యములు జరుపుకొనవలయును.

సప్తాహ్నిక క్రమః.

శ్లో॥ మయూరం హంసశార్దూలం గజేంద్రం నందికేశ్వరం। శతాంగం శ్వేతతురగం సప్తాహ్నే వాహనక్రమః॥

తా॥ నెమలి, హంస, పెద్దపులి, ఏనుగు, నందికేశ్వరుఁడు, రథము, తెల్లగుఱ్ఱము ఈయేడు వాహనములతోటి సప్తాహ్నికకృత్యములు గావించుకొనవలయును.

నవాహ్నిక క్రమః.

శ్లో॥ మరాళం శిఖిశార్దూలం రావణం రాజతాచలం। ఐరావణంచ నందీశం స్యందనంచ హయోత్తమం॥ ఏతేషాం వాహనారూఢం నవాహ్నికవిధిక్రియా॥

తా॥ హంస, నెమలి, పెద్దపులి, రావణాసురుఁడు, వెండిపర్వతము, ఐరావతము, నందీశ్వరుఁడు, రథము, తెల్లగుఱ్ఱము, ఈ తొమ్మిదివాహనములతోటి నవాహ్నికదీక్ష సంబంధమగు కృత్యములు జరుపవలయును.

ఏకాదశాహ్నిక వాహనక్రమః.

శ్లో॥ పీఠం మయూరంసింహంచ శార్దూలం రావణంతథా। శతాంగం వృషభంచైవ గజం కైలాసముచ్యతే। మరాళంచైవ శ్వేతాశ్వం ఏకాదశదినక్రమాత్॥

తా॥ పీఠము, నెమలి, సింహము, పెద్దపులి, రావణాసురుఁడు, రథము, వృషభము, ఏనుగు, కైలాసపర్వతము, హంస, తెల్లగుఱ్ఱము ఈయాకారములుగల వాహనములతోటి పదకొండుదినముల సంబంధమగు కృత్యములను జరుపవలయును.

త్రియోదశాహ్నిక వాహనక్రమః.

శ్లో॥ పీఠంహంసం మయూరంచ సింహవ్యాఘ్రదశాననం। శుకంచస్యందనంకృత్వా నందీశంగజవాహనం॥ కైలాసేంద్రవిమానంచ హయారూఢం త్రియోదశ॥

తా॥ పీఠము, హంస, నెమలి, సింహము, పెద్దపులి, రావణాసురుఁడు, చిలుక, రథము, నంది, ఏనుగు, కైలాసము, మేఘము, తెల్లగుఱ్ఱము ఈ యాకారములుగల వాహనములను త్రియోదశాహ్నికదీక్షలో నుపయోగించవలయునని చెప్పిరి.

పఞ్చాహ్నిక వాహనక్రమః.

శ్లో॥ ఆదిత్యబింబం ప్రథమం ద్వితీయంచంద్రమండలం। మయూరంచ తృతీయంచ మరాళంచ చతుర్దినే॥ శుకంచ పంచమంకృత్వా షష్ఠమం రావణంతథా। ఐరావణం సప్తమంచ అష్టమం కేసరింతథా। నవమం వ్యాఘ్రసంయుక్తం దశమం మేఘవాహనం। ఏకాదశంచ వృషభం ద్వాదశం గజవాహనం॥ త్రియోదశం స్యందనంచ కైలాసంచ చతుర్దశం। తురంగం పంచదశ్యాంతే వాహనాని ప్రకల్పయేత్॥ వాహనేషుచ సర్వేషు వృషేంద్రశ్చ ప్రశస్యతే॥ ఇతి శైవప్రతిష్ఠాతంత్రే వాహనఖండస్సమాప్తః॥

తా॥ సూర్యబింబము. చంద్రబింబము, నెమలి, హంస, చిలుక, రావణాసురుఁడు, ఐరావతము, సింహము, పెద్దపులి, మేఘము, వృషభము, ఏనుగు, రథము, కైలాసము, తెల్లగుఱ్ఱము, ఈ యాకారములుగల 15 వాహనములతోను పంచదశాహ్నిక దీక్షను సంబంధించిన కృత్యములను జరుపవలయును.

ఇట్లు వాహనములగురించి చెప్పఁబడెను.

శ్లో॥ తూప్యాంతంవా గళాంతంవా వృషస్థంవా సమంతతః। త్రితలస్యసమంవ్యాపి గోపురస్యసమంతతః। తత్త్రివళ్యాంతికంవ్యాపి దండాయామం విధీయతే। పీఠగోపురయోర్మధ్యే పంచభాగం కృతంతథా। చత్వారిభాగముత్సృజ్య ధ్వజస్థానం విధీయతే॥

తా॥ దండపరిమాణమును జెప్పుచున్నాఁడు. అది యెట్లనగా, తూపికవఱకుగాని గళమువఱకుగాని లేక నందియుండునట్టి చుట్టుప్రదేశ ప్రమాణముగాని గోపురము యొక్క చుట్టుప్రమాణముగాని లేక దాని మూఁడుఅంతర్వుల వఱకుగాని యుండు కొలతప్రమాణము దండమని చెప్పఁబడును. మఱియు పీఠమువద్దనుండి గోపురము వఱకు నుండు మధ్యప్రదేశమును ఆయిదుభాగములు చేయఁగా నందులో నాలుగుభాగములను విడిచి ఆయిదవభాగమగు గోపురసమీపమున ధ్వజస్థానముగా జెప్పఁబడెను.

శ్లో॥ షట్కోణం విలిఖేద్యంత్రం ముఖే ప్రాకారమేవవా। పృష్ఠేమన్మథబీజంచ చతుష్కోణేషు తారకం॥ అష్టపత్రించాష్టవర్గం కూర్మచక్రం విధీయతే॥

తా॥ ఆఱుకోణములుగల యంత్రిమును ముఖము ప్రాకారము నుండునట్లులిఖించి పృష్ఠభాగమునందు మన్మథబీజమును, నాలుగుకోణములయందు తారకబీజములను, ఎనిమిది దళములుగల కూర్మాకారచక్రమును లిఖించి స్థాపనజేయవలయును.

శ్లో॥ బీజంప్రాణంచ శక్తించ దృష్టివశ్యాదికంతథా। గాయత్రీయంత్రమంత్రాశ్చ ప్రాణస్థాపనమేవచ॥ దిక్పాలభూతబీజాని యంత్రస్యాంగానివైదశ॥

తా॥ బీజము, ప్రాణము, శక్తి, దృష్టి, వశ్యము, గాయత్రీయంత్రము, మంత్రము, ప్రాణప్రతిష్ఠ, దిక్పాలబీజములు, భూతబీజములు అని యంత్రమునకు పదిఅంగములుగా జెప్పఁబడెను.

శ్లో॥ మంత్రబీజం శిరోభాగే ఆగ్నేయే ప్రాణబీజకం। శక్తిబీజమధోలిఖ్య దృష్టిబీజంతు పార్శ్వకే॥ ఈశాన్యేవశ్యబీజంచ వాయవ్యేభూతపంచకం। యంత్రేమంత్రంచ గాయత్రీ చతుష్కోణేషు సంలిఖేత్॥ ప్రాణప్రతిష్ఠాం నైఋత్యాం ప్రాదక్షిణ్యేన సంస్థితమ్॥

తా॥ ఆయంత్రమునందు శిరోభాగములో మంత్రబీజమును, ఆగ్నేయభాగమునందు ప్రాణబీజమును, దిగువప్రదేశమందు శక్తిబీజమును, ఇరుప్రక్కలను దృష్టిబీజమును ఈశాన్యభాగమునందు వశ్యబీజమును, వాయవ్యభాగమునందు పంచభూతబీజములను నాలుగుకోణములయందు గాయత్రీమంత్రమును లిఖించవలయును.

శ్లో॥ గర్భార్ధం దశధాకృత్వా దశస్థానేషు శంకరం। నవమంతుఅజస్థానం అష్టమం విష్ణురుచ్యతే। సప్తమంచార్కసంస్థానం షష్ఠమంతు సరస్వతి॥ పంచమం భైరవంప్రోక్తం చతుర్థంతు వినాయకం। త్రిభాగం షణ్ముఖంచైవ ద్విభాగం శక్తిరుచ్యతే। ఏకభాగ మనంతస్య ఇత్యుక్తం స్థానలక్షణం॥

తా॥ గర్భస్థానమును పదిభాగములుచేయగా పదియవభాగము శంకరస్థానమనియు, తొమ్మిదవభాగము బ్రహ్మస్థానమనియు, ఎనిమిదవభాగము విష్ణుస్థానమనియు, ఏడవభాగము సూర్యస్థానమనియు, ఆఱవభాగము సరస్వతీస్థానమనియు, అయిదవభాగము భైరవస్థానమనియు, నాల్గవభాగము వినాయకస్థానమనియు, మూడవభాగము కుమారస్వామి స్థానమనియు, రెండవభాగము శక్తిస్థానమనియు, ఒకటవభాగము శేషునిస్థానమనియు నిట్లు స్థానములు పదివిధములుగా జెప్పఁబడెను.

శ్లో॥ ఏకద్విత్రితయంచైవ ఏకద్విత్రితయంతథా। మూర్తిస్థాన విశేషేణ ధ్వజస్థానం విధీయతే॥ పీఠగోపురయోర్మధ్యే పీఠాగ్రే వృషాగ్రకే। నందిగోపురయోర్మధ్యే ధ్వజస్థానం విధీయతే।

తా॥ ఒకటి రెండు మూడు మొదలగు సంఖ్యలప్రకారముగా నుండు మూర్తి లెక్కప్రకారము ఒకటవది, రెండవది, మూడవది అనే భాగముల స్థానములో ధ్వజ ముండవలయుననిరి. మఱియు పీఠము గోపురములమధ్యనుగాని పీఠమునకు నగ్రభాగ మందుగాని నందికి నగ్రభాగమునందుగాని నంది గోపురములనడుమనుగాని ధ్వజముండ వలయునని చెప్పిరి.

పద్యము॥ తాలయుగ్మమైన తగు మేఘలము నందు తా పంచకంబు దానిపాడవు। దండ శిరముమించి తగునేష్టిదండంబు కన్నులారు శిరము రెండునమరు॥

శ్లో॥ శిఖరంశిరమిత్యాహ గర్భగేహం గళాంతకం। మంటప కుక్షియుగ్మంచ ప్రాకారం జానుజంఘయోః॥ గోపురం పాదయుగ్మంచ సజీవం ధ్వజముచ్యతే॥

తా॥ ధ్వజమును జీవసహితమగు దేవతనుగా జెప్పిరి. అదియెట్లనగా, శిఖరము శిరస్సుగాను, గర్భాలయము కంఠముగాను, అంతరాలయము హృదయముగాను మండ మంటపము కుక్షిగాను, ప్రాకారము మోకాళ్ళు పిక్కలుగాను, గోపురము రెండు పాదములుగాను చెప్పిరి.

శ్లో॥ ఆద్యేచైవేష్టకాదానే లింగస్థాపనకర్మణి। కలశస్థాపనే చైవ ప్రోక్షణేబాలముద్రితే। మంటపే నృత్యరంగేచ సభానర్తన మందిరే। వాస్తుహోమం ప్రకర్తవ్యం సర్వద్రవ్యవిశుద్ధయే। ఉక్త ప్రకారేణ వాస్తుపూజాం కుర్యాత్॥

తా॥ ఆలయము కట్టబోవునపుడును, ఇటుకలను తీయునపుడును, లింగస్థాపన జేయునపుడును, కలశస్థాపనజేయునపుడును, సంప్రోక్షణజేయునపుడును, బాలస్థానము సాధించునపుడును, మంటపము నృత్యరంగస్థానము నిర్మాణముజేయునపుడును, సభామం టపము కట్టునపుడును, సమస్తవస్తువుల పరిశుద్ధినిమిత్తము వాస్తుహోమము జేయ యునని యున్నదికాంబట్టి వాస్తుశాస్త్రములో జెప్పినప్రకారము వాస్తుపూజ హోమ మొదలగునవి యథావిధిగా జరుపవలయును.

వెనుక అంకురార్పణవిధానమును జెప్పుచు మంటప ఆలయ ధ్వజాదిలక్షణములను గూర్చి ప్రసక్తివలన చెప్పియున్నాడు కాఁబట్టి యిప్పుడు తిరిగి ఆ ప్రయోగములు వ్రాయబడవు.

కూర్చలక్షణము.

శ్లో॥ కూర్చంతు త్రివిధం ప్రోక్తం ఉత్తమం మధ్యమాధమం।
నవభిస్సప్తభిర్దర్భైః పంచభిర్గ్రంధిరంగుళం ॥

తా॥ ఉత్తమమనియు, మధ్యమమనియు, అధమమనియు కూర్చ మూడువిధము లనిరి. అది యెట్లనగా, తొమ్మిది దర్భలతో కట్టబడినది యుత్తమము. యేడుదర్భలతో కట్టబడినది మధ్యమము. అయిదుదర్భలతో కట్టబడినది అధమము. మఱియు ముడి ఒక అంగుళముండవలెను.

శ్లో॥ దక్షిణావర్తనంగ్రంధి తస్యాగ్రం చతురంగుళం। తన్మూలం ద్వాదశాంగుళ్యం త్రివిధం కూర్చలక్షణం ॥

తా॥ ముడి దక్షిణావర్తముగాను కూర్చయొక్క అగ్రములు నాలుగు అంగుళము లును మొదలు పండ్రెండు అంగుళములును నుండవలయు ననిరి. ఇట్లు మూడు విధములు చెప్పిరి.

శ్లో॥ ద్వాత్రింశ ముత్తమంప్రోక్తం తథా షోడశమధ్యమం।
అధమం నవదర్భైశ్చ త్రివిధం కూర్చలక్షణం ॥

తా॥ ముప్పదిరెండు దర్భలుగల కూర్చ యుత్తమమనియు పదియారు దర్భలుగల కూర్చ మధ్యమమనియు తొమ్మిది దర్భలుగల కూర్చ అధమమనియు మఱికొందరు చెప్పిరి.

శ్లో॥ చతురంగుళమగ్రంతు గ్రంధిరేకాంగుళభవేత్ । తన్మూలం ద్వాదశాంగుళ్యం త్రివిధం కూర్చలక్షణం ॥

తా॥ అగ్రములు నాలుగంగుళములును ముడి యొకయంగుళమును మూలము పండ్రెండంగుళములు నుండవలయునని మఱికొందరు చెప్పిరి.

శ్లో॥ మూలస్థూలం భవేన్నారీ అగ్రస్థూలం నపుంసకం।
మూలాగ్రంతు సమంప్రోక్తం పుంసదర్భాః ప్రకీర్తితాః ॥

తా॥ మొదలు లావుగానున్న దర్భలు స్త్రీజాతియనియు, నివళ్ళు లావుగానున్న దర్భలు నపుంసకజాతియనియు, మొదలు చివర సమానమగు లావుకలవి పురుషజాతి యనియు నిట్లు దర్భలనుగురించి చెప్పిరి.

శాంతిః.

మంత్రం॥ పృథివీశాన్తా సాగ్నినాశాన్తా సామేశాన్తా శుచగ్ం శమయతు। అన్తరిక్షగ్ం శాన్తం తద్వాయునాశాన్తం। తన్మేశా న్తగ్ంశుచగ్ం శమయతు। ద్యౌశ్శాన్తా సాదిత్యేనశాన్తా సామేశాన్తా శుభగ్ం శమయతు। పృథివీశాన్తి రన్తరిక్షగ్ంశాన్తి ర్ద్యౌశ్శాన్తి ర్దిశ శ్శాన్తి రవాన్తరదిశాశ్శాన్తి రగ్నిశ్శాన్తి ర్వాయుశ్శాన్తి రాదిత్య శ్శాన్తి శ్చంద్రమాశ్శాన్తి రక్షత్రాణిశ్శాన్తి రాపశ్శాన్తి రోషధయ శ్శాన్తి ర్వనస్పతయశ్శాన్తి ర్గౌశ్శాన్తి రజాశ్శాన్తి రశ్వశ్శాన్తిః పురు షశ్శాన్తి ర్బ్రహ్మశ్శాన్తి ర్బ్రాహ్మణశ్శాన్తిశ్శాన్తి రేవశ్శాన్తిశ్శాన్తి ర్మేఅస్తుశాన్తిః॥ తయాహగ్ంశాన్త్యా సర్వశాన్త్యామహ్యం ద్విపదే చతుష్పదేచ శాన్తింకరోమి శాన్తిర్మే అస్తుశాన్తిః॥ ఏహశ్రీశ్చ హ్రీశ్చ ధృతిశ్చ తపోమేధాప్రతిష్ఠా శ్రద్ధాసత్యం ధర్మశ్చైతా నో త్తిష్ఠంతుమామాగ్ం శ్రీశ్చ హ్రీశ్చ ధృతిశ్చ తపోమేధాప్రతిష్ఠా శ్రద్ధాసత్యం ధర్మశ్చైతానిమామాహాసిషుః॥ ఉదాయుషా స్వా యుషో దోషధీనాగ్ం రసేనోత్పర్జన్యస్య శుష్మేణోదస్థామమృతాగ్ం అను। తచ్చక్షుర్దేవహితం పురస్తాచ్ఛుక్రముచ్చరతు। పశ్యేమశర దశ్శతం జీవే మశరదశ్శతం నందామ శరదశ్శతం మోదామ శర దశ్శతం భవామ శరదశ్శతం శృణవామ శరదశ్శతం ప్రబ్రవామశర దశ్శత మజీతాస్స్యామ శరదశ్శతం జ్యోక్చసూర్య దృశేయ ఉద్య న్మహతోర్ణవా ద్విభ్రాజమాన స్సరిరస్య మధ్యాత్సమావృషభో లోహితాక్షస్సూర్యో విపశ్చిన్మనసాపునాతు॥

మంత్రం॥ కయానశ్చిత్ర ఆభువదూతీసదా వృధస్సఖా కయాశచిష్ఠయావృత॥ అష్టావష్టావన్యేషు ధిష్ణియేషూపలధా త్యష్ట శఫాః పశవః పశూనేవావరుంధే।మర్జాలీయేమధ్వా ఋతవఋతవః ఖలువై దేవాః పితరఋతూనేవదేవాన్ పితౄన్ ప్రీణాతి॥

శివాలయే సంప్రోక్షణక్రమః.

శ్లో॥ శునకై ర్కుక్కుటైశ్చైవ ఖరసూకరవానరైః। రజస్వ భిశ్చచోరైశ్చ ప్రేతకర్రైకపాలకైః॥ గర్భగేహం ప్రవిష్టేన ఏవ

స్పృష్ట్వాచకౌతుకం। తద్గ్రామవాసినాంనృణాం స్థానభ్రష్టంభవేత్సంశయః। మూర్తిం హైమంతతః కృత్వా కళాన్యాసాదికంచరేత్॥

యుష్మద్గోత్రం వర్ధతాం। స్వస్తివర్ధతాం గోత్రం। అస్యగోత్రం వర్ధతామితి సర్వైన దేయః॥

తా॥ కుక్కలు, ముంగిసలు, గాడిదలు, పందులు, కోతులు, రజస్వలాస్త్రీలు, దొంగలు, ప్రేతకర్మచేయువారు, వర్ణసంకరులు, పాపాత్ములు మొదలగువారు గర్భాలయములోనికి వెళ్ళినను లింగమును తాకినను ఆగ్రామములో నుండువారికి స్థానభ్రష్టము కలుగును కాబట్టి బంగారపు శివాకారప్రతిమను జేయించి కళాన్యాసము మొదలగు సంప్రోక్షణవిధానమును జేయించవలయును.

శ్లో॥ అచంచల మహాస్థానే పూర్వసంజ్ఞాం సమాచరేత్। మూర్తింకృత్వాతు ఆచార్యో ప్రాయశ్చిత్తం సమాచరేత్॥

తా॥ స్థిరరూపమగు దివ్యక్షేత్రములయందును ఈవిధముగానే జరిగినయెడల పూర్వముచెప్పినవిధానముగానే బంగారపుప్రతిమకు సంప్రోక్షణాదిక్రియలను ఆచార్యుడు చేయవలయునని చెప్పిరి.

శ్లో॥ ప్రాకారాలయమధ్యేతు చండాలో యదిగచ్ఛతి। మూర్తిం హైమంతతః కృత్వా కళాన్యాసం విధీయతే॥

తా॥ ఆలయప్రాకారములోనికి పంచముడు వెళ్ళినయెడల బంగారపు ప్రతిమను జేయించి కళాన్యాసాది సంప్రోక్షణక్రియలను జేయవలెను.

శ్లో॥ దీక్షామధ్యేయదాచార్యో ఆశౌచంనైవధీయతే। భవేద్యది ప్రమాదస్తు ప్రాయశ్చిత్తం విధీయతే॥

తా॥ ఆచార్యుడు ఉత్సవదీక్షలోనుండగా ఆశౌచము మొదలగునవి వచ్చినను పట్టనవసరములేదు. అట్లు తెలియక నవలంబించినయెడల ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొనవలయును.

శ్లో॥ ఉత్సవే యానకాలేతు ఘంటాభేర్యాదివాద్యకం। పతంతియది తత్రైవ సంమార్జనక్రియాంచరేత్॥

తా॥ ఉత్సవసమయములో స్వామి వాహనాదికమునెక్కి గ్రామములో ఊరేగింపు జరుగుచుండెడి సమయములో ఘంటభేరి మొదలగు వాద్యములు నేలమైనను జారిపడిపోయినయెడల నక్కడనే ప్రోక్షణజలముచే ప్రోక్షించవలయును.

శ్లో॥ శివస్య కేశవస్యైవ ఏకరాత్రే మహోత్సవే। అన్యోన్య దర్శనంకృత్వా పునస్సంప్రోక్షణంకురు ॥

తా॥ ఒక్కదినమునందు శివునకును విష్ణువునకును ఉత్సవముజరిగినప్పుడు ఒకరి దర్శనము మరియొకస్వామికి కలిగినపుడు సంప్రోక్షణజేయవలెను.

శ్లో॥ ధ్వజపటంతుభిన్నంస్యా చ్చోరైశ్చ గ్రహణంయది। తద్గ్రామవాసినాంనృణాం స్థానభ్రష్టం నసంశయః॥ మూర్తింహైమ తతఃకృత్వా పునస్సంధానమాచరేత్ ॥

తా॥ ధ్వజమునకు కట్టినవస్త్రము చిరిగిపోయినను లేక దొంగలు యెత్తుకపోయి నను ఆగ్రామమునందుండువారలకు కీడుగాన తిరిగి బంగారపుప్రతిమను జేయించి సంప్రోక్షణాది క్రియలను జరిపి తిరిగి ధ్వజపటమును కట్టవలయును.

మంత్రం॥ ఆనోనియుద్భిశ్శతినీభిరధ్వరగ్ం సహస్రిణీభి రుపయాహియజ్ఞం। వాయో అస్మిన్హవిషిమాదయధ్వం యూయంపాత స్వస్తిభిస్సదానః॥

శ్లో॥ రుద్రపాదశ్చండీశో యద్గ్రామేఉత్సవంచరేత్। తద్గ్రామే అశుభంప్రోక్తం తతస్తస్య నకారయేత్ ॥

తా॥ ఈశ్వరునియొక్క పాదస్వరూపుడగు చండీశ్వరునికి ప్రత్యేకముగా నుత్సవము జరిపినయెడల ఆగ్రామవాసులకు శ్రేయస్సు కలుగదు కాబట్టి చండీశ్వరుని గురించి ప్రత్యేకముగా నుత్సవము జరుపగూడదు.

మృగయాయాత్రలక్షణం.

శ్లో॥ ధాతస్సంప్రతివక్ష్యామి మృగయాత్రస్యలక్షణం। ధను ర్ధరాస్తదా కేచిత్కేచి త్ఖడ్గధరా స్తథా॥ కేచిదశ్వసమారూఢా కేచి ద్వారణవాహనాః। మహోజనై స్సమాయుక్తాః కేచిద్యుద్ధ భృటాః॥

తా॥ విష్ణుమూర్తి బ్రహ్మదేవునితో మృగయాయాత్రనుగురించి చెప్పుచు న్నాడు. అది యెట్లనగా, ధనుస్సును ధరించినవారు కొందరు, ఖడ్గమును ధరించిన వారు కొందరు, గుఱ్ఱముసెక్కినవారు కొందరు, ఏనుగుసెక్కినవారు కొందరు యుద్ధ మునుజేయుటకు ఆర్భాటమును జేయువారు మరికొందరు,

శ్లో॥ ఏవంవిధై ర్భటై ర్యుక్తో గీతవాద్యసమన్వితః। చాపసాయక చక్రాసి గదాకుంతాది సాధనః॥ భటాంగేనాశ్వమారుహ్య ప్రతస్థే చంద్రశేఖరః॥

తా॥ ఈప్రకారమగు ననేక యుద్ధభటులతోను గీతవాద్యాది ధ్వనులతోను గూడుకొని ధనుస్సు బాణము చక్రము కత్తి గద పంతము మొదలగు యుద్ధసాధనము లను ధరించి యీశ్వరుడు గుఱ్ఱమునెక్కి వేటాడుటకు నడవికివెళ్ళెను.

శ్లో॥ మందారచూత పనసా వకుళా శోకచంపకైః। రుద్రాక్ష నారికేళైశ్చ చందనాది భిరావృతం॥ చమరీమయూరసారంగ సింహ శార్దూలవారణైః। గండభేరుండ శరభ కస్తూర్యాది దిరావృతం। అంగీరసాత్రిమైత్రేయ గౌతమాది భిరావృతం। ఏవం విధం మహో ద్యానందినాం తే ప్రవివేశహ॥

తా॥ ఆవన మెటువంటిదనగా మందారము, మామిడి, పనస, పొగడ, అశో కము, చంపకము, రుద్రాక్ష, కొబ్బరి, మంచిగంధము, మొదలగు చెట్లతోటిన్ని, చమరీ మృగములు, నెమళ్ళు, లేళ్ళు, సింహములు, పెద్దపులులు, ఏనుగులు, గండభేరుండములు, శరభములు, కస్తూరీమృగములు, మొదలగు ననేకజంతువులతోటిన్ని, అంగీరసుడు, అత్రి, మైత్రేయుడు, గౌతముడు మొదలగు మునీశ్వరులతోటిన్ని, గూడియుండెడి వనమునకు సాయంకాలసమయంబున యీశ్వరుడు వెళ్ళెను.

శ్లో॥ తస్మిన్ ఖేటకసంచార సువర్ణమణిమంటపే। పార్వత్యా సహసర్వజ్ఞో రత్నసింహాసనేస్థితః॥

తా॥ ఆయడవిలో వేటాడినపిమ్మట నలసటదీర్చుకొనుటకు నుపయోగకరమగు బంగారురత్నము మొదలగువానితో నిర్మింపబడిన యొకమంటపము కలదు. ఆరత్న సింహాసనమునందు సర్వజ్ఞుండగు సాంబమూర్తి పార్వతీదేవితోకూడ సుఖాసీనుండై యుండెను.

శ్లో॥ వధూసమేతం దేవేశం దదర్శపరమర్షయః॥ వేదవాగ్భి స్తువంతశ్చ పరిపప్రచ్ఛురాగతం॥

తా॥ ఇట్లు భార్యతోగూడ వచ్చియున్నట్టి సాంబమూర్తిని మహామునులందరు దర్శించి వేదవాక్కులతో స్తోత్రముజేసి యీవిధముగా తమ విషయములనుగురించి చెప్పుకొనుచున్నారు.

శ్లో॥ నిరంతరాయమస్మాకం తపసాకర్తుమీశ్వర। తస్మాద్విఘ్నకరానూనం దైత్యాః కృతమృగాదయః ॥ వనాంతిభూమాశ్రిత్య మదోన్మత్తసమన్వితాః। తేషాం ప్రహరణంకృత్వా భవద్భిర్గమ్యతాంపునః ॥

తా॥ ఓ యీశ్వరుఁడా! మేము విఘ్నములేకుండా తపస్సు జేసుకొనవలదు నంటే దుర్మార్గులగు రాక్షసులు మహోన్మత్తులై సింహము శార్దూలము శరభ మొదలగు క్రూరమృగముల స్వరూపమును ధరించి యీయడవియందు సంచరించుచు మమ్ములను బాధించుచున్నారు, కాఁబట్టి అట్టి క్రూరమృగములను సంహరించి మీరు వెళ్ళవలయునని మునీశ్వరులు ప్రార్థించిరి.

శ్లో॥ ఏవం విజ్ఞాపనంశ్రుత్వా ఋషిభిఃకృతమాదరాత్। తతో తేనభటాంగేనచాశ్వ మారుహ్య శంకరః ॥ చండీశ్వరం పురస్కృత్య జగామవిపినాంతరం ॥

తా॥ ఇట్లు మునీశ్వరులు జెప్పికొనిన తమకష్టమును సాంబమూర్తి శ్రద్ధతోవిన్నవాఁడై గుఱ్ఱమునెక్కి భటులతోటిన్ని చండీశ్వరునితోటిన్ని గూడి మహారణ్యములోనికి వెళ్ళెను.

శ్లో॥ ఏవంచచారగిరిగహ్వరకాననాంతే దృష్ట్వాసురాన్వికృతఘోరమృగాఘరూపాన్। కోపాన్వితశ్చ ఘనసాయకపావకేనహత్వా మహోజ్జ్వల కురంగమవాహహస్తః ॥

తా॥ ఇట్లు ఆసాంబమూర్తి అడవిలోను పర్వతగుహలలోను వెతకి ఘోరమృగస్వరూపములను ధరించియున్నట్టి రాక్షసులనుజూచి విశేషకోపముగలవాఁడై తీక్ష్ణమగు బాణములను ప్రయోగించి మృగస్వరూపులగు రాక్షసులను సంహరించెను.

శ్లో॥ చామరాదీన్ సమాదాయ పరివారజనైస్సహ। వేగేన పునరాగత్య మంటపం ప్రవివేశహ ॥

తా॥ అనంతము వింజామరము మొదలగువాటిని పట్టుకొని సేవించుచుండెడి పరివారజనముతోగూడికొని తిరిగి పూర్వము నివసించియున్నట్టి మంటపమునకు వచ్చెను.

శ్లో॥ తతఋషిభిః పూజ్యమానో ఉపచారైర్యథాక్రమం। సుఖస్థితః పురోనాట్యం గణికాభిర్మహోత్సవం ॥ కారయామాసబహుభిర్వేష్టితైః శరదీపకైః ॥

తా॥ ఇట్లు కౄరమృగములను సంహరించివచ్చియున్నట్టి సాంబమూర్తిని మునీశ్వరులందరు వచ్చి బహువిధములుగా పూజించిరి. ఇట్లు సుఖాసీనుఁడై పరివారజనము కాగడాలను ధరించి సేవించియుండగా కాలక్షేపణనిత్తము అప్సరస్త్రీలచే నాట్యము గానము మొదలగు మహోత్సవములను జరిపించెను.

శ్లో॥ తతోహిగిరిజానాథం వంచనం కర్తుమిచ్ఛతీ। ఆగతా పురమార్గేణ వినోదాక్లిష్టమానసా॥ ఆహూయచ మహాభృత్యాన్ వదతీపర్వతాత్మజా॥

తా॥ అనంతరము పార్వతీదేవి పెనిమిటిని పరిహాసముగా మోసపుచ్చవలయునను తలంపుతో కొందరిని భటులనుపిలచి తిరిగి పట్టణములోనికి వచ్చుచు వారితో నిట్లు చెప్పెను.

శ్లో॥ శైవద్రవ్యాపహరణం కుర్వన్నపిపునఃపునః। మహోత్సవప్రభావేన నిశ్చలస్త్రీనయనశ్శివః। ఇత్యుక్త్వా తాననుజ్ఞాప్య సఖీజనసమావృతా। పురోవేగాద్గిరేః కన్యా।।ప్రవివేశస్వమందిరం॥

తా॥ ఓభృత్యులారా! సాంబమూర్తివారు అప్సరస్త్రీ నాట్యాది మహోత్సవమును జూచుచు శివసంబంధమగు వస్తువులను దొంగలు అపహరించినప్పటికిని యెంతమాత్రము ఆవిషయమును తలవక మహానిశ్చలమనస్సుతో నున్నాడు. ఈవిషయము ఆయనతో చెప్పవలయును. అని భటులతో పార్వతిచెప్పి తన చెలికత్తెలతోగూడ త్వరగా తనయింటికి వెళ్ళెను.

శ్లో॥ ప్రచ్ఛన్నరూపైశ్చ మహాబలైశ్చ మాయానమర్థోరు బహుప్రభావైః। దేవస్యవస్త్రాభరణాని సర్వాణ్యాకృష్య చౌర్యేణ హృతంభలేన॥

తా॥ విశేషబలముకలవారును, మాయచే ననేకవిధముల వర్తించునట్టి సామర్థ్యముకలవారును కపటస్వరూపులగు దొంగలు ఈశ్వరునియొక్క వస్త్రములు ఆభరణములు మొదలగు సమస్తవస్తువులను కపటస్వభావముచే నపహరించిరి. అని భృత్యులు చెప్పిరి.

శ్లో॥ ధ్వజాప్సరోగణానాంచ గజవాజిరథానిచ। కరదీపాని సర్వాణి చోరైశ్చాపహృతం క్రమాత్ ॥ చోరైశ్చహృతద్రవ్యాణి శ్రుత్వా విస్మితమానసః। నందీశ్వరంసమాహూయ చోక్త్వావృత్తాం

తమతస్తు। మందిరేచ పురేమార్గే కాననేగిరిగహ్వరే। దృష్ట్వా చోరాన్ప్రబధ్నీయా దానీయాన్మమసన్నిధిం॥

తా॥ ధ్వజసంబంధమైనవియు అప్సరస్త్రీల సంబంధమైనవియు సమస్తధనాదు లను శివసంబంధమగు సమస్తధనాదులను గుఱ్ఱములు ఏనుగులు రథములు రాగదాదు మొదలగు సమస్తవస్తువులును దొంగలచే నపహరింపబడెను. కాబట్టి పట్టణము లోను పల్లెలలోను అడవులలోను పర్వతగుహాలలోనుసమస్తదిక్కులందునవెతకి ఆదొంగ లను నావద్దకు తీసుకునిరావలయునని నందీశ్వరునితో చండీశ్వరుడు చెప్పెను.

శ్లో॥ ఏవంచండీశ్వరారాయాజ్ఞాం తథామానంసమాశ్రితః। తతో గౌర్యాకృతంసర్వ మిదంతూష్ణీం బభూవసః॥

తా॥ ఇట్లు చండీశ్వరుని ఆజ్ఞనుతీసుకుని నందీశ్వరుఁడు వెళ్ళెను. ఇదియు తయు పార్వతీదేవి యీశ్వరుని మోసపుచ్చుటకు చేసినపని యని తానెరిగియు తెలియని వానివలె నూరకుండెను.

శ్లో॥ దూరంగత్వా ప్రయత్నేన దృష్ట్వా చండీశ్వరస్తథా। సంగృహ్యా పునరాగత్య శివస్యపురతస్థితాః॥

తా॥ అనంతరము చండీశ్వర నందీశ్వర మొదలగువారందరును విశేషప్రయ త్నముచే సమస్తదిక్కులను వెతకి దొంగలను సాంబమూర్తివద్దకు తీసుకుని వచ్చిరి.

శ్లో॥ సచచాపధరాన్ క్రూరాన్ ఖడ్గతోమరసాయకాన్। కృష్ణవర్ణాన్ మహాభీమాన్ దదర్శపరమేశ్వరః॥

తా॥ ధనుర్బాణములను ధరించినవారును ఖడ్గము తోమరము కత్తులు మొదలగు ఆయుధములు కలవారును నల్లనివర్ణము కలవారును క్రూరులును భయంకరాకారము కల వారునగు ఆదొంగలను సాంబమూర్తిచూచెను.

శ్లో॥ మహాదేవ ముఖందృష్ట్వా భీతాస్తేతస్కరాస్తథా। స చకృపాన్వితోభూత్వా తానువాచమహేశ్వరః॥

తా॥ అనంతరము సాంబమూర్తిని చూడగానే ఆదొంగలు భయపడిరి. అప్పు డాసాంబమూర్తియు వారియందు దయగలవాడై ఆదొంగలతో నిట్లు మాట్లాడెను.

శ్లో॥ కస్త్వంచోరమహాధీర కస్యదేవస్యసేవకః। మాతాకోవా పితాకోవా కేషుదేశేషుసంస్థితః॥

తా॥ ఓదొంగలారా! మీరు విశేషధైర్యముతో నున్నారు, మీతల్లియెవరు, మీతండ్రియెవరు, మీప్రభువెవరు, మీరెక్కడపుట్టిరి. అని యడిగెను.

తేజశ్చుః॥ శ్లో॥ మాతాచగిరిజాదేవీ పితాదేవోమహేశ్వరః। బాంధవాశ్శివభక్తాశ్చ స్వదేశం భువనత్రయం॥ దేవదేవమహాదేవ సర్వేశాచ్యుతశంకర। కల్యాణాచలకోదండ శర్వాణీసేవకావయం॥

తా॥ అప్పుడు దొంగలుచెప్పుచున్నారు. ఓమహాప్రభూ ఈశ్వర మాయతల్లి పార్వతిదేవి, తండ్రి మహేశ్వరుడు. శివభక్తులందరును మాయ బంధువులు. మూడు లోకములంతయును మాయ నివాసస్థలము మేము పార్వతీదేవియొక్క నౌకరులము. అని దొంగలుచెప్పిరి.

శ్లో॥ హేశ్వారభూషణాకావస్త్రాణి హస్త్యశ్వరథసైనికాన్। గణికాధ్వజవాద్యాంశ్చ కింహృతంవదతస్కర॥

తా॥ ఓదుర్మార్గుడా! నీవు శివభక్తుడవుగా చెప్పుచుంటివి. అయినయెడల ఆభరణములు వస్త్రములు అప్సరస స్త్రీలురథములు ఏనుగులు గుఱ్ఱములు పదాతులు మొదలగు వానినన్నిటిని యెందుక నపహరించితివో చెప్పుమని సాంబమూర్తియడిగెను.

శ్లో॥ శివసర్వేశలోకేశ భక్తాభీప్సితదాయక। ఉమానియోగమార్గేణ చాస్మాభిఃకృతమీదృశం॥ అస్మాకమపరాధోస్తి రక్షరక్ష పురాంతక। తవదత్త్వాణిసర్వాణి గృహ్యాతాంజగదీశ్వర॥

తా॥ అప్పుడు దొంగలుచెప్పుచున్నారు. సమస్తలోకములకును సమస్తదేవతలకును ప్రభువైనవాడవును భక్తులుకోరిన సమస్తకోరికల నిచ్చువాడవు నగు ఓసాంబమూర్తీ యీదుర్మార్గపుపని పార్వతీదేవిచేయవలయునని చెప్పగా చేసితిమి. కాబట్టి మేము చేసిన అపరాధము క్షమించి మమ్ములను రక్షింపవలయును. మీసంబంధమగు మేము దొంగిలించిన సమస్తవస్తువులను యిచ్చెదము.

శ్లో॥ హేకాలకంఠ కరుణాకర శూలపాణి విశ్వేశ్వరాశ్రిత సదాశివచంద్రమౌళే। సారంగహస్త రవిసోమహుతాశనేత్ర వందామహే మదనసంహార వేదవేద్య॥

తా॥ ఓకాలకంఠ, కరుణాకర, శూలపాణి, విశ్వేశ్వర, ఆశ్రితపారిజాత, సదాశివ, చంద్రమౌళి, సారంగహస్త, రవిసోమహుతాశనేత్ర, మదనసంహార, వేదవేద్య అని యీవిధముగా సంబోధనచేసి ప్రార్థించి నమస్కరించిరి.

శ్లో॥ ఇత్యేతేన స్తవేనేశం స్తుత్వాపాతస్కరస్థితః। చోరోత్తే చంచలంపీత్వా గచ్ఛగచ్ఛేతిసోబ్రవీత్ ॥

తా॥ ఇట్లు దొంగలు సాంబమూర్తిని స్తోత్రముజేసి యూరకుండిరి. ఆసాంబ మూర్తియు ఆదొంగలయందు విశేషదయకలవాడై నిూకుభయమేమియులేదు. మీస్థ ముకు వెళ్ళుడని చెప్పెను.

శ్లో॥ తురంగోత్తమమారుహ్య పరివేశాత్మగృహంశివః। మృగ యాజన్యచోరత్వం దేవ్యాసంచోదనాత్కృతం॥ శృణోతిపరయా భక్త్యాకార్మా సర్వానవాప్నుయాత్ ॥

తా॥ ఆనంతరము సాంబమూర్తి గుఱ్ఱము నెక్కి తనస్థానమునకు నేగెను. గాన సాంబమూర్తి మృగయాయాత్రకు వెళ్ళినసమయములో పరిహాసముచే పార్వతీదేవి చేయించబడిన యీచోరసంబంధమగు వృత్తాంతము నెవరు భక్తిలో వినెదరో వారలు సమస్తకోరికలను పొందగలరని బ్రహ్మతో విష్ణుమూర్తి చెప్పెను.

ఈవిధముగా చెప్పఁబడియున్నది కాఁబట్టి దానికి ననుగుణముగానే యిప్పుడు ఉత్సవము పూర్తికాగానే చివరకు దొంగలు దోపిడియనే వేడుకకూడ దేవాలయముల జరిగించుట ఆచారమైయున్నది.

శివతత్వ నామావళిః.

ఓం తస్య నిర్మలనిరయవ అనాదిభక్తాయనమః। ఓం తస్య హృదయమధ్యమ జంగమాయనమః। ఓం తస్య మకుటాచ్ఛాది లింగాయనమః। ఓం తస్మాన్మూలచితేనమః। ఓం తస్యాభిన్నభవబిందు చిత్కళాయనమః। ఓం ఆదిశక్తయేనమః। ఓం అమూర్తసద్యాఖ్యా యనమః। ఓం జ్ఞానశక్తయేనమః। ఓం కృతసాధ్యాఖ్యాయనమః। ఓం క్రియాశక్తి ఆదిశక్తయేనమః। ఓం అమూర్తసాధ్యాఖ్యాయన మః। ఓం మూర్తసాధ్యాఖ్యాయనమః। ఓం జ్ఞానశక్తయేనమః। ఓం కృతపాదాఖ్యాయనమః। ఓం క్రియాశక్తయేనమః। ఓం కర్త పాదాఖ్యాయనమః। ఓం ఆత్మశోధితకరణాయనమః। ఓం జ్ఞానశక్త యనమః। ఓం జ్ఞానతత్వాధిపతయే జ్వాలాలింగవపుర్ధరాయనమః। ఓం మనస్తత్వాయనమః। ఓం మనస్తత్వాధిపతయే దక్షిణామూర్త యేనమః। ఓం బుద్ధితత్వాయనమః। ఓం బుద్ధితత్వాధిపతయే స్థూల

వహాయనమః। ఓం చిత్తతత్వాయనమః। ఓం చిత్తతత్వాధిపతయే ఏకపాదాయనమః। ఓం అహంకారతత్వాయనమః। ఓం అహంకార తత్వాధిపతయే సోమస్కందాయనమః। ఓం సమానతత్వాయనమః। ఓం సమానతత్వాధిపతయే విష్ణుప్రసాదకాయనమః। ఓం వ్యాన తత్వాయనమః। ఓం వ్యానతత్వాయనమః। ఓం వ్యానతత్వాధిప తయే చక్రప్రసాదకాయనమః। ఓం ఉదానతత్వాయనమః। ఓం ఉదానతత్వాధిపతయే విషహృతయేనమః। ఓం అపానతత్వాయన మః। ఓం అపానతత్వాధిపతయే ఛందోనుగ్రహకారిణేనమః। ఓం ప్రాణతత్వాయనమః। ఓం ప్రాణతత్వాధిపతయేకంకాళధారిణేనమః। ఓం శ్రోత్రతత్వాయనమః। ఓం శ్రోత్రతత్వాధిపతయే కిరాతరూప రుద్రాయనమః। ఓం త్వక్తత్వాయనమః। ఓం త్వక్తత్వాధిపతయే అర్ధనారీశ్వరాయనమః। ఓం చక్షుస్తత్వాయనమః। ఓం చక్షుస్త త్వాధిపతయే శివేశ్వరాయనమః। ఓం జిహ్వాతత్వాయనమః। ఓం జిహ్వాతత్వాధిపతయే వీరభద్రాయనమః। ఓం నాసాతత్వాయనమః। ఓం నాసాతత్వాధిపతయే విధ్వంసినేనమః। ఓం శబ్దతత్వాయనమః। ఓం శబ్దతత్వాధిపతయే జలహారాయనమః। ఓం స్పర్శతత్వాయనమః। ఓం స్పర్శతత్వాధిపతయే త్రిపురాంతకాయనమః। ఓం రూపతత్వా యనమః। ఓం రూపతత్వాధిపతయే యమాంతకాయనమః। ఓం రస తత్వాయనమః। ఓం రసతత్వాధిపతయే కామహారాయనమః। ఓం గంధతత్వాయనమః। ఓం గంధతత్వాధిపతయే భిక్షాశినేనమః। ఓం వాక్తత్వాయనమః। ఓం వాక్తత్వాధిపతయే గిరిజాసక్తాయనమః। ఓం పాణితత్వాయనమః। ఓం ప్రాణితత్వాధిపతయే తాండవేశా యనమః। ఓం పాదతత్వాయనమః। ఓం పాదతత్వాధిపతయే వృష భారూఢాయనమః। ఓం పాయుతత్వాయనమః। ఓం పాయుతత్వాధి పతయే ఉమామహేశ్వరాయనమః। ఓం ఉపస్థతత్వాయనమః। ఓం ఉపస్థతత్వాధిపతయే చంద్రశేఖరాయనమః। ఓం ప్రకాశతత్వాయన మః। ఓం ప్రకాశతత్వాధిపతయే తేజోరూపాయనమః। ఓం ఆకాశ తత్వాయనమః। ఓం ఆకాశతత్వాధిపతయే భీమాయనమః। ఓం

వాయుతత్త్వాయనమః। ఓం వాయుతత్త్వాధిపతయే ఉగ్రాయనమః। ఓం వహ్నితత్త్వాయనమః। ఓం వహ్నితత్త్వాధిపతయే రుద్రాయన మః। ఓం జలతత్త్వాయనమః। ఓం జలతత్త్వాధిపతయే భవాయ నమః। ఓం పృథివీతత్త్వాయనమః। ఓం పృథివీతత్త్వాధిపతయే శర్వా యనమః॥

ఏవం అష్టోత్తర శివతత్త్వనామావళ్యా శివంసంపూజ్య తత్స్థా నేషు శివస్వరూపం ధ్యాయేత్ ॥

ఉచ్చాటన మంత్రం.

శివం స్వహృదయ కమలకర్ణికాయాం నిక్షిప్య వామదక్షిణ మధ్యస్థానస్థిత ఇడాపింగళసుషుమ్నా నాడీత్రయస్వరూప భూత చ ద్రార్క వహ్నినాడీభిర్వేద్యం విభుం సదాశివం పరాశక్తియుతం నిశ్చలాంతఃకరణేన నిరంతరమనుధ్యాయేత్ ॥ శ్రీగణాధిపతయే నమః॥ ఓం నమో భగవతే। ఓం నమో మళయాళభగవతే। శా తాడంబరి। రణవీరకాళి। రక్తోభక్షణి। మాంసభక్షణి। మధుభక్షణి వదవదవదవద। పరశక్తికాటుకి। జ్వాలకాటుకి। మొలకాటుకి। గర్భ కాటుకి। స్ఫటికాటుకి। మర్కాకాటుకి। శ్మశానకాటుకి। వైరాగ్య కాటుకి। సర్వదళకాటుకి। గ్రహబంధు। బంధయామి। బుధనా గురించి। సురించి। దడుపటి। వారు। ఉచ్చాటయఉచ్చాటయ। ఆక ర్షయ ఆకర్షయ। స్తంభయ స్తంభయ। లలలల। లులులులు। భై మాగురువుపాదమాన। రుద్రుడుఆన। వీరభద్రుడుఆన। భైరవు ఆన। వీరభద్రాయస్వాహా। సంపుటు। యంయం। రంరం। అముక గోత్రస్య। అముకనామధేయస్య। యంయం రంరం। ఖేంఖేం। మా రక్షరక్ష। మమశత్రూన్ భక్షయభక్షయస్వాహా। దినిశనమూ కలిపి బొమ్మచేసేది॥ పుచ్చచెట్టు। మల్లెచెట్టు। పిటుకాలవేరు। దీ చూర్ణం। బొమ్మకుకల్పిచేసేది॥ ఓం కాళికే। ముఖాభేదినీ। శంబరు। వడిశేశాయి। మొటెఫిరిజాయి। గోసాయి। శిడో సంధానం సంధానం కురు।

ము	త్తై	లం	మ్లు
త్తై	ము	మ్లు	లం
లం	మ్లు	ము	త్తై
మ్లు	లం	త్తై	ము

ఓం హ్రీం శితవీం। జెస్ఫోటకం వినాశయ। శత్రూన్ భేదయభేదయ। గ్రహాన్ స్తంభయ। సకల కృతిమాన్ నాశయ। ఓం హ్రీం శితవీ శీతలసే స్వాహా॥

అతిఘోరనారసింహా. వెండిరేకుమీద వ్రాసేది. గ్రహములు వదలును. జ్వరము కట్టును.

జ్వల	జ్వల	జ్వల	జ్వల
ఘ్రుం	ఘ్రుం	ఘ్రుం	ఘ్రుం

ఓం యం రం లం వం శం షం సం హం శం షం హసః॥
యంత్రదేవతా ఇహప్రాణ। యంత్రదేవతాయాం జేకాస్థితః ప్రాణేంద్రియ। వాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్ర మాంసరుధిర మేదోస్థిత్వ క్పాణిపాదపాయూపస్థబుద్ధి అహంకారచిత్త రాగాదయః। ఆయాంతు సుఖంచిరంతిష్ఠంతుస్వాహా॥ ఈ యంత్రం రక్షరేకునందు వ్రాసి ప్రాణప్రతిష్ఠచేసి ధూపదీపనైవేద్యములు సమర్పించి పిమ్మట కట్టితే గ్రహంపోవును. రోగంకుదురును.

ముఖాగార లక్షణము.

శ్లో॥ ప్రాసాదస్యాగ్రతోవాపి ప్రాచ్యాంయామేచవారుణే। సౌమ్యదేశేశికేవాపి పావకేవా ప్రకల్పయేత్॥ నవహస్తప్రమాణేన మంటపంచతురశ్రకం। శల్యాదోషనివృత్త్యర్థం పరికుర్యాత్పూర్వవత్క్రియాం॥ మంటపాభ్యంతరంసర్వ మేకాశీతిపదంకురు। మధ్యే నవపదంబ్రాహ్మ్యం దైవికం షోడశంబహిః॥ చతుర్వింశతిసంఖ్యాకం తద్బహిర్మానుషంపదం। ద్వాత్రింశత్పదసంఖ్యాకం పైశాచాఖ్యాపదం స్మృతం॥ మధ్యేబ్రహ్మపదేవేదీ దైవికే మంగళాష్టకం। మానుషేచ పదేహోమంపైశాచేతోరణంభవేత్॥ పక్వాభిర్వాప్యపక్వాభి రిష్టికాభి

ర్ద్రఢా తథా। కర్తవ్యా వేదికా శ్రేష్ఠా తదభావే మృదాపివా ॥ దర్పణోదరసంకాశా నిమ్నోన్నతవివర్జితా ॥

తా॥ దేవాలయమునకు ముందుభాగమునందు ముఖాగారమంటపము కట్టవలెను. లేదా ఆలయము ఏముఖముగా కట్టినప్పటికిని తూర్పు దక్షిణము పడమర ఉత్తరము ఈదిక్కులయందుగాని, ఈశాన్యము అగ్నేయము ఈదిక్కులయందుగాని కట్టవలెను. ఆమంటపము ఎటుచూచినను తొమ్మిదిహస్తముల ప్రమాణముగాను, చతురముగాను కట్టవలెను. మఱియు శల్యములు మొదలగు దోషములు లేకుండునట్లుగా త్రవ్వి బాగుచేసి పూర్వము చెప్పినట్లువలెనే శుద్ధినిమిత్తము వాస్తుహోమాదిక్రియలను జేయవలయును. మంటములోపల అంతయు 81 అడుగులుండవలెను. అందులో మధ్యభాగమునందు ఎటుచూచినను 3 అడుగులు ప్రమాణముకలిగి చతురము 9 అడుగులుగాను చతురశ్రముగా బ్రహ్మపదమును స్థానమేర్పరచవలెను. దానిచుట్టు 16 అడుగులు ప్రమాణము కలిగి దైవికస్థాన మేర్పరచవలెను. దానిచుట్టు 24 అడుగులు ప్రమాణము కలిగి మానుషస్థానమనునది యేర్పరచవలెను. దానిచుట్టు 32 అడుగులు ప్రమాణముతో పైశాచస్థాన మేర్పరచవలెను. మఱియు నడుమనేర్పఱచిన బ్రహ్మస్థానమందు వేదికను నిర్మించవలెను. తర్వాతనుండు దైవికస్థానములో మంగళాష్టకము నిర్మించవలెను. తర్వాతనుండు మానుషస్థానములో హోమకుండము నేర్పరచవలెను. తర్వాతనుండు పైశాచస్థానములో తోరణము కట్టవలెను. మఱియు వేదికను కాల్చినయిటుకలతోగాని పచ్చియిటుకలతోగాని మెత్తుపల్లములులేకుండ అద్దమువలెనే సమానముగా నుండునట్లు కట్టవలెను.

అథ స్తంభలక్షణమ్.

శ్లో॥ స్తంభాశ్చ షోడశదృఢా శ్చత్వార స్తేషుమధ్యగాః। సారదారుభవాదేవి పంచహస్తోచ్ఛ్రితాసమాః ॥

తా॥ ఆమంటపమునకు 16 స్తంభములుండవలెను అందులో నడుమ 4 స్తంభములును వాటిచుట్టు 12 స్తంభములును నిర్మించవలెను. ఆస్తంభములు బాగా సారవంతముగునట్లుగాను 5 హస్తములు యెత్తు యుండునట్లుగాను హెచ్చుతగ్గులులేక సమానముగా నుండవలయును.

అథ తోరణ లక్షణమ్.

శ్లో॥ అశ్వత్థోదుంబరప్లక్ష వటశాఖాకృతానిచ। మంటపస్య ప్రతిదిశం ద్వారాణ్యేతానికల్పయేత్ ॥ అవక్రాన్సత్వచస్సార్ద్రాన్ దం

డాస్స్వస్తోరణేసుభాః। శాన్తిభూతిబలారోగ్య పూర్వాద్యానామతః క్రమాత్ ॥ శూలేనచిహ్నితాః కార్యా ద్వారశాఖాశ్చమస్తకే। దశతాళసమాయామ స్తోరణానాంసమీరితః॥ ఆయామార్ధేనవిస్తారః కథితశ్శిఖివాహన॥

తా॥ రావి మేడి జువ్వి పత్రి మొదలగు శాఖలతో మంటపమునకు నాలుగు దిశలయందును ద్వారముల నేర్పరచవలెను. ఆశాఖలు వంకరలేకుండునట్లుగాను చర్మ కలవిగను, పచ్చివిగను ఉండునట్లు చూచి యోగ్యములగు ద్వారశాఖలను పెట్టవలెను. ఆద్వారశాఖలకు రెండింటిపైనను పైగానుండెడి ఉత్తరద్వారశాఖయందును శూలా కారముగా చెక్కించవలెను నిలుగానుండెడి ద్వారశాఖలు 10 జానలు పొడవును అడ్డముగానుండెడి పైద్వారశాఖయు దిగువద్వారశాఖయు నిలువుద్వారశాఖాప్రమాణ ములో సగముపొడవుండవలెను. మఱియు శాంతి భూతి బల ఆరోగ్య అను నాలుగు నామములు తూర్పు మొదలగు నాలుగుద్వారములకు నున్నవని శివుడు కుమారస్వామి తోచెప్పెను.

దిగ్ధ్వజలక్షణమ్.

శ్లో॥ మంటపస్యబహిర్దండై ర్దశహస్తాయతైస్సహ। పూర్వాద్యష్టహరిత్స్వష్టౌ ధ్వజాన్సంస్థాపయేత్క్రమాత్॥ మాతంగబస్త మహిష సింహమత్స్యైణవాజినః। వృషభంహంసగరుడౌ ధ్వజమధ్యే క్రమాల్లిఖేత్॥ నారికేళదళైనైవ తాలపూగదళేనవా। ఊర్ధ్వమాచ్ఛాదయేన్మంత్రీ నీరంధ్రింతుసలక్షణం॥

తా॥ ఎనిమిదిదిక్కులయందు నెనిమిదిధ్వజములు మంటపముచుట్టు నుండవలయు నని యున్నది కాబట్టి 10 హస్తములు పొడవుగానుండెడి 8 ధ్వజములు నెనిమిదిదిక్కు లయందు నుంచవలెను. మఱియు ఏనుగు, మేక, మహిషము, సింహము, మత్స్యము, లేడి, గుఱ్ఱము, ఎద్దు, హంస, గరుడము, ఈ జంతువుల యాకారములు ధ్వజపటములలో లిఖించి పూర్వాదిదిక్కులయందు ధ్వజములనుంచవలెను. ఆమంటప మునకును పరిభాగమందు కొబ్బరియాకులతోగాని తాటియాకులతోగాని దట్టముగా కప్పి శోభస్కరముగా నుండునట్లు చేయవలెను.

మంటపాలంకారః.

శ్లో॥ చూతపల్లవమాలాఢ్యం వితానైరుపశోభితం। విచిత్రవస్త్రసంఛన్నం తుల్యసంభవిభూషితం॥ సఫలైఃకదళీస్తంభైః క్రమ

కైర్నారికేళకైః। ఫలైర్నానావిధైరోభిజ్యై ర్దర్పణై శ్చామరైరపి॥ భూషితం మంటపంకుర్యాద్దర్భ పుష్పసముజ్వలం॥

మంటపము నలంకరించువిధ మెట్లనగా, మామిడి చిగుళ్ళ తోరణములు, చాంది నీలు, విచిత్రములగు వస్త్రములు, సమానమగు స్తంభములు, పండ్లతోగూడిన అరటి చెట్లు, పోకచెట్లు, కొబ్బరియాకులు, అనేకవిధములగు పండ్లు, భక్ష్యభోజ్యాదులు అద్దములు, వింజామరములు మొదలగు వస్తువులతో నెక్కడెక్కడ ఏవిధముగా నలంక రింపవలెనో ఆవిధముగా మంటపమును అలంకరింపవలెను.

కుండలక్షణం.

శ్లో॥ నవకుండవిధానేతు దిక్షుకుండాష్టకేకృతే। నవమంకార యేత్కుండం పూర్వేశానదిగంతరే॥ పురందరేశయోర్మధ్యే వృత్తం వాచతురశ్రకం। అష్టాస్వాశాసుకుండాని రమ్యాకారాణ్యనుక్రమాత్॥ చతురశ్రం యోనిమర్ధ చంద్రంత్ర్యంశంసువర్తులం। షడ శ్రంపంకజాకార మష్టాశ్రంతానినామతః॥ ఆచార్యకుండంమధ్యేస్యా ద్గౌరీపతిమహేంద్రయోః॥

తా॥ హోమమును జేయుటకు కుండములుండవలయును. అందునిమిత్తము 9 కుండముల నేర్పరచెడివిధానములో నెనిమిదిదిక్కులయందు నెనిమిది కుండములును తూర్పు ఈశాన్యదిక్కుల నడుమ నొకకుండమును రమ్యముగా నుండునట్లు చేయవల యును. ఆకుండము లేవిధముగా నుండవలయుననగా, నాలుగుకోణములుకలది, యోని ఆకారము, అర్ధచంద్రాకారము మూడుఅంచులుకలది, గుండ్రనైనది, ఆరుఅంచులు కలది, పద్మాకారముకలది, యెనిమిది అంచులుకలది. ఇట్లు యెనిమిదివిధములుగానుండు కుండముల నెనిమిదిదిక్కులందు తీయవలెను. ఆచార్యకుండమును ఈశాన్యము తూర్పు దిక్కులనడుమను గుండ్రముగగాని నాలుగుకోణములు కలదిగగాని తీయవలయును.

చతురశ్రకుండలక్షణం

శ్లో॥ సమంతాత్కుండమే తత్స్యా చ్చతురశ్రం శుభావహం। చతుర్వింశత్యంగులాఢ్యం మేఖలత్రితయాన్వితం॥

తా॥ చతురశ్రకుండమనగా నాలుగుపలకలుగా నిరువదినాలుగు అంగుళములు యెటుచూచిన నుండునట్లుగను మూడుమేఖలలు లుండునట్లును నిర్మింపవలయును.

యోనికుండ లక్షణమ్.

శ్లో॥ చతుష్కోణీకృతం క్షేత్రం పంచధావిభజేత్సుధీః । న్యసేత్పుర స్తాదేకాంశం కోణార్ధార్ధప్రమాణతః । భ్రామయేత్కోణమానేన తథాన్యదపి మంత్రవిత్ । సూత్రయుగ్మం తతో దద్యాత్కుండం యోనినిభం భవేత్ ॥

తా॥ సమచతురసముగా చతుశ్రపండము నుండును కాఁబట్టి దానిని అయిదుభాగములుచేసి మధ్యగానుండు భాగముచివర రెండుసూత్రములనుంచి యాసూత్రముల రెంటిచివరలను పైగానుండు యయిదుభాగముల నిరుప్రక్కలనుండు కోణములపర్యంతము పట్టగ యోనిఆకారముగనుండును. అట్టియాకారముగా త్రవ్వబడినది యోని కుండమనఁబడును.

అర్ధచంద్రకుండమ్.

శ్లో॥ నవధావిభజేత్క్షేత్రం చతురశ్రం సమంతథా । దక్షిణే చోత్తరే చాంశం ఏకైకంతు పరిత్యజేత్ ॥ సప్తాంశమధ్యసూత్రేణ భ్రమణాదర్ధచంద్రకం ॥

తా॥ చతురశ్రకుండమునకు నేర్పరచియుంచెడి ప్రదేశమును 9 భాగములు చేయుగా నిరుప్రక్కలనుండు రెండుభాగములను విడిచివేయుగ మిగిలినది 7 భాగములు. ఆభాగములమధ్యను దిగువసూత్రముబట్టి దానిని 7 భాగముల నిరుప్రక్కల పైగానుండు కోణములవరకు త్రిప్పగా నర్ధచంద్రాకారముగనుండును. ఆవిధముగ త్రవ్వబడినది అర్ధచంద్రాకారకుండము.

త్ర్యశ్రకుండమ్.

శ్లో॥ చతుర్ధావిభజేత్ క్షేత్రం న్యసేదుభయపార్శ్వయోః । ఏకైకమంశంతన్మానా దగ్రతో లాంచయే త్తతః ॥ తత్రసూత్రత్రయం కుర్యాత్త్ర్యశ్రకుండ ముదాహృతం ॥

తా॥ చతురశ్రకుండప్రదేశమును నాలుగుభాగములుచేసి పైగా నిరుప్రక్కల కోణములవద్దను సూత్రములనుపట్టి ఆరెండుసూత్రములను దిగువప్రదేశమున మధ్యప్రదేశమునను కలిపి పట్టగా మూడుపలకలగనుండును. ఆవిధముగా త్రవ్వబడినది త్ర్యశ్రకుండము.

వృత్తకుండమ్.

శ్లో॥ అష్టాదశాంశకేక్షేత్రే బహిరంశంన్యసేద్బుధః। భ్రామయే త్తేనమానేన వృత్తకుండమనుత్తమం॥

తా॥ చతురశ్రకుండప్రదేశమును 18 భాగములుచేసి దాని పయముగ సూత్రమునుపట్టి బహిరంశమునందు సూత్రమును త్రిప్పుచురాగా వృత్తాకారముగ నుండును అట్టి యాకారముగ త్రవ్వబడినకుండము వృత్తకుండము.

షడశ్రకుండమ్.

శ్లో॥ అష్టధావిభజేత్ క్షేత్రం మధ్యసూత్రస్యపార్శ్వయోః। భాగంన్యసేదేకమేకం మానేనానేనమధ్యతః॥ కుర్యాత్పార్శ్వయుగే మత్స్య చతుష్కంశాస్త్రవిత్తమః। సూత్రషట్కంతతోదద్యా త్షడశ్రం కుండముత్తమం॥

తా॥ కుండప్రదేశము నెనిమిదిభాగములుచేసి నడుమసూత్రము యొక్క రెండు ప్రక్కలను ఒక్కొక్కభాగమునుంచి మధ్యప్రదేశమునకు రెండుప్రక్కలను ఇటురెండు అటురెండు నాలుగు మత్స్యాకారములనుగీచి ఆరుసూత్రముల నారుకోణములను పట్టగా షడశ్రముగనుండును ఆవిధముగ నుండునది షడశ్రకుండము.

పద్మకుండమ్.

శ్లో॥ వృత్తానికర్ణికాదీనాం బహిస్త్రీణిప్రకల్పయేత్। పద్మకుండమితిఖ్యాతం పశ్యతాంసుమనోహరం॥

తా॥ కర్ణిక మొదలగువాట్లను వెలుపలను మూడువృత్తములు గీచినయెడల దానిని పద్మకుండమని చెప్పిరి.

అన్యః॥ శ్లో॥ చతుర్భాగకృతంక్షేత్రం ఏకైకాంశంన్యసేత్తతః। క్షేత్రార్ధంతేనమానేన మత్స్యంకృత్వావిచక్షణః॥ తన్మధ్యమాచ్చతుర్దిక్షు చతుష్పత్రంతువర్తులే। సరోజకుండమేవంతు కల్పయేచ్ఛాస్త్రకోవిదః॥

తా॥ పద్మకుండమునుగురించి మరియొకరు చెప్పిన దేమనగా, నాలుగుభాగములుగ క్షేత్రములను విభజించి క్షేత్రార్ధభాగమును ఒక్కొక్క అంశముచొప్పున హెచ్చుగనుంచుకొనుడు అట్టి ప్రమాణముగానే మత్స్యాకారముగాగీచి దాని మధ్యప్రదేశ

మునుండి నాలుగుదిక్కులను నాలుగుపత్రములను వర్తులముగ గీచిన పద్మాకారమగును. అట్టి యాకారముగ నుండునది పద్మకుండమని మరియొకరుచెప్పిరి.

అష్టాశ్రికుండమ్.

శ్లో॥ షడ్భిఃనుష్వష్టాశ్రికుండం హై క్షేత్రేగాయతిభాజితే। తదేకాంశంబహిర్న్యస్య పరితశ్చతురశ్రికం॥ కర్ణార్ధసూత్రమానేన కోణాత్కోణంతులాంఛయేత్। చతుర్దిక్ష్వష్టకోణాఖ్యం కుండంకుర్యాత్సలక్షణం॥

తా॥ అష్టాశ్రకుండ మెట్లనగా క్షేత్రమును మూడుభాగములుచేసి దానిలో నొక అంశమును వెలుపలనుంచి దానిచుట్టు చతురశ్రముగగీచి చెవియొక్క ప్రమాణములో సగముప్రమాణముగనుండు సూత్రమును నాలుగువైపులను పట్టిన అష్టకోణముగనుండు కుండమగును.

శ్లో॥ మానహీనేమహావ్యాధి రధికేశత్రువర్ధనం। భగ్నేచైవత్వనావృష్టి స్ఫుటితేసస్యనాశనం॥

తా॥ ఈప్రకారము కుండములప ప్రమాణము చెప్పబడియున్నది. ఈచెప్పబడిన ప్రమాణముకంటె తక్కువగానుండినయెడల గొప్పవ్యాధికలుగును. హెచ్చుగానుండినయెడల శత్రువులవల్ల బాధకలుగును. ఆకుండము చెడిపోయినయెడల అనావృష్టిదోషము సంభవించును. బ్రద్దలైపోయినయెడల సస్యనాశనము కలుగును.

అంగుళలక్షణమ్.

శ్లో॥ మాత్రాంగులేనకర్తవ్య మన్యేనైవనకారయేత్। కర్తుర్దక్షిణహస్తస్య మధ్యమాంగుళిపర్వణః॥ తన్మధ్యదైర్ఘ్యమానేన మాత్రాంగులముదాహృతం॥

తా॥ కొలతయొక్క ప్రమాణ మెట్లనగా, మాత్రాంగుళప్రమాణముచేతనే కొలవవలయును. మఱియొకవిధముగ కొలవకూడదు. మాత్రాంగులమనగా యజమానునియొక్క కుడిచేతి నడిమివ్రేలియొక్క మూడుపర్వములలో మధ్యపర్వము ఎంతపొడవుండునో ఆపొడవు ప్రమాణము మాత్రాంగుళమని చెప్పఁబడును.

మేఖలాలక్షణమ్.

శ్లో॥ కుండంత్రిమేఖలోపేత మేకమేఖలమేవవా। త్రిమేఖలోర్ధ్వమానంతు షడ్త్యగ్న్యశ్వినికాంగులైః॥ యదాకారానికుండాని తదాకారాణికారయేత్॥

తా॥ ఈ చెప్పబడిన హోమకుండములకు మూడు మేఖలములుగాని లేదా యొక మేఖలముకాని యుండవలయును. మూఁడు మేఖలముల నేర్పరచినయెడల దిగువమేఖలము నాలుగంగుళములు మధ్యమేఖలము మూడంగుళములు పైమేఖలము రెండంగుళములు వెడల్పుగనుండవలెను. కుండము లేయాకారముగనుండిన మేఖలములుకూడ అట్టియాకారముగానే యుండవలయును.

యోనిలక్షణమ్.

శ్లో॥ అగ్న్యంగులంతువిస్తారం దైర్ఘ్యంభూతాంగులంభవేత్। క్రమేణకృశితాయోనిః కార్యాపిప్పలపత్రవత్ ॥

తా॥ మూడంగుళములు పైభాగమున వెడల్పుగనుండి అయిదంగుళములు పొడవుగనుండి క్రమముగ చివరకు వెడల్పు తగ్గిపోయి రావియాకువలెనే చివర సన్నముగా నుండునట్లు చేయుట యోనియాకారమగును.

కుండనాభిలక్షణమ్.

శ్లో॥ పద్మాకారంతదానాభిం, కుర్యాత్కుండస్యమధ్యమే। ద్విభాగందళమానంస్యా దేకభాగంతుకర్ణికా॥ యోనౌయోనిర్నకర్తవ్యా పద్మేనాభింనకారయేత్। సుధాపక్వేష్టికాభిర్వా మృదాకుండం ప్రకల్పయేత్ ॥

తా॥ కుండములో మధ్యభాగమందు పద్మాకారముగ నాభినేర్పరచవలయును. అప్పుడు రెండుభాగములు పద్మరేకులయాకారముగను ,ఒకభాగము మధ్యనుండు కర్ణికగనుండవలయును. యోనియందు యోనియాకార ముండగూడదు. పద్మాకారములో నాభియాకారముండగూడదు. ఇట్టికుండముల నేర్పరచినప్పుడు సున్నములోను కాల్చిన యిటుకలతోను కట్టవలయును. అది సాధ్యముకానియెడల మట్టితోనైనను కట్టవలయును.

శ్లో॥ మేఖలారహితేకుండే వ్యాధిర్భవితసంశయః। భార్యావినాశనంప్రోక్తం కుండేయోన్యావినాకృతే॥ అపత్యధ్వంసనంప్రోక్తం కుండం యత్కంఠవర్జితం ॥

తా॥ కుండమునకు మేఖలముల నేర్పరచకుండినయెడల దుఃఖము సంభవించును. అధికముగనున్నయెడల ధననాశనమగును. కుండములో యోన్యాకార మేర్పరచకున్న

యెడల భార్యానాశనము సంభవించును. కుండమునకు కంఠాకార మేర్పరచకున్న యెడల సంతాననాశనము కలుగును.

ఏకహస్తపరిమాణ కుండలక్షణమ్.

శ్లో॥ తిథ్యంగులసమంఖాతం మేఖలాస్యాన్నవాంగులా। ఖాతాద్బాహ్యాంగుళంకంఠం తద్బాహ్యే మేఖలాత్రియం ॥

తా॥ ఒకహస్త ప్రమాణముగల కుండవిధాన మెట్లనగా, 30 అంగులములు లోతున్ను, 9 అంగులములు మేఖలముల వెడల్పున్ను యుండవలయును. గొయ్యికి వెలుపలగా నొక యంగుళపరిమాణము వెడల్పుతో కంఠాకారము నేర్పరచవలయును. ఆకంఠమునకు వెలుపలభాగమునందు మూడు మేఖలముల నేర్పరచవలయును.

ఉత్సవశబ్దార్థః.

శ్లో॥ సవఇత్యుచ్యతేదుఃఖ ముధృతస్సనవైశివే। యస్మాత్తస్మాదుత్సవోవై షడ్విధస్సమహోత్సవః॥ పైతృకోద్వాదశాహస్స్యాన్నవాహస్సాఖ్యఉచ్యతే। సప్తాహశ్శ్రీకరఃప్రోక్తః పంచాహఃపార్థివస్మృతః॥ సాత్వికస్త్వత్ర్యహఃప్రోక్త శ్శైవకాహశ్శైవనామకః॥

తా॥ ఉత్సవశబ్దమునుగురించి విమర్శించిచెప్పుచున్నాడు. ఉత్-సవః- అని ఉత్సవశబ్దమునకు పదచ్ఛేదము. సవః అనగా దుఃఖము, అట్టి దుఃఖను ఉధృతః నివారింపబడును. అని పదార్థముగాన శివునివల్ల నివారింపబడును కాబట్టి ఉత్సవమని చెప్పబడును. అట్టి యుత్సవ మారువిధములుగనున్నది. 12 దినములుకలది పైతృకోత్సవము, 9 దినములు సాఖ్యోత్సవము, 7 దినములు శ్రీకరోత్సవము, 5 దినములు పార్థివోత్సవము, 3 దినములు సాత్వికోత్సవము, 1 దినము శైవోత్సవము. ఇట్లు ఆయా దినముల సంఖ్యాప్రకారము 6 విధములగు యుత్సవముల నామములు చెప్పఁబడినవి.

తీర్థనక్షత్రనిర్ణయః

శ్లో॥ ఆర్ద్రిరేచేరనక్షత్రే గ్రామర్క్షేమాసభేవరే। నృపకర్తృజన్మభేచ త్వయనేవిషువాదికే॥ సంక్రాన్తౌ గ్రహణేచైవ రాజరాష్ట్రశుభావహే। అన్యేపుణ్యదినేచైవ మహాతీర్థంప్రశస్యతే॥

తా॥ ఉత్సవము తీర్థకాలమనియు చెప్పబడును కాబట్టి అట్టితీర్థము జరుపుటకు యింక మరికొన్ని సమయములును కలవు. అవి యేవనగా ఆర్ద్రానక్షత్రము, ఆలయ

నక్షత్రము, గ్రామనక్షత్రము, మాసనక్షత్రము, రాజుయొక్క నక్షత్రము, యజమానుని జన్మనక్షత్రము. ఇవి వచ్చినప్పుడును, అయనములు, విషువత్పుణ్యకాలములు, సంక్రాంతులు, గ్రహములు, రాజులకుగాని రాష్ట్రమునకుగాని శుభములు సంభవించినప్పుడు మరి యితరములగు ఏపుణ్యదినములు సంభవించినప్పుడును ఉత్సవము జరుపుకొనవచ్చును.

ఉత్సవస్త్రివిధః.

శ్లో॥ ఉత్సవస్త్రివిధస్తేషాం లక్షణంవక్ష్యతేధునా। ధ్వజమారోపయిత్వాదౌ భేరీంరాత్రౌతుతాడయేత్ ॥ కృత్వాంకురార్పణం పశ్చాద్ధ్వజారోహణపూర్వకః। ఆదౌభేరీంతాడయిత్వా ధ్వజమారోపయేత్తతః॥ అంకురార్పణమన్తేతు సోభేరీపూర్వకోత్సవః। కృత్వాంకురార్పణంపూర్వం తతోభేరీంతుతాడయేత్ ॥ ధ్వజమారోపయేత్పశ్చాదంకురార్పణపూర్వకః॥

తా॥ ఉత్సవము మూడువిధములుగ నున్నదని చెప్పబడెను కాంబట్టి వాటి లక్షణము చెప్పెదను అది యెట్లనగా, ముందు ధ్వజముయెత్తి పిమ్మటను రాత్రి భేరీనివాయించవలయును. అనంతరము అంకురార్పణచేయుట. ఇది ధ్వజారోహణపూర్వకోత్సవము. ముందుగా భేరీనివాయించుట, తర్వాత ధ్వజమెత్తుట, అనంతర మంకురార్పణ చేయుట, ఇది భేరీపూర్వకోత్సవము. ముందుగా నంకురార్పణజేయుట, అనంతము భేరీని వాయించుట, పిమ్మట ధ్వజమెత్తుట, ఇది ధ్వజారోహణపూర్వకోత్సవము. ఇట్లు యుత్సవము మూడువిధములుగ జెప్పంబడెను.

సౌఖ్యోత్సవయానక్రమః.

శ్లో॥ ప్రథమే సింహయానంస్యా ద్ద్వితీయే చంద్రమండలం। శేషయానంతృతీయేతు తురీయేపుష్పమంటపం॥ పంచమే వృషభం షష్ఠే రాత్రౌ హస్త్యుత్సవంచరేత్। సప్తమేహ్నిరథంరాత్రౌ శిలాదతనయంపరం॥ అష్టమేదివసేశ్వంవై నవమేహంసయానకం। దశమే దివసేరాత్రౌ శిబికాయాం మహోత్సవం॥ ప్రకుర్యాత్పరయాభక్త్యా నానావిభవవిస్తృతైః। వాహనానామలాభేతు భద్రపీఠేసమాచరేత్॥

తా॥ సౌఖ్యోత్సవమునందు వాహనము లేవిధముగననగా, మొదటిదినమందు సింహవాహనము రెండవదినమందు చంద్రమండలవాహనము, మూడవదినమందు ఆదిశేషవాహనము, నాల్గవదినమందు పుష్పమంటపవాహనము, అయిదవదినమందు వృషభ

వాహనము, ఆరవదినమందు గజవాహనము, ఏడవదినమందు రథము, లేక కైలాసవాహనమైనను, ఎనిమిదవదినమందు అశ్వవాహనము, తొమ్మిదవదినమందు హంసవాహనము, పదియవదినమందు మేనాసవారి. ఇట్లు పదిదినములయందును పైన చెప్పఁబడిన పదివాహనములమీద స్వామినెక్కించి మహావైభవముతోను విశేషమగు భక్తితోను రాత్రులయందు నూరేగింపు జరిగింపవలయును. ఈచెప్పఁబడిన వాహనములు సంభవించనియెడల భద్రపీఠము నెక్కించి యూరేగింపు చేయవలయును. భద్రపీఠమనగా చల్లాచప్రమని యిప్పుడు అందరు చెప్పుచుందురు.

నవదినాది దేవతారాత్రయః.

శ్లో॥ గాన్ధర్వరాత్రః ప్రథమే ద్వితీయే భూతరాత్రికం। స్కాంద రాత్రింతృతీయే స్యా ద్వృషిరాత్రం తురీయకే॥ పంచమే నాగరాత్రం స్యా త్షష్ఠే చంద్రమసంతథా। సప్తమే వైష్ణవంరాత్రి మష్టమే బ్జజరాత్రికం॥ నవమే శివరాత్రింస్యా దిత్యేతే దైవరాత్రయః॥

తా॥ ఇట్లు యుత్సవము జరుగునప్పుడు తొమ్మిదిరాత్రులకు నామము లేవిధమనగా, గాంధర్వరాత్రి, భూతరాత్రి, స్కాందరాత్రి, ఋషిరాత్రి, నాగరాత్రి, చంద్రరాత్రి, వైష్ణవరాత్రి, బ్రహ్మరాత్రి, శివరాత్రి. ఇట్లు మొదటిదినము మొదలు తొమ్మిదవ దినమువరకు క్రమముగ దేవతాసంబంధమగు రాత్రులుగ చెప్పఁబడెను.

నవరాత్రిపాధిపానాం బలిప్రధానవిధిః.

శ్లో॥ లడ్డుకంకృసరాన్నంచ కదళీగుణమిశ్రితం। ప్రథమే హనిదాతవ్యం గాంధర్వం మన్త్రముచ్చరన్॥

తా॥ తొమ్మిదిదినములకు నధిపతులైన దేవతలకు బలిప్రదానముచేయుట యెట్లనగా, లడ్డులు పులగము అరటిపండ్లు, బెల్లము. ఈపదార్థములను గంధర్వదేవతాసంబంధమగు మంత్రమును జదువుచు మొదటిదినమునందు బలిప్రదానము జేయవలయును.

శ్లో॥ ముద్గాన్నం గుడసంయుక్తం మధుక్షీర ఘృతాన్వితం। ద్వితీయే హనిదాతవ్యం భూతమంత్రమనుస్మరన్॥

తా॥ పెసరపప్పు కలిపి వండినయన్నమును బెల్లముకలిపియు, తేనె పాలు నెయ్యి మొదలగువానిని కలిపిన యన్నమును భూతసంబంధమగు మంత్రమును జదువుచు రెండవదినమునందు బలిప్రదానము జేయవలయును.

శ్లో॥ పాయసాన్నం ఘృతంచైవ కదళీగుడసంయుతం। తృతీయే హనిదాతవ్యం స్కాందమంత్రమనుస్మరన్॥

తా॥ నెయ్యి అరటిపండ్లు బెల్లము మొదలగువానితోను పరమాన్నముతోను కుమారస్వామి సంబంధమగు మంత్రమును జదువుచు మూడవదినమందు బలిప్రదానము చేయవలయును.

శ్లో॥ ఘృతేనాప్లుతశుద్ధాన్నం బృహతీఫలమేవచ। చతుర్థే హానిదాతవ్యం ఋషిమంత్రమనుస్మరన్ ॥

తా॥ నాల్గవదినమునందు నెయ్యికలిపిన యన్నమును వాకుడుకాయలను ఋషి సంబంధమగు మంత్రమును జదువుచు బలిప్రదానమును జేయవలెను.

శ్లో॥ మాషపిష్టాజ్యమధుభి ర్మిశ్రితం శుద్ధమోదనం। పంచమే హానిదాతవ్యం నాగమంత్రమనుస్మరన్ ॥

తా॥ మినపపిండియు నెయ్యి తేనెతో కలిపిన యన్నమును సర్పసంబంధమైన మంత్రమును జదువుచు అయిదవరోజున బలిప్రదానము జేయవలెను.

శ్లో॥ శుద్ధాన్నం దధిసంయుక్తం గుడఖండసమన్వితం। షష్ఠమే హానిదాతవ్యం చంద్రమంత్రమనుస్మరన్ ॥

తా॥ పెరుగుతో కలిపిన యన్నమును చెరుకుగడ ముక్కలును చంద్రసంబంధమగు మంత్రమును జదువుచు ఆరవదినమునందు బలిప్రదానము జేయవలయును.

శ్లో॥ శుద్ధాన్నం నారికేళంచ క్షీరసర్పిర్విమిశ్రితం। సప్తమే హానిదాతవ్యం విష్ణుమంత్రమనుస్మరన్ ॥

తా॥ కొబ్బరికాయలు పాలు నెయ్యి కలిపినయన్నమును విష్ణుసంబంధమగు మంత్రమును జదువుచు నేడవదినమునందు బలిప్రదానము జేయవలెను.

శ్లో॥ గుడాన్నం బృహతీపిష్టం దధిక్షీరవిమిశ్రితం। అష్టమేహాని దాతవ్యం బ్రహ్మమంత్రమనుస్మరన్ ॥

తా॥ బెల్లముకలిపిన యన్నమును పెరుగు పాలుతో కలిపిన వాకుడుపిండియును బ్రహ్మసంబంధమగు మంత్రమును జదువుచు యెనిమిదవదినమునందు బలిప్రదానము జేయవలెను.

శ్లో॥ శుద్ధాన్నం దధిసంయుక్త మేలానాగరసంయుతం। నవమే హానిదాతవ్యం శివమంత్రమనుస్మరన్॥

తా॥ పెరుగుకలిపిన యన్నమును ఏలకులు శొంఠి మొదలగు వస్తువులుకలిపిన యన్నమును శివసంబంధమగు మంత్రమును జదువుచు తొమ్మిదవదినమునందు బలిప్రదానము జేయవలయును.

శ్లో॥ దినదేవావాహనంస్యా దేవముక్తవిధానతః। బలిదానం ప్రకుర్యాచ్చ ప్రత్యహం దేశికస్తథా॥

తా॥ ఈ ప్రకారమాచార్యుఁడు ప్రతిదినమునందును ఆయాదినములకు నధిపతులుగా జెప్పఁబడిన దేవతలను ఆవాహనముజేసి బలిప్రదానము జేయుచుండవలయును.

శ్లో॥ బ్రహ్మాదీశానపర్యంతం లోకపాలబలింక్షిపేత్। ఆరంభంతుక్రియాద్రాత్రౌ సమాప్తదివసేతథా। ప్రకుర్యాద్బలిమేకైకం తత్తన్మంత్రమనుస్మరన్॥

తా॥ ఇట్లు ప్రారంభించుట రాత్రియందే చేయవలయును. అప్రకారముగానే సమాప్తిచేయుటయు రాత్రియందే చేయవలయును. ఇట్లు ఆయాదినములయందు ఆయా దేవతలకు నాయా మంత్రములను జెప్పుచు నొక్కొక్క బలిప్రదానము చేయవలయును.

శ్లో॥ గంధర్వాద్విష్ణురాత్ర్యంత శ్శ్రీకరస్యోత్సవస్మృతః। గంధర్వాన్నాగరాత్ర్యంతః పార్థివస్యోత్సవోభవేత్॥ గంధర్వాద్గుహరాత్ర్యంత స్సాత్వికస్యోతవస్మృతః॥

తా॥ గంధర్వరాత్రి మొదలు విష్ణురాత్రివఱకు అనఁగా మొదటిదినము మొదలు తొమ్మిదవదినముపర్యంతము జేయఁబడు యుత్సవము శ్రీకరోత్సవమని చెప్పఁబడును. గంధర్వరాత్రి మొదలు నాగరాత్రి పర్యంతము అనఁగా మొదటిదినము మొదలు అయిదవదినముపర్యంతము చేయబడెడి యుత్సవము పార్థివోత్సవమని చెప్పఁబడును. గంధర్వరాత్రి మొదలు స్కందరాత్రిపర్యంతము అనఁగా మొదటిదినము మొదలు మూడవదినమువరకు చేయబడు యుత్సవము సాత్వికోత్సవమని చెప్పఁబడును.

అంకురపాలికాదీనాం లక్షణమ్.

శ్లో॥ పాలికాఘటికాశ్చేతి శరావాశ్చేతిధాస్మృతాః। వక్ష్యే లక్షణం తేషాం శృణుష్వకమలానన॥

తా॥ అంకురపాలికలు మొదలగు వానియొక్క లక్షణములను జెప్పుచున్నాఁడు. బ్రహ్మన్! పాలికలు, ఘటికలు, శరావములు అని మూడువిధములుగా నంకురములు వేయుటకు పాత్రలు చెప్పఁబడెను.

శ్లో॥ హేమరాజితతామ్రైర్వా మృణ్మయావాప్రకల్పయేత్ ।
మాత్రాంగుళపరిమాణేన కర్తవ్యాః పాలికాదయః ॥

తా॥ బంగారు వెండి రాగి యీలోహములలో తనశక్తికొలది పాలికలు మొద లగునవి చేయించవలయును. అంతను శక్తిలేనియెడల మట్టితోనైనను చేయించవల యును, మాత్రాంగుల ప్రమాణముగానే పాలికాదులు చేయవలెను. మాత్రాంగుల పరిమాణము వెనుక చెప్పఁబడెను.

శ్లో॥ మన్వంగులైః ప్రకుర్యాచ్చ పాలికాముఖవిస్తృతం ।
ఏకైకాంగులహీనంస్యా న్మధ్యమస్యాధమస్యచ ॥ విస్తారేణసమోత్సే ధం తదర్ధంపాదవిస్తరం । విస్తారరసభాగైకం పరితశ్చోష్ఠమాచరేత్ ॥ విస్తారస్యత్రిభాగైకం వర్తితంబిలమీరితం । విస్తారయుగభాగైకం దం డవిస్తారమాచరేత్ ॥ పాలికాలక్షణంప్రోక్తం ఘటికాలక్షణంశ్రుణు ॥

తా॥ పాలికలయొక్క ముఖము వెడల్పు 14 అంగుళము లుండవలయును. 13 అంగుళముల వెడల్పు మధ్యమము, 12 అంగుళములవెడల్పు హీనము. ముఖము వెడల్పు యెంతవుండునో యెత్తుకూడ అంతయుండవలయును. లేదా దానిలో సగము గాని నాల్గవవంతుగాని యుండవచ్చును. వెడల్పులో ఆరవవంతుగాని ఒకఅంగుళము చుట్టు అంచు యుండవలెను. విస్తారములో మూడవవంతు గుండ్రనిబిలముండవలెను. విస్తారములో రెండవవంతు దండముయొక్క విస్తారపరిమితి యుండవలెను. ఇట్లు పాలి కలయొక్క లక్షణము చెప్పఁబడెను. ఇకను ఘటికలయొక్క లక్షణము చెప్పెదను,

ఘ టి కా ల క్ష ణ మ్.

శ్లో॥ ఘటికాఃపంచవక్త్రాస్స్యు స్తన్మధ్యేకలశాకృతిః । షడం గుళంచవిస్తీర్ణ మేతాసాంమధ్యమంముఖం ॥ ఘటికాలక్షణంప్రోక్తం శరావాణామథశృణు । ద్వాదశాంగుళముత్సేధం విస్తారంతుదశాం గుళం ॥

తా॥ అయిదుముఖములుగను వాటిమధ్య కలశాకారముగను ఉండునవి ఘటిక అని చెప్పఁబడును. వీటి ముఖవిస్తీర్ణము ఆరంగుళము లుండవలయును. ఇట్లు ఘటికల యొక్క లక్షణము చెప్పబడినది. ఇక శరావముల లక్షణమెట్లనగా, 12 అంగుళముల యెత్తును 10 అంగుళముల వెడల్పుకలవి శరావములని చెప్పఁబడును.

ధ్వజస్థాననిర్ణయః.

శ్లో॥ పీఠగోపురయోర్మధ్యే పీఠాగేవావృషాగ్రికే। మహా మర్యాదమధ్యేచ విజానీయాద్ధ్వజస్థలం ॥

తా॥ పీఠము గోపురముల మధ్యగాని పీఠమునకు ముందుగాని నందీశ్వరునకు ముందుగాని స్వామికి నెదురుగానుండెడి విశాలస్థలములో ధ్వజముంచుటకు తగిన స్థలమని చెప్పిరి.

ధ్వజదండలక్షణమ్.

శ్లో॥ వక్రంభిన్నంచసుషిరం క్రిమికీటాదిసంయుతం। ఇత్యాది దోషసంయుక్తం ధ్వజదండం పరిత్యజేత్ ॥

తా॥ వంకరగానుండునదియు బ్రద్దలైనదియు రంధ్రములు కలదియు పురుగులు మొదలగువానిచే వ్యాపించియుండునదియు ఈ మొదలగు దోషములు కలది ధ్వజమునకు పనికిరాదు.

శ్లో॥ సుదృఢంసత్వచంసాంద్రం స్నిగ్ధంనవమృజుంవరం। చందనంక్రముకంసాలం బిల్వంవైణవఖాదిరే॥ మధూకపనసాశోక పాదపేషు సముద్భవం। దండంసంగ్రాహయేద్ధీమాన్ ధ్వజార్థంగిరిజాత్మజ॥

తా॥ ఓ కుమారస్వామీ! దృఢముగా నుండునదియు, చర్మముకలదియు, చిక్కగానుండునదియు, మృదువైనదియు, వంకరలేక తిన్నగానుండునదియు, నూతనమైనదిగను ధ్వజము నేర్పరచవలయును. మఱియు మంచిగంధము పోక యేపి మారేడు వెదురు చండ్ర ఇప్ప పనస అశోకము మొదలగు కొయ్యలతో ధ్వజము నేర్పరచవలయును. ఉత్కృష్టస్థలపర్యంతముగాని స్థూప్యమువరకుగాని గళమువరకుగాని శిఖరాంతముగాని యెంతపొడవుండునో అంతపొడవుగల ధ్వజమునుసలక్షణమైనదిగా చూచి స్థాపన చేయవలయును.

వృషపటలక్షణమ్.

శ్లో॥ సప్తాష్టనవహస్తోచ్ఛ్రం భూతభాగైకవిస్తృతం। తత్పటంపంచధాభజ్య మధ్యభాగేవృషంలిఖేత్ ॥

తా॥ ఏడుగాని యెనిమిదిగాని తొమ్మిదిగాని హస్తములపొడవును ఐయిదుహస్తముల వెడల్పును గల పటమును అయిదుభాగములుగ విభజించి నడిమిభాగమందు వృషభాకారముగ ధ్వజపటమందు లిఖించవలయును.

శ్లో॥ వృషభంరక్తవర్ణేన వాలంపీతేన లేఖయేత్ । శృంగ ద్వయం శోత్రయుగం రక్తవర్ణేన బుద్ధిమా౯ ॥ అక్షియుగ్మం శ్వేత నీలవర్ణాభ్యాం విలిఖేత్ క్రమాత్ । ఖురాంశ్చరక్తవర్ణేన మస్తకో ర్ధ్వేతతస్సుధీః ॥ ఛత్రద్వయం చామరేద్వే చోల్లిఖేచ్ఛిల్పకోవిదః ॥

తా॥ ఆవృషభాకారము లిఖించుట యెట్లనగా, వృషభము నెఱ్ఱరంగుతోను, తోకను పచ్చరంగుతోను, రెండు కొమ్ములను రెండుచెవులను యెఱ్ఱరంగుతోను, రెండు నేత్రములను తెల్లరంగుతోను, నేత్రములలో పాపను నల్లరంగుతోను, డెక్కలను శిర స్సును యెఱ్ఱరంగుతోను ఇట్లు వృషభాకారమును లిఖించి దానివద్ద రెండు ఛత్రాకార ములను రెండు చామరాకారములను గూడ లిఖించవలెను.

శ్లో॥ నానాలంకారసంయుక్తం కింకిణీమాలయావృతం । పద్మ పద్మపీఠేస్థితంపుష్ట్యై శయానంశాంతయేతథా ॥ సంలిఖేత్పటమధ్యేతు వృషభంలక్షణాన్వితం ॥

తా॥ ఇట్లు వృషభము ననేక ఆలంకారముతో గూడినదానినిగాను చిరిఘంటల దండకలదిగాను భద్రపీఠమునందుండి పుష్టిగానున్నట్లుగను శాంతస్వభావముతో శయ నించియున్నట్లుగాను ఇట్లు సమస్తలక్షణములు కలదానినిగ పటమునందు నిపుణుఁడగు శిల్పివిశేఖరి లిఖించవలెను.

తత్పటలక్షణమ్.

శ్లో॥ దేవాంగంచిత్రక్షౌమంవా గ్రహేత్కార్పాసికంతథా । స్నిగ్ధంసులక్షణంరమ్యం నీలరోమాదివర్జితం ॥

తా॥ శుభ్రమగు పట్టువస్త్రముగాని దృఢమైన నూలువస్త్రముని మృదువుగాను మనోహరముగను నల్లని వెంట్రుకలు మొదలగునవి లేనిదిగను జూచి సంపాదించి వృష భాకారమును లిఖించవలెను.

పవిత్రలక్షణమ్.

శ్లో॥ నవపంచత్రిభిర్దర్భైః పవిత్రంకారయేత్సుధీః। తల్లక్షణంతు వక్ష్యేహం గ్రంథిరేకాంగులోభవేత్ ॥ చతురంగులమగ్రంస్యా ద్వాల యంద్వ్యంగులంమతం । దర్భద్వయేనవాకార్యం తప్తచామీకరే ణవా ॥ ప్రదక్షిణాన్విత గ్రంథిర్నామికాయాం నియోజ రేత్ ॥

తా॥ పవిత్రలక్షణ మెట్లగా, తొమ్మిదిగాని అయిదుగాని మూడుగాని దర్భలతో పవిత్రమును కట్టవలయును. ఆపవిత్ర మెట్టిలక్షణము కలిగియుండవలయుననగా, ముడి యొక అంగుళము చివళ్ళు నాలుగంగుళములు రెండంగుళములు వలయముండవలయును. శక్తియున్నయెడల పన్నెకలిగియుండెడి బంగారముతో జేయించవచ్చును. లేక రెండుదర్భలతోనైనను ముడి ప్రదక్షిణముగ నుండునట్లు పవిత్రముకట్టి కుడిచేతి అనామికవ్రేలిని పెట్టుకొనవలయును.

పరిస్తరణలక్షణమ్.

శ్లో॥ ధర్మ్యకాశ సమాయుక్తం గ్రంధిఃపత్త్యాంగులోభవేత్ ॥
వేదాంగులంభవేదగ్రం షట్ త్రింశదంగులాయతం॥

తా॥ పరిస్తరణలక్షణ మెట్లనగా, రెల్లుగాని విశ్వామిత్రమనెడి దర్భలనుగాని తెచ్చి రెండంగుళములు ముడియును ముడితర్వాత నాలుగంగుళములు అగ్రములుండవలయును. వాటిపొడవు ముప్పదియారంగుళము లుండవలెను.

ప్రోక్షణపాత్రలక్షణమ్.

శ్లో॥ బాణాంగులంతువిస్తార ముత్సేధంతుగుణాంగుళం॥

తా॥ అయిదంగుళముల పొడవును మూడంగుళముల యెత్తును కలుగునట్లు ప్రోక్షణపాత్ర యుండవలయును.

ప్రణీతాపాత్రలక్షణమ్.

శ్లో॥ సార్ధభూతాంగులంతారం సార్ధాంగులసముచ్ఛ్రియం॥

తా॥ ప్రణీతాపాత్ర అయిదంగుళములన్నర పొడవును అంగుళమున్నరయెత్తును కలదిగా నుండవలెను.

ఆజ్యపాత్రలక్షణమ్.

శ్లో॥ వేదాంగులసముత్సేధం విస్తారంతుషడంగులం॥

తా॥ నాలుగంగుళముల యెత్తుగను ఆరంగుళముల పొడవును ఆజ్యపాత్రను సుండవలెను.

చరుపాత్రలక్షణమ్.

శ్లో॥ ధర్మాంగులప్రమాణేన విస్తారముదరస్యతు। వస్వంగులం రదుత్సేధం కంఠమేకాంగులంభవేత్ ॥

తా॥ మధ్య నుదరప్రదేశవిస్తారము 9 అంగుళములును 8 అంగుళముల యెత్తును 1 అంగుళము కంఠప్రదేశపరిమాణమును చరుపాత్రనుండవలయునని చెప్పిరి.

శ్లో॥ చతుర్వింశతిదర్భైశ్చ జ్ఞానఖండం ప్రకల్పయేత్ । ఉత్సేధంతాలమానేన కారయేత్త్రిణిబంధవత్ ॥

తా॥ ఇరువదినాలుగు దర్భలతో జ్ఞానఖండ మేర్పరచవలయును. దానికి నొక యంగుళ మెత్తును మూడుముళ్ళు నుండవలయును

లంబకూర్చలక్షణమ్.

శ్లో॥ ఏకవింశతిసంఖ్యాకై ర్దర్భైఃకూర్చంప్రకల్పయేత్ । గ్రంథిరేకాంగులఃప్రోక్తశ్చా యామో మూర్తిమానతః ॥ గ్రంథిస్తుదక్షిణావర్తః కూర్చాగ్రం చతురంగులమ్ ॥

తా॥ 21 దర్భలచే కూర్చను కట్టవలయుదు. దానికి ముడియొకయంగుళము పొడవు మూడంగుళము లుండవలయును. ముడి దక్షిణావర్తముగా కూర్చను చివళ్ళు నాలుగంగుళము లుండవలయును.

విష్టరలక్షణమ్.

శ్లో॥ నవకాశసమాయుక్త ముత్సేధం ద్వాదశాంగుళం । సవ్యమార్గేణఘటితగ్రంథి ర్వ్యోమాంగులోభవేత్ ॥

తా॥ 12 అంగుళాయామమును సవ్యమార్గముగా నిర్మింపబడిన ముడియు నొక యంగుల ముండునట్లుగను నూతనముగ దెచ్చిన రెల్లుతో కట్టవలయును.

కూర్చలక్షణమ్.

శ్లో॥ నవదర్భాన్వితంకూర్చ ముత్తమంచేతికీర్తితం । మధ్యమం సప్తసంఖ్యాక మధమం భూతసంయుతం ॥ దక్షిణావర్తకగ్రంథిః కూర్చాగ్రం చతురంగులం । గ్రంథిమూలాత్సమారభ్య రుద్రధర్మగ్రహాయతం ॥

తా॥ 9 దర్భలతో కట్టబడిన కూర్చ యుత్తమము. 7 దర్భలతోకట్టబడినకూర్చ మధ్యమము, 5 దర్భలతోకట్టబడిన కూర్చ అధమము. ముడి దక్షిణావర్తముగను కూర్చాగ్రములు 4 అంగుళములుండవలెను. దానిపొడవు పదకొండుగాని పదిగాని తొమ్మిదిగాని అంగుళములు ముడినద్ద నుండియుండవలెను.

దర్భాణాం లక్షణమ్.

శ్లో॥ కుశాః కాశా యవా దూర్వా విశ్వామిత్రశ్చ బల్బజాః। గోధూమా వ్రీహయో మౌంజ్యా పుండరీకా స్తథా దశ॥

తా॥ కుశ, రెల్లు, యవ, గరికె, విశ్వామిత్రము, మొదగ, గోధూమము, వ్రీహి, మౌంజి, పుండరీకము అని పదివిధములగు దర్భలుకలవని విద్వాంసులుచెప్పిరి.

శ్లో॥ ఛిన్నాగ్రంతు తృణంప్రోక్త మవిచ్ఛిన్నంపవిత్రకం। కుశః ప్రాదేశమాత్రస్స్యా ద్దర్భ స్తద్ద్విగుణాన్వితః॥ బర్హిస్త్రిగుణోపేత స్తదూర్ధ్వంతృణముచ్యతే॥

తా॥ అగ్రములు ఛిన్నమైనయెడల గడ్డి అని చెప్పబడును. కాబట్టి అగ్రములు ఛినకాకుండా నుండినయెడల పవిత్రమైనవని చెప్పఁబడెను. జానెడుపొడవుగలవి కుశ లనియు దానికి రెట్టింపుగనుందునవి దర్భలనియు మూడుజానలుండునవి బర్హిస్సు అనియు చెప్పబడును. అంతకుప్రమాణము నతిక్రమించియున్నవి గడ్డితోసమానము.

శ్లో॥ స్త్రీపుంనపుంసకాశ్చేతి కుశభేదాస్త్రిధాస్మృతాః। మృదుశ్యామాచజాయేతి జాయాకర్మసుయోజయేత్॥ ఈషత్పక్షసమాయుక్తాః పుందర్భాశ్చేతికీర్తితాః। పుంస్క్రియాయాంతుపుంలింగా యోజయేత్ సుధీజనః॥ నపుంసకకుశాశ్చేతి స్మృతాఃకోమలవర్జితాః॥

తా॥ స్త్రీదర్భలనియు పురుషదర్భలనియు నపుంసకదర్భలనియు మూడువిధములుగ జెప్పబడినవి. మృదువుగను నల్లగను నున్నవి స్త్రీదర్భలు అవి స్త్రీ ప్రధాన కార్యములకు నుపయోగింపవలయును. కొంచెము పక్షములుకలవి పురుషదర్భలు. అవి పురుషప్రధానమైన క్రియలకు నుపయోగింపవలయును. మృదువుగనుండనిదర్భలు నపుంసకదర్భలు.

శ్లో॥ మూలస్థూలా భవేన్నారీ చాగ్రస్థూలం నపుంసకం। మూలమగ్రంసమంచేతి పుర్మాదర్భస్యలక్షణం॥ విచ్ఛిన్నాగ్రాశ్చ భిన్నాగ్రా స్త్యాజ్యా హ్యాస్సర్వకర్మసు॥

తా॥ మఱియు మొదలు లావుగనున్నవి స్త్రీదర్భలనియు చివర లావుగనున్నవి నపుంసకదర్భలనియు మొదలు చివర సమానలావుగనున్నవి పురుషదర్భలనియు మరి

కొందరు చెప్పిరి. చివళ్ళు తునిగిపోయినవియు చీల్చబడినవియు నేకర్ణలయందు నుపయోగింపఁకూడదు.

సమిల్లక్షణమ్.

శ్లో॥ వస్వంగులసమాయామా కనిష్ఠాంగులినాహకా। పాదేన పాదసంయుక్తా చాగ్రేణాగ్రసమాయుతా॥ అవక్రాచావ్రణాస్నిగ్ధా శుష్కా చైవశుభప్రదా॥సమిధాంలక్షణంప్రోక్త మేవమిధ్మస్యలక్షణం॥

తా॥ సమిధలు యెనిమిదంగులములు పొడవుండవలెను. ఆయంగులపరిమాణము చిటికెనవ్రేలి సంబంధమైనదిగాని అనామికవ్రేలి సంబంధమైనదిగాని పరిమాణము చెప్ప బడినది. ఆసమిధలనుంచునపుడు మొదలుతో మొదలును అగ్రముతో నగ్రమును కలుసుకొనునట్లు యుంచవలయును. మఱియు వంకరలేనివియు ముడులులేనివియు మృదువుగానున్నవియు ఎండినవియు నుపయోగించవలయును. ఇట్లు సమిధలలక్షణము చెప్పబడినది. ఇధ్మమునకు నుపయోగించెడి సమిధలుకూడ యిట్టి లక్షణము కలవియే యుండవలెను.

పరిధిలక్షణమ్.

శ్లో॥ ఆయామఃపరిధీనాంచ ద్వాదశాంగుళ ఈరితః। మధ్యాం గులపరీణాహ స్త్వవక్రోనిర్వ్రణస్సమః॥

తా॥ పరిధులకు పండ్రెండంగులములు పొడవుండవలయును ఆయంగులప్రమాణము నడిమివ్రేలిసంబంధమైనది. మఱియు వంకరలేనివియు ముడులులేనివియు సమానముగానుండునవియు పరిధికిని యుపయోగింపవలయును.

హోమద్రవ్యప్రమాణమ్.

శ్లో॥ కర్షప్రమాణమాజ్యంస్యా న్మధుక్షీరంచతత్సమం। తండు లానాంశుక్తిమాత్రం పాయసంప్రస్సృతైస్సమం॥

తా॥ ఇరువదిచిన్నములయెత్తుగల ఆజ్యము ఒక్కొక్కపర్యాయము హోమము చేయునపుడు ఉంచుచుండవలయును. అనఁగా నవరసుయెత్తుగలది, తేనెతోటి పాల తోటి హోమముజేయునపుడును అదేప్రమాణముగనే యుంచవలయును. బియ్యము హోమముజేయునపుడు ముత్యపుచిప్ప పట్టినన్ని బియ్యము హోమముజేయవలెను. పాయసము హోమముజేయునపుడు చారెడుప్రమాణముగ హోమముజేయవలయును.

శ్లో॥ కర్షమాత్రాణిభక్ష్యాణి లాజాముష్టిమితానిచ। అన్నం గ్రాససమంగ్రాహ్యం శాకం గ్రాసార్ధమాత్రకం॥

తా॥ భక్ష్యములను హోమముజేయునపుడు కర్షప్రమాణము. పేలాలను పిడికెడు ప్రమాణముగా నుంచవలయును. అన్నమును హోమముజేయునపుడు ఒక్కొక్క ముద్దచొప్పున హోమము జేయవలయును. కూరలను హోమముజేయునపుడు ఒక ముద్దలోసగము ప్రమాణముగా నుంచవలయును.

శ్లో॥ మూలానాంతు త్రిభాగంస్యా త్కందానామష్టమోంశకః। ఇక్షుఃపర్వప్రమాణంస్యా దంగులద్వితయంలతా॥

తా॥ వేళ్ళ హోమముజేయునప్పుడు మూడవవంతుగాను దుంపలను హోమముజేయునపుడు యెనిమిదవవంతుగాను చెరకును హోమముజేయునపుడు కణుపుకణుపు నడుమగానుండు ప్రమాణముగను తీగెలను రెండంగుళముల ప్రమాణముగను హోమముజేయవలయును.

శ్లో॥ వ్రీహయోముష్టిమానాస్స్యు ర్ముద్గామాషాయవాస్తథా। లవణం శుక్తిమాత్రంచ మరీచా ఏకవింశతిః॥

తా॥ వ్రీహులు పెసలు మినుములు యవలు హోమముజేయునపుడు పిడికెడు ప్రమాణముగనే యుంచవలయును. ఉప్పు ముత్యపుచిప్పపట్టినంత యుంచవలయును. మిరియములు ఒక్కొక్కపర్యాయమునకు ఇరువదియొక్కటి చొప్పున యుంచుచుండవలయును.

శ్లో॥ ఏకంస్యా త్పత్రపుష్పంచ తథా పాకాదికల్పయేత్। మాతులుంగం చతుఃఖండం పనసందశధాకృతం॥

తా॥ ఆకులను పుష్పములను హోమముజేయునపుడు ఒక్కొక్కటిచొప్పున యుంచవలయును. మరియు నితరములగు వస్తువులను ఆదేప్రకారముగా నుంచవలయును. మాదీఫలమును కాయిలో నాల్గవవంతుగాను పనసఫలమును పదియవవంతుగాను హోమముజేయవలెను.

శ్లో॥ అష్టధానారికేళంచ చతుర్ధాకదళీఫలం। త్రిధాకృతం ఫలంబైల్వం కపిత్థంఖండితంద్విధా॥

తా॥ కొబ్బరికాయను హోమముజేయునపుడు యెనిమిదవవంతుగను అరటిపండును నాల్గవవంతుగను మారేడుకాయను మూడవవంతుగను వెలగపండును సగముసగముగను హోమముచేయవలయును.

శ్లో॥ తిలసక్తుకణాదీనాం మృగీముద్రపరిమాణతః। చంద్రశ్రీఖండకస్తూరీ కుంకుమాగరుకర్దమాః॥ హరిమంథసమాః ప్రోక్తా గుగ్గులుర్బదరోపమః॥

తా॥ నువ్వులు పిండి కణములు హోమమును జేయునపుడు లేడిశరీరమునందుండు ముత్సప్రమాణముగ నుంచవలయును. కర్పూరము మంచిగంధము కస్తూరి కుంకుమము అగరు మొదలగునవి శనగగింజంత పరిమాణముగ నుంచవలయును. గుగ్గిలము రేగుపండంత ప్రమాణముగ నుంచవలయును.

శ్లో॥ ప్రాదేశమాత్రాస్సమిధః క్రోదరిహోముష్టిసంమితాః। యేషాం కేషాంచిదన్యేషాం దర్వ్యాణామప్యసంభవే॥ సర్వత్రాజ్యముపాదేయ మేవంజ్ఞాత్వాసుధీర్హవేత్॥

తా॥ సమిధలు ప్రాదేశమాత్రముగ నుండవలయును. అన్న హోమము జేయునపుడు పిడికెడు చొప్పున యుంచవలయును. ఇట్లు ఆయా వస్తువులు వాటికి చెప్పిన ప్రమాణము చొప్పున హోమమును జేయవలయును. ఈచెప్పబడిన వస్తువులలో నేవస్తువు దొరకకపోయినను దానికిగాను నెయ్యితోనే హోమము జేయవలయును.

స్రుక్స్రువలక్షణమ్.

శ్లో॥ స్రుక్స్రువౌఖదిరేణైవ శమ్యావైకంకతేనవా। అథవా యాజ్ఞికైర్వృక్షైః కర్తవ్యాలక్షణాన్వితౌ॥

తా॥ స్రుక్కుస్రువము చంద్రతోగాని జమ్మితోగాని లేక యజ్ఞమునకు నుపయోగింపబడెడి యేవృక్షములతోనైనను సలక్షణముగ జేయవలెను.

శ్లో॥ సంగృహ్య మధ్యసారంతు ద్విధాకృత్వా తరుంపునః। తత్పార్శ్వేబిలమాఖ్యాత మవక్రంనిర్వ్రణందృఢం॥

తా॥ వంకరలేనిదియు ముడులులేనిదియు దృఢమైనచెట్టును తెచ్చి రెండుభాగములుగకోసి చేవగలిగియుండెడి మధ్యప్రదేశమును తీసికొని పార్శ్వమందు బిలముంచవలయును.

శ్లో॥ ద్వాత్రింశదంగులాయామ స్సప్తాంగుల సువిస్తృతం। తద్ఘనంతుచతుర్మాత్రమేవంపాదంచతత్రవై॥

తా॥ ముప్పదిరెండంగుళములు పొడవును యేడంగుళములు వైశాల్యము నాలుగంగుళములు ఎత్తును ఇట్లు పీఠముగా చేయవలయును.

శ్లో॥ మధ్యేసూత్రం ప్రసార్యాదౌ ముఖాయామం షడంగుళం। అగ్రభాగం త్రిభాగైకం ముఖవిస్తారముచ్యతే॥

తా॥ నడుమను సూత్రమును పట్టి ముఖప్రదేశమును ఆరంగుళము లుండునట్లును దానిలో మూడవవంతు అగ్రభాగమందు ముఖముయొక్క వైశాల్యముండునట్లుగను చేయవలయును.

శ్లో॥ యవత్రయపరిమాణేన పట్టికాముఖపార్శ్వయోః। యవమానేననిమ్నంస్యా న్ముఖంసర్వమశేషకం॥

తా॥ మూడుయవలు ప్రమాణముగ ముఖప్రదేశముయొక్క రెండుప్రక్కలను పట్టిక నేర్పరచవలయును. ముఖభాగమునందంతటను యవప్రమాణముగ లోతుగా నుండవలయును.

శ్లో॥ పఞ్చాంగులంగళాయామో విస్తారస్తుశరాంగులః। సప్తాంగులాయతావేదీ విస్తారస్తత్సమోభవేత్॥

తా॥ పదిహేను అంగులములు పొడవును అయిదంగులములు వైశాల్యము గళప్రదేశమునసుండవలయును. అందులో ఏడంగులముల ఆయామము ఏడంగులముల వైశాల్యముండునట్లు వేదిక నొకటి యేర్పరచవలయును.

శ్లో॥ బిలంసువృత్తంమధ్యేతు చాంగులద్వయమానతః। తద్విస్తారసమంగర్తం సువృత్తంబిలముచ్యతే॥

తా॥ దానిలో మధ్యభాగమందు రెండంగులములాయామముగలిగి అంతియే లోతుగా నుండెడి గుండ్రనిబిలమొకటి యేర్పరచవలయును.

శ్లో॥ పట్టికాబిలబాహ్యేతు యవమాన ఘనాన్వితం। తద్బాహ్యేష్టదళపత్రం యవనిమ్నంవిచిత్రితం॥

తా॥ బిలముయొక్క వెలుపల యవప్రమాణ మెత్తుగానుండునట్లు పలకగా నుండవలయును దానికి వెలుపల అష్టదళములు గలదియు యవప్రమాణము లోతుగా నుండు పత్రమును నిర్మించవలెను.

శ్లో॥ వేదికాయామస్తుపరితః పట్టికాత్రియవాఘనః। బిలాదూర్ధ్వముఖాత్త్రాత్వా కనిష్ఠాంగులమానతః॥ తారేణవాధతామ్రేణ నాళంప్రత్వాతుయోజయేత్॥

తా॥ బిలమునకు ఊర్ధ్వభాగమందు చిటికెనవ్రేలు ప్రమాణముపొడుగుగా గొయ్యిగా చెక్కవలయును. వేదికయొక్క చుట్టును మూడుయవలు ప్రమాణమెత్తుగానట్లు పలకనిర్మించవలెను వెండితోగాని రాగితోగాని యొకతీగెను చేయించి బిలముయొక్క ముఖభాగమున చుట్టించవలెను.

శ్లో॥ పక్షాంగుళప్రమాణేన పద్మాకారంతుగండికా। గండిక్యై కాంగులావృత్తా తన్నాహశ్చాబ్ధిమాత్రకః॥

తా॥ రెండంగులముల ప్రమాణముగ పద్మాకారముగను రచింపవలెను. దానికి నొకసందు నొక యంగులప్రమాణముగ గుండ్రనగా నుండవలయును. దానిలో నాల్గవవంతు బొడ్డుయుండునట్లుగ నిర్మించవలెను.

శ్లో॥ రవ్యంగులస్తు దండోచ్చ స్తస్యార్ధో నాహాముచ్యతే। తన్మూలే కలశాగార మంగులద్వయమానతః॥

తా॥ ఆరంగులములు దండాయామము దానిలోసగము నాహముండవలయును. దానికి మొదటిప్రదేశమున రెండంగులముల ప్రమాణముగా కలశాకారమేర్పరచవలెను.

శ్లో॥ ధర్మాంగులస్తునాహస్యా త్తస్యాధస్తాచ్చపాదయుక్। వేదికాయా స్త్వధఃపద్మం పృష్ఠాకారం సకర్ణికం॥ గజోష్ట్రపృష్టసదృశమాస్యంపృష్ఠాకృతింభవేత్॥

తా॥ ఆనాహము తొమ్మిదంగులముల ప్రమాణమును దిగువభాగమున పాదాకారముగ నుండవలయును. వేదికయొక్క దిగువభాగమందు పృష్ఠాకారముగ కర్ణికతోగూడి యున్నట్టి పద్మమును నిర్మించవలెను. ఏనుగుయొక్క ముఖసదృశమగు ముఖము లొట్టిపిట్టయొక్క వీపుతో సమానమగు పృష్ఠము రచింపవలయును.

శ్లో॥ ఏవంసంగ్రాహ్యతచ్ఛేషం పరిత్యజ్యాదృఢంయథా। ఏవం సృగ్లక్షణం ప్రోక్తం స్రువలక్షణముచ్యతే॥

తా॥ ఈప్రకారము చెప్పినట్లు యథావిధిగా చేయవలయును మిగిలినభాగము విడువవలయును. ఇట్లు స్రుక్కుయొక్క లక్షణమును జెప్పి యికముందు స్రువముయొక్క లక్షణమును చెప్పుచున్నాడు.

శ్లో॥ ద్వావింశదంగులాయామో దండనాహో రసాంగులః। మూలాద్గ్రీవాంతరంయావ త్త్ర్యంగులోగ్రీవనాహకః॥

తా॥ యిరువదిరెండంగులముల దండప్రమాణము దానికి చుట్టుకొలత ఆరంగుళములు. మొదటినుండి గళప్రదేశమువరకు నుండవలయును. గ్రీవముయొక్క చుట్టుకొలత మూడంగుళములు.

శ్లో॥ మూలవచ్చాగ్రినాహస్యా ద్వైబిలంనాసికాకృతి। బిలమానమధో వక్ష్యే కర్షార్ధేనపరిపూరితం ॥ పుష్కరాధఃపరికర్తవ్యా గండికాద్వియవోన్నతా॥

తా॥ మూలమునకు నుండునట్లుగనే అగ్రభాగమున చుట్టుకొలత యుండవలయును. దానికి నాసికాకారముగ రెండుబిలములుండవలయును. ఆబిలము ప్రమాణమెట్లనగా, కర్షములో సగభాగము నెయ్యి నిండియుండునంత ప్రమాణముగనుండవలెను దిగువప్రదేశమున పద్మాకారము రెండుయవలు యెత్తుగ నుండు ప్రమాణమున పలకగాను చెక్కవలెను.

మఖాగారే కలశస్థాపన స్థాననిర్ణయః.

శ్లో॥ పూర్వద్వారోత్తరేకుంభే నందీశాన్తిద్వికుంభయోః। కుంభత్రయేషు తద్యామ్యే శక్రంకాళంరవింయజేత్॥

తా॥ మఖాగారమంటపములో నేయేదిక్కున నెన్నికలశలుంచవలసినది యేయే దేవతల నావాహనజేయవలసినది జెప్పుచున్నాడు. తూర్పుద్వారమున నుత్తరభాగమందు రెండుకలశములుంచి నందీశ్వరుని శాంతిని ఆవాహనజేయవలయును. ఆద్వారమునకు దక్షిణభాగమందు మూడుకలశములుంచి యింద్రుని కాళిని సూర్యుని ఆవాహనజేయవలయును.

శ్లో॥ అగ్నించానలదిగ్భాగే కుంభే సమ్యక్పరిపూజయేత్। యామ్యస్య పూర్వదిగ్భాగే భృంగివిద్యే ద్వికుంభయోః॥ తత్పాశ్చాద్యమవిఘ్నేశౌ కుంభయుగ్మేసమర్చయేత్ ॥

తా॥ ఆగ్నేయదిక్కున నొక్క కలశముంచి యగ్నిహోత్రుని నావాహనము జేయవలయును. దక్షిణదిక్కునందు తూర్పుభాగములో రెండుకలశములుంచి భృంగిని విద్యను ఆవాహనము చేయవలెను. పడమటభాగమున రెండుకలశములుంచి యముని విఘ్నేశ్వరుని ఆవాహన జేయవలయును.

శ్లో॥ త్రిషుకుంభేషునైరుత్యాం విధికోణపకేశవాన్। ప్రతీచ్యాన్దక్షిణేభాగే వృషభంచనివృత్తికం॥ తస్యోత్తరత్రికుంభేషు స్కందోమావరుణాన్యజేత్ ॥

తా॥ నైరుతిదిక్కున మూడుకలశములనుంచి బ్రహ్మను నైరుతిని విష్ణువి ఆవాహనజేయవలెను. పడమటదిక్కునందు దక్షిణవైపున రెండుకలశములుంచి వృషభమును నివృత్తిని వాటికిను త్తరభాగమందు మూడుకలశములుంచి కుమారస్వామి పార్వతి వరుణదేవతల నావాహనజేయవలయును.

శ్లో॥ వాయవ్యాం వాయువిఘ్నేశౌ కుంభయుగ్మే ప్రపూజయేత్ । ఉదీచ్యాః పశ్చిమేభాగే కుంభయుగ్మే యజేత్సుధీః ॥ గౌరీం ప్రతిష్ఠాం తత్పూర్వే కుంభయోశ్శశిచండకౌ ॥

తా॥ వాయవ్యదిక్కున రెండుకలశములుంచి వాయుదేవుని విఘ్నేశ్వరుని ఉత్తరదిక్కున పడమటిభాగములో రెండుకలశములుంచి గౌరీదేవిని ప్రతిష్ఠను వాటికి తూర్పుభాగమందు రెండుకలశములుంచి చంద్రుని చండీశ్వరుని ఆవాహనజేయవలెను.

శ్లో॥ ఐశాన్యేత్రిషుకుంభేషు గురుమీశంవిధింయజేత్ । వాస్తుపంనిర్ఋతింవిష్ణుం ద్విపదేతు ప్రపూజయేత్ ॥ తథాచవరుణస్కందౌ శ్రియంచద్విపదేయజేత్ । గురుమీశంవిధించైవ ద్విపదేతు ప్రపూజయేత్ ॥ అన్యేషాం సర్వదేవానాం తత్తత్ స్థానేషు పూజయేత్ ॥

తా॥ ఈశాన్యదిక్కున మూడుకలశములుంచి బృహస్పతిని ఈశానుని బ్రహ్మను ఆవాహన చేయవలయు. వాస్తుపురుషుని నిర్ఋతిని విష్ణుని రెండుస్థానములయందును వరుణుని కుమారస్వామిని లక్ష్మిని రెండుస్థానములయందును గురువుని ఈశానుని బ్రహ్మను రెండుస్థానములయందును యితరములగు దేవతలందరిని ఆయాస్థానములయందు నావాహనజేసి పూజింపవలయును.

అవశిష్టయాగోపయుక్తార్ఘ్యపాద్యాది పాత్రలక్షణాని శైవాగమసారే ద్రష్టవ్యం ॥

తా॥ ఈ చెప్పబడిన వస్తువులకంటె మిగిలిన యజ్ఞమునకు నుపయోగింపబడునట్టి అర్ఘ్యపాద్యాది పాత్రలయొక్క లక్షణములు శైవాగమసారమనెడి గ్రంథమునందు జూచిన తెలియబడును.

అవ॥ అష్టమంగళదశాయుధ శిబికాన్యం దనాది లక్షణాని తథాగ్నిభేద జిహ్వాభేదాది సర్వలక్షణానిచ శైవాగమసారోత్తరభాగ ప్రతిష్ఠాంగపటలే ద్రష్టవ్యం ॥

తా॥ అష్టమంగళములు, దశాయుధములు, సవారిరథము మొదలగువాని లక్షణములు అగ్నిహోత్రభేదములు అగ్నిజిహ్వాభేదములు మొదలగు సమస్తవిషయములు శైవాగమసారమనే గ్రంథములో నుత్తరభాగమందు చెప్పఁబడిన ప్రతిష్ఠావిషయాధ్యాయములో చూచిన తెలియబడును.

ఉత్సవాంగ ప్రాయశ్చిత్తవిధిః

శ్లో॥ అతఃపరంమహాసేన ప్రాయశ్చిత్తంతుచోత్సవే। పూర్వముత్సవకర్మార్థ మర్పితేష్వంకురేష్వను॥ తిర్యగ్గతేషురక్తేషు స్పృష్టేష్వధికృతైర్వినా। మూషికాద్యైశ్ఛదష్టేషు పంచార్ణమయుతం జపేత్ ॥

తా॥ ఓషణ్ముఖస్వామీ! ఇకముందు నుత్సవమునిమిత్తము చేయబడుచుండు క్రియలలో నేదైనను లోపము సంభవించినయెడల వాటికి జేయవలసిన ప్రాయశ్చిత్తములను జెప్పుచున్నానని యీశ్వరుఁడు చెప్పుచున్నాఁడు. అదియెట్లనఁగా ఉత్సవముజేయుటకు ముందు నంకురార్పణ చేయుదురుగాన ఆమొలవేసిన యంకురములు అడ్డముగా మొలచినను యెఱ్ఱనివిగానుండినను ముట్టుకొనతగనివారు ముట్టుకొనినను యెలుకలు మొదలగు వానిచే కొరకబడినను పదివేలు పంచార్ణమంత్రమును జరిపించవలయును.

శ్లో॥ పునఃపత్రిత్వాంకురారోపం జుహుయా దస్త్రమంత్రితః। పాలికాదావచతాత్రిక వల్మీకాదిసముద్భవే॥ పరిత్యక్త్వాన్యపాత్రేషు బీజావాపం సమాచరేత్ । శాన్తిహోమం ప్రకుర్వీత తద్దోషస్యాపనుత్తయే ॥

తా॥ అస్త్రమంత్రముతో హోమముజేసి తిరిగి అంకురార్పణము జేయవలయును. పాలికలయందు పక్కగూడుగులు పుట్టలు మొదలగునవి ఉద్భవించినయెడల ఆదోషపరిహారముకొఱకు శాంతిహోమముజేసి ఆపాత్రలను విసర్జించి వేరొకపాత్రలయందు తిరిగి అంకురార్పణ జేయవలెను.

శ్లో॥ పాత్రాణాంపాలికాదీనాం లక్షణాదివిహీనకే। జపేచ్ఛివగాయత్రీ మష్టోత్తరశతంగురుః॥

తా॥ పాలికలు మొదలగువానికి లక్షణములు శాస్త్రప్రకారము లేనియెడల ఆచార్యుడు నూటయెనిమిదిపర్యాయము శివగాయత్రీమంత్రమును జపింపవలయును.

శ్లో॥ కరస్థే దేశికాదీనాం నష్టే కౌతుకసూత్రకే। పునస్సాంత్యంతరం బధ్వా శివాస్త్రేణ శతం హువేత్ ॥

తా॥ మంగళసూత్రము ఆచార్యుడు మొదలగువారు యెవరి చేతులయందైన నుండుకొనఁగా, భ్రమప్రమాదములచే జారిపడిపోయిన యెడల నూరుపర్యాయములు శివాస్త్రమంత్రముచే హోమముజేసి తిరిగి మరియొక మంగళసూత్రమును చేయించి కట్టవలయును.

శ్లో॥ మహోత్సవాద్యుత్సవేషు బద్ధే ప్రతిసరే గురౌ। మూర్తిపే చ తథా భూతే మధ్యేప్యాశౌచసంభవే॥ కర్మానంతరమాశౌచం మాశౌచం శావం వా సూతకం తు వా। శావశ్య సంభవే స్నానం కర్మమధ్యే సమాచరేత్ ॥

తా॥ ఉత్సవములు మొదలగునవి జేయునపుడు ఆచార్యుఁడు కంకణముకట్టుకొని కార్యతంత్రము నడుపుచుండగా అస్పృశ్యతగలిగినను ఆశౌచము సంభవించినను కర్మానంతరమే యాశౌచము పట్టవలయుననిరి. మఱియు కర్మమధ్యను శావాశౌచము వచ్చినప్పుడు స్నానము చేయవలయునని చెప్పిరి.

శ్లో॥ కర్మమధ్యేపి వాశౌచం భవేదాత్మన్వితే స్మృతే। లబ్ధ్వా గురోరభ్యనుజ్ఞాం తదాన్యో దేశికోత్తమః॥ దేవం సంస్నాప్య శాంత్యర్థం జుహుయాన్మూలవిద్యయా। తతస్సమాపయేత్కర్మ శేషం శ్రద్ధా సమన్వితః ॥

తా॥ కర్మను జేయించుచుండగా నొకానొక ఋత్విక్కునకు ఆశౌచము తన కుటుంబసంబంధమైనది వచ్చినయెడల మరియొక యాజ్ఞికుని నియమించి వానివల్ల ననుజ్ఞ తీసుకొని వెళ్ళవలయును. అనంతరము నియమింపబడిన యాజ్ఞికుడు శ్రద్ధతో కూడినవాడై శాంతికొరకు మూలమంత్రముతో హోమము జేసి మిగిలినన కర్మనంతయు పూర్తి చేయవలయునని చెప్పిరి.

శ్లో॥ దండయష్టౌ పటే రజ్జ్వౌ ప్రమాణరహితే యది। జుహుయాద్వృషగాయత్ర్యా చాష్టోత్తరశతాహుతీః ॥

తా॥ ధ్వజమునకు కట్టెడి దండము పటము త్రాడు మొదలగునవి వాటివాటికి చెప్పఁబడిన ప్రమాణముగా లేనియెడల వృషభగాయత్రీమంత్రముతో నూటయెనిమిది పర్యాయములు హోమము చేయవలయును.

శ్లో॥ ఛిన్నేభిన్నేఽగ్నినాదగ్ధే శాంతిహోమంసమాచరేత్ । ప్రాగ్వదన్యంసమారోప్యం సహస్రంప్రజపేన్మనుం ॥

తా॥ మరియు దండము పటము త్రాడు మొదలగునవి తెగిపోయినను బ్రద్దలయినను అగ్నిచే తగలబడినను శాంతిహోమముజేసి తిరిగి పూర్వమువలెనే నూతనమగు వేరొకదానిని నారోపణజేసి మూలమంత్రమును వేయిపర్యాయములు జపింపవలెను.

శ్లో॥ మూర్తిహోమం ప్రకుర్వీత భేరీతాడనలోపనే । పునస్తత్తాడనంకుర్యా ద్రుద్రాధ్యాయం జపేద్గురుః ॥

తా॥ భేరీవాయించుట మరచిపోయినయెడల విగ్రహమునుగురించి హోమము జేసి యాచార్యుఁడు రుద్రాధ్యాయమును జపింపవలయును.

శ్లో॥ ద్వారావరణరథ్యాసు బలిదానవిహీనకే । శాంతిహోమం ప్రకుర్వీత బలిదానం పునశ్చరేత్ ॥

తా॥ ద్వారము అవరణవీధులు వీటియందు బలిప్రదానముచేయనియెడల శాంతిహోమమును జేసి తిరిగి బలిప్రదానము చేయవలయును.

శ్లో॥ యాగగేహస్య దేవస్య పూజాలోపే ప్రమాదతః । శాంతిహోమపురస్కంతు యజేద్ద్విగుణవస్తుభిః ॥

తా॥ యజ్ఞశాలకు దేవాలయమునకు పూజాలోపము కలిగినయెడల శాంతిహోమముజేసి పూర్వముజేయుచుండెడి వస్తువులకంటె రెండురెట్లు వస్తువులతోటి పూజ జేయవలయును.

శ్లో॥ ప్రమాదాదుత్సవాగ్నేస్తు నాశేజాతే శిఖిధ్వజ । అగ్నింపునఃప్రతిష్ఠాప్య శివమావాహ్యపూర్వవత్ ॥ శాంతిహోమం మూర్తిహోమం కుర్యాద్బ్రాహ్మణభోజనం ॥

తా॥ ఉత్సవనిమిత్తము ప్రతిష్ఠింపఁబడిన అగ్నిహోత్రము ప్రమాదవశమున నశించినయెడల తిరిగి అగ్నిప్రతిష్ఠాపనజేసి పూర్వమువలెనే శివుని ఆవాహనచేసి శాంతిహోమము మూర్తిసమ్మతమగుహోమమును చేసి బ్రాహ్మణసమారాధన చేయవలయును.

శ్లో॥ ప్రతిరాత్రింబలిద్రవ్య వ్యత్యాసేఽస్త్రశతంజపేత్ । సంప్రాప్తమంజసాతస్మిన్ కాలేదద్యాద్బలింగురుః ॥

తా॥ బలిప్రదానము చేయునట్టి పదార్థము నిత్యము ఒక్కవిధముగానే యుండవలయును. లేక నిత్యము వస్తువులు మారుచుండినయెడల అస్త్రమంత్రమును నూరు

పర్యాయములు జపముచేయవలయును. మరియు నెంతవరకు పదార్థము సంభవించునో ఆపదార్థమునే సకాలములో నాచార్యుఁడు బలిప్రదానము చేయవలెను.

శ్లో॥ వాహనాద్వాపియానాద్వా బింబేతుపతితేయది। స్నప నంవిధివత్కుర్యా దష్టోత్తరశతైర్ఘటైః॥ తన్మార్గింయానమారోప్య పునరుత్సవమాచరేత్ ॥

తా॥ గజవాహనము మొదలగువానియందు గాని సవారియందుగాని విగ్రహము నుంచి యూరేగింపు జరుగుచుండగా విగ్రహము జారి క్రిందపడినయెడల నూటయెనిమిది ఘటముల నీళ్ళతో శాస్త్రప్రకారము స్నానముచేయించి తిరిగి యావిగ్రహమును వాహనమునందుంచి యూరేగింపు జరపవలెను.

శ్లో॥ దేవస్యోత్సవకాలేతు దీపస్యపతనేసతి। ఛత్రచామర పూర్వాణాం పతనేతుశతంజపేత్ ॥ అఘోరాస్త్రంతథావహ్నౌ దాహేచాష్టోత్తరంశతం ॥

తా॥ ఉత్సవసమయములో దీపము ఛత్రము చామరము మొదలగునవి రాలిపడి పోయినను అగ్నిహోత్రముచే దహింపబడినను అఘోరాస్త్రమంత్రము నూరుపర్యాయములు జపముచేయివలయును.

శ్లో॥ శివస్యోత్సవకాలేతు గ్రామేమరణసంభవే। తతోగ్రామంతుసంప్రోక్ష్య శాంతిహోమంసమాచరేత్ ॥

తా॥ శివునియుత్సవసమయములో గ్రామములో నెవనికైనను మరణము సంభవించినయెడల శవమును తీసికొనివెళ్ళి పిమ్మట గ్రామమునకు సంప్రోక్షణజేసి శాంతిహోమమును జేయవలయును.

శ్లో॥ తథాచోత్సవకాలేతు గ్రామంవావహ్నిదాహతః। దూషితేపంచగవ్యైస్తు ప్రోక్ష్యగ్రామాదికంగుహ॥ సమాచరేదుత్సవంచ దేవదేవస్యశూలినః। బలిదానంచకుర్వీత ద్విదినాదిదినంతువా॥

తా॥ దేవదేవుండగు శివుని యుత్సవసమయములో గ్రామము మొదలగునవి యేవి దహింపబడి చెడిపోయినను ఆచెడిపోయినవాటిని పంచగవ్యములతో సంప్రోక్షణజేసి రెండుదినములనుంచి జరుపుచుండెడి బలులనుగాని ఒకదినమునుండి జరుపుచుండెడి బలులనుగాని తిరిగి చేయవలయును.

శ్లో॥ భగవత్పార్వతీజానే రుత్సవేవిఘ్నితేసతి। తత్తద్దోషానుసారేణ ప్రాయశ్చిత్తపురస్సరం॥ అతిక్రాన్తోత్సవాత్కుర్యాద్బలిదానిచక్రమాత్ ॥

తా॥ భగవంతుడగు సాంబమూర్తియొక్క యుత్సవమునకు నప్పుడప్పుడు ఏవియైనను విఘ్నములు కలిగినప్పుడు ఆయావిఘ్నానుసారముగా కలిగిన దోషములకు శాంతినిమిత్తమై ఆయాప్రాయశ్చిత్తములనుజేసి గడచిన దినసంబంధమగు బలిప్రదానములను జేసి అతిక్రాంత దినసంబంధమైన యుత్సవములను చేయవలయును.

శ్లో॥ స్యందనస్యోత్సవేకాలే చక్రభేదేక్షభేదనే। రజ్జుచ్ఛేదేపివాహ్యాన్యం సంయోజ్యచయథాపురం॥ శాంతిహోమంతుయాత్రాంతే కుర్యాద్దోషాపనుత్తయే॥

తా॥ రథముయొక్క చక్రముగాని యిరుసుగాని రథమునకుకట్టిన త్రాడుగాని రథోత్సవముజేయుసమయములో భంగమైనయెడల మరియొకదానినిగూర్చి రథోత్సవముజేసి తిరిగి గుడివద్దకు వచ్చినపిమ్మట ఆదోషము పోవునిమిత్తము శాంతిహోమమును చేయవలయును.

శ్లో॥ రథాద్దేవస్యపతనే శిబికాయాంవృషేతువా। పునర్దేవంసమారోప్య నీత్వాతద్దేవమందిరం॥ పంచవింశతికుంభైశ్చ స్నపనంసమ్యగాచరేత్। సరథస్యసబింబస్య పతనేపూర్వవచ్చరేత్ ॥

తా॥ రథమునుండి స్వామివిగ్రహము పడిపోయినయెడల తిరిగి ఆవిగ్రహమును సవారిలోగాని వృషభవాహనమందుగాని యుంచి గుడివద్దకు తీసికొనివచ్చి యిరువదియైదు కడవల నీళ్ళతో యథావిధిగా స్నానముచేయించవలయును. విగ్రహసహితముగా రథము పడిపోయినను పూర్వమువలెనే చేయవలయును.

శ్లో॥ రథచక్రాదిఘాతైస్తు మనుష్యమరణేసతి। శవంబహిర్వినిష్కాస్య తద్భువంప్రోక్ష్యదేశికః॥ వాస్తుహోమంచస్నపనం కారయేదుక్తమార్గతః॥

తా॥ రథచక్రము మొదలగువానియొక్క దెబ్బలుతగిలి మనుష్యులెవరయినను మరణించినయెడల శవమును బయటికి తీసుకొనివెళ్ళి యాప్రదేశమందు ప్రోక్షణజేసి యాచార్యుఁడు శాస్త్రోక్తప్రకారముగా శాంతిహోమము సంప్రోక్షణాదులను జరిగించవలయును.

శ్లో॥ రథోత్సవస్యకాలేతు తద్గ్రామేయత్రకుత్రవా। విప్రాదీనాంచమరణే తచ్ఛవంగ్రామతోబహిః॥ నిష్క్రాన్త్యవాస్తువీథీస్తు పంచగవ్యేనమార్జయేత్। గ్రామప్రదక్షిణంనీత్వా యాత్రాంతేన్నపనంచరేత్॥

తా॥ రథోత్సవసమయములో నాగ్రామములో నెక్కడయినను బ్రాహ్మణులు మొదలగువారిలో నెవరుమరణించినను శవమును బయటకు తీసుకొని వెళ్ళినపిమ్మట నావీధులయందు వాస్తుమంత్రములతో పంచగవ్యములను ప్రోక్షించి గ్రామప్రదక్షిణముగా రథోత్సవము గావించి తిరిగి గుడివద్దకువచ్చి యథావిధిగా సంప్రోక్షణాదిక్రియలను గావించవలయును.

శ్లో॥ మృగయాత్రోత్సవేస్కంద తథాచూర్ణోత్సవేసతి। లుప్తే కుర్యాచ్ఛాంతిహోమం తత్తద్దోషాపనుత్తయే॥

తా॥ మృగయాయాత్రోత్సవము చూర్ణోత్సవము మొదలగువానికి లోపము కలిగినయెడల ఆయాదోషములు పోవునిమిత్తము శాంతిహోమమును జరిగించవలయును.

శ్లో॥ శాన్తిహోమంప్రకుర్యాచ్చ తీర్థకాలవిపర్యయే। తీర్థయాత్రాప్రకర్తవ్యా సూర్యస్యాస్తమయాత్పురా॥ పూర్వభాగేరజన్యాం వా కుర్యాచ్ఛాస్త్రోక్తమార్గతః॥

తా॥ తీర్థయాత్రాకాలమునకు విపరీతము కలిగినయెడల అనఁగా శాస్త్రసమ్మత కాలములో జరగనియెడల శాంతిహోమమును జేయవలయును. ఆకాలమెట్లగా సూర్యాస్తమయమునకు లోపుగాగాని లేక రాత్రిలో పూర్వయామమందుగాని శాస్త్రములో చెప్పినప్రకారము తీర్థయాత్రోత్సవము గావించవలయును.

శ్లో॥ కుంభప్రోక్షణలోపేతు జపేత్పంచాక్షరంశతం। ఆచార్యదక్షిణాహీనే నిష్ఫలస్యాత్తదుత్సవః॥ తచ్ఛాంత్యైశివసావిత్రీం ప్రజపేదయుతంగురుః। ప్రణమ్యదణ్డవద్భూమౌ యజమానఃప్రసన్నధీః॥ సంతోషంకారయేద్ధీమాన్ గురోర్హేమాంగులీయకైః। ద్విగుణాందక్షిణాందద్యాత్తేనశాన్తిర్భవిష్యతి॥

తా॥ అనంతర మాలయమునకు వచ్చినపిమ్మటకలశోదకములచే సంమార్జనచేయనియెడల నూరుపర్యాయములు పంచాక్షరీమంత్రమును జపించవలయును. ఉత్సవానంతర మాచార్యునకు దక్షిణ నివ్వకపోయినయెడల ఆయుత్సవము నిష్ఫలముగాన

ఆచార్యుఁడు తచ్ఛాంతికొఱకు శివగాయత్రీమంత్రమును పదివేలపర్యాయములు జపించు కొనవలయును. అటుపిమ్మట యజమానుఁడు పశ్చాత్తాపముతోఁగూడిన మనస్సుకల వాఁడై ఆచార్యునకు సాష్టాంగదండప్రణామము లాచరించి ప్రార్థించి బంగారుకంక ణము లుంగరములు రెట్టింపుగా దక్షిణలు మొదలగునవి గురువునకు సమర్పించి సంతోష పెట్టినయెడల ఆదోషమునకు శాంతికలుగును.

శ్లో॥ ద్విజభోజనలోపేపి హ్యేవం శాన్తిం సమాచరేత్ ।
మహోత్సవాన్తరేవాస్తుం నకదాచిదతిక్రమేత్ ॥

తా॥ బ్రాహ్మణభోజనము లోపముజేసినను యీప్రకారముగానే శాంతిని జరుప వలయును. ఈయుత్సవముసమయములో నప్పుడప్పుడు చేయవలసిన వాస్తుపూజాది క్రియలను శాస్త్రోక్తకాలము నతిక్రమించకుండా జేయవలయును.

శ్లో॥ మృగయాయాం తీర్థమహే నదోషోవాన్త్వతిక్రమః ।
ఏతౌవినాబహిర్గచ్ఛే ద్యదిశాంతిం ప్రకల్పయేత్ ॥ పంచవింశతి కుం భైశ్చ స్నాపయే త్పరమేశ్వరం। తద్దోషశాన్తిర్భవతి సర్వం విధి వదాచరేత్ ॥

తా॥ మృగయాయాత్రోత్సవమందును తీర్థయాత్రోత్సవమందును వాస్తుపూజా మాది క్రియలను సకాలములో నతిక్రమించి జేసినప్పటికిని దోషములేదు. ఈ రెండు విషయములకంటె మిగిలినకార్యములయందు శాంతిని జరుపవలయును. అదియెట్లనగా ఇరువదియైదు కుంభముల జలముతో పరమేశ్వరుని స్నానముజేయించవలయును. ఈప్ర కారముజేసిన శాంతియగును. ఇట్లు శాస్త్రములో జెప్పినప్రకారము శాంతివిధులను యథావిధిగా జరిగింపవలయును.

నారికేళలక్షణమ్ యోగజాగమే ఉత్తరభాగే.

శ్లో॥ అథవక్ష్యేసమాసేన నారికేళస్యలక్షణం ॥ నాతిస్థూలం నాతికృశం సుపక్వంసలిలాన్వితం ॥ నిర్వ్రకంవర్తులంశుద్ధం నిస్త్వక్ దుర్గంధవర్జితం। అభగ్నంచశిఖోపేత మవ్రణంనాతికోమలం ॥

తా॥ ఇకను సంక్షేపముగా కొబ్బరికాయయొక్క లక్షణమును జెప్పుచున్నాడు. ఎటువంటికాయ నుపయోగింపవలయుననఁగా, ఎక్కువలావుగాను మిక్కిలిచిన్నదిగా నుండకూడదు. బాగాపండినదియు, లోపలజలమున్నదియు, వంకరలేనిదియు, గుండ్ర

నగానున్నదియు, శుద్ధమైనదియు, దుర్వాసనలేనిదియు, బ్రద్దలుకానిదియు, జుట్టుతో గూడినదియు, బొడిపెలు లేనిదియు, మిక్కిలి లేతగానుండనిదియు, నున్నట్టి కాయను సంపాదించి స్వామినివేదన నుపయోగింపవలయును.

శ్లో॥ శిఖామూలేగృహీత్వాథ త్వాళయేదస్త్రవారిణా। దేవస్యాగ్నేయకోణస్థ పాషాణే తాడయేద్గురుః॥

తా॥ దానిని కొట్టుట యెట్లనగా, కొబ్బరికాయయొక్క జుట్టువుచ్చునని అస్త్ర మంత్రమును జదువుచు నీళ్ళతోకడిగి దేవునకు ఆగ్నేయభాగమందుండెడి రాతిమీద ఆచార్యుడు బ్రద్దలుకొట్టవలయును.

శ్లో॥ ప్రాదేశమాత్రముద్ధృత్య తాడయేన్నారికేళకం। ఏకేనైవప్రహారేణ ద్విధాదళనముత్తమం॥

తా॥ అదికొట్టుట యెట్లనగా, ఒకజానెడుమెత్తు పైగా యెత్తి కొట్టవలయును. ఒకదెబ్బకు రెండుచెక్కలుగ పగులుట యుత్తమము.

శ్లో॥ గుణాంశఊర్ధ్వభాగస్స్యాద్దధోభాగఃకరాంశకః। ఏవం చేద్ధనధాన్యాది సమృద్ధిరితికీర్తితా॥

తా॥ ఆచెక్కలు పగులుటలో కాయలో మూడవవంతు జుట్టుయున్నట్టి పైచెక్కలోను మిగిలిన రెండువంతులు అడుగుచెక్కలో నున్నట్లుగను పగిలినయెడల ధనధాన్యాద్యైశ్వర్యముల సంపత్తి కలుగుననిచెప్పిరి.

శ్లో॥ తాడితేనారికేళేతు బహూనిశకలానిచేత్। స్త్రీణాంచ పురుషాణాంచ కలహస్యాత్పరస్పరం॥

తా॥ కొబ్బరికాయను బ్రద్దలుకొట్టినప్పుడు అనేకముక్కలుగా పగిలినయెడల స్త్రీలకు పురుషులకు పరస్పరము కలహముసంభవించుననిరి.

శ్లో॥ విస్ఫోటనంశిఖాస్థానే కర్తృనాశోభవిష్యతి। సమభాగాయదితథా స్త్రీణాంగర్భోవినశ్యతి॥

తా॥ జుట్టుసమీపములో పగిలినయెడల కర్తకు హానికలుగును. రెండుచెక్కలు సమానముగా పగిలినయెడల భార్యకు గర్భము చెడిపోవుననిరి.

శ్లో॥ బహుధాస్ఫుటితేతస్మిన్ ధనధాన్యాదినాశనం। వక్రే సతిమహోత్పాతః దీర్ఘప్రహారణాద్భయం॥

తా॥ ఆకాయ అనేకచక్కలుగ బ్రద్దలైనయెడల ధనధాన్యాదినాశనము కలుగు ననిరి. వంకరగాపగిలిన దుర్భిక్షము, పొడవుగాపగిలిన భయముకలుగుననిరి.

శ్లో॥ జలహీనేవర్షహానిర్మహీమారీప్రకోపనం । దుర్గంధః కర్తృనాశస్యాత్ప్రజానాం రుగ్భయం భవేత్ ॥ తద్దోషశమనార్థంతు మూలమంత్రంశతంజపేత్ । పునశ్శుద్ధం ఫలంగ్రాహ్యం యథావిధి నివేదయేత్ ॥

తా॥ కాయలో నీళ్ళులేకపండినయెడల వర్షము కురియకపోవుట మారీస్ఫోటకాదులును సంభవించును. కొబ్బరి దుర్వాసనగనున్నయెడల కర్తకు హానియు ప్రజలకు రోగాదిభయములు కలుగును. కాబట్టి అటువంటి దోషములు పోవునిమిత్తము మూలమంత్రమును నూరుపర్యాయములు జపించి తిరిగి మంచికాయనుతెచ్చి బ్రద్దలు కొట్టి యథావిధిగ స్వామికి నివేదనచేయవలయునని చెప్పిరి.

శ్లో॥ నివేదనేజలంత్యాజ్య మభిషేకేఫలంతథా । ఏకస్మిన్నద్వయంగ్రాహ్యం దేశికేనసుభార్గిణా ॥ రాజ్ఞోరాష్ట్రస్యవృద్ధ్యర్థ మేవం కుర్యాద్గురుర్నవః ॥

తా॥ కాయను కొట్టినపిమ్మట నివేదన చేయునపుడు జలముండకూడదు. అభిషేకము జేయునపుడు ఫలముపయోగింపకూడదు. ఒక్కవిషయములో రెండుక్రియలను జేయకూడదని యున్నది కాబట్టి అభిషేకనిమిత్తము జలమును నివేదననిమిత్తము కొబ్బరి ప్రత్యేకప్రత్యేకముగానే యుపయోగింపవలయుననిరి.

ఇత్యుత్తరయోగజే నారికేళలక్షణంనామేకోనవింశతిపటలః ॥

భూశుద్ధిక్రమః.

శ్లో॥ పృథ్వీత్వయాధృతాలోకా దేవత్వం విష్ణునాధృతా, త్వంచధారయ మాం దేవి పవిత్రం కురుశాసనమ్. అపసర్పంతు యేభూతాః యేభూతాభూమిసంస్థితాః, యేభూతావిఘ్నకర్తారో తేనశ్యంతి గుర్వాజ్ఞయా అపక్రామంతు భూతాద్యాస్సర్వేతాభూమిభారకాః, సర్వేషామవిరోధేన బ్రహ్మకర్మసమారభేత్.

తతః ప్రణవసహితాగ్ని బీజేన అస్త్రమంత్రేణ జలమభిమంత్ర్యభువం సంప్రోక్ష్య, మూలమంత్రముచ్చార్య, దివ్యదృష్ట్యా, విఘ్నానుచ్చార్య, అస్త్రమంత్రసహిత తాళత్రయంకృత్వా, దేవతాయాస్తుయా పూజాసా పూజాభవతామపి, తదభేదాత్తతస్సర్వేచాను

కూల్యంప్రయాతభోః, ఏవం సంప్రార్థ్య, అస్త్రమంత్రేణ అభిమంత్ర్య, జలేన ఆసనం సంప్రోక్ష్య. ఆసనమంత్రస్య మేరుపృష్ఠ ఋషిః సుతలంఛందః, శ్రీకూర్మో దేవతా, ఇష్టదేవతా మహామంత్రస్య ఆసనాయ ఆసనోపవేశనే వినియోగః, కూర్మయంత్రంలిఖిత్వా, నమస్కృత్య, ఓంహ్రీం ఆధారశక్త్యైనమః, కమలాసనాయనమః, అనంతాసనాయనమ, పద్మాసనాయనమః, కూర్మాసనాయనమః, ఓం గుం గురవేనమః, ఓం పం పరమే గురవేనమః, ఓం పరాపర గురవేనమః, ఇతి గురుం ధ్యాత్వా. సపరివారాయ ఇష్టదేవతాయ నమస్కృత్వా తదనంతరం ఓం దుం దుర్గాయైనమః, ఓం గం గణపతయేనమః, ఓం క్షుం క్షేత్రపాలకాయనమః, ఓం సం సరస్వత్యైనమః, ఆగ్నేయాది దిక్షుప్రణమ్యేతి. ఓం బ్రహ్మతేజసే ఈం ఇంద్రాయనమః, ఓం బ్రహ్మతేజసే రాం ఆగ్నేయాయనమః, ఓం బ్రహ్మతేజసే సాం యమాయనమః, ఓం బ్రహ్మతేజసే హాం నిర్ రుతయేనమః, ఓం బ్రహ్మతేజసే శాం వరుణాయనమః, ఓం బ్రహ్మతేజసే క్షాం వాయవేనమః, ఓం బ్రహ్మతేజసే రాం కుబేరాయనమః, ఓం బ్రహ్మతేజసే హాం ఈశానాయనమః, శం హం షం సం శం వం లం రం సంసర్గాగ్నిబీజేన అగ్నిప్రాకారం కల్పయేత్. ఇతి భూశుద్ధిక్రమః

పంచాక్షరధ్యానమ్.

శ్లో॥ ఓంకారం బిందుసంయుక్తం నిత్యంధాయన్తియోగినః। కామం మోక్షదంచైవ ఓంకారాయనమోనమః॥ నమంతిమునయో దివ్యా నమంత్యప్సరసాంగణాః। నరాణాంఆదిదేవానాం నకారాయ నమోనమః॥ మహాదేవం మహాత్మానం మహాజ్ఞాన పరాయణమ్। మహాపాపహరంనిత్యం మకారాయనమోనమః॥ శివంశాంతంజగన్నాథం లోకానుగ్రహకారణమ్। శివమేకపరందైవం శికారాయ నమోనమః॥ వాహనంవృషభారూఢం వాసుకికంఠభూషణం। వామే శక్తిధరందైవం వకారాయనమోనమః। యత్రయత్రస్థితశ్శంభు స్సర్వ వ్యాపీమహేశ్వరః। యోగురుఃసర్వదేవేశః యకారాయనమోనమః॥

సంపూర్ణము.